

การพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับ
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

A DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL MANAGEMENT QUALITY
IMPROVEMENT MODEL FOR THE MASTER DEGREE PROGRAM
IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION IN PUBLIC UNIVERSITIES

นางจรรุวรรณ ประทุมศรี

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2547

ISBN 974-435-759-2

การพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับ
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

นางจรรณ ประทุมศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2547
ISBN 974-435-759-2

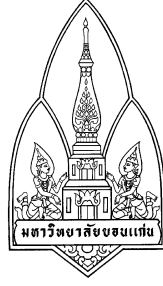
**A DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL MANAGEMENT QUALITY
IMPROVEMENT MODEL FOR THE MASTER DEGREE PROGRAM
IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION IN PUBLIC UNIVERSITIES**

MRS. JARUWAN PRATHUMSRI

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF DOCTORAL OF EDUCATION
IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
GRADUATE SCHOOL KHON KAEN UNIVERSITY**

2004

ISBN 974-435-759-2

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ปริญญา
ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์ การพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชา
การบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ
ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ นางจารุวรรณ ประทุมศรี

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณจรีย์ มั่งสิงห์)

..... (รองศาสตราจารย์ ดร. สมหมาย ปรีเปรม) (รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัตดา ลอยฟ้า)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

จากรุวรรณ ประทุมศรี. 2547. *การพัฒนา รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา สำหรับ
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ.*

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. [ISBN 974-435-759-2]

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย,
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณจรรย์ มั่งสิงห์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับ
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีขั้นตอนในการวิจัย
คือ 1) พัฒนาคู่มือที่บ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่านเพื่อกำหนดองค์ประกอบดัชนีคุณภาพ
และใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ 17 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความ
เป็นไปได้ในการนำดัชนีไปใช้ 2) เปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพ
และการสัมภาษณ์อาจารย์ นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ ในสาขาวิชาการบริหารศึกษา จากมหาวิทยาลัย
ของรัฐ 12 แห่ง 3) พัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพและนำเสนอแนวทางและนโยบายการเพิ่มคุณภาพ
การจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐโดยใช้
แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ 27 ท่าน 4) ทดสอบรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต โดยการจัดการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

ผลจากการศึกษาสมรรถนะมหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ในขั้นตอนที่ 1 สามารถจำแนกเป็นสมรรถนะ 4 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติงานขั้นสูง ด้านการ
บริหารจัดการ ด้านการวิจัย และด้านการสอนและเป็นที่ปรึกษาวิชาการ องค์ประกอบคุณภาพการ
จัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ
ได้แก่ อาจารย์ หลักสูตร นิสิต/นักศึกษา กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล ทรัพยากร
สนับสนุน และการบริหาร

ผลการวิจัยระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีพบจุดแข็ง จุดอ่อนของการจัดการ
ศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ซึ่งได้นำมาเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนา รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ
การจัดการศึกษา ในการวิจัยระยะที่ 3 และผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์การเพิ่มคุณภาพตามองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน

จากผลการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบสามารถนำไปปรับใช้ได้ให้เหมาะสมตาม
บริบทของแต่ละมหาวิทยาลัย ซึ่งจะทำให้คุณภาพในการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัยทำให้ได้รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำเป็นคู่มือสำหรับนำไปปฏิบัติ ที่ได้อธิบายองค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ ทั้งในส่วนที่เป็นปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต และอธิบายแนวทางในการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยเพื่อให้ได้คุณภาพ และปริมาณตามความต้องการของสังคมไปพร้อม ๆ กัน

Jaruwan Prathumsri. 2004. *A Development of the Educational Management Quality Improvement Model for the Master Degree Program in Educational Administration in Public Universities*. Doctoral of Education Thesis in Educational Administration, Graduate School, Khon Kaen University.
[ISBN 974-435-759-2]

Thesis Advisors : Asst.Prof.Dr.Paisan Suwannoi,
Assoc.Prof.Dr.Wallapha Areratana ,
Asst.Prof.Dr.Wancharee Mungsing

ABSTRACT

This study was to develop the model for improvement of educational management quality for the master degree program in educational administration in public universities. Works on the research methods were as follows: (1) Develop performance indicators on educational management for the master degree program in educational administration in public universities. Nine qualified professionals were interviewed to determine on factors of quality indices and 17 experts were interviewed with questionnaire to check the suitability and applicability for the quality indices. (2) Benchmark educational management quality indices for the master degree program in educational administration. Empirical data were collected according to the quality indices and interviews were made on lecturers, students and personnel in education faculties from 12 public universities. (3) Develop the educational management quality improvement model and make policy proposals for educational management quality improvement for the master degree program in educational administration in public universities. This was accomplished by interviews with questionnaires on 27 experts. (4) Test the improvement model on educational management quality improvement with connoisseurship seminar.

The results from the step 1 research work on the graduated from the master degree program in educational administration were found that their competency can be categorized into four dimensions. They were advanced performance, management/administration, research work, and academic teaching/advising. There were six educational management quality factors on the educational administration program. They were lecturers, curriculum, graduate students and the graduated, teaching process and evaluation. supporting resources, and organizational management

The step 2 empirical data collection on the factors prescribed in step 1 resulted in advantages and disadvantages of the educational administration. The results were then used to develop the educational management quality improvement model for the step 3 research work. The researcher also constructed quality improvement criteria for the six factors.

The connoisseurship seminar in step 4 confirmed that the constructed model can be applied to the program according to institutional context and that the educational management quality would be improved if the model was implemented.

This study gave the educational management quality improvement model for the master degree program in educational administration in public universities. This researcher also produced the handbook describing six quality factors each comprising input, process and output elements. The handbook also gave the improvement guidelines to obtain the graduated with both quality and quantity required by the society.

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน
และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)
และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความเมตตาการุณยาอย่างยิ่งของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณจริย์ มั่งสิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่ง ตลอดจนให้กำลังใจและสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์อย่างต่อเนื่องจนบรรลุผล ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย รองศาสตราจารย์ ดร.คงศักดิ์ ชาติทอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีชัย บุญเติม ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์รวมทั้งเสียสละเวลาอันมีค่าในการอ่านและให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ยิ่ง ช่วยให้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างสูงจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านตั้งรายนามในภาคผนวก ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณที่ท่านได้สละเวลาให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัย รวมถึงคณาจารย์ นิสิตนักศึกษาและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ทุกมหาวิทยาลัยที่ได้กรุณาให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ จนสำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ช่วยให้ผู้วิจัยมีประสบการณ์ การเรียนรู้ที่กว้างขวางและลุ่มลึกมากขึ้น ขอขอบพระคุณทบวงมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ที่ให้ทุนพัฒนาอาจารย์ด้านการศึกษาแก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์กรมหาชน (สมศ.) ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนและส่งเสริมการทำวิทยานิพนธ์

สิ่งดีที่ผู้วิจัยได้พบ และนับว่าเป็นโชคดีของผู้วิจัยเป็นอย่างมาก คือ พี่ น้อง และเพื่อน ที่มีความรักความจริงใจเป็นกำลังใจและคอยช่วยเหลือกัน ขอขอบพระคุณทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ สมคิด สร้อยน้ำ นาวาอากาศเอกสรายุทธ กันหลง คุณสุกัญญา หอมสมบัติ คุณจุฬานี เทวเส คุณนิตยา หนูริน อาจารย์เสาวณี ตรีพุทธรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์มณฑนา อินทุสมิต ร้อยตำรวจเอกสหรัฐ รัตนละออง ร้อยตำรวจเอกนพพร จันทน์หอม เพื่อนนักศึกษาปริญญาเอกสาขา วิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 1 และทุกท่าน ที่ได้เฝ้าเฝ้าเฝ้าแต่ได้ ช่วยเหลือผู้วิจัยอยู่เบื้องหลัง

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงสำหรับ รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ สารรัตน์ และผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย ศรีอำไพ ผู้ซึ่งให้โอกาสที่หาได้ยากยิ่งในการก้าวเข้ามาศึกษา จนสำเร็จ การศึกษา และการได้เป็นผู้รับทุนพัฒนาอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขอแสดงความสำนึกนี้ให้กับทุกคนในครอบครัว คือ คุณพ่อสุบัน-คุณแม่มาณี ภูองทอง คุณพรรณทิพา-คุณสายชล-เด็กหญิงชลธิพา มาลัย คุณพ่อพลอย-คุณแม่ดวงรัตน์-คุณศิริพร ประทุมศรี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ร้อยตำรวจเอกนพพร ประทุมศรี และเด็กชายณัฐชนน ประทุมศรี ที่ได้เฝ้ารอวันสำเร็จของผู้วิจัย ด้วยความรัก ความห่วงใย และความภาคภูมิใจตลอดมา

จารุวรรณ ประทุมศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
คำอุทิศ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
3. ขอบเขตของการวิจัย	6
4. ข้อตกลงเบื้องต้น	7
5. นิยามศัพท์เฉพาะ	7
6. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
1. วิชาชีพการบริหารการศึกษา	9
2. การจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารศึกษาระดับปริญญาโท	19
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท	23
4. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษา	27
5. การประกันคุณภาพหลักสูตรบัณฑิตศึกษา	37
6. แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชั้นทางการศึกษา	43
7. องค์ประกอบและดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา ระดับปริญญาโท	48
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	65
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	79
1. ระยะที่ 1 การพัฒนาชั้นบ่งชี้คุณภาพการจัดการหลักสูตร การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท	79

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2. ระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีเพื่อเปรียบเทียบ คุณภาพระหว่าง มหาวิทยาลัยในการดำเนินการจัดการหลักสูตร การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตในด้านต่าง ๆ	84
3. ระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการหลักสูตร การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต	87
4. ระยะที่ 4 การทดสอบรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชา การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ	89
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	91
1. ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต	91
2. ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ การเก็บข้อมูลตาม ดัชนีคุณภาพจากมหาวิทยาลัยของรัฐ	105
3. ตอนที่ 3 ผลการพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา สำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ	135
4. ตอนที่ 4 สรุปความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาความเป็น ไปได้ของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชา การบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ	153
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	157
1. สรุปผลการวิจัย	158
2. การอภิปรายผลการวิจัย	163
3. ข้อเสนอแนะ	177
เอกสารอ้างอิง	179

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	191
ภาคผนวก ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ	193
ภาคผนวก ข. เครื่องมือการวิจัยระยะที่ 1	201
ภาคผนวก ค. เครื่องมือการวิจัยระยะที่ 2	217
ภาคผนวก ง. เครื่องมือการวิจัยระยะที่ 3	227
ภาคผนวก จ. แนวทางการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท	253
ประวัติผู้เขียน	279

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	จำนวนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เปิดสอนสาขาวิชาบริหาร การศึกษาจำแนกตามสังกัดและระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2545	21
ตารางที่ 2	การวิเคราะห์จำนวนหน่วยกิต ของหลักสูตรการบริหารการศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ	22
ตารางที่ 3	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับน้ำหนักความสำคัญ ขององค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ	95
ตารางที่ 4	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้ของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชา การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท องค์ประกอบด้านคุณภาพอาจารย์	96
ตารางที่ 5	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้ของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชา การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท องค์ประกอบด้านหลักสูตร	99
ตารางที่ 6	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้ของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชา การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท องค์ประกอบด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	100
ตารางที่ 7	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้ของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชา การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท องค์ประกอบด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษาและมหาบัณฑิต	101
ตารางที่ 8	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้ของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชา การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท องค์ประกอบด้านทรัพยากรสนับสนุน	103

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
ตารางที่ 9	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้ของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชา การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท องค์ประกอบด้านการบริหาร	104
ตารางที่ 10	สรุปจำนวนอาจารย์ นิสิต/นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 12 แห่ง (มิถุนายน 2546)	106
ตารางที่ 11	สรุปจำนวนอาจารย์ นิสิต/นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 12 แห่ง (ตุลาคม 2546)	107
ตารางที่ 12	สรุปคุณวุฒิอาจารย์ ศูนย์ที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง และจำนวนเจ้าหน้าที่ในภาควิชา	108
ตารางที่ 13	ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 12 แห่ง	109
ตารางที่ 14	จำนวนผลงานวิชาการของอาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 12 แห่ง ที่ได้รับการเผยแพร่ ปี 2543-2545	110
ตารางที่ 15	ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท องค์ประกอบด้านคุณภาพอาจารย์	112
ตารางที่ 16	ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท องค์ประกอบด้านคุณภาพหลักสูตร	118
ตารางที่ 17	ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท องค์ประกอบด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	121

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 18 ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท องค์ประกอบด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา และมหาบัณฑิต	124
ตารางที่ 19 ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท องค์ประกอบด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา	128
ตารางที่ 20 ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท องค์ประกอบด้านการบริหาร	131
ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของ รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านคุณภาพอาจารย์	137
ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบ การเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านหลักสูตร	140
ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบ การเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านการเรียนการสอน และการประเมินผล	142
ตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของ รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา และมหาบัณฑิต	145
ตารางที่ 25 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของ รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา	147

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 26	
ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของ รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านการบริหาร	149

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบความคิดการพัฒนาต๓ชั้นทางการศึกษา	46
ภาพที่ 2 กรอบความคิดการพัฒนาต๓ชั้นคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชา การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท	48
ภาพที่ 3 ขั้นตอนการวิจัยระยะที่ 1	84
ภาพที่ 4 ขั้นตอนการวิจัยระยะที่ 2	86
ภาพที่ 5 ขั้นตอนการวิจัยระยะที่ 3	89
ภาพที่ 6 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย	90
ภาพที่ 7 ร๓รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชา การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท	136
ภาพที่ 8 ผลการปรับ (ร๓) รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชา การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยของรัฐ	152
ภาพที่ 9 รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชา การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยของรัฐ	155

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้สะท้อนให้เห็นความล้มเหลวในการพัฒนาประเทศ ในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมา นอกจากปัญหาทางการคลังและการธนาคารซึ่งเป็นปัญหาเศรษฐกิจโดยตรงแล้ว ปัญหาด้านอื่น ๆ เช่น สังคม วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง สิ่งแวดล้อม และการศึกษา ล้วนเป็นปัญหาที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การปฏิรูป การศึกษานับเป็นมาตรการสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาดังกล่าวทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ย่อมต้องการการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพด้วยการพัฒนาคน ของประเทศให้มีคุณภาพตามที่ต้องการ (วินัย วีระวัฒนานนท์, 2543) การสร้างคนผ่านการ บริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้เราสามารถสร้างคนที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการ เปลี่ยนแปลงของโลกในยุคอนาคตได้ เพราะหากเราวางระบบบริหารอย่างไร้รอบคอบและขาด วิสัยทัศน์นอกจากจะทำให้ต้องเสียเวลา ปรับรื้อกระบวนการศึกษาใหม่แล้วประเทศชาติยังต้องสูญเสีย คนจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นผลผลิตจากการศึกษาที่ไร้คุณภาพอีกด้วย ดังนั้นนโยบายการสร้างความเป็น เลิศทางการบริหารการศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญประการแรกของนโยบายการศึกษาล้ำยุค (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2541)

ความเปลี่ยนแปลงดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงทำให้เกิดแนวทางการปฏิรูประบบการ บริหารและการจัดการศึกษาสอดคล้องกับเจตนารมณ์ และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 วรรค 2 ได้แสดงออกถึงเจตจำนงในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน และมาตรา 81 ที่ได้ กำหนดว่ารัฐต้องจัดการศึกษาอบรมให้เป็นไปตามนโยบายพื้นฐานของรัฐ ให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรม และต้องปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิ์ที่จะจัดการศึกษาอบรม และฝึกอบรมตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ที่เน้นการกระจายอำนาจ ในการจัดการศึกษาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นเวลาเดียวกับกระทรวงศึกษาธิการได้ เสนอแนวทางในการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาโดยมีการกระจายอำนาจการศึกษาสู่สถานศึกษา และชุมชนให้มากที่สุดยึดหลักให้สถานศึกษาเป็นฐานที่พึ่งมีอำนาจเบ็ดเสร็จในระดับปฏิบัติให้มากที่สุด และให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีอิสระในการบริหารงานและการใช้ดุลยพินิจของวิชาชีพในการ จัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ ให้มาก โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาอันมีตัวแทนของชุมชนเข้ามา มีส่วนให้คำปรึกษา และส่งเสริมการทำงานของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น การปล่อยอำนาจกลับสู่ที่ควรอยู่ ก็คือสถานศึกษาเป็นหน่วยปฏิบัติทำหน้าที่จัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างยืดหยุ่น

คล่องตัว เพื่อทำหน้าที่เป็นโรงเรียนของชุมชนและสะท้อนภูมิปัญญาของท้องถิ่นอย่างแท้จริง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ, 2543 ก)

คุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวชี้วัดสำคัญต่อทิศทางการดำเนินนโยบายทางการศึกษา หากผู้บริหารมีความสามารถสูงมีวิสัยทัศน์กว้างไกล การดำเนินงานทางการศึกษาไปในทิศทางที่มุ่งหวังไว้อย่างสำเร็จได้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 7 กล่าวถึงเรื่องครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ในมาตรา 53 ให้มีองค์วิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพในกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครูและผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามกฎหมายกำหนด การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลักประกันของผู้บริหารสถานศึกษาเมื่ออาชีพที่จะริเริ่ม สร้างสรรค์ พัฒนาโรงเรียน ให้บรรลุเป้าหมาย คือ การบ่มเพาะเยาวชนให้เป็นคนดีและคนเก่งให้แผ่นดิน ใบประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาจะทำให้มีระบบการผลิตผู้บริหารสถานศึกษาเป็นมาตรฐานยิ่งขึ้น และมีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในอนาคตผู้บริหารที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนคือผู้บริหารมืออาชีพที่มีคุณภาพ คุณสมบัติของผู้ที่จะขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องเป็นผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูแล้ว และเรียนสำเร็จตามโปรแกรมหรือหลักสูตรการอบรมผู้บริหารทางการศึกษา ซึ่งผ่านการรับรองจากองค์กรวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาที่ทำหน้าที่ออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา ส่วนประเภทและการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา มี 2 ประเภท คือ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ, 2543 ข) ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาเฉพาะกาล (ชั่วคราว) และใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษามาตรฐาน ซึ่งคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับใบอนุญาตดังกล่าว หนึ่งในหลายๆ ข้อ คือ จะต้องได้รับปริญญาโทหรือเทียบเท่าจากสถาบันที่ได้รับ การรับรองในสาขาวิชาภาวะผู้นำ หรือการจัดการ ต้องศึกษารายวิชาต่อไปนี้ ในหลักสูตรปริญญาโทหรือเพิ่มเติมจากปริญญาโท วิชาเหล่านี้ได้แก่ ภาวะผู้นำและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การสื่อสาร การตัดสินใจเชิงปริมาณ การเงินและกฎหมาย และจากรายวิชาเหล่านี้พบว่าป็นรายวิชาที่มีในหลักสูตรการบริหาร การศึกษาระดับปริญญาโท

จากการที่ผู้บริหารการศึกษาจำเป็นต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา และคุณสมบัติสำคัญอย่างหนึ่งคือ ต้องสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทสาขาเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา จึงทำให้มหาวิทยาลัยในประเทศไทยเร่งทำการเปิดการเรียนการสอนสาขาวิชาบริหารการศึกษาในระดับปริญญาโทมาขึ้น เพื่อรองรับนโยบายการศึกษาและความต้องการของผู้เข้าศึกษา ซึ่งหลักสูตรการบริหารการศึกษาเป็นหลักสูตรที่ทำการเปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐหลายแห่ง เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้เป็นเลิศด้านวิชาชีพและวิชาการกล่าวคือ

สามารถเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาด้านการบริหารการศึกษาทั้งด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการปฏิบัติ เพื่อสนองต่อการพัฒนาประเทศ สังคมและชุมชน โดยเน้นความเป็นผู้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมและจริยธรรม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เข้าใจในมิติการพัฒนาทางการศึกษา มีมโนทัศน์ในนโยบายทางการศึกษาระดับสูง เป็นผู้รู้ลึกซึ่งในศาสตร์การบริหารการศึกษา และรอบรู้ในศาสตร์สาขาสัมพันธ์ นำไปสู่การสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่หรือข้อเสนอทางเลือกใหม่เพื่อการพัฒนาทางการศึกษา (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543)

ในส่วนของการปฏิรูปการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งนับเป็นการพัฒนาคนของประเทศให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญอย่างสูง จำเป็นที่จะต้องได้รับการปฏิรูปเป็นอย่างยิ่ง โดยในสภาพปัจจุบันได้เกิดความต้องการในการพัฒนาความรู้และทักษะที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานที่หลากหลายมากขึ้น การสร้างหลักเกณฑ์และรูปแบบของหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษาจะช่วยทำให้สถาบันการศึกษาได้นำไปดำเนินการปรับปรุงการเรียนการสอน และจัดการศึกษาตามความสามารถของสถาบันทางการศึกษาแต่ละแห่งได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (วินัย วีระวัฒนานนท์, 2543) นอกจากนี้ การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา/คณะวิชา/ภาควิชา ได้ดำเนินการกันอยู่แล้ว และทำมานานแล้ว การที่นักศึกษาเลือกศึกษาในสถาบันใด คณะวิชาใดเป็นลำดับแรก ย่อมสะท้อนถึงความนิยมและเชื่อมั่นในสถาบันนั้นหรือคณะวิชานั้น ว่าเป็นแหล่งที่ทำให้เขาได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ (อุทุมพร จามรมาน, 2543) ที่ผ่านมาระบบการประกันคุณภาพได้มีการดำเนินการในภาพรวม และใช้ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ การประเมินคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ และการประกันคุณภาพ (อดุลย์ วิริยเวชกุล, 2541) และได้เริ่มมีการวิจัยเพื่อพัฒนาดัชนีชี้คุณภาพของการศึกษาแต่ละระดับตั้งแต่ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา แต่งานวิจัยที่ทำการศึกษาเฉพาะหลักสูตรยังมีน้อย และไม่ปรากฏพบดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา

จากความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 48 กำหนดเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ว่า “ให้ถือว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง” (รุ่ง แก้วแดง, 2544) สิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่นักการศึกษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบในการจัดการศึกษาต้องกระทำ คือ การติดตามประเมินผล การใช้งบประมาณในการจัดการศึกษาที่ผ่านมาว่า การจัดการศึกษาแต่ละระดับ ได้นำเงินงบประมาณจำนวนมหาศาลไปใช้ในการจัดการศึกษาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพียงใด เพราะคุณภาพและประสิทธิภาพของการศึกษาเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งในการวางแผนและดำเนินงานทางการศึกษา ซึ่งในการปรับปรุงการศึกษา ไม่ว่าจะเป็ โครงสร้างระบบบริหารหลักสูตรหรือกระบวนการเรียนรู้มีเหตุผลที่สำคัญในการปรับปรุงคือเพื่อให้ การศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้น และหากการจัดการศึกษาขาดประสิทธิภาพและคุณภาพ ก็จะเป็นการลงทุนที่สูญเปล่าสิ้นเปลืองทรัพยากร อันเป็นผลกระทบกระเทือนต่อสังคมและ ประเทศชาติโดยส่วนรวม (นพรัตน์ พบลาภ, 2540) กลไกหนึ่งที่สำคัญในการประเมินคุณภาพ

ภายนอกของสถาบันอุดมศึกษาคือ การจัดอันดับ (Ranking) หรือการจัดระดับ (Rating) มหาวิทยาลัย วัตถุประสงค์ของการจัดกลุ่มมหาวิทยาลัยคือ เพื่อประเมินคุณภาพของมหาวิทยาลัยโดยคณะบุคคลหรือองค์กรภายนอกมหาวิทยาลัย ทั้งนี้การประเมินแต่ละครั้งต้องประเมินคุณภาพมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย จำนวนมากที่จัดการศึกษาในรูปแบบเดียวกัน แล้วนำเสนอผลการประเมินเปรียบเทียบกันว่าคุณภาพของแต่ละมหาวิทยาลัยแตกต่างกันอย่างไร องค์กรหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดอันดับมหาวิทยาลัย ต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนตามกระบวนการประเมินภายนอกและหลักการวัดและประเมินผลการศึกษา โดยเริ่มต้นจากขั้นตอนกำหนดวัตถุประสงค์การประเมิน ขั้นตอนที่สองเป็นการกำหนดโมเดลคุณภาพของมหาวิทยาลัยว่า องค์กรประกอบ (Factor) คุณภาพของมหาวิทยาลัยประกอบด้วยตัวบ่งชี้ (Indicators) อะไรบ้าง การนำตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องมารวมกันสร้างเป็นคุณภาพมหาวิทยาลัยใช้วิธีการแบบใด และกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวบ่งชี้แต่ละตัวเป็นอย่างไร ขั้นตอนที่สาม เป็นการกำหนดวิธีการ และเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลควรจะต้องมีการตรวจสอบโมเดลคุณภาพของมหาวิทยาลัยแทนที่จะนำเสนอผลการประเมินโดยเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมิน (Evaluation Criteria) เหมือนการประเมินผลการศึกษาทั่วไป (นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2542)

กระแสความเคลื่อนไหวในการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ได้มีการผลักดันอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ด้วยเป้าหมายที่สำคัญเพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการอุดมศึกษาให้เป็นที่ยอมรับทั้งในหมู่ประชาคมอุดมศึกษา ผู้ใช้บริการสถาบันและผู้เกี่ยวข้องโดยทั่วไป ประกอบกับตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จึงทำให้มีสื่อต่างๆ อาทิเช่น นิตยสารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นนิตยสาร Times หรือ Asiaweek ได้มีการจัดลำดับมหาวิทยาลัย โดยใช้เกณฑ์แตกต่างกันไป ซึ่งถ้าจะดูถึงภารกิจที่หลากหลาย รวมทั้งอายุมหาวิทยาลัย และสถานที่ที่มีความแตกต่างกันทำให้การเปรียบเทียบสมรรถนะระหว่างมหาวิทยาลัย เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องและยุติธรรมนัก ดังนั้นจึงได้มีนักวิจัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหลายหน่วยงาน ได้พยายามหาวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ไขข้อบกพร่องของการประเมินที่ขาดคุณภาพไม่ว่าจะประเมินด้วยวิธีใด ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้จัดทำรายงานเรื่อง การศึกษาการเปรียบเทียบสมรรถนะ Benchmarking : คู่มือสำหรับมหาวิทยาลัยในประเทศออสเตรเลีย (จิรพัฒน์ เภาประเสริฐวงศ์, 2544) คู่มือเล่มนี้จัดทำโดยมีความเชื่อที่ว่าวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ไขข้อบกพร่องของการประเมินที่ขาดคุณภาพไม่ว่าจะประเมินด้วยวิธีใดคือ การหามาตรการที่สามารถทำให้ภาพสมดุลง่ายมีเหตุผลของปัจจัยกำหนดที่สามารถจำแนกมหาวิทยาลัยที่ดีได้ เป้าหมายในการจัดทำคู่มือคือ เพื่อระบุถึงหลักเกณฑ์และหาแนวทางการเปรียบเทียบสมรรถนะของหลักเกณฑ์ดังกล่าว สำหรับมหาวิทยาลัยในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก โดยมีสมมุติฐานอยู่ที่ว่าทุกมหาวิทยาลัยมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศและต้องการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Adding) ให้เกิดขึ้น การเปรียบเทียบสมรรถนะต้องเปรียบเทียบทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ในการเลือกใช้เกณฑ์บางหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบสมรรถนะ

มหาวิทยาลัย ซึ่งการเลือกใช้เพียงบางหลักเกณฑ์อาจส่งผลด้านลบต่อมหาวิทยาลัย ปริมาณข้อมูลที่ ได้รับอาจไม่ครบถ้วน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้อง จะต้องพิจารณาข้อดีข้อเสียก่อนตัดสินใจตัดสินด้วย เมื่อมาถึงจุดนี้ มักจะมีคำถามว่า ทำไมจึงต้องเปรียบเทียบ คำตอบก็คือไม่มีมหาวิทยาลัยใดจะรวบรวม ทุกแขนงความรู้ไว้ในที่แห่งเดียวได้ มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องพิจารณาเลือกเปิดสาขาวิชาที่ต้องการ นอกจากนี้สาขาวิชาใดจะเป็นที่ยอมรับระดับโลกได้นั้น ยังต้องการความมุ่งมั่นและการลงมือปฏิบัติ อย่างมากเนื่องด้วยทรัพยากรมีอย่างจำกัด ดังนั้นแต่ละมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องจัดลำดับความสำคัญ ในการใช้ทรัพยากร และต้องชี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด คำถามต่อไปก็คือแล้วผู้บริหารจะทราบได้ อย่างไรว่า จุดยืนของมหาวิทยาลัยอยู่ที่ไหน และสามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้อย่างไร การเปรียบเทียบ สมรรถนะจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับมหาวิทยาลัยที่จำเป็นต้องทราบถึง จุดอ้างอิงของการปฏิบัติที่ดี (Reference Point for Good Practice) และต้องสามารถทราบแนวทางที่ก่อให้เกิดการปรับปรุงการทำงานต่าง ๆ ต่อไปได้

อย่างไรก็ตามในการเปรียบเทียบสมรรถนะดังกล่าวข้างต้น ไม่มีเกณฑ์เฉพาะสำหรับการ เปรียบเทียบสมรรถนะจัดการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาตรี แต่เป็นเกณฑ์คุณภาพโดยภาพรวม ของมหาวิทยาลัยเท่านั้น ดังนั้นเพื่อความมีมาตรฐานในการจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาตรีที่ทัดเทียมกันของทุกสถาบัน ซึ่งในปัจจุบันพบว่า มีสถาบันอุดมศึกษาทั้งของ รัฐและเอกชน ได้เปิดสอนหลักสูตรการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาตรี มากกว่า 60 สถาบัน และมีจำนวนนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาตรีต่อปี มากกว่า 20,000 คน สามารถทำได้โดยจัดการศึกษาหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐาน ในการจัดทำเกณฑ์มาตรฐาน การจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาตรีนั้น ควรเริ่มจากการ พัฒนาเครื่องมือสำหรับนำมากำหนดหรือบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาตรี สำหรับเครื่องมือที่ใช้บ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาที่เป็นที่นิยมกันแพร่หลาย ทั้งในและต่างประเทศ ได้แก่ดัชนีทางการศึกษา (Johnstone, 1981) และควรเป็นดัชนีที่ครอบคลุม องค์ประกอบในการจัดการศึกษาทั้งระบบและปัจจัยตัวป้อน ปัจจัยกระบวนการและผลผลิต ในทางตรงข้าม หากระบบการศึกษาและสถาบันไม่ได้มาตรฐาน และไม่มีดัชนีชี้บ่งชี้คุณภาพการศึกษา หรือใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาแล้ว ก็จะเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้สถาบันไม่สามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานได้ หลังจากที่ได้เกณฑ์หรือดัชนีคุณภาพแล้วการนำเกณฑ์ หรือดัชนีไปใช้ในการประเมินเพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะให้ทราบว่า การจัดการหลักสูตรของแต่ละแห่งมีคุณภาพอยู่ในระดับใดเพื่อจะได้นำข้อมูลมาเป็นแนวทางปรับแก้การทำงานให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นพบว่าในการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ได้มีการประเมินคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัยโดยภาพรวมทั้งองค์กรตาม เกณฑ์หรือดัชนีการประเมินสถาบัน และมีผลงานวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโทหรือปริญญาตรี และระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับ การสร้างและพัฒนาดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาของสาขาวิชาการวิจัยการศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา และสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ทั้งระดับปริญญา

บัณฑิตและปริญญามหาบัณฑิต แต่ยังไม่ปรากฏผลการวิจัยที่เกี่ยวกับดัชนีคุณภาพของสาขาวิชาการบริหารการศึกษา การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานหรือการจัดอันดับเพื่อประเมินคุณภาพของสาขาวิชาในแต่ละมหาวิทยาลัย ในขณะที่สาขาวิชาการบริหารการศึกษาในระดับปริญญามหาบัณฑิตเป็นหลักสูตรที่กำลังได้รับความนิยมสำหรับครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน และผู้บริหารสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ ในแต่ละปีการศึกษามีผู้สมัครเข้ารับการศึกษาเป็นนักศึกษาในระดับปริญญามหาบัณฑิตสาขานี้เป็นจำนวนมาก และค่าเล่าเรียน ค่าบำรุงการศึกษา ค่าใช้จ่ายในการศึกษาค่อนข้างสูง จึงควรที่จะมีการศึกษารูปแบบในการเพิ่มคุณภาพในการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรหรืองบประมาณต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญามหาบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งจะเป็ประโยชน์และเกิดผลดีต่อการบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษา ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญามหาบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยมีวัตถุประสงค์รองตามลำดับขั้นของการนำไปสู่วัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

- 2.1 สร้าง และพัฒนาดัชนีวัดคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญามหาบัณฑิต
- 2.2 เปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญามหาบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ
- 2.3 พัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญามหาบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตในการวิจัยดังนี้

- 3.1 ดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญามหาบัณฑิต ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นการพัฒนากายใต้บริบทของสถาบันการศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่เปิดสอนหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญามหาบัณฑิต 12 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3.2 กรอบแนวคิดการพัฒนาดัชนีวัดคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตของ พัฒนาจากกรอบแนวคิดการพัฒนาดัชนีการศึกษาของจอห์นสโตน (Johnstone, 1981) ทำการพัฒนาดัชนีโดยวิธีการตามหลักทฤษฎี (Theoretical Definition) ทำการคัดเลือกองค์ประกอบการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต และกำหนดน้ำหนักความสำคัญของดัชนีโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

3.3 กรอบดัชนีบ่งชี้คุณภาพการศึกษา จะคัดสรรดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เป็นดัชนีที่ได้จากงานวิจัยของ นางลักษณ วัชรชัยและสุวิมล ว่องวานิช (2542) งานวิจัยของ ชูเวช ชาญสง่าเวช (2542) งานวิจัยของ บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร (2543) งานวิจัยของ เกียรติสุดา ศรีสุข (2545) และงานวิจัยของ พรเทพ เมืองแมน (2546) ซึ่ง เป็นดัชนีที่ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ พิจารณาแล้วว่ามี ความตรง ความเหมาะสมและนำไปใช้จัดอันดับคุณภาพสถาบันการศึกษามาเป็นกรอบดัชนีขั้นต้นสำหรับบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณภาพอาจารย์ 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล 4) ด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา และมหาบัณฑิต 5) ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา 6) ด้านการบริหาร

3.4 การพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการจัดการศึกษา 3 ด้าน คือ คุณภาพของปัจจัยตัวป้อน คุณภาพของปัจจัยกระบวนการ และ คุณภาพของปัจจัยผลผลิต

4. ข้อตกลงเบื้องต้น

ดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัย สามารถนำมาเป็นดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย ดังนี้

5.1 คุณภาพการจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการผลิตมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาได้มีการควบคุมอย่างเป็นระบบและเป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่ครอบคลุมองค์ประกอบ การศึกษาทั้งด้านปัจจัยตัวป้อน ปัจจัยกระบวนการ และปัจจัยผลผลิต

5.2 การเพิ่มคุณภาพ หมายถึง โครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิต ปัจจัยกระบวนการ และผลผลิตที่มีต่อคุณภาพในการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา เป็นรูปแบบที่แสดงถึงการมีมาตรฐานความเป็นเลิศที่กำหนดไว้ตรงตามวัตถุประสงค์ มีการพัฒนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งการใช้งบประมาณและทรัพยากรให้ได้ผลคุ้มค่าที่สุด

5.3 ดัชนีวัดคุณภาพการจัดการศึกษา หมายถึง ข้อบ่งชี้การจัดการศึกษาตามองค์ประกอบ การศึกษาที่อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ถึงประสิทธิภาพ ที่สามารถใช้ในการควบคุม ตรวจสอบและ ประเมินคุณภาพการศึกษา ตามแนวคิดการวิเคราะห์เชิงระบบ โดยบ่งชี้ลักษณะทั้งที่เป็น เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

5.4 หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต และ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ที่พัฒนาขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร บัณฑิตศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย

5.5 มหาวิทยาลัย หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่เปิดสอน หลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญามหาบัณฑิต 12 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

6. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับประโยชน์ดังนี้

6.1 ได้ดัชนีวัดคุณภาพการจัดการศึกษา ระดับมหาบัณฑิต สำหรับสาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมคุณภาพการศึกษา และเป็นแนวทางในการกำหนด เกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญามหาบัณฑิต และนำ ไปเป็นแนวทางในการตรวจสอบและรับรองคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหาร การศึกษา

6.2 เป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง นำไปพัฒนาการดำเนินการจัดการบริหาร จัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา บุคลากร สถาบัน และประเทศชาติต่อไป

6.3 ได้แนวทางในการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญามหาบัณฑิต ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมทั้งนำไปใช้ประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญามหาบัณฑิตของสถาบัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ผู้วิจัยได้นำเสนอหัวข้อจากการศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา และระบบอินเทอร์เน็ตในการวิเคราะห์สังเคราะห์สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารอบแนวคิดร่างรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาและการพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย เป็นลำดับดังต่อไปนี้

1. วิชาชีพการบริหารการศึกษา
2. การจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต
4. แนวความคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา
5. การประกันคุณภาพหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
6. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตติวิการศึกษา
7. องค์ประกอบและดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. วิชาชีพการบริหารการศึกษา

1.1 การบริหารการศึกษา และความหมายของผู้บริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษา คือการจัดการเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการบริหารการศึกษามีคุณภาพมากที่สุด จึงเป็นศาสตร์ที่สำคัญสาขาหนึ่งเช่นเดียวกับ การบริหารธุรกิจ การบริหารรัฐกิจ การบริหารสาธารณสุข ฯลฯ (รุ่ง แก้วแดง, 2544) ส่วนความหมายของผู้บริหารการศึกษา ได้มีนักวิชาการที่ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

วิโรจน์ สารรัตนะ และคณะ (2545) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารการศึกษา ไว้ หมายถึง บุคคลที่รับผิดชอบให้การปฏิบัติงานขององค์การให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งในองค์การธุรกิจ มักเรียกบุคคลนี้ว่า ผู้จัดการ (Manager) แต่ในองค์การของรัฐมักเรียกว่า ผู้บริหาร (Administrator)

รุ่ง แก้วแดง (2544) ได้ให้ความหมายของ ผู้บริหารการศึกษา ไว้หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารการศึกษานอกสถานศึกษาตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป และผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพ ที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของรัฐและเอกชน ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงระดับอุดมศึกษา และภายใต้คำจำกัดความนี้

ในประเทศไทยจึงมีผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาจำนวนประมาณกว่า 1 แสนคน ซึ่งนับได้ว่าเป็นกลุ่มอาชีพนักบริหารที่ใหญ่มากกลุ่มหนึ่ง

ผู้บริหารเปรียบเสมือนกับต้นเรือที่กำหนดทิศทางที่จะจัดระบบงาน นำพาการดำเนินงาน ให้บรรลุผลสู่เป้าหมายที่ควรจะเป็นได้ (สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, 2540) หน้าที่หลักในการเป็นผู้นำและนักบริหาร อันประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การอำนวยการ และการควบคุมงาน เพื่อให้งานดำเนินการไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ ซึ่งจะจูงใจสมาชิกในองค์การ รวมถึงการผลานความคิด ความต้องการและวัตถุประสงค์ขององค์การเข้าด้วยกัน ดังนั้นผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำจึงมีความสำคัญยิ่งในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ องค์ประกอบในการดำเนินกิจการต่างๆ ประกอบไปด้วยผู้นำและผู้ปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดสมดุลแต่ละฝ่ายต้องดำเนินการกิจหน้าที่ของตนให้เหมาะสม จึงจะสามารถทำงานได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

ผู้บริหารแบบใดจึงจะทำงานให้มีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามเป้าหมาย (วิจิตร ศรีสอาน , 2540 อ้างถึงใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์และคณะ, 2543 ก)

1. ผู้บริหารต้องรับผิดชอบการพัฒนาจุดมุ่งหมาย นโยบายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำงาน
2. ผู้บริหารต้องรับผิดชอบในการจัดวางตัวบุคคล เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ให้บรรลุผลตามความมุ่งหมาย
3. ผู้บริหารต้องรับผิดชอบการจัดสรรเวลาและสถานที่ เพื่อประโยชน์ของการทำงาน
4. ผู้บริหารต้องรับผิดชอบการจัดหาวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงาน
5. ผู้บริหารต้องรับผิดชอบส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงาน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าประสงค์
6. ผู้บริหารต้องรับผิดชอบเป็นนักสร้างความสัมพันธ์อันดี เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน
7. ผู้บริหารต้องรับผิดชอบการจัดโปรแกรมการทำงานให้มีคุณภาพ
8. ผู้บริหารต้องรับผิดชอบการประเมินผลการดำเนินงานด้วย

ผู้บริหารยุคใหม่ตามแนวคิดของ รุ่ง แก้วแดง (2540) กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) ที่เข้มแข็ง เป็นผู้จัดการที่เรียบง่าย เป็นผู้ประสานงานที่ดี เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ที่เชี่ยวชาญ และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล

จากงานวิจัยของปีตินันท์ ไชยวรรณ (2531) พบว่าการพัฒนาการวิชาชีพบริหารการศึกษาในประเทศไทยทั้งในด้านองค์ความรู้ทางการบริหารการศึกษา การฝึกฝนอบรมในด้านวิชาชีพบริหารการศึกษาเข้าเกณฑ์ของการเป็นวิชาชีพชั้นสูงมีเอกลักษณ์ของวิชาชีพที่แตกต่างจากวิชาชีพอื่น หากเปรียบกับมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพที่ผ่านมาวิชาชีพบริหารการศึกษาในประเทศไทยยังขาดความพร้อมในด้านนี้ เช่น ขาดใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา โดยเฉพาะที่เป็น

เครื่องชี้ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของวิชาชีพนี้ อีกทั้งยังไม่มีข้อกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพบริหาร การศึกษาโดยเฉพาะยังใช้อิงกับจรรยาบรรณครูโดยทั่วไป สำหรับองค์กรวิชาชีพบริหารการศึกษา มี 2 ลักษณะที่เป็นพื้นฐานทั่วไปขององค์กรวิชาชีพบริหารการศึกษา และกลุ่มที่เป็นองค์กรวิชาชีพ บริหารการศึกษาเฉพาะกลุ่ม ซึ่งอาจถือได้ว่าองค์กรวิชาชีพบริหารการศึกษาที่มีอยู่ ส่วนใหญ่อยู่ใน ระยะเริ่มต้นของการเป็นองค์กรวิชาชีพบริหารการศึกษาที่แท้จริง

การเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดแนวทางในการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษาตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แสดงออกถึงเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษา แบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 43 วรรค 2) โดยรัฐต้องจัดการศึกษา อบรม ให้สอดคล้องตามนโยบายพื้นฐาน ให้ความรู้คุณธรรมและปรับปรุงตามความเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจและสังคม (มาตรา 81) อีกทั้งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 7 นั้น ส่งผลให้ระบบแนวคิดการดำเนินการด้านการศึกษาปรับทิศทาง ดังจะเห็นได้จากการ มีกฎหมายทางการศึกษาเกิดขึ้น นั่นก็คือมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้การดำเนินงาน ด้านการศึกษาเป็นระบบและเป็นทิศทางเดียวกันเพื่อให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นทั้งของรัฐและเอกชนมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมาย กำหนด เพื่อให้เกิดมาตรฐานความเป็นผู้บริหารวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 53 ที่กำหนดให้มี มาตรฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพบริหารการศึกษาและให้มีการออกใบอนุญาตวิชาชีพบริหารการศึกษาให้ ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสภาพของวิชาชีพบริหารการศึกษา ที่ยังไม่สมบูรณ์ และการออกใบอนุญาตบริหารการศึกษาครั้งนี้เป็นการพัฒนาวิชาชีพบริหารการศึกษา ให้เข้มแข็งสมกับเป็นวิชาชีพที่สำคัญ และเป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งในการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบริหารการศึกษาโดยเฉพาะ ในระดับสากลทำกัน มานานแล้ว ในประเทศสหรัฐอเมริกามีการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการบริหาร การศึกษา โดย NPBEA (National Policy Board for Educational Administration) ซึ่งส่วนใหญ่ แล้วเป็นการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบริหารการศึกษาแบบต่ออายุ มีแนวโน้มการเลิกใ ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบริหารการศึกษาแบบตลอดชีพ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544) ซึ่งหลัก สำคัญของความเป็นผู้บริหารการศึกษามืออาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารปฏิบัติกิจกรรมทาง วิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพบริหารการศึกษา

1. ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของ บุคลากร ผู้เรียน และชุมชน
2. มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ
3. พัฒนาแผนขององค์กรให้สามารถปฏิบัติให้เกิดผลจริง
4. พัฒนาและใช้นวัตกรรมของการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นไปลำดับ
5. ปฏิบัติงานขององค์กรโดยเน้นผลถาวร

6. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีระบบ
7. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
8. ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์
9. แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
10. เป็นผู้นำและผู้สร้างผู้นำ
11. สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้บริหารการศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการศึกษาดังนั้นในการจัดสรรบุคลากรเข้ามาทำหน้าที่บริหารการศึกษาควรมีการคัดสรรผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านการบริหารอย่างแท้จริง

1.2 ข้อเสนอเกี่ยวกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร

1.2.1 จังหวะและโอกาสทองในการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร

การเดินทางของการศึกษาไทย ต้องยอมรับว่ามีการเปลี่ยนแปลงอะไรต่าง ๆ มากมาย มีทั้งแบบเจริญขึ้นและเจริญลง สำหรับแนวเจริญขึ้นในแง่มุมมองด้านกฎหมายซึ่งเป็นที่น่าภูมิใจว่าตอนนี้เราขยายโอกาสทางการศึกษาแล้วเป็น 9 ปี สามารถเป็นหน้าเป็นตาเทียบได้กับอารยประเทศในระดับหนึ่ง เป็นต้น แนวเจริญลงดูเหมือนว่าจะค่อนข้างเป็นปัญหาที่ชัดเจน และแนวทางแก้ไขก็ยังคงคลุมเครือ ยกตัวอย่างผลการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) พบว่าคนไทยจำนวน 60 ล้านคน ได้รับความศึกษาเพียงคนละ 5.3 ปีเท่านั้น และอ่านหนังสือไม่ออกถึง 3 ล้านคน และยังพบว่าที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการได้จัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับชีวิตและสังคม ขาดการคิดวิเคราะห์ปัญหา เน้นแต่การท่องจำ มีผู้กล่าวว่า เด็กไทยเก่งเรียนหนังสือแต่ไม่เก่งชีวิตเด็กระดับอุดมศึกษาจากระดับปริญญาไม่สามารถจะดำเนินให้มีความสุขในสังคมได้หรือเด็ก ๆ ตามชนบทที่แทบจะไม่ได้เรียนในส่วนที่เขาควรจะรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของเขา แต่ต้องมาเรียนเรื่องของคนในเมือง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 ข) สิ่งที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้นนั้นรู้สึกน่าเสียใจที่พบว่า คนไทยใช้เวลาในการศึกษาเป็นระยะเวลาน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วนักวิชาการหรือผู้เห็นความสำคัญของการศึกษาได้แสดงความคิดเห็นและลงสรุปท้าวการศึกษาไทยต้องถึงกาลปฏิรูปเสียที โดยการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้โรงเรียนและชุมชน ได้มีบทบาทต่อการศึกษามากขึ้น (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ, 2543 ก) ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ต้องการปฏิรูปจึงต้องการผู้บริหารที่มีศักยภาพ พร้อมทั้งจะมารับภาระงานสร้างชาติตรงนี้ และมีเครื่องรับรองได้ว่าผู้บริหารแต่ละคนจะมีคุณภาพสามารถนำโรงเรียน ไปถึงฝั่งฝันได้

ความพยายามครั้งล่าสุดที่จะค้นหาผู้บริหารมีคุณภาพดังที่พึงประสงค์ เป็นความต้องการระดับประเทศคือการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อช่วยยกระดับมาตรฐานผู้บริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 7 ว่าด้วยเรื่องครูคุณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งแสดงไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 53 ว่าให้มืองค์กรวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษามีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพในกำกับของกระทรวงมีอำนาจกำหนดมาตรฐาน

วิชาชีพ ออกและเบิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพให้ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา อื่นทั้งรัฐและเอกชนมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ นอกจากนี้มีกระแสของความเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาที่ดำเนินตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินี้ นอกจากนี้กระแสการสนับสนุนจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะผู้นำประเทศ นักการเมือง นักวิชาการ นักธุรกิจ และเมื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั่วประเทศพบว่า ประชาชนร้อยละ 91 เห็นด้วยกับการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพให้กับผู้บริหารเพื่อเป็นเครื่องหมายหนึ่งในการแสดงถึงคุณภาพและศักยภาพ อันเป็นผู้บริหารที่พึงประสงค์ และสามารถแบกรับภาระอันสำคัญนี้ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งการมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพก็ยังบ่งบอกถึงความเป็นวิชาชีพชั้นสูงอีกด้วยดังเช่น แพทย์ วิศวกร หรือทนายความ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ, 2543 ก)

1.2.2 วิสัยทัศน์ในการจัดระบบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร

ในอนาคตผู้บริหารที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทุกคน คือ ผู้บริหารมืออาชีพที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการศึกษา โดยมุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีและคนเก่งของสังคมตามเป้าหมายของโรงเรียน มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการศึกษาหรือเทียบเท่า เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีภาวะผู้นำและสามารถทำงานร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการร่วมมือกับครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีและคนเก่ง เป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษา อันจะส่งผลต่อการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารการศึกษาให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงและเพื่อผู้บริหารการศึกษาจะได้พัฒนาประเมิน ปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองและสังคมโดยรวม

สิ่งที่ควรดำเนินการก็คือ แสวงหาความเห็นพ้องเกี่ยวกับวิสัยทัศน์นี้จากองค์กรวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา สถาบันผลิตผู้บริหารทางการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นวิสัยทัศน์ร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.2.3 กลยุทธ์สู่ความสำเร็จในเส้นทางการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา : องค์กร

การยกระดับมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษามีความสำคัญและส่งผลต่อการพัฒนาครูและการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพผู้บริหารทางการศึกษาที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร นับได้ว่าเป็นผู้บริหารที่มีมาตรฐาน มีคุณลักษณะและคุณสมบัติของการเป็นผู้บริหารระดับมืออาชีพ มีความสามารถในการพัฒนางานและบริหารจัดการทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เห็นสมควรให้มีหน่วยงานหรือองค์กรอิสระทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา ดังสาระสำคัญประการหนึ่งของพระราชบัญญัติการศึกษาที่กำหนดให้ครูและผู้บริหารต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ โดยมีองค์กรอิสระกำกับ

ดูแล สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2543 ก) ได้เสนอประเด็นเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับองค์กรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา ดังนี้

1.2.3.1 ทางเลือกที่หนึ่งให้ปรับปรุงสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการเป็นสถาบันมาตรฐานผู้บริหารการศึกษาเป็นองค์กรอิสระที่มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้บริหารทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน
- 2) ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา
- 3) ควบคุมจรรยาและมารยาทของผู้บริหารทางการศึกษา
- 4) ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารทางการศึกษา โดยการรับรองหลักสูตรของสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนที่ทำหน้าที่ในการผลิตและพัฒนาฝึกอบรมผู้บริหารทางการศึกษา

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาเป็นองค์กรที่เหมาะสมในการยกระดับมาตรฐานผู้บริหารการศึกษา เนื่องจากเป็นองค์กรที่มุ่งสู่ความเป็นผู้นำการฝึกอบรมผู้บริหารการศึกษาในระดับสากล มีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาทั้งในเรื่องการวางแผนบูรณาการและส่งผ่านนโยบายอย่างเป็นระบบ เพิ่มกลไกการกำกับและติดตามผล การส่งเสริมมาตรฐานการฝึกอบรมแต่เมื่อพิจารณาการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษามีข้อจำกัดบางประการที่ควรทำการยกเครื่องเสียใหม่ ดังต่อไปนี้ (สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์, 2541)

- 1) ระบบการคัดสรรควรใช้การสอบควบคู่กับการประเมินตามความเหมาะสม
- 2) จัดให้มีระบบการฝึกอบรมแบบระบบแลกเปลี่ยนไม่ใช่ระบบการรับจากวิทยากร เพียงอย่างเดียว
- 3) ระบบหลักสูตรและการฝึกอบรมเน้นกรอบการตอบสนองระเบียบวิธีการที่ทันสมัย เพื่อให้เกิดทักษะการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่เกิดความผิดพลาด
- 4) ระบบการฝึกอบรมมุ่งเน้นให้สร้างพัฒนาการศึกษาควบคู่กับการพัฒนาชุมชน

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ควรดำเนินการคือ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสังคม การสร้างจิตสำนึกทางสังคม

1.2.3.2 ทางเลือกที่สอง จัดตั้งสภาผู้บริหารทางการศึกษาให้เป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่พิจารณาออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ดำเนินการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาให้มีมาตรฐานเช่นเดียวกับวิชาชีพอื่น ๆ และอารยประเทศทั่วไป
- 2) เพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาได้พัฒนาตนเอง ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถและศักยภาพของตน

3) ส่งเสริมมาตรฐานและจรรยาวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาตลอดจนการประกันการพัฒนาผู้บริหารทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4) ดำเนินการเรื่องพิจารณาการออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา กำหนดหลักสูตรและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาผู้บริหารทางการศึกษา

อำนาจและหน้าที่ของสภาผู้บริหารทางการศึกษา

- 1) อำนาจในการขึ้นทะเบียนผู้บริหารทางการศึกษา
- 2) อำนาจในการออกและบังคับใช้จรรยาวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา
- 3) รับรองหลักสูตรและแผนการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาผู้บริหารทางการศึกษา

4) ประกันการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สภาผู้บริหารทางการศึกษามีอำนาจเต็มที่ในการขึ้นทะเบียนและการบังคับใช้จรรยาวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของกรฝึกอบรมผู้บริหารทางการศึกษาใหม่ เพราะจะทำให้สภาผู้บริหารสามารถกำหนดมาตรฐานและประกันได้ว่าผู้บริหารทางการศึกษาที่ได้รับการฝึกอบรมแล้วจะมีคุณภาพในการบริหารจัดการด้านการศึกษา

อำนาจในการขึ้นทะเบียน

การขึ้นทะเบียนมีผลทำให้ผู้ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสามารถดำรงตำแหน่งวิชาชีพนั้นและได้รับการรับรองว่าเป็นผู้ที่มีศักยภาพ สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องบทบาทหน้าที่ควรดำเนินการ ดังนี้

1) ควรให้สภาผู้บริหารทางการศึกษาเป็นหน่วยงานเดียวที่มีอำนาจในการขึ้นทะเบียนและถอนทะเบียนผู้บริหารทางการศึกษา สามารถดำเนินงานและกำหนดระเบียบวินัยภายในองค์กร โดยการบังคับใช้จรรยาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษากับผู้บริหารการศึกษา

2) สภาผู้บริหารทางการศึกษาควรมีอำนาจ หน้าที่เสนอแนะเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผู้บริหารทางการศึกษา

1.2.3.3 ทางเลือกที่สาม ให้คุรุสภาทำหน้าที่ยกระดับมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาและออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา กล่าวได้ว่า“ผู้บริหารทางการศึกษามีอาชีพ ย่อมมาจากครูที่มีศักยภาพ เพราะผู้บริหารทางการศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะเอื้อให้การปฏิบัติงานของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ” ดังนั้น ในฐานะที่คุรุสภาเป็นองค์กรวิชาชีพครูที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม และพัฒนาวิชาชีพครูตามที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.ครู พ.ศ. 2488 อีกทั้งคุรุสภายังได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารทางการศึกษาของคุรุสภา พ.ศ. 2540 โดยมีแนวคิดและความเชื่อที่ว่า “ผู้บริหารทางการศึกษาเป็นผู้จัดการทางการศึกษาเพื่อให้ครูและบุคลากรอื่น ๆ ดำเนินการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นไปตามจุดหมายของการศึกษาและตามความคาดหวังของสังคมได้” ดังนั้นคุรุสภาจึงเป็นองค์กรที่เหมาะสมที่จะเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่

ยกระดับมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา โดยอาจลดทอนพันธกิจของคุรุสภาให้เหลือเฉพาะ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูและผู้บริหารการศึกษาเพียงอย่างเดียว

เมื่อพิจารณาจากประสบการณ์ขององค์กรทั้งด้านวิชาการและการจัดการและ ความเป็นไปได้ ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดตั้งสภาวิชาชีพผู้บริหารขึ้นใหม่ น่าจะเหมาะสมที่สุดรองลงมา คือการปรับปรุงสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา

1.3 แนวทางการดำเนินงานให้ผู้บริหารทางการศึกษาเข้าสู่ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ผู้บริหาร

จากการศึกษาการดำเนินงานของต่างประเทศเกี่ยวกับการจัดประเภทของใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา พบว่า ประเทศต่าง ๆ ที่ศึกษาส่วนใหญ่แบ่งเป็นประเภทของ ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพออกเป็น 2 ประเภทคือ ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา แบบชั่วคราว และใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารแบบมาตรฐาน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ คณะ (2543 ข) ได้เสนอแนวทางในการเข้าสู่ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา ดังนี้

1.3.1 คุณสมบัติของผู้ที่จะขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการ ศึกษา จะต้องมียุติบัตรประกอบวิชาชีพครู และเรียนสำเร็จตามโปรแกรมการอบรมผู้บริหาร ทางการศึกษาซึ่งได้รับการรับรองจากองค์กรที่ทำหน้าที่ออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทาง การศึกษา

1.3.2 ประเภทและการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา มี 2 ประเภท คือ

1.3.2.1 ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาชั่วคราว คุณสมบัติ ในการขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาชั่วคราว มีดังนี้

ก. ได้รับปริญญาโท หรือเทียบเท่าจากสถาบันที่ได้รับการรับรอง ในสาขาวิชาภาวะผู้นำหรือการจัดการต้องศึกษารายวิชาต่อไปนี้ในหลักสูตรปริญญาโทหรือเพิ่มเติม จากปริญญาโท ซึ่งได้แก่วิชาภาวะผู้นำและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การสื่อสาร การตัดสินใจ เชิงปริมาณ การเงิน และกฎหมาย

ข. สอบผ่านข้อสอบว่าด้วยการผลิตและการพัฒนาครู ในหัวข้อ ภาวะผู้นำทางการศึกษา : การบริหารและการนิเทศการศึกษา

ค. ผ่านการประเมินการปฏิบัติงานในสถานการณ์จำลองหน้าที่ ของครูใหญ่

ง. ได้รับการว่าจ้างงานในตำแหน่งที่ต้องการใบอนุญาตประกอบ วิชาชีพการเป็นผู้บริหารทางการศึกษาในโรงเรียนหรือเขตการศึกษาที่ได้ตรวจสอบรายงานการ ประเมินและตกลงสนับสนุนให้เข้าฝึกอบรมเป็นผู้บริหารการศึกษา

ผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น จะได้รับประกาศนียบัตรการมีสิทธิ์เข้ารับการอบรม เพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาชั่วคราวได้

1.3.2.2 ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษามาตรฐาน คุณสมบัติของผู้สมัครในการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษามาตรฐาน มีดังนี้

ก. ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาชั่วคราว
 ข. เรียนสำเร็จหลักสูตรการฝึกอบรมผู้บริหารทางการศึกษา 1 ปี ที่องค์กรรับรองในขณะที่ทำงานโดยมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาชั่วคราว ภายในระยะเวลา 3 ปี

ค. ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา ต้องเข้ารับการฝึกอบรม และผ่านการประเมินทุก ๆ 5 ปี หลังจากที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา

1.3.3 การฝึกอบรมเพื่อเข้าสู่ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา สำหรับขั้นตอนในการอบรมนั้น กำหนดให้องค์กรที่ทำหน้าที่ฝึกอบรมจัดโปรแกรมการฝึกอบรมออกเป็น 2 ระดับ คือ

1.3.3.1 โปรแกรมก่อนการฝึกอบรมในองค์กร เพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาชั่วคราวโปรแกรมก่อนการฝึกอบรมในองค์กรใช้เวลา 30-60 วัน ทำการฝึกอบรมผู้บริหารทางการศึกษาในสถานการณ์จำลองแบบต่างๆ โดยมีผู้บริหารทางการศึกษาพี่เลี้ยง (Mentor) เป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้ ให้นับประสบการณ์วิชาชีพและฝึกอบรมด้านการสอน การนิเทศ และหลักสูตรการประเมินผล

1.3.3.2 โปรแกรมการฝึกอบรมในองค์กร เพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษามาตรฐาน ในระหว่างที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาชั่วคราวอยู่นั้น ต้องเข้ารับการฝึกอบรมในองค์กรที่ทำหน้าที่ฝึกอบรมโดยต้องดำเนินการให้เสร็จเรียบร้อยในขณะที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ผู้บริหารการศึกษาชั่วคราว ซึ่งมีระยะเวลา 3 ปี ทั้งนี้ก่อนการฝึกอบรม ผู้สมัครต้องศึกษาวิชาการนิเทศหลักสูตรและการสอน ในองค์กรไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมง ระบบการฝึกอบรมในองค์กรจะเน้นประสบการณ์วิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา การสอน การนิเทศหลักสูตรและการประเมินผล กิจกรรมนักเรียน การบริหารบุคลากร ชุมชนสัมพันธ์ การบริหารอาคารสถานที่ และเทคนิคการบริหารโดยฝึกที่โรงเรียนประถมศึกษาอย่างน้อย 1 ครั้ง และโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างน้อย 1 ครั้ง

เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมทั้ง 2 ระยะ คือ โปรแกรมก่อนการฝึกอบรมในองค์กร และ โปรแกรมการฝึกอบรมในองค์กรเรียบร้อยแล้ว ผู้บริหารพี่เลี้ยงจะเป็นผู้ประเมินและเสนอผลการประเมินต่อองค์กรที่ทำหน้าที่ยกระดับวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาโดยเสนอผลเป็น 3 ลักษณะ คือ

1) ผ่าน - ออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาได้

2) บกพร่อง – ไม่สามารถออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา ให้ผู้นั้นสมัครรับการฝึกอบรมต่อไปหรือสมัครเข้ารับการอบรมโปรแกรมนี้ใหม่เป็นเวลาอีก 1 ปี

3) ไม่ผ่าน – ไม่ออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา และห้ามสมัครเข้ารับการอบรมต่อหรือห้ามสมัครเข้ารับการอบรมใหม่

ทั้งนี้ ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษามาตราฐานแล้ว จะต้องทำการต่ออายุใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาทุก ๆ 5 ปี โดยการเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารทางการศึกษา และต้องผ่านการประเมินจากองค์กรที่ทำหน้าที่ออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา

1.3.4 ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาและค่าตอบแทน

หลักการทั่วไป พบว่า สิทธิประโยชน์ที่เกิดจากการมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา มีดังนี้

1.3.4.1 คຸ່ມครອງຜູ້ຢູ່ໃນວິຊາຊີບຜູ້ບຶກຮາງທາງການຕຶກສາຜູ້ທີ່ຈະເຂົ້າສູ່ວິຊາຊີບຜູ້ບຶກຮາງທາງການຕຶກສາຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາຕາມລັກເຄຣນທ່າງດ້ານວິຊາການລະວິຊາຊີບຈຶ່ງຈະສາມາດເປັນຜູ້ຕົວໃບອຸນຸຍາດປຣະກອບວິຊາຊີບຜູ້ບຶກຮາງທາງການຕຶກສາໄດ້

1.3.4.2 ส่งเสริมฐานะของวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาเมื่อผู้บริหารมีมาตรฐาน ย่อมทำให้การบริหารทางการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโยงไปถึงการดำเนินงานของครูเป็นไปอย่างราบรื่น มีคุณภาพ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทางด้านการศึกษา นักเรียนจะได้การศึกษามีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

1.3.4.3 ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาเป็นเครื่องมือรับรองว่าผู้บริหารจะต้องมีการเพิ่มพูนความรู้พัฒนาศักยภาพของตนตลอดเวลา อีกทั้งเป็นกระบวนการจัดผู้ที่ขาดความรู้ ความสามารถ และจรรยาวิชาชีพระหว่างกัน มีให้อยู่ในวงการวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา

1.3.4.4 การมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาแสดงให้เห็นว่าวิชาชีพ ผู้บริหารทางการศึกษา เป็นวิชาชีพเฉพาะ เป็นวิชาชีพที่มีคุณภาพ สมควรใช้เป็นมาตรการในการคัดสรรผู้บริหารทางการศึกษาเข้าสู่บัญชีเงินเดือนใหม่และเป็นการเพิ่มโอกาสการพัฒนาตนเองโดยการสร้างผลงาน เพื่อใช้ในการเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ

1.3.4.5 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 55 ให้มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทนสวัสดิการและสิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่น ๆ สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารวมถึงผู้บริหารการศึกษา เพื่อให้มีรายได้ที่พอเพียงและเหมาะสมกับฐานะทางสังคมและวิชาชีพ อีกทั้งให้มีกองทุนส่งเสริมและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนงานริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานดีเด่นเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติบุคลากรทางการศึกษาอีกด้วย

เรื่องของค่าตอบแทน เงินเดือน สวัสดิการ เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ดังนั้นเพื่อให้วิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาเป็นวิชาชีพที่สามารถดึงดูดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีศักยภาพระดับสูงเข้าสู่การวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา อันจะทำให้วิชาชีพครูและผู้บริหารทางการศึกษาเป็นที่ยอมรับแก่สังคมมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้วิชาชีพครูและวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาเข้มแข็งเช่นเดียวกับวิชาชีพอื่น กล่าวคือผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาแบบมาตรฐานจะได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งผู้บริหารทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่วนผู้ที่ยังไม่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามระบบปัจจุบันต่อไป

1.3.5 การออกใบอนุญาตสำหรับผู้บริหารทางการศึกษาประจำการ

ให้ผู้บริหารในปัจจุบันได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารชั่วคราว ซึ่งมีอายุ 3 ปี ภายในระยะ 3 ปีจะต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารมาตรฐาน หรือจะขอรับการประเมินเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารมาตรฐานทันทีก็ได้ ผู้บริหารที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารมาตรฐาน จะได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 55

ในการผลิตและพัฒนาผู้บริหารมืออาชีพ เพื่อรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษานั้น การศึกษาก่อนประจำการสำหรับผู้บริหารการศึกษาควรมีเป้าหมายเพื่อสร้างผู้บริหารที่เป็นผู้นำวิชาการ โดยเฉพาะด้านการเรียนการสอนเป็นสำคัญ กล่าวคือหลักสูตรการสร้างผู้บริหารควรเน้นในเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอนและการบริหารการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียน การบริหารการจัดการ และภาวะผู้นำเป็นสำคัญ ส่วนการพัฒนากระบวนการทางวิชาชีพผู้บริหารควรผนวกในระยะประจำการของผู้บริหารการศึกษา โดยเฉพาะในระยะการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารชั่วคราว และใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารมาตรฐาน ควรออกในระยะการขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารในแต่ละระยะ ผู้บริหารที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา จะเป็นผู้บริหารมืออาชีพที่บริหารการศึกษาโดยยึดเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก มุ่งสร้างปัญญาให้ผู้เรียน เพื่อให้โรงเรียนได้ทำหน้าที่ที่บ่มเพาะเยาวชนให้เป็นคนดีและคนเก่งของชุมชน สังคมและประเทศชาติอย่างแท้จริง

2. การจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท

การบริหารการศึกษา (Education Administration) และการบริหารโรงเรียน (School Administration) เป็นหลักสูตรที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษาทั่วโลก สำหรับในประเทศไทยได้มีการสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในหลักสูตรระดับต่าง ๆ ทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก มากกว่า 60 สถาบัน นอกจากนี้ยังมีการฝึกอบรมของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่ให้การอบรมในเรื่องการบริหารการศึกษาแก่ผู้บริหารและข้าราชการครู

ที่เตรียมตัวจะเป็นผู้บริหารด้วย โดยสำนักงานข้าราชการครู (ก.ค.) ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานของตำแหน่งผู้บริหารอย่างชัดเจนว่าบุคคลที่จะเป็นผู้บริหารการศึกษาต้องสำเร็จการศึกษาหรือผ่านการฝึกอบรมด้านการบริหารการศึกษามาก่อน

จึงเห็นได้ว่าการเรียนการสอน การฝึกอบรมและการพัฒนาศาสตร์ด้านการบริหารการศึกษาในประเทศไทยนั้น ได้ทำกันอย่างเป็นระบบมาเป็นเวลานานพอสมควร และกำลังจะเป็นศาสตร์ที่มีความสำคัญยิ่งขึ้น เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เน้นให้ความสำคัญอย่างมากกับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งต้องเป็นมืออาชีพ เพราะฉะนั้นผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปจะต้องรู้เรื่องการบริหารอย่างเป็นระบบและเป็นมืออาชีพมากยิ่งขึ้น (รุ่ง แก้วแดง, 2544)

จากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาในสาขาวิชาบริหารการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ ในด้านจำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนสาขาวิชาบริหารการศึกษาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก และการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน พบว่ามีสภาพการจัดการศึกษาดังนี้

2.1 จำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนสาขาวิชาบริหารการศึกษา

ในภาพรวมมีสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนสาขาวิชาบริหารการศึกษา 63 แห่ง จำแนกเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 51 แห่ง สถาบันอุดมศึกษาเอกชน 12 แห่ง โดยในส่วนของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำแนกเป็นสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 16 แห่ง และสถาบันอุดมศึกษา (สถาบันราชภัฏ) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 35 แห่ง

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาที่เปิดสอน มีสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนสาขาวิชาบริหารการศึกษา ส่วนใหญ่เปิดสอนในระดับปริญญาโททั้ง 63 แห่ง ส่วนที่เปิดสอนระดับปริญญาเอกมีเพียง 9 แห่ง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท มี 2 แผน คือ แผน ก หรือ แผน A ซึ่งจะต้องทำวิทยานิพนธ์ และแผน ข หรือ แผน B ซึ่งไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ แต่ต้องเรียนในรายวิชาเอกศึกษาศาสตร์นิพนธ์ ค้นคว้าอิสระ/ด้วยตนเอง หรือการศึกษาเอกเทศ

สถาบันอุดมศึกษา/สังกัด	จำนวนสถาบัน อุดมศึกษาทั้งหมด	สถาบันที่เปิด สอนระดับ ปริญญาเอก
ภาครัฐ	51	-
- ทบวงมหาวิทยาลัย	16	7
- กระทรวงศึกษาธิการ	35	-
ภาคเอกชน (สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย)	12	2
รวม	63	9

หมายเหตุ *ไม่นับจำนวนซ้ำ

2.2 หลักสูตรการเรียนการสอน

โครงสร้างหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท มี 2 แผน คือ แผน ก หรือ แผน A ซึ่งจะต้องทำวิทยานิพนธ์ และแผน ข หรือ แผน B ซึ่งไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ แต่ต้องเรียนในรายวิชาเอกศึกษาศาสตร์นิพนธ์ ค้นคว้าอิสระ/ด้วยตนเอง หรือการศึกษาเอกเทศ

สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เปิดสอนสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท ซึ่งมีทั้งหมด 63 แห่งนั้น มี 60 แห่ง ที่เปิดสอนทั้งแผน ก/A และแผน ข/B ส่วนที่เปิดเฉพาะแผน ก/A เพียงแผนเดียวมี 3 แห่ง (สภาผู้บริหารหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาโทแห่งประเทศไทย, 2545)

มหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่เปิดสอนสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท มีโครงสร้างหลักสูตรทั้ง 2 แผน ประกอบด้วยวิชาบังคับร่วม วิชาบังคับเฉพาะ วิชาเลือก เช่นเดียวกัน แต่ต่างกันที่แผน ก/A มีการทำวิทยานิพนธ์ ส่วนแผน ข/B มีรายวิชาเอกศึกษา (ปริญญาโท/นิพนธ์/สารนิพนธ์/ค้นคว้าอิสระ/ค้นคว้าด้วยตนเอง)และมีการสอบประมวลความรู้ โดยหน่วยกิตที่เรียนในแผน ก/A มีจำนวน 36-48 หน่วยกิต ส่วนแผน ข/B มีจำนวนใกล้เคียงกันคือ 36-51 หน่วยกิต ซึ่งมีจำนวนหน่วยกิตในแต่ละหมวดรายวิชาดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์จำนวนหน่วยกิต ของหลักสูตรการบริหารการศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

มหาวิทยาลัย	พ.ศ. ที่เปิด สอน	แผนการ เรียน (หน่วยกิต)		หน่วยกิต ทั้งหมด (หน่วยกิต)		Corse Work (หน่วยกิต)		วิทยานิพนธ์- การศึกษานิพนธ์ (หน่วยกิต)		วิชาเอก บังคับ (หน่วยกิต)		วิชาเอก เลือก (หน่วยกิต)		วิชาสัมพันธ์ บังคับ (หน่วยกิต)		เลือกเสรี (หน่วยกิต)	
		ก	ข	ก	ข	ก	ข	ก	ข	ก	ข	ก	ข	ก	ข	ก	ข
เกษตรศาสตร์	2532	2	-	45	-	36	-	9	-	20	-	6	-	9	-	-	-
จุฬาลงกรณ์	2537	2	✓	40	40	28	40	12	3-6	13	13	-	-	8	8	7	19
ขอนแก่น	2534	2	✓	40	40	28	34	12	6	16	16	6	12	-	-	6	6
สงขลานครินทร์	2538	2	✓	42	42	30	36	12	6	15	15	-	-	9	9	6	12
ศิลปากร	2537	2	✓	48	48	36	42	12	6	17	20	7	6	6	5	6	11
เชียงใหม่	2535	2	✓	40	40	28	34	12	6	12	12	4	10	8	8	4	4
รามคำแหง	2540	2	✓	45	51	33	48	12	3	9	15	15	24	9	9	-	-
ศรีนครินทรวิโรฒ	2543	2	✓	40	40	28	34	12	6	9	9	9	15	8	8	2	2
มหาสารคาม	2539	2	✓	39	45	27	39	12	6	11	11	8	20	4	4	4	4
นเรศวร	2545	2	✓	39	39	27	36	12	3	12	12	3	12	12	12	-	-
บูรพา	2542	2	✓	36	36	24	33	12	3	12	12	4	13	8	8	-	-
ทักษิณ	2540	2	✓	40	40	28	28- 50	12	4- 12	18	18- 34	-	-	-	-	2	2-8

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญา มหาบัณฑิต

3.1 ทบวงมหาวิทยาลัย มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานวางมาตรฐาน การศึกษาและติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา โดยมีหน่วยงานสำคัญภายในที่เกี่ยวข้อง 2 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักนโยบายและแผน และสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา โดยแต่ละหน่วยงาน มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพการศึกษาระดับปริญญา มหาบัณฑิต ดังนี้

3.1.1 สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษารับผิดชอบเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมคุณภาพโดยสรุป คือ

3.1.1.1 การจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาและคณะวิชาใหม่ ในการขอจัดตั้งสถาบัน การศึกษาใหม่และการจัดตั้งหรือปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานในสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนแล้ว คณะกรรมการจัดทำโครงการของสถาบันการศึกษาจะต้องเสนอข้อมูลรายละเอียดมายัง ทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อขอความเห็นชอบ โดยสำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษาจะพิจารณา ความพร้อมและความเหมาะสมก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีในกรณีที่เป็นการจัดตั้งสถาบันใหม่ แต่หากเป็นการจัดตั้งหรือปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานภายในสถาบัน การพิจารณาจะสิ้นสุดที่ ทบวงมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ข้อมูลที่คณะกรรมการจัดทำโครงการของสถาบันการศึกษาเสนอมายัง ทบวงมหาวิทยาลัยจะต้องครอบคลุมประเด็นสำคัญ ๆ ได้แก่ เหตุผลความจำเป็น วัตถุประสงค์ โครงสร้างด้านการบริหาร และความพร้อมในด้านอาจารย์ผู้สอน อาคารสถานที่ ตำรา หนังสือและ วารสาร เป็นต้น ทั้งนี้ ในการจัดตั้งสถาบันการศึกษาจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์การจัดตั้งและการ บริหารสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

3.1.1.2 จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับแผน พัฒนาการศึกษาระดับชาติและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3.1.1.3 การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยการติดตามและประเมินผลร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ทราบถึง สัมฤทธิ์ผลและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาทั้งในระยะครึ่งแผนและเมื่อสิ้นสุดแผน

3.1.2 สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา รับผิดชอบเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม คุณภาพการศึกษาโดยสรุป คือ

3.1.2.1 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ทบวงมหาวิทยาลัยได้มอบอำนาจ การพิจารณาหลักสูตรให้ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นผู้ดำเนินการพิจารณาหลักสูตร ตามหนังสือ มอบอำนาจหน้าที่ 102/2535 ลงวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2535 โดยมอบอำนาจให้อธิการบดี

มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ละแห่ง ทั้งนี้ โดยความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัยนั้น ๆ มีอำนาจในการพิจารณาหลักสูตรตามเงื่อนไข ดังนี้

- 1) หลักสูตรที่จะเปิดสอนจะต้องได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาแล้ว หากเป็นหลักสูตรนอกแผนฯ ต้องเสนอให้ทบวงมหาวิทยาลัยปรับเข้าแผนก่อน
- 2) หลักสูตรที่จะเปิดสอนต้องมีโครงสร้างและมาตรฐานตามเกณฑ์ที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด
- 3) หลักสูตรที่จะเปิดสอนต้องได้รับอนุมัติจาสภามหาวิทยาลัยหรือสภาสถาบันก่อนการเปิดสอน
- 4) หลักสูตรที่ได้รับความเห็นชอบแล้วให้แจ้งมายังทบวงมหาวิทยาลัยภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่หลักสูตรได้รับความเห็นชอบ พร้อมทั้งส่งเอกสารหลักสูตรที่มีหัวข้อและรายละเอียดครบถ้วนตามที่ทบวงฯ กำหนด เพื่อทบวงฯ จะได้แจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) พิจารณารับรองคุณวุฒิผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนั้น ๆ ต่อไป ทั้งนี้ รวมทั้งหลักสูตรใหม่และหลักสูตรที่แก้ไขปรับปรุงด้วย

3.1.2.2 การติดตามตรวจสอบระบบและกลไกการควบคุมคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาจากการที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการควบคุมคุณภาพการศึกษาจึงได้มีประกาศเกี่ยวกับนโยบายและแนวปฏิบัติในการควบคุมคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2539 เพื่อให้สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้ดำเนินการตามนโยบายและแนวปฏิบัติฉบับดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วยสาระ ดังนี้

- 1) ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินการด้านประกันคุณภาพขึ้นเป็นการเฉพาะ โดยมีหน้าที่พัฒนา บริหารและติดตามการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันโดยใกล้ชิด
- 2) ให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาระบบและกลไกการควบคุมคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันเพื่อใช้กำกับและตรวจสอบการดำเนินการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพภายใต้กรอบนโยบายและหลักการที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด

3) ในการพัฒนาระบบและกลไกการควบคุมคุณภาพภายในสถาบันอุดมศึกษาควรเน้นการจัดให้มีระบบการควบคุมคุณภาพขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตบัณฑิตซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อคุณภาพบัณฑิตและอาจครอบคลุมกิจกรรมการดำเนินการดังนี้

(1) การเผยแพร่หลักการ วัตถุประสงค์ และความสำคัญของการควบคุมคุณภาพการศึกษาขึ้นภายในสถาบันให้กับบุคลากรภายในสถาบันได้รับทราบโดยชัดเจนซึ่งรวมถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมคุณภาพการศึกษา

(2) การพัฒนาระบบข้อมูลการศึกษาในระดับการศึกษาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนางานวิชาการต่อไป

(3) จัดให้มีระบบการพัฒนา ติดตามและประเมินผลการดำเนินการ หลักสูตรโดยต่อเนื่องชัดเจนและรัดกุมเพื่อให้หลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพได้

(4) จัดให้มีระบบการประเมินผลการเรียนการสอนโดยสม่ำเสมอ เพื่อนำผลที่ได้รับมาปรับปรุงรายวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

(5) มีการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรในสถาบันอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการพัฒนาเทคนิคการสอนและสื่อการศึกษา

(6) มีระบบการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การใช้งาน อาคาร สถานที่ ห้องสมุด และทรัพยากรการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

(7) จัดให้มีระบบการวัดผลการศึกษาและสัมฤทธิ์ผลในการเรียน ของนิสิตนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

(8) มีระบบการควบคุมและติดตามการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

(9) ควรจัดให้มีกระบวนการติดตามผลบัณฑิตในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการเรียนการสอน

(10) การมีนโยบายและระบบการส่งเสริมสนับสนุนและติดตาม ผลการวิจัยทั้งในระดับคณะและสถาบันตลอดจนการบริการทางวิชาการที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

(11) การเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามี ส่วนร่วมในกระบวนการควบคุมคุณภาพการศึกษาของสถาบัน อาทิผู้ใช้บัณฑิตทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สมาคมวิชาการและวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้การจัดการศึกษาของสถาบันมีความก้าวหน้าทันยุค ทันสมัยและสอดคล้องกับความก้าวหน้าของวิชาชีพนั้น ๆ

(12) มีกิจกรรมความร่วมมือแลกเปลี่ยนข้อมูลและข้อคิดเห็น เกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพการศึกษาระหว่างสถาบันอุดมศึกษาด้วยกัน

(13) การจัดทำรายงานเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของสถาบัน เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ให้ประชาชนทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

ทั้งนี้แต่ละสถาบันอาจเพิ่มเติมกิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่เห็นว่ามิใช่ประโยชน์และจำเป็นมากกว่า ที่ได้กล่าวมานี้ได้ตามความเหมาะสม รวมทั้งอาจจัดให้มีระบบการตรวจสอบและประเมินผลการ ดำเนินการขึ้นเป็นการภายในได้ตามที่สถาบันจะเห็นสมควร เพื่อส่งเสริมให้การดำเนินงานตาม แนวปฏิบัติดังกล่าวเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดย กว้างขวาง ทบวงมหาวิทยาลัยจะได้จัดให้มีกลไกการติดตามตรวจสอบ ระบบและกลไก การประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ โดยคณะกรรมการมาตรฐาน การศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันอุดมศึกษาในแต่ละสาขาวิชาชีพ

และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีเจ้าหน้าที่สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการ

3.2 มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญต่อการควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษา ทั้งในระดับสถาบัน คณะ ภาควิชาและสาขาวิชา เพื่อเป็นการประกันว่าผลผลิตของสถาบันซึ่งก็คือบัณฑิตมีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ควรจะเป็นของการศึกษาในระดับปริญญาโท ซึ่งในการควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษานั้น สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งจะทำการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นภายในมหาวิทยาลัยเพื่อใช้กำกับและตรวจสอบ การดำเนินการจัดการศึกษาทั้งในระดับสถาบัน คณะ ภาควิชาและสาขาวิชา ทั้งนี้ ระบบการควบคุมคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งอาจแตกต่างกันได้ แต่อย่างไรก็ตามก็จำเป็นต้องอยู่ภายในกรอบนโยบายและหลักการที่คงซึ่งคุณภาพและมาตรฐานที่เป็นระดับสากล

3.3 สภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (Educational Administration Director Council of Thailand : EADICT)

สภาผู้บริหารหลักสูตรถือกำเนิดขึ้นเมื่อปี 2543 โดยความริเริ่มและสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ โดยมีเป้าหมายเพื่อร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างหน่วยผลิตและพัฒนา ผู้บริหารการศึกษา โดยมีหน้าที่ด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (สภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 2545)

3.3.1 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีหน้าที่ในการปรับปรุงหลักสูตร สาขาวิชาบริหารการศึกษา ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จัดทำหลักสูตรกลางด้านการบริหารการศึกษา เน้นการผลิตในระดับปริญญาโท และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต เน้นการจัดหลักสูตรระดับปริญญาโท แผน ก (ทำวิทยานิพนธ์) เพื่อผลิตผู้บริหารการศึกษาที่ทำวิจัยเป็น เป็นทั้งนักคิดและนักปฏิบัติ ปรับวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเน้นการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม โดยให้ผู้เรียน ผู้สอนเรียนรู้ไปพร้อมกัน และเน้นพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เน้นให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้คณาจารย์บริหารการศึกษาทุกสถาบันร่วมประชุมสัมมนา ศึกษาหาความรู้และแบ่งปันซึ่งกันและกัน และส่งเสริมให้คณาจารย์มีโอกาสได้รับความรู้กว้างขวางทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ หรือเชิญผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาร่วมสอน

3.3.2 ด้านการวิจัย ช่วยในการส่งเสริมสนับสนุนให้คณาจารย์ทำวิจัย เพื่อเป็นผู้นำทางวิชาการ ส่งเสริมให้สอดแทรกการวิจัยในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ และยกย่องให้รางวัลแก่คณาจารย์ ที่มีผลงานวิจัยดีเด่นทางด้านการบริหารการศึกษา

3.3.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน มีการสนับสนุนให้คณาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษาในสถาบันต่าง ๆ ผลิตตำราและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหรือร่วมกัน ยกย่องให้รางวัลแก่คณาจารย์ที่แต่งตำรา รวมถึงการจัดพิมพ์เผยแพร่ สนับสนุนให้คณาจารย์มีการใช้สื่อการเรียนการสอน

ที่ทันสมัยและมากขึ้น และจัดให้มีเว็บไซต์ (Web Site) ของสภาหัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการ ตำราและผลงานวิจัย

3.3.4 ด้านขวัญ กำลังใจ และการกระตุ้น มีบทบาทในการ ยกย่องและให้รางวัล คณาจารย์ดีเด่น สาขาวิชาบริหารการศึกษายกย่องและให้รางวัลคณาจารย์ที่มีผลงานวิจัยดีเด่น ด้านบริหารการศึกษายกย่องและให้รางวัลคณาจารย์ที่มีผลงานตำราด้านการบริหารการศึกษาดีเด่น และยกย่องและให้รางวัลหน่วยงานที่จัดการศึกษาด้านบริหารการศึกษาด้านแบบ

4. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษา

4.1 ความหมายของคุณภาพ และคุณภาพการศึกษา

4.1.1 คุณภาพ Quality) มีความเป็นนามธรรม มีความหมายได้หลากหลายมุมมองและเปลี่ยนไปตามแต่ละยุคแต่ละสมัย ทั้งนี้เพราะคำว่า คุณภาพ ขึ้นอยู่กับมุมมอง(Viewpoints) และการรับรู้ของแต่ละบุคคล รวมทั้งยังขึ้นอยู่กับสิ่งที่เหมาะสมที่มีคุณภาพด้วย โดยทั่วไปแล้วคุณภาพจะมองในแง่ของความมีมาตรฐานระดับปกติคือเป็น Normal Standard จากการรวบรวมความหมายของคุณภาพ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

เทวินทร์ ศิริโชคชัยกุล (2539) ได้ให้ความหมายของคุณภาพโดยเน้นความหมายของคุณภาพในเชิงธุรกิจ ดังนี้ 1) การทำได้ตามข้อกำหนดและมาตรฐาน 2) เหมาะสมกับการใช้งาน 3) ความพึงพอใจของลูกค้าด้วยราคาที่แข่งขันได้ 4) ผลลัพธ์หรือบริการที่ผู้ผลิตสามารถทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจได้ในขณะที่องค์กรยังคงสามารถรักษาไว้ซึ่งผลกำไรเพื่อความอยู่รอด และสามารถเติบโตได้ในอนาคต 5) ลักษณะและคุณลักษณะโดยรวมของผลลัพธ์หรือบริการที่แสดงให้เห็นได้ว่าสามารถทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจได้

ซัลลิส (Sallis, 2002) ได้จำแนกคุณภาพออกเป็น 2 แนวคิด คือ 1) คุณภาพตามแนวคิดสัมบูรณ์ (Absolute Concept) ซึ่งหมายถึงความมีคุณภาพในระดับสูง 2) คุณภาพตามแนวคิดสัมพัทธ์ (Relative Concept) ซึ่งหมายถึงความมีคุณภาพในแง่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคหรือตรงตามจุดมุ่งหมายการใช้งาน (Fitness for Purpose)

เซงและเทม (Cheng and Tam, 1997) ได้รวบรวมนิยามคำว่าคุณภาพจากแนวความคิดของนักวิชาการหลายท่านสรุปได้ว่า คุณภาพ หมายถึง ความมีคุณค่าปราศจากข้อตำหนิ และเหมาะสมตรงตามจุดมุ่งหมาย ลักษณะตรงตามความคาดหวังของผู้บริโภค การใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า คำว่าคุณภาพยังให้ความหมายเช่นเดียวกับคำว่า เป็นเลิศ

บุญใจ ศรีสถิตยน์รากร (2543) ได้สรุปความหมายของคุณภาพ จำแนกเป็น 2 มุมมองหลัก ๆ ดังนี้ มุมมองที่ 1 คุณภาพ หมายถึง ความมีคุณภาพตามมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ในเชิงปทัสสถานของสังคม (Normal Standard) หรือการให้บริการที่ถูกต้องตามมาตรฐานวิชาชีพ (Professional Standard) มุมมองที่ 2 คุณภาพ หมายถึง ความมีคุณภาพตามความพึงพอใจของ

ผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการ (Customer Satisfaction) กล่าวคือ ผลลัพธ์ที่มีความเหมาะสมตรงตามจุดมุ่งหมายและคุ่มค่าเงินที่ใช้ไป

จากความหมายของคำว่า คุณภาพ ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปความหมายได้ดังนี้ คุณภาพ คือ คุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่บ่งชี้ถึงความต้องการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แสดงถึงควมมีประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์ และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

4.1.2 คุณภาพการศึกษา (Quality in Education) ได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลากหลายดังนี้

สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย (2541) ได้ให้คำนิยามคุณภาพการศึกษาว่าหมายถึง

1. การที่บัณฑิตมีคุณสมบัติตรงกับเป้าหมายหรือคุณลักษณะที่สถาบันได้กำหนดไว้และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ผลิตบัณฑิต
2. กระบวนการของการผลิตบัณฑิตได้มีการควบคุมอย่างเป็นระบบ และมีแผนที่ดีจนเชื่อมั่นว่าจะได้บัณฑิตที่มีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง

เซงและเทม (Cheng and Tam, 1997) ให้นิยามคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง การจัดการศึกษาที่สนองความต้องการ ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้เรียน สังคม และตลาดแรงงาน การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องครอบคลุมทั้งด้านปัจจัยนำเข้ากระบวนการและผลผลิต

การวิน (Garvin, 1987 ; อ้างถึงใน Owlia and Aspinwall, 1996) ได้เสนอมุมมองของคำว่า คุณภาพการศึกษา 8 มิติ ดังนี้

1. มิติด้านสมรรถนะ (Performance) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพบัณฑิตจะต้องมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานในสาขาวิชาชีพที่บัณฑิตสำเร็จการศึกษา
2. มิติด้านคุณลักษณะพิเศษ (Features) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพไม่ใช่เป็นการจัดการศึกษาเพียงเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเนื้อหาพื้นฐานของสาขานั้น ๆ แต่จะต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะที่เป็นคุณลักษณะพิเศษของสาขาวิชาชีพนั้น ๆ
3. มิติด้านความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น (Reliability) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้รับความรู้และได้เรียนรู้ทักษะที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงและมีความทันสมัย
4. มิติด้านความตรงตามข้อกำหนดตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ (Conformance) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ สถาบันจะต้องจัดการศึกษาได้ตรงตามข้อกำหนดและตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้และเป็นไปตามค้ำมั่นสัญญาที่ได้ให้กับนิสิต/นักศึกษา
5. มิติด้านความคงทน (Durability) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องทำให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่ติดตัวคงทนอยู่นานรวมทั้งมีความรู้และทักษะที่ลึกซึ้ง

6. มิติด้านความสามารถในการให้บริการ (Serviceability) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการให้บริการแก่สังคมในสาขาวิชาชีพที่ศึกษาและสนองตรงตามความต้องการของสังคม

7. มิติด้านความรู้สึกที่ดี (Aesthetics) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ภาพพจน์ที่ปรากฏในสายตาของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องจะต้องเป็นภาพพจน์ที่ดี

8. มิติด้านการรับรู้คุณภาพ (Perceived Quality) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องตรงตามการรับรู้คุณภาพของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บุญใจ ศรีสถิตยน์รากร (2543) ได้กล่าวถึง คุณภาพการศึกษาว่า เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษาทุกสาขาวิชาและทุกระดับการศึกษา การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจำเป็นต้องมีปัจจัยนำเข้าทางการศึกษาที่มีคุณภาพและทำการควบคุมการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการจึงทำให้ผลผลิตทางการศึกษาหรือผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา มีทักษะที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของสาขาวิชาชีพ สอนตรงตามความต้องการของผู้เรียนและสังคม

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า คุณภาพการศึกษา เป็นวิธีที่พัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี และบรรลุเป้าหมายอย่างสมบูรณ์ มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ หรือความต้องการของแต่ละสถาบัน ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปความหมายของคุณภาพการศึกษาได้ดังนี้ คุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วนตามความคาดหวังของหลักสูตรที่สถาบันการศึกษากำหนดไว้และเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยสถาบันการศึกษาได้ดำเนินงานตามปรัชญา พันธกิจ และวัตถุประสงค์ มีความสอดคล้องกับนโยบายของสถาบันที่กำหนดไว้

4.2 ความสำคัญของคุณภาพการศึกษา

คุณภาพการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและคุณภาพของคนเพราะคุณภาพการศึกษาย่อมมีผลหรือมีอิทธิพลต่อความรู้ ความสามารถและศักยภาพ อันได้แก่ สติปัญญา และความเป็นเลิศของมนุษย์ คุณภาพการศึกษาจึงมีความสำคัญต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

4.2.1. คุณภาพการศึกษามีความสำคัญต่อการสร้างและพัฒนาคน การศึกษาในอนาคตจะเป็นคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาคน พัฒนาคนให้เป็นคนดี คนเก่ง สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ ใ้คนมีความรับผิดชอบ ใ้ร่วมมือสามัคคี ผนึกกำลังกัน การศึกษาที่มีคุณภาพจึงต้องสอดคล้องกับคุณลักษณะของคนที่จะสร้างขึ้น การศึกษาจะพัฒนาคนให้สามารถมีปัญญา คิดเอง มีสติปัญญา สามารถปรับตัวได้ (ธรรมรักษ์ การพิสิษฐ์, 2528)

4.2.2 คุณภาพการศึกษามีความสำคัญต่อการแข่งขันกับการสร้างคุณภาพและมาตรฐานรุ่ง แก้วแดง (2540) ได้กล่าวว่า ระบบการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา มุ่งที่จะให้มีการนำผลการประเมินไปพัฒนาการศึกษา (Improvement Through Evaluation) ซึ่งจะทำให้สถานศึกษาตื่นตัวในการแข่งขันกันสร้างคุณภาพและมาตรฐานการศึกษามากกว่าที่จะประเมินเพื่อให้รางวัล

4.2.3 คุณภาพการศึกษามีความสำคัญต่อความเชื่อมั่นของประชาชน เพราะการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน จะทำให้ประชาชนทุกคนเชื่อมั่นได้ว่า ลูกหลานที่ได้รับการศึกษาในสถานศึกษาที่มีมาตรฐานสูงจะมีคุณภาพ มีความสามารถ มีศักยภาพเพียงพอในการทำงานและประกอบอาชีพ (รุ่ง แก้วแดง, 2540) นอกจากนี้ยังสามารถสร้างความมั่นใจให้กับสังคมโดยทั่วไป (เกษม วัฒนชัย, 2539 ค)

4.2.4 คุณภาพการศึกษามีความสำคัญต่อการจัดสรรงบประมาณ เพราะสถาบันการศึกษาที่มีมาตรฐาน รัฐบาลก็จะสามารถจัดสรรงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีสิทธิขอรับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลางตามวิธีการของสหรัฐอเมริกา (สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2539) สถาบันการศึกษาใดมีมาตรฐานสูง จำเป็นต้องใช้งบประมาณมาก รัฐก็ต้องสนับสนุน หรือสถาบันการศึกษาใดมีปัญหาที่ต้องเข้าไปช่วยเหลือ เพื่อว่าเด็กจะได้ไม่ต้องรับการศึกษาที่มีมาตรฐานต่ำตลอดชีวิต จนกลายเป็นพลเมืองชั้นสองหรือชั้นสามอย่างที่เป็นอย่างในปัจจุบัน (รุ่ง แก้วแดง, 2540) และอาจจะใช้การจัดสรรงบประมาณเป็นตัวกระตุ้นเป็นประโยชน์และสร้างความมีชื่อเสียงแก่สถาบันอุดมศึกษา และใช้เป็นเครื่องมือที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษาต้องพยายามปรับปรุงคุณภาพของตนเองด้วย (แมคแทคคาร์ท, 2538) แต่ปัจจุบันการจัดสรรงบประมาณมีข้อจำกัด จึงมีการเรียกร้องให้ปรับปรุงวิธีการจัดสรรงบประมาณ สำหรับสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นรูปเงินอุดหนุน แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ทำให้ขาดความคล่องตัวในการดำเนินงานอันมีผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของระบบอุดมศึกษา (ชุดินันท์ แสงหิรัญ และสุทธศรี วงษ์สมาน, 2537)

4.2.5 คุณภาพการศึกษามีความสำคัญต่อการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ และสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ คุณภาพการศึกษาเป็นหัวใจของความเป็นเลิศ โดยเฉพาะเรื่องการทำให้ทรัพยากรมนุษย์มีคุณภาพ (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2537) คุณภาพทางวิชาการในปัจจุบันประกอบด้วย การเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การวิจัย หลักสูตร การผลิตบัณฑิตและคุณภาพของอาจารย์ เป็นสิ่งสำคัญ (ปรีดา วิบูลสวัสดิ์, 2537) นอกจากนี้การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ในเรื่องการจัดระบบการแสดงความคิดเห็นที่จะมีส่วนในการสร้างสติปัญญา จัดระบบสารสนเทศที่ดี มีการแสดงความรู้ความสามารถสูง สร้างความรับผิดชอบและประสพการณ์ อีกทั้งมีเครื่องอำนวยความสะดวกในการทำงานด้วย (อดุลย์ วิริยเวชกุล, 2538)

ในเรื่องความสำคัญของคุณภาพการศึกษาที่มีต่อการสร้างและการพัฒนาคน การแข่งขัน การสร้างคุณภาพ ความเชื่อมั่นของประชาชนและการจัดสรรงบประมาณของรัฐแล้ว คุณภาพการศึกษายังมีความสำคัญต่อความเป็นนานาชาติ หรือความเป็นสากล อันจะนำไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา หรือการรับรองวิทยฐานะที่มีการดำเนินการในหลาย ๆ ประเทศ

4.3 การประกันคุณภาพการศึกษา

4.3.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

ตามลักษณะความหมายของคุณภาพทำให้ทราบว่ายังมีสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพอีกคือ คำว่าการประกัน ซึ่งมีความสำคัญต่อคุณภาพตามที่กล่าวมาแล้ว รวมเรียกว่าการประกันคุณภาพ คำนิยามของ International Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education ได้เสนอไว้ว่า การประกันคุณภาพเกี่ยวข้องกับโปรแกรม สถาบันหรือระบบอุดมศึกษา โดยส่วนรวมในแต่ละกรณี การประกันคุณภาพ ซึ่งประกันได้ว่า จะทรงไว้ซึ่งมาตรฐานทางวิชาการที่เหมาะสมและการพัฒนายกระดับมาตรฐานของโปรแกรมหรือสถาบันและทำให้กระบวนการเหล่านี้รับรู้กันในชุมชนวิชาการและสังคมโดยส่วนรวม (Lenn, 1994)

การประกันคุณภาพตามที่เสนอของ เกษม วัฒนชัย (2539 ก) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพ (Quality Assurance) เป็นการประกันว่าคุณภาพของผลผลิตมีความพอใจและใช้ประโยชน์ได้มากที่สุดสำหรับผู้บริโภคและลูกค้า ไม่ใช่เจ้าของมหาวิทยาลัยและคุณภาพของบัณฑิต ควรประกอบด้วยหลักสูตร กิจกรรมในและนอกหลักสูตร ความต้องการของลูกค้า (Customer Requirement) จะบอกให้ทราบถึงบุคลิกลักษณะของบัณฑิตว่าควรจะเป็นอย่างไร

การประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่หลายคนให้ความหมายไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา หมายถึง กิจกรรมหรือปฏิบัติการใด ๆ ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่หากได้ดำเนินการตามระบบและแผนที่วางไว้แล้ว จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า จะได้บัณฑิตที่มีคุณภาพ ตรงตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (สุพจน์ เอี่ยมกฤษ, 2540) ส่วนวันชัย ศิริชนะ (2537) ได้ให้คำอธิบายศัพท์ไว้ว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง กระบวนการหรือกลไกใดๆ ที่เมื่อได้ดำเนินการไปแล้วจะทำให้เกิดการดำรงไว้ซึ่งคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง อันเป็นการปกป้องผลประโยชน์ของผู้เรียน ผู้ปกครอง นายจ้าง ตลอดจนสังคมโดยส่วนรวม ทั้งนี้รวมถึงกระบวนการหรือกลไกใดๆ ที่เริ่มขึ้นภายในสถาบันอุดมศึกษาเองหรือหน่วยงานภายนอกก็ได้

การประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นระบบ กระบวนการหรือกลไกที่เกิดขึ้นในสถาบันอุดมศึกษา ในอันที่จะทำให้ดำรงไว้ซึ่งคุณภาพ มีมาตรฐานทั้งด้านวิชาการ คุณภาพบัณฑิต เป็นการรับรองว่าผู้ที่เรียนจบตามหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาจะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมโดยส่วนรวม และสิ่งที่มีมาเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพคือการกำกับดูแล (Regulation of Quality) การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) และการรับรองคุณภาพ (Accreditation) ตามความหมายการประกันคุณภาพในหนังสือ A New Framework ซึ่งกล่าวได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาในอุดมศึกษาน่าจะหมายถึง องค์ประกอบสำคัญ 5 ประการคือ

- 1) การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) การจัดระบบ กลไก การบริหารภายในสถาบัน เพื่อดำรงไว้หรือเสริมสร้างคุณภาพที่ได้ดำเนินการไป

2) การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Audit) เป็นการวิเคราะห์จากภายนอกตามคำเรียกร้องให้ดำเนินการซึ่งสถาบันมีการควบคุมคุณภาพด้วยกลไกที่ได้สร้างขึ้น

3) การได้รับอนุญาต (Validation) เป็นการได้รับอนุญาตโดยคณะบุคคลที่สำคัญเพื่อตัดสินใจให้ปริญญารวมทั้งความสามารถอื่น ๆ

4) การรับรองคุณภาพ (Accreditation) เป็นงานที่เกิดจากสภาการประสาทปริญญาแห่งชาติ คณะผู้แทนสถาบันและสภาพอื่น ให้การอนุมัติรับรองคุณภาพ

5) การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) เป็นการประเมินจากภายนอกและตัดสินใจในเรื่องคุณภาพการสอนและการเรียนในสถาบัน (The United Kingdom, 1991)

การประกันคุณภาพการสอน เป็นกระบวนการหนึ่งที่น่ามาใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่ง เซนเกอร์ (Shanker, 1996) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการสอนไว้ว่า การประกันคุณภาพการสอนว่าเป็นการพัฒนาความสามารถของวิชาชีพการสอน เป้าหมายอาจจะเปลี่ยนไปในการค้นหาสมาชิกการเป็นครูตามผลการ ซึ่งใช้ในการฝึกอบรม (ทำโครงการฝึกอบรมก่อนประจำการและโครงการพัฒนาวิชาชีพ) มีการกำหนดไว้ในนโยบายและการฝึกปฏิบัติเพื่อให้ได้รับใบอนุญาตและถือสิทธิ์อย่างเต็มที่ ซึ่งจะมีการเปลี่ยนไปตามลักษณะองค์การของสถานศึกษาและโครงสร้างการจัดการสอนของครู

การประกันคุณภาพการศึกษายังมีค่าอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องคือ มีทั้งการควบคุมคุณภาพและการให้การรับรองคุณภาพ ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับระบบของการศึกษาแล้วจะแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือการประกันคุณภาพการเข้าศึกษาที่มีนักศึกษา อาจารย์และทรัพยากรต่าง ๆ การประกันคุณภาพในเชิงของกระบวนการ จะต้องมีการประเมินและกระบวนการที่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะระบบการบริหารองค์การ การตรวจสอบและกำกับดูแล การประกันคุณภาพผลผลิตที่จะต้องมีการประเมินผู้ที่จบการศึกษา ความคุ้มค่าการลงทุน และการให้การรับรองคุณภาพ

จากแนวคิดเกี่ยวกับระดับของการประกันคุณภาพการศึกษานั้นจะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับเป้าหมายอุดมศึกษาไทยตามแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 และ 9 ที่เน้นการประกัน คุณภาพ การศึกษาสาขาวิชาในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 การประกันคุณภาพการศึกษาสาขาวิชาและสถาบันการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 9 (สุชาติ เมืองแก้ว, 2539) ทำให้ทราบว่าการศึกษา ระดับอุดมศึกษาทุกสังกัด ได้พยายามสร้างแนวคิดและเป้าหมายของตนเอง โดยมีความพร้อมอย่างเต็มที่ในการจัดระดับของการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างแน่นอน

4.3.2 เหตุผลในการประกันคุณภาพการศึกษา

มูลเหตุในการจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาในประเทศไทย มีเหตุผลที่เป็นอิทธิพลจากต่างประเทศ ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยได้เห็นความสำคัญ โดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูงได้พยายามผลักดันให้เกิดการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นเป็นมูลเหตุทำให้ทบวงมหาวิทยาลัยต้องประกาศนโยบาย คือ

1) ความเป็นสากลเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ ความเป็นสากล มีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงอยู่ในสังคมโลกยุคปัจจุบันและมหาวิทยาลัย จึงจำเป็นต้องปรับตัวให้มีความเป็นสากลอย่างแท้จริง มีโครงการในการรับถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศโดยย้ายที่เรียนได้ทั่วโลก

2) การสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งของการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพราะความก้าวหน้าทางวิชาการจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมหาวิทยาลัยต้องเป็นสถาบันการศึกษาที่รับผิดชอบต่อหน้าที่นี้โดยตรง มีการพัฒนาองค์ความรู้ในสถาบันที่ดี มีวิธีการที่ดี มีฐานความรู้แน่น การทำวิจัยจะต้องอาศัยอาจารย์ที่มีความสามารถ มีทรัพยากรสนับสนุน ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น มีความสามารถแก้ไขได้ เพราะมีประสบการณ์ มีความกล้าหาญ และมีความคิดริเริ่ม

3) ต้องการผลิตบัณฑิตและบุคลากรที่มีคุณภาพมีความรู้ทันสมัยมากขึ้น ประเทศไทยมีความต้องการบัณฑิตที่มีความรอบรู้ทันสมัยมากขึ้น เนื่องจากแนวโน้มการพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในอนาคตจะมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น จำเป็นที่มหาวิทยาลัยจะต้องผลิตบัณฑิตที่มีความพร้อมในการใช้และพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้ขณะนี้ยังขาดบุคลากรด้านวิศวกรรมและวิทยาศาสตร์ เพื่อใช้ในงานอุตสาหกรรม ซึ่งต้องอาศัยผู้ที่มีความชำนาญในทางธุรกิจ กำลังงานต้องทำให้คนไทยมีคุณภาพ และมีความรู้โดยการฝึกทักษะ การใช้เครื่องผ่อนแรง มีความสามารถ ในการ ใช้ภาษา

4) ช่วยขจัดความขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพ สาเหตุของการขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพ เพราะบุคลากรเหล่านั้นออกไปอยู่กับเอกชน เพราะมีกำลังเงินมากกว่าภาครัฐ คนทำงานจึงเหลือน้อยลง บัณฑิตที่มีคุณภาพก็จะหันเหไปทำงานให้เอกชนที่มีอัตราจ้างสูงกว่าหลายเท่า บัณฑิตที่มีคุณภาพต่อยกกว่าก็จะเข้าทำงานให้รัฐ ทำให้งานของรัฐเจริญก้าวหน้าน้อยกว่าเอกชน

5) เกิดความภูมิใจในสถาบัน สถาบันใดมีคุณภาพมีมาตรฐานและเกิดความภาคภูมิใจในสถาบันของตนเองโดยเฉพาะสถาบันการศึกษาในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการรับรองและจัดอันดับ สิ่งที่น่ามาพิจารณา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณวุฒิอาจารย์ การยอมรับของผู้จ้าง (สุพจน์ เอียงกฤษร, 2540 ก ; วันชัย ศิริชนะ, 2539 ข)

6) การแข่งขันทางการศึกษาสูงขึ้น จำเป็นที่มหาวิทยาลัยของรัฐจะต้องยืนหยัดในคุณภาพไม่ให้ต่ำกว่ามหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยของต่างประเทศ

7) ความไม่ทัดเทียมกันของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งทำให้มีบัณฑิตของแต่ละสถาบันมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างในด้านคุณภาพขั้นต่ำ (Minimum Quality) ซึ่งปรากฏให้เห็นมากขึ้น

8) ประเทศไทยยังไม่เคยมีการประกันคุณภาพของการศึกษาที่ยังไม่ชัดเจนนัก ซึ่งทุกสถาบันควรที่จะเริ่มให้ความสนใจและดำเนินการในส่วนที่จำเป็นไปก่อนด้วยตนเอง

9) ความต้องการในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพที่ดี จะเป็นตัวกระตุ้นให้มหาวิทยาลัยเกิดการพัฒนาดังต่อไปนี้ (สุพจน์ เอียงกฤษ, 2540 ข)

10) สถาบันอุดมศึกษามีจำนวนมากขึ้น ควรให้มีมาตรฐานเดียวกัน เป็นการเพิ่มทั้งตามธรรมชาติและเป็นผลดอกจากการออกผลอย่างผิดปกติ จึงมีคนเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น มาตรฐานการศึกษาจึงขาดการดูแล โดยเฉพาะมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา เน้นมาตรฐานขั้นต่ำเท่านั้น ในแต่ละสถาบันอุดมศึกษา จึงมีมาตรฐานขั้นต่ำ ส่วนมาตรฐานขั้นสูงให้เป็นเรื่องของความมีเสรีภาพในแต่ละสถาบันเพื่อให้มีการพัฒนามาตรฐานสูงขึ้นเรื่อย ๆ การจะบอกว่า สถาบันใดมีมาตรฐานระดับไหนควรมีคนภายนอกและผู้ใช้ผลผลิตเป็นผู้บอก และการให้การรับรองวิทยฐานะจากสมาคมรับรองวิทยฐานะจะมีความหมาย เพราะมีผลต่อการมีงานทำของบัณฑิต (วันชัย ศิริชนะ, 2539 ข ; เทียนฉาย กิระนันท์, 2539)

11) มีความหลากหลายของผลผลิต เกิดการแข่งขันในความร่วมมือหรือความร่วมมือในการแข่งขันระหว่างสถาบัน ระหว่างสถาบันในและต่างประเทศทำให้มีการแข่งขันทางวิชาการราคาค่าบริการในอุดมศึกษาเพื่อความอยู่รอดของสถาบันเองทั้งนี้เพราะมีการจัดการศึกษาหลายระดับ คือ ปริญญาตรี โท เอก และภาคปกติ ภาคค่ำ สัณจร และต่อเนื่อง (เทียนฉาย กิระนันท์, 2539)

12) ความคุ้มค่าในการจัดการศึกษาการจัดการศึกษาต้องใช้ทรัพยากรเป็นจำนวนมากและต้องมีคุณค่าสูงด้วย ในเชิงตอบรับและสังคม ภาพที่ต้องการจะมีลักษณะของความรอบรู้ คิดเป็นทำเป็น วิเคราะห์เป็น เป็นสิ่งที่น่าจะกำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งจะแสดงออกในรูปของคุณสมบัติบัณฑิต (เทียนฉาย กิระนันท์, 2539)

จากสาเหตุที่ต้องการจัดการประกันคุณภาพการศึกษาตามที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น จึงอาจสรุปได้ว่า เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดกับการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไม่ตัดเทียมกันในหลาย ๆ ด้าน มีการแข่งขันคุณภาพการศึกษากันสูง การจัดการศึกษาต้องมีลักษณะเป็นสากล เป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ต้องผลิตบัณฑิตที่ทันสมัย พัฒนามาตรฐานให้สูงขึ้น เพื่อขจัดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพ ต้องการให้มีการรับรองคุณภาพของสถาบันต้องการพัฒนาองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นในสถาบันด้วยเหตุผลและความสำคัญอันจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพของการศึกษา จึงมีการประชุมตกลงกันเมื่อปีการศึกษา 2537 ซึ่งจัดโดยที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. เห็นชอบให้มหาวิทยาลัย / สถาบัน แต่ละแห่งพิจารณาทบทวนระบบการได้มาซึ่งผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำทั้งทางวิชาการและบริหาร ควรมีการสรรหามากกว่าการเลือกตั้งและแต่งตั้ง ควรมีระบบที่โปร่งใสตรวจสอบได้และเป็นธรรม

2. เห็นชอบให้มีการศึกษาทบทวนเพื่อปรับปรุงระบบได้มาซึ่งนิสิตนักศึกษา อาจารย์และข้าราชการ เพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณภาพตั้งแต่เบื้องต้น

3. เห็นชอบให้มีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติและพันธกิจที่ชัดเจน ทั้งของผู้บริหารและอาจารย์ เพื่อใช้เงื่อนไขในการตรวจสอบและประเมินผลต่อไป

4. เห็นชอบให้มหาวิทยาลัย/สถาบันทุกแห่งจัดให้มีหรือปรับปรุงการประเมินคุณภาพของภารกิจของมหาวิทยาลัย ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม โดยเน้นการผลิตบัณฑิต โดยต้องมีการประเมินอย่างจริงจังต่อเนื่อง และระบบเพื่อพัฒนางานของบุคลากร พัฒนางานวิชาการของหน่วยงาน เป็นข้อมูลในการเลื่อนตำแหน่งวิชาการหรือรับผลตอบแทน

5. มหาวิทยาลัยต้องจัดให้มีโครงการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระดับต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยระบบตรวจสอบประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากร

6. เห็นชอบให้ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) แสวงหารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดองค์กรกลางระดับชาติทำหน้าที่กำกับดูแลคุณภาพของระบบมหาวิทยาลัยทั้งหมด จะต้องดำเนินการโดยอิสระประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์สูง

7. มหาวิทยาลัย/สถาบัน แต่ละแห่งควรมีการศึกษาทบทวนเพื่อพิจารณาว่าโครงสร้างการบริหารที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ควรมีการปรับแต่งอย่างไรที่เอื้อต่อการประกันและพัฒนาคุณภาพทางวิชาการให้มากที่สุด (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2539)

ข้อตกลงที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย ทำให้มหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษามีความตื่นตัวและพยายามศึกษาเรื่องการประกันคุณภาพกันเป็นการใหญ่ ทั้งนี้เพื่อให้พิจารณาทบทวนเรื่องระบบการบริหารและการพัฒนาวิชาการกำหนดมาตรฐานและปรับปรุงการประกันคุณภาพพยายามหารูปแบบการประกันคุณภาพที่เหมาะสม ตลอดจนการปรับโครงสร้างการบริหาร ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพและมีระบบที่คล่องตัวในการดำเนินงานต่อไป

4.4 การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา

วรานันท์ เรื่องประดิษฐ์ (2544) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการในการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาว่ามี 4 แนวคิดคือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญ (Reputation View) เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากรูปแบบการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship Model) ซึ่งมีสมมุติฐานเบื้องต้นว่าคุณภาพการจัดการศึกษาไม่อาจวัดได้โดยตรง แต่ยอมรับว่าผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาจะเป็นคนตัดสินได้ดีที่สุด วิธีการในการดำเนินการก็คือ การหาความสอดคล้องร่วมกันของการประเมินของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จากเกณฑ์ที่กำหนดให้ ประเมินและเรียงลำดับความเป็นเลิศของโปรแกรมต่าง ๆ โดยยอมรับว่าผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้รับรู้ข้อมูลต่าง ๆ มาแล้วเป็นอย่างดีทั้งนี้สามารถทำได้โดยเลือกผู้เชี่ยวชาญที่เป็นคณาจารย์ในภาค/สาขาวิชาต่าง ๆ ผลรวมของความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญจะบอกได้ว่าความเป็นเลิศของโปรแกรมระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะในภาควิชาที่เปิดสอนระดับปริญญาเอก ต่อมาจึงได้นำมาใช้กับโปรแกรมในระดับปริญญาตรีด้วย

การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒินั้น ความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ประเมินและสถาบันมีอิทธิพลต่อการประเมินในทางบวกมาก ถึงแม้ว่าจะให้ผลเป็นที่น่าเชื่อถือและค่อนข้างคงที่แม้เวลาจะเปลี่ยนไป นอกจากนี้ การใช้ตัวแปรหลายตัว (Multivariate) ได้รับการเสนอแนะว่าเป็นวิธีการที่ดีวิธีหนึ่งใน

การประมาณความมีชื่อเสียงของสถาบันโดยไม่ต้องลงทุนในการสำรวจมาก ตัวอย่างเช่น การรวมค่าน้ำหนักอย่างง่ายของลักษณะ 3 ประการของสถาบัน ได้แก่ การคัดเลือกนักศึกษาระดับปริญญาตรี ค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักศึกษา และจำนวนของภาควิชาที่เปิดสอนในระดับปริญญาเอก ซึ่งวิธีนี้สามารถที่จะให้การประมาณคุณภาพโดยรวมของสถาบันได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผล ($r=.83$) (อาทิตยา ดวงมณี, 2540)

กล่าวโดยสรุป ข้อดีของแนวคิดนี้คือการใช้ผู้เชี่ยวชาญมาช่วยในการประเมินและตัดสินคุณภาพของสถาบันนั้น เป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ เนื่องจากมีความเชื่อถือในความสามารถและประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ แต่มีข้อเสียคือ มีโอกาสมากในการเกิด Halo Effect อันเป็นผลมาจากความลำเอียงของผู้ประเมิน ซึ่งอาจเกิดจากความสนิทสนมคุ้นเคยกันเป็นพิเศษ หรืออาจเกิดจากความนิยมชมชอบในสถาบันนั้น ๆ อยู่แล้ว เป็นต้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากร (Resources View) หรือความเป็นเลิศด้านทรัพยากร (Excellence Resources) (ประเสริฐ จรรย์านุกูล, 2539) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโดยวัดจากทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งทรัพยากรพื้นฐานในระดับอุดมศึกษาที่นิยมใช้วัดกันนั้นมี 4 ด้านคือ บุคลากร (Staff) วัสดุอุปกรณ์ (Physical Facility) นักศึกษา (Student) และการเงิน (Money) แนวคิดนี้ได้รับการวิจารณ์ที่สำคัญ คือ ไม่มีหลักฐานที่จะมาสนับสนุนได้ว่าการมีทรัพยากรมากพอจะเพิ่มการเรียนรู้ของนักศึกษาได้จริง (Astin, 1982 ; ประเสริฐ จรรย์านุกูล , 2539)

3. แนวคิดเกี่ยวกับผลผลิต (Outcomes View) ให้ความเป็นเลิศด้านผลผลิต (Excellence as Outcomes) การวัดคุณภาพในทัศนะนี้ เป็นการวัดผลที่เกิดจากการลงทุนใช้ทรัพยากรต่าง ๆ หรือวัดคุณภาพของผลผลิต ได้แก่ ผลิตภาพของอาจารย์ (Faculty Productivity) ความสำเร็จของนักศึกษาที่เข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาได้ ความพอใจของนายจ้างต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิต เป็นต้น วิธีวัดเช่น วัดผลงานของอาจารย์ที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา วัดจำนวนผู้ศึกษาต่อในโปรแกรมบัณฑิตศึกษา การสำรวจการมีงานทำและความคิดเห็นของผู้ว่าจ้าง เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีข้อโต้แย้งสำหรับแนวคิดนี้ว่า คุณภาพของผลิตผลส่วนมากจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของนักศึกษาที่เข้ามาศึกษา มากกว่าจะเป็นคุณภาพของการดำเนินการของสถาบันหรือคุณภาพของโปรแกรมการศึกษา (Astin, 1982 ; ประเสริฐ จรรย์านุกูล, 2539)

4. แนวคิดเกี่ยวกับคุณค่าเพิ่ม (Value-added View) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลกระทบอันเกิดจากโปรแกรม มีเหตุผลสำคัญเกี่ยวกับแนวคิดนี้คือ ความสามารถของสถาบันที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาจะแสดงถึงความเป็นเลิศอย่างแท้จริง หมายถึงการปฏิบัติให้มีความแตกต่างในทางบวกเรื่องการพัฒนาด้านสติปัญญา และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษา การวัดตามแนวนี้ เช่น การทดสอบด้านความสามารถของนักศึกษาก่อนและหลังการเข้าศึกษาในโปรแกรม เป็นการวัดความเจริญงอกงามทางด้านสติปัญญาที่เรียกว่าคุณค่าเพิ่ม (อาทิตยา ดวงมณี, 2540)

5. การประกันคุณภาพหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

5.1 ระบบพัฒนาและประกันคุณภาพหลักสูตรบัณฑิตศึกษา (Graduate Studies Quality Development and Assurance System (GSA))

ระบบพัฒนาและประกันคุณภาพหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ได้ออกแบบมาให้ครอบคลุมทั้งในแง่บริบทของหลักสูตร ทรัพยากร บริหารจัดการ และกระบวนการที่เกี่ยวข้องในการผลิตบัณฑิตทั้งหมด จึงเป็นคุณภาพของทั้งระบบ คุณภาพหลักสูตรบัณฑิตศึกษา และคุณภาพการบริหารจัดการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา โดยมุ่งหวังให้เป็นระบบที่สามารถนำไปใช้โดยมีความยืดหยุ่น ตามลักษณะขององค์กรที่บริหารจัดการหลักสูตรบัณฑิตศึกษาในแต่ละสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือมหาวิทยาลัยเอกชน ซึ่งสามารถนำไปดัดแปลง แก้ไข หรือเพิ่มเติมตามความเหมาะสม หากเห็นว่าจำเป็น (ที่ประชุมคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยของรัฐ, 2545)

ระบบพัฒนาและประกันคุณภาพหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ได้กำหนดให้มีส่วนประกอบดังต่อไปนี้

1. บริบท (Context) สามารถชี้ให้เห็นระบบในการนำองค์กรเพื่อบริหารจัดการหลักสูตร ทิศทาง นโยบาย และการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินการ กับการได้มาซึ่งหลักสูตรที่มีคุณภาพ
2. ทรัพยากรและการบริหารจัดการทรัพยากร (Resource and Resource Management) มีระบบในการกำกับ ส่งเสริมสนับสนุน และตรวจสอบ ให้มีทรัพยากร และคงไว้ซึ่งทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำเนินการ ทั้งทรัพยากร อาคารสถานที่ อุปกรณ์ ห้องสมุด สารสนเทศ เทคโนโลยี สารสนเทศ ครุภัณฑ์ พัสดุต่างๆ รวมถึงการวางระบบให้มีการพัฒนาและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
3. กระบวนการจัดการศึกษา (Learning and Teaching Process) มีระบบในการกำกับ สนับสนุน และตรวจสอบ ในทุกขั้นตอน ของการจัดการเรียนการสอน การทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ การคุมวิทยานิพนธ์ การติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน การให้คำปรึกษาการสอบ ตลอดจนการเผยแพร่ ผลงานที่ได้จาก การวิจัย ทั้งนี้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
4. กระบวนการคุณภาพทั่วไป (Quality Management and Enhancement) มีระบบในการควบคุมการดำเนินการให้เกิดผลผลิตที่ตรงตามข้อกำหนดของหลักสูตร (Specification) และเกิดความพึงพอใจของผู้มารับบริการคือผู้เรียน กับตรงตามความต้องการของผู้ใช้ อันได้แก่ตลาดแรงงาน และมีระบบเพื่อให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วม (Total Quality Management) มีการวางแผน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และการให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อแก้ไขปรับปรุง หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป ตามวงล้อเดมมิ่ง (Deming Cycle) ได้แก่ P-D-C-A (Plan-Do-Check-Act) ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Quality Improvement)

ทั้งนี้ได้มีการกำหนด ปัจจัยคุณภาพหรือข้อกำหนดคุณภาพ (Requirements) ในแต่ละส่วนประกอบ 4 ส่วนดังได้กล่าวมาแล้ว ประกอบด้วย 17 ข้อกำหนดคุณภาพโดย 14 ข้อกำหนดคุณภาพถือเป็นข้อกำหนดพื้นฐานที่หลักสูตรพึงหรือควรจะได้จัดระบบและดำเนินการตามแนวทางที่ได้แนะนำหรือแสดงไว้ ส่วนอีก 3 ข้อกำหนดคุณภาพ ถือเป็นข้อกำหนดคุณภาพเพื่อความก้าวหน้าซึ่งเสนอให้หลักสูตรที่มีศักยภาพสูงได้ดำเนินการเพื่อให้เกิดความก้าวหน้า

ปัจจัยคุณภาพพื้นฐานหรือข้อกำหนดคุณภาพพื้นฐานประกอบด้วย 14 ข้อกำหนดคุณภาพ ดังนี้

1. ทิศทางนโยบายของหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
2. การบริหารกิจการบัณฑิตศึกษา
3. การพัฒนาหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร
4. การบริหารทรัพยากร
5. การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล
6. การบริหารสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
7. ระบบสารสนเทศ
8. การรับเข้าศึกษา
9. การพัฒนาคุณภาพนิสิตนักศึกษาระหว่างศึกษา
10. การพัฒนาคุณภาพด้านการเรียนการสอนและการวิจัย
11. สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้
12. คุณภาพวิทยานิพนธ์
13. สัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร การประเมินคุณภาพบัณฑิตและการติดตามผล
14. กระบวนการคุณภาพทั่วไป และการประสานการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ยังมีอีก 3 ปัจจัยคุณภาพหรือข้อกำหนดคุณภาพเพื่อความก้าวหน้า ซึ่งประกอบด้วย

1. ความร่วมมือกับสถาบันอื่นทั้งในประเทศและต่างประเทศ
2. สหวิทยาการ
3. การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อสังคม

ตามปัจจัยคุณภาพหรือข้อกำหนดคุณภาพที่จะได้กล่าวต่อไปนี้ 17 ข้อกำหนดจะเห็นได้ว่าเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ที่มีส่วนร่วม (Stakeholders) หลายกลุ่ม หลายองค์กร ข้อกำหนดคุณภาพที่กล่าวมาแล้ว จึงเป็นการมองในภาพรวมว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมได้ดำเนินการอย่างไรบ้างเพื่อให้เกิดคุณภาพ เมื่อเทียบกับข้อกำหนดดังกล่าว ปัจจัยคุณภาพดังกล่าวประกอบด้วย

1. ปัจจัยคุณภาพข้อที่ 1 ทิศทางนโยบายของหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

มีการกำหนดปรัชญาที่ชัดเจน อันจะสามารถบ่งบอกถึงพันธกิจหรือเจตจำนงหรือความมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานและการประเมินผล

นอกจากนั้นพึงมีการกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ตลอดจนเป้าหมายของการดำเนินงานของหลักสูตรไว้ให้อย่างชัดเจน

2. ปัจจัยคุณภาพข้อที่ 2 การบริหารกิจการบัณฑิตศึกษา

มีองค์การบริหารซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบต่อการบริหารจัดการที่มีคุณภาพเป็นผู้กำหนดนโยบายของหลักสูตร ดูแลการบริหารจัดการ วางแผนและติดตามผลการดำเนินงานเพื่อประเมินตนเอง และนำมาใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยสอดคล้องกับปรัชญา ปณิธาน พันธกิจและนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

3. ปัจจัยคุณภาพข้อที่ 3 การพัฒนาหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร

มีระบบการติดตาม (Monitor) และประเมิน (Review and Evaluation) สัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัยทั้งทางด้านวิชาการและการนำไปประยุกต์ใช้ พึ่งมีการติดตามและประเมินผลผลิต (Output) และ/หรือผลลัพธ์ (Outcome) ว่าเป็นไปตามที่กำหนดหรือตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่ หลักสูตรพึงมีการประเมินความต่อเนื่องของสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขปัจจัยที่ทำให้ไม่บรรลุ เป้าหมายและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

4. ปัจจัยคุณภาพข้อที่ 4 การบริหารทรัพยากร

มีกระบวนการในการบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้รับจัดสรรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดทำแผนงานและงบประมาณ การดำเนินงานเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณและการสนับสนุน เพื่อให้มีทรัพยากรพอเพียงและเหมาะสมต่อการจัดการศึกษา พึ่งมีกระบวนการ จัดสรรทรัพยากรที่ได้รับ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้ได้อย่างเต็มที่ รวมถึงการประเมินผลการใช้ทรัพยากรนั้น ๆ นอกจากนี้พึงมีระบบในการดูแลรักษาทรัพยากรที่ได้รับ การบริหารทรัพยากรที่เป็นระบบรัดกุม และตรวจสอบได้

5. ปัจจัยคุณภาพข้อที่ 5 การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล

มีการกำหนดนโยบาย และมีการจัดทำแผนด้านทรัพยากรบุคคล ทั้งในสายอาจารย์และสายสนับสนุนวิชาการ ที่สอดคล้องกับพันธกิจและแผนการดำเนินงาน พึ่งมีระบบบริหารจัดการ ทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพรวมถึงระบบในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนระบบการประเมินบุคลากรและประเมินแผนทรัพยากรบุคคล

6. ปัจจัยคุณภาพข้อที่ 6 การบริหารสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

กำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนิสิตนักศึกษา บุคลากรประจำหลักสูตรและหน่วยงานโดยคำนึงถึงสภาวะแวดล้อมของประเทศตามความเหมาะสมด้วย

7. ปัจจัยคุณภาพข้อที่ 7 ระบบสารสนเทศ

มีการวางแผนและออกแบบระบบสารสนเทศที่เหมาะสมที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ทั้งในส่วนที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการทั่วไป การจัดการเรียนการสอน เนื้อหาวิชาและการพัฒนาคุณภาพ โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและมีการเชื่อมโยงระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกระจายข้อมูลและลดความซ้ำซ้อน ความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากความหลากหลาย นอกจากนี้พึงใช้ประโยชน์จากระบบสารสนเทศโดยการวิเคราะห์ แผลผลหรือสังเคราะห์ข้อมูล มาใช้ในการพัฒนางานด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

8. ปัจจัยคุณภาพข้อที่ 8 การรับเข้าศึกษา

มีกระบวนการการรับนิสิตนักศึกษาเข้าในหลักสูตรอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นการคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเข้าศึกษาอย่างแท้จริงซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะส่งผลต่อเนื่องไปยังกระบวนการผลิตบัณฑิตและทำให้บัณฑิตที่มีคุณภาพ

9. ปัจจัยคุณภาพข้อที่ 9 การพัฒนาคุณภาพนิสิตนักศึกษาระหว่างศึกษา

ภาควิชา/สาขาวิชา/องค์กรบริหารอื่น ๆ ซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบหลักสูตร พึงกำหนดนโยบายในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพนิสิตนักศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจ วิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

10. ปัจจัยคุณภาพข้อที่ 10 การพัฒนาคุณภาพด้านการเรียนการสอนและการวิจัย

มีการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการวิจัยโดยมีการกำหนดนโยบายแผนงานและการดำเนินการที่ชัดเจนเพื่อให้สามารถผลิตบัณฑิตและสร้างงานวิจัยที่มีคุณภาพที่สอดคล้องกับปรัญญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

11. ปัจจัยคุณภาพข้อที่ 11 สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้

หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักสูตรพึงกำหนดนโยบายและแผนงานและดำเนินการในการจัดสภาพแวดล้อมของสถาบันเพื่อส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษา

12. ปัจจัยคุณภาพข้อที่ 12 คุณภาพวิทยานิพนธ์

มีข้อกำหนดที่ใช้เป็นหลักประกันคุณภาพของวิทยานิพนธ์โดยจำแนกตามคุณภาพทางวิชาการ คุณภาพการดำเนินการ และคุณภาพในการบริหารจัดการ ด้านคุณภาพทางวิชาการของวิทยานิพนธ์ และคุณภาพการดำเนินการวิทยานิพนธ์ไว้ชัดเจน

13. ปัจจัยคุณภาพ ข้อที่ 13 สัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร การประเมินคุณภาพบัณฑิตและการติดตามผล

มีการประเมินผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตร และสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรเพื่อแสดงให้เห็นว่า ได้ผลผลิตตรงตามความต้องการ ตามกระบวนการที่วางไว้ อีกทั้งมีการประเมินเพื่อนำผลมาปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม หรือดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

14. ปัจจัยคุณภาพข้อที่ 14 กระบวนการคุณภาพทั่วไปและการประสานการปฏิบัติงาน

หลักสูตรและองค์การบริหารพึงมีกิจกรรมในการพัฒนาคุณภาพและการติดตามประเมินการดำเนินงานของหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำคู่มือ / แนวทางการปฏิบัติงานที่จำเป็นและเพียงพอสำหรับการดำเนินงานที่มีคุณภาพโดยเฉพาะในกระบวนการทำงานที่ต้องมีการประสานระหว่างหลักสูตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการตรวจติดตามคุณภาพภายใน ในด้านต่าง ๆ ตามระบบที่วางไว้เพื่อนำผลมาปรับปรุงให้เกิดความสมบูรณ์ครบถ้วน และเป็นหลักประกันในด้านคุณภาพ มีระบบในการปฏิบัติการแก้ไข / ป้องกัน ปัญหา โดยรับการร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ เพื่อป้อนกลับไปยังผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบ และจัดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพที่สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการดำเนินงาน

15. ปัจจัยคุณภาพข้อที่ 15 ความร่วมมือกับสถาบันอื่นทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ควรสนับสนุน และ/หรือ ดำเนินการเพื่อให้หลักสูตรมีความร่วมมือกับสถาบันอื่นทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัยในด้านวิชาการมีความสมบูรณ์ในเนื้อหาวิชา และนิสิตนักศึกษา มีความคิดกว้างไกลในการแสวงหาความรู้และเกิดการพัฒนาอาจารย์ด้วย องค์การบริหารควรสนับสนุนให้มีการทำความตกลงร่วมมือกับสถาบันต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย หน่วยงานรัฐและเอกชน ทั้งในและต่างประเทศตามกิจกรรมต่าง ๆ

16. ปัจจัยคุณภาพข้อที่ 16 สหวิทยาการ

ควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาหลักสูตรในรูปแบบของสหวิทยาการ และ/หรือมีการจัดการเรียนการสอนร่วมระหว่างสาขาวิชา เพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า เพื่อให้เกิดความเป็นเลิศด้านวิชาการ และผู้เรียนมีความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาที่ศึกษาอย่างดี เพื่อให้สามารถนำเอาความรู้ความชำนาญไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความต้องการของสังคม และสร้างงานที่มีลักษณะการผสมผสานมากขึ้น

17. ปัจจัยคุณภาพข้อที่ 17 การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อสังคม

ควรสนับสนุนให้มีนโยบายและแผนงานในการพัฒนาและประยุกต์ใช้ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ให้เกิดประโยชน์แก่กลุ่มเป้าหมาย และประชาชนทั่วไปนอกเหนือไปจากเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการในการเรียนรู้และสร้างเสริมปัญญาความคิด

5.2 ข้อเสนอกระบวนการเรียนรู้และการบริหารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท

การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาได้ประสบปัญหาที่ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร เช่น การขาดทักษะในสาขาอาชีพที่ศึกษา การขาดคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ ขาดความรู้ความสามารถและทักษะในการใช้ภาษา การไม่รู้และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ความเป็นผู้นำ และการดำรงตนได้อย่างมีความสุข ปัญหาดังกล่าวนอกจากจะเกิดจากหลักสูตรและการเรียนการสอนแล้วยังเกิดจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น การขาดแคลนอาจารย์และขาดอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถทาง

วิชาการและวิชาชีพ การลงทุนที่มีปริมาณไม่เพียงพอ และการบริหารวิชาการที่ไม่มีประสิทธิภาพ (วินัย วีระพัฒนานนท์, 2543)

การปฏิรูปการเรียนการสอน และการบริหารจัดการในระดับอุดมศึกษา นอกจากมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดดำเนินการโดยเร่งด่วนให้ทันตามกรอบเวลาของการปฏิรูปการศึกษาโดยรวมแล้ว การพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่พึงประสงค์ตามที่ได้เสนอไว้ จะต้องอาศัยการบริหารวิชาการที่จะทำให้หลักสูตรได้นำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย วินัย วีระพัฒนานนท์ (2543) ได้เสนอแนะกระบวนการเรียนรู้และการบริหารวิชาการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งหลักสูตรนั้นว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะในการปฏิรูปการเมือง การปกครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2540 และการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนขึ้นทั้งระบบในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และรูปแบบโดยสรุปได้ดังนี้ (วินัย วีระพัฒนานนท์, 2543)

1. หลักเกณฑ์การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรพึงยึดหลักเกณฑ์ ความเป็นคนที่สมบูรณ์ ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ทักษะในการวิจัย ความรอบรู้และการบูรณาการความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ
2. รูปแบบของหลักสูตร หลักสูตรพึงมีเนื้อหาสาระตามโครงสร้างของหลักสูตร
3. กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นคนดีสมบูรณ์ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทักษะในการวิจัย และการพัฒนาวิชาการ และวิชาชีพ จะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ คือ การค้นคว้าและวิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้ภาษาที่มีประสิทธิภาพ การนำเสนอเนื้อหาที่ทันสมัย การเชื่อมโยงเนื้อหาสาระ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเรียนและการปฏิบัติในสถานการณ์จริง ความเป็นประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในบทเรียน
4. การบริหารจัดการหลักสูตร การบริหารการจัดการในการพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตรจะต้องได้รับการ ส่งเสริมสนับสนุนจากสถานการศึกษาจึงจะทำให้หลักสูตรได้พัฒนาด้วยความสะดวกรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ
5. การส่งเสริมการวิจัย ในสภาพของสังคมไทยในปัจจุบันที่ประสบปัญหาความล้าหลังที่ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การศึกษา และคุณภาพชีวิตที่ทำให้เกิดความ ต้องการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน และปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะต้องเร่งสร้างบัณฑิตให้มีความรู้และทักษะในการวิจัยขึ้นอย่างเร่งด่วน โดยรัฐจะต้องกำหนดเป็นนโยบาย และแนวทางปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการวิจัย ทั้งเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ ในทางวิชาชีพ และการสร้างสรรค์งานวิชาการให้แก่สังคม

6. ความเป็นสากล ปัจจุบันประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับต่างประเทศ อยู่ตลอดเวลา ทั้งความเกี่ยวข้องทางด้านเศรษฐกิจ การค้า การเงิน การเมือง การปกครอง การศึกษา การคมนาคม และการท่องเที่ยว จึงมีความจำเป็นในการจัดการศึกษาให้เป็นสากล มากยิ่งขึ้น

7. ความร่วมมือในการผลิตบัณฑิต ในสภาวะที่ประเทศอยู่ในช่วงเวลาของการขาดแคลน ทางการเงินทำให้การลงทุนทางการศึกษาต้องได้รับผลกระทบไปด้วย จึงปรากฏความไม่พอเพียง หรือขาดแคลนงบประมาณในการลงทุนทางการศึกษา จนอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของบัณฑิตได้ นอกจากนี้การเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาจะต้องใช้อาจารย์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญใน วิชาการและมีประสบการณ์ในสาขาอาชีพเป็นพิเศษ ซึ่งประเทศไทยยังขาดแคลนอาจารย์ที่มีความ เชี่ยวชาญจำนวนมาก ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาอาจารย์ให้มีความเชี่ยวชาญ และพัฒนาอาจารย์ เข้าสู่สาขาวิชาการที่การที่ขาดแคลนให้ได้ ดังนั้นความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในการ ผลิตบัณฑิตจะเป็นวิธีที่สามารถแก้ปัญหาความขาดแคลนทรัพยากรและบุคลากรลงได้ ในความร่วมมือ กันผลิตบัณฑิต

6. แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาดัชนีทางการศึกษา

6.1 ความหมายของดัชนี

ดัชนีหรือตัวบ่งชี้ เป็นคำที่ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Indicator” ซึ่งตามพจนานุกรมออกซ์ฟอร์ด (Oxford dictionary, n.d. ; อ้างถึงใน Johnstone, 1981) ได้ให้ความหมายของ Indicator ไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่บ่งชี้สิ่งใดสิ่งหนึ่งส่วนพจนานุกรมเวบสเตอร์ (Webster dictionary. n.d. ; อ้างถึงใน Johnstone, 1981) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สิ่งที่บ่งชี้หรือสิ่งที่ชี้บอกสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อาจจะมากกว่า หรือน้อยกว่าความเป็นจริงได้บ้าง

จากการรวบรวมความหมายของคำว่า “ดัชนี” นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในพจนานุกรม ออกซ์ฟอร์ดและพจนานุกรมเวบสเตอร์แล้ว ยังได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันดังนี้ ดัชนีหรือ ตัวบ่งชี้ หมายถึงตัวประกอบ ตัวแปรหรือค่าที่สังเกตได้ซึ่งใช้บ่งชี้บอกสถานภาพหรือสะท้อน ลักษณะการดำเนินงานหรือผลการดำเนินงาน ตัวอย่างเช่น ตัวบ่งชี้ผลสำเร็จการเรียนการสอน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจเป็นเกรดเฉลี่ย (GPA) ของนักเรียนอัตราการสอบเข้า มหาวิทยาลัยได้ อัตราการได้งานทำ เป็นต้น (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2545) ดัชนีสามารถใช้เป็น ตัวประเมินสถานการณ์หรือเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สามารถบอกสถานการณ์ที่เป็นอยู่หรือที่เกิดขึ้น ใน แต่ละช่วงเวลาที่เราศึกษา เพื่อให้ทราบว่าสถานการณ์นั้น ๆ อยู่ในระดับใด มีภาวะความเป็นอยู่อย่างไร โดยจะเป็นการประมาณสถานการณ์ในเชิงปริมาณและกำหนดเป็นค่าตัวเลข ในลักษณะที่มีความ ใกล้เคียงกับความเป็นจริงของสถานการณ์นั้น ๆ ทั้งนี้สถานการณ์ที่ได้ประมาณใน เชิงปริมาณและ กำหนดเป็นค่าตัวเลขไว้สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาของสถานการณ์นั้น ๆ ได้ (Johnstone, 1981) นอกจากนี้ ค่าตัวเลขที่กำหนดขึ้นนั้นสามารถกำหนดในลักษณะที่เป็นอันดับ

มาตรา (Ordinal Scale) ช่วงมาตรา (Interval Scale) และอัตราส่วนมาตรา (Ratio Scale) รวมทั้งการกำหนดในลักษณะของสัดส่วน (Proportion) ซึ่งสามารถใช้เป็นเกณฑ์ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานการณ์หนึ่งกับอีกสถานการณ์หนึ่ง เพื่อบ่งชี้ความมีมาตรฐานของสถานการณ์ (Johnstone, 1981)

6.2 ลักษณะสำคัญของดัชนี

ลักษณะสำคัญของหรือดัชนี มีดังนี้ (Johnstone, 1981)

6.2.1 ดัชนีไม่จำเป็นต้องบ่งบอกสิ่งต่าง ๆ หรือบ่งบอกธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ ดัชนีเป็นเพียงตัวบอกหรือตัวบ่งชี้สิ่งต่าง ๆ ในลักษณะการประมาณ อาจจะมีมากกว่าหรือน้อยกว่าเป็นจริงบ้าง

6.2.2 ดัชนีจะประกอบด้วยตัวแปรหลาย ๆ ตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกันเพื่อที่จะบ่งบอกหรือบ่งชี้ให้เห็นถึงลักษณะกว้าง ๆ ของสภาพการณ์ระบบนั้น ๆ

6.2.3 ดัชนีที่ใช้บ่งชี้ปริมาณของสิ่งใด ควรกำหนดในลักษณะปริมาณหรือคิดเป็นค่าตัวเลขได้ ไม่ใช่กำหนดในลักษณะการบรรยายข้อความล้วน ๆ

6.2.4 ดัชนีสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลาหนึ่งหรือระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นช่วงระยะเวลาใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับความไวของการผันแปรของระบบที่นำมากำหนดดัชนี

6.2.5 ดัชนีควรต้องพัฒนามาจากการรวบรวมอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการศึกษาวิจัย เพราะจะทำให้ดัชนีที่พัฒนาขึ้นมีความน่าเชื่อถือ

6.3 ลักษณะที่ดีของดัชนีทางการศึกษา

ดัชนีทางการศึกษาที่ดีมีลักษณะดังนี้ (Ashworth and Harvey, 1994 ; Cowman, 1996)

6.3.1 เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย (Statement Policy)

โดยทั่วไปปัญหาหลักของการวางแผนที่พบได้บ่อยคือการเขียนนโยบายและวัตถุประสงค์ในลักษณะกว้าง ๆ และคลุมเครือ ขาดความชัดเจนและขาดการระบุในลักษณะเฉพาะเจาะจง ซึ่งการนำดัชนีมาใช้ในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของแผนงานการจัดการศึกษา จะทำให้แผนงานการจัดการศึกษาที่เขียนขึ้นมีการระบุค่าตัวเลขที่เฉพาะเจาะจง จึงเป็นแผนงานที่มีความชัดเจนในการนำมากำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

6.3.2 เพื่อใช้ในการติดตามระบบการจัดการศึกษา (Monitoring Education System)

ระบบการจัดการศึกษาย่อมอาจเปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายของแต่ละยุคแต่ละสมัย หรือเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ทั้งที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ได้วางแผนไว้ก็ได้ ดัชนีจะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบการจัดการศึกษา ในภาพการณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ ในการติดตามหรือตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของระบบการจัดการศึกษา ในภาพการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยดัชนีนั้น จะต้องกำหนดดัชนีในลักษณะที่สามารถนำไปใช้วัดได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

6.3.3 เพื่อใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการศึกษา (Researching Education System Development)

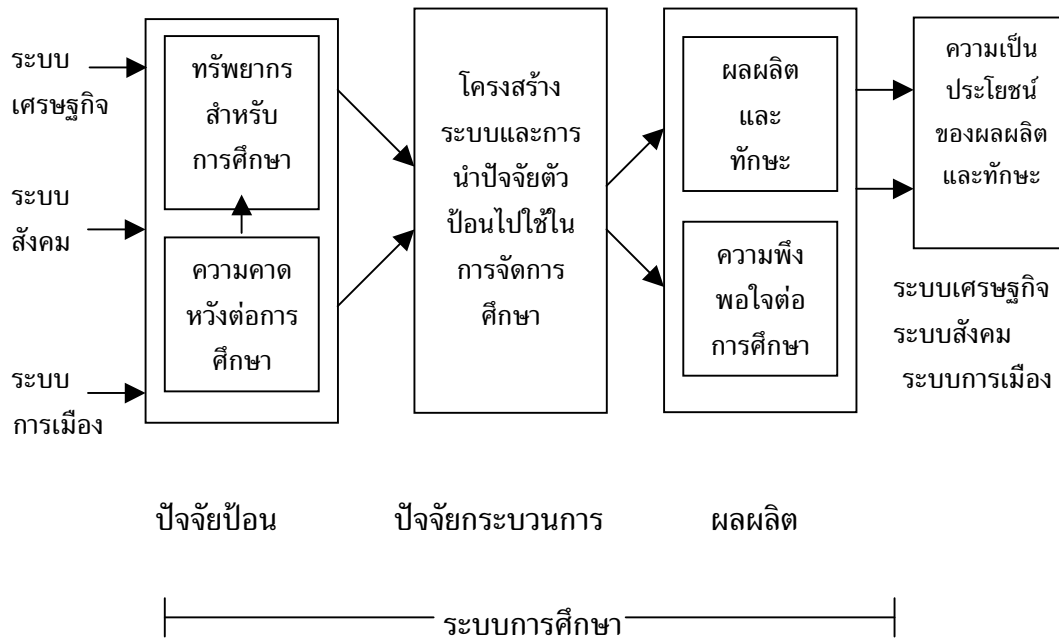
การนำดัชนีมาใช้ประโยชน์ในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการศึกษาที่ผ่านมา มีมากมายหลายเรื่องด้วยกัน เช่น การนำดัชนีของระบบการจัดการศึกษาแต่ละประเภทหรือแต่ละสถาบันมาเปรียบเทียบ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาระบบการจัดการศึกษา การนำดัชนีมาใช้ประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา เป็นต้น

6.3.4 เพื่อใช้ในการจัดอันดับคุณภาพของสถาบันการศึกษา (Classifying Education System)

การจัดอันดับคุณภาพของสถาบันการศึกษา โดยนำดัชนีของระบบการจัดการศึกษามาเป็นสิ่งที่ชี้วัดคุณภาพของสถาบันการศึกษานั้นได้ดำเนินการมาแล้วในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษและประเทศเยอรมัน เป็นต้น และปัจจุบันได้มีการจัดอันดับคุณภาพของสถาบันการศึกษาในประเทศแถบทวีปเอเชีย โดยนอင့်ประกอบการจัดการศึกษา เช่น ความมีชื่อเสียงของสถาบัน อาจารย์ ผลงานวิจัย และงบประมาณค่าใช้จ่ายต่อหัวนักศึกษาเป็นดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา ดังที่นิตยสารเอเชียวีค ได้จัดทำขึ้นและนำตีพิมพ์เผยแพร่ไปทั่วโลก

6.4 กรอบแนวคิดการพัฒนาดัชนีการจัดการศึกษา

กรอบความคิดที่นำมาพัฒนาดัชนีทางการศึกษาที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวาง คือ การวิเคราะห์เชิงระบบ (System Analysis) ซึ่งเป็นกรอบความคิดที่นิยมนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในการวิเคราะห์ระบบต่าง ๆ ทั้งทางด้านจัดการศึกษาและด้านธุรกิจ การพัฒนาดัชนีทางการศึกษาโดยใช้รูปแบบการวิเคราะห์เชิงระบบนั้น กุลย์และนิวตัน รวมทั้งฮาร์บิสันและมายเยอร์ส (Gulley and Newton, 1972 ; Harbison and Myers, 1964 ; อ้างถึงใน Johnstone, 1981) ได้เคยนำมาใช้ในการพัฒนาดัชนีรวมแล้ว ปรากฏว่า เป็นระบบที่มีความเหมาะสมในการนำมาพัฒนาดัชนีรวมแล้ว ปรากฏว่าเป็นระบบที่มีความเหมาะสมในการนำมาพัฒนาดัชนี นอกจากนี้กรอบความคิดซึ่งจอห์นสโตน นำมาใช้พัฒนาดัชนีทางการศึกษา ได้ใช้แนวคิดการวิเคราะห์เชิงระบบเช่นเดียวกัน ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดดังภาพที่ 1 (Johnstone, 1981)

ภาพที่ 1 กรอบความคิดการพัฒนาต้นทางการศึกษา (Johnstone, 1981)

กรอบความคิดในภาพที่ 1 ขยายความได้ดังนี้ ระบบการศึกษา เป็นระบบที่มีความสำคัญในการพัฒนาคนหรือบัณฑิตและเป็นระบบที่มีความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคมและระบบการเมือง ระบบการศึกษาประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือปัจจัยตัวป้อนปัจจัยกระบวนการ และผลผลิต ทั้งนี้ต้นทางการศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีระบบ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยตัวป้อน ปัจจัยกระบวนการ และผลผลิต อธิบายได้ดังนี้

6.4.1 ต้นทางทางการศึกษาด้านปัจจัยตัวป้อน

ต้นทางด้านปัจจัยตัวป้อนทางการศึกษา แบ่งย่อยเป็นต้นทางที่เกี่ยวกับทรัพยากรสำหรับนำมาใช้จัดการศึกษา (Resource for Education) และสิ่งที่สังคมคาดหวังจากการจัดการศึกษา (Preference for Education) ในการกำหนดปัจจัยตัวป้อนทั้งในด้านทรัพยากรทางการศึกษาและสิ่งที่สังคมคาดหวังต่อการศึกษา จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลวิเคราะห์จากระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคมและระบบการเมือง นอกจากนี้การกำหนดปัจจัยตัวป้อนทั้งในด้านทรัพยากรสำหรับนำมาใช้จัดการศึกษาต้องนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้จากสิ่งที่สังคมคาดหวังจากการจัดการศึกษามาประกอบด้วยสิ่งที่สังคมคาดหวังต่อการศึกษา หมายถึงสมรรถนะของบัณฑิตตามความคาดหวังของสังคมหรือตามความคาดหวังของผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholders) ทรัพยากรทางการศึกษา มีความหมายครอบคลุมทรัพยากรทางการศึกษาด้านกายภาพได้แก่ 1) อัตรากำลังบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งบุคลากรที่นับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อคุณภาพการศึกษาคืออาจารย์ 2) จำนวนนิสิต/นักศึกษาที่ลงทะเบียน 3) หลักสูตร 4) ทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา 5) สื่อการศึกษา

6.4.2 ดัชนีทางการศึกษาด้านกระบวนการ

ดัชนีทางการศึกษาด้านกระบวนการเป็นดัชนีเกี่ยวกับการนำปัจจัยตัวป้อนทางการศึกษามาจัดการเรียนการสอนให้ผลผลิตทางการศึกษาสนองความต้องการของสังคมและสอดคล้องกับนโยบายด้านการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ ดัชนีทางการศึกษาด้านกระบวนการ ได้แก่ การบริหารกระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียน

6.4.3 ดัชนีทางการศึกษาด้านผลผลิต

ดัชนีทางการศึกษาด้านผลผลิตประกอบด้วย 1) ผลผลิตทางการศึกษาหรือบัณฑิต และทักษะของบัณฑิต (Resource and Skills) เป็นดัชนีที่เกี่ยวกับผลงานที่ได้จากการจัดการศึกษา และทักษะของบัณฑิต 2) ความพึงพอใจของสังคมที่มีต่อการจัดการศึกษา (Satisfaction With Education) เป็นดัชนีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจของสังคมที่มีต่อผลผลิตทางการศึกษาและทักษะของบัณฑิตทั้งนี้ผลผลิตทางการศึกษาและทักษะของบัณฑิตจำเป็นต้องสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศได้ตามบริบทของประเทศในแต่ละยุค แต่ละสมัย

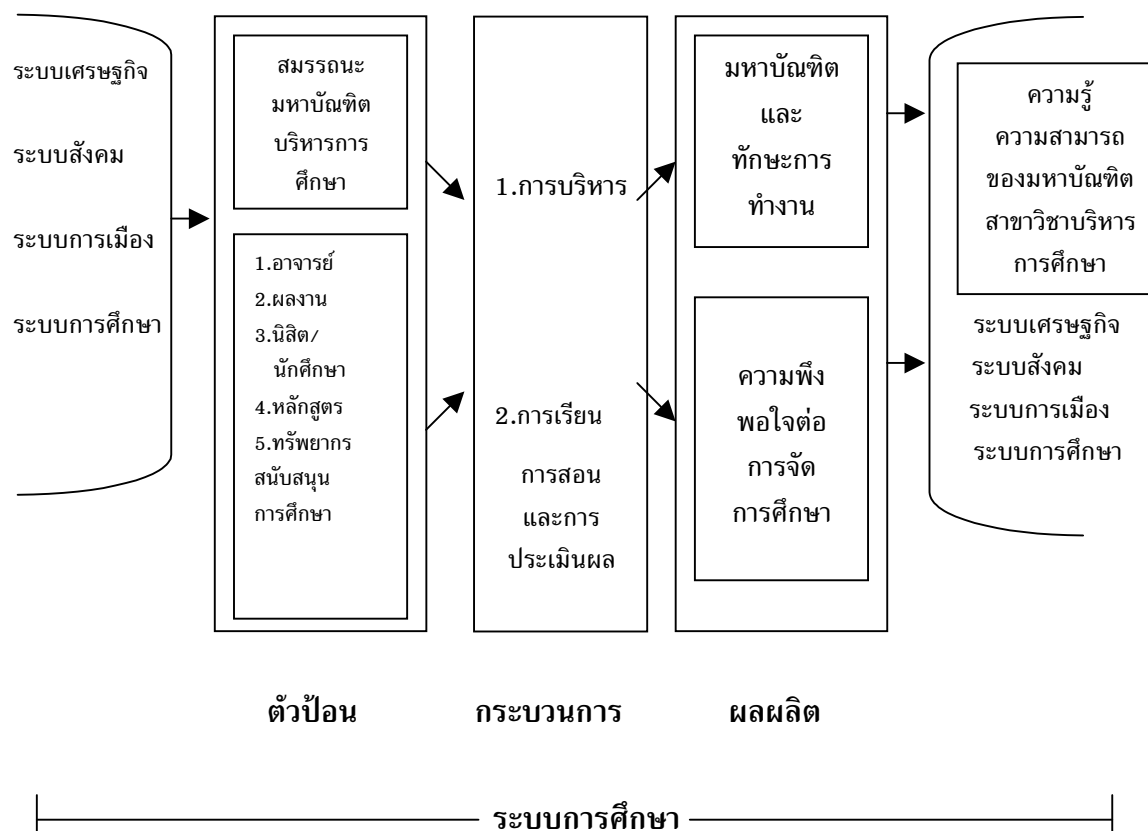
6.5 กรอบแนวคิดการพัฒนาดัชนีการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ระดับปริญญาโท

กรอบแนวคิดการพัฒนาดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ใช้กรอบแนวคิดการพัฒนาดัชนีทางการศึกษาของจอห์นสโตน (Johnstone, 1981) และพัฒนาดัชนีตามวิธีการหลักทฤษฎี (Theoretical Method) ทั้งนี้ได้ทำการคัดเลือกดัชนีด้วยวิธีวิเคราะห์เอกสารร่วมกับความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ การคัดเลือกดัชนีในงานวิจัยนี้ จำแนกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการคัดเลือกดัชนี โดยมีวัตถุประสงค์ให้ได้ดัชนีที่จะนำมาเป็นกรอบดัชนีบ่งชี้ขั้นต้นของคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยเน้นคัดเลือกดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท ได้แก่ ดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของ พรเทพ เมืองแมน (2546) เกียรติสุดา ศรีสุข (2545) บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร (2543) ชูเวช ชาญสง่าเวช (2542) และดัชนีที่ได้จากงานวิจัยของ นางลักษณ วัชรชัย และ สุวิมล ว่องวานิช (2541) ซึ่งเป็นดัชนีที่ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้พิจารณาแล้วว่ามีความตรง ความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้จัดอันดับคุณภาพสถาบันการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการคัดเลือกดัชนีโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้ดัชนีที่มีความตรง ความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้กำหนดเกณฑ์ประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของดัชนีโดยการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ

ภาพที่ 2 กรอบความคิดการพัฒนาระดับปริญญาโทคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต (พัฒนาจากกรอบการพัฒนาระดับปริญญาโทการศึกษาของ Johnston, 1981)

7. องค์ประกอบและดัชนีบ่งชี้คุณภาพการศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

7.1 องค์ประกอบคุณภาพการศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษามีมากมาย แต่ที่มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้เป็นองค์ประกอบในการจัดการศึกษา จำเป็นต้องมีการคัดเลือกโดยการวิเคราะห์และเปรียบเทียบซึ่งจะได้ผลเป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบรองภายใต้ขอบเขตของคุณภาพการบริหารและการจัดการคุณภาพการจัดการเรียนการสอน คุณภาพอาจารย์และบุคลากร คุณภาพนักศึกษาและบัณฑิตมีผู้ที่เสนอองค์ประกอบสำคัญ ๆ ไว้ คือ

บุญรอด วุฒิสาสตร์กุล (2535) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเกณฑ์ในการพิจารณาคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารวิชาการในระดับรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ คณบดี และหัวหน้าภาควิชา พบว่า องค์ประกอบของคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษามี 5 ประการ เรียงตามลำดับความสำคัญคือ

1. คุณภาพของอาจารย์หรือผู้สอนซึ่งมีเกณฑ์ที่ควรคำนึงถึงในการพิจารณา คือ จำนวนอาจารย์ประจำในคณะ/ภาควิชา ที่สามารถสอนวิชาเอกในระดับปีที่ 3 หรือ 4 จำนวนอาจารย์ประจำในคณะ/ภาควิชา ที่มีวุฒิตั้งแต่ระดับปริญญาโทหรือเทียบเท่าขึ้นไป การพัฒนาอาจารย์โดยการให้ทุนการศึกษาต่อ ให้เข้าสัมมนา ฝึกอบรม ในแต่ละปีการศึกษา และจำนวนอาจารย์ประจำในคณะ/ภาควิชาที่เขียนบทความ หรือแต่งตำรา และการได้รับการตีพิมพ์ในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา

2. หลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอน มีเกณฑ์ที่ควรคำนึงถึงในการพิจารณา คือ เนื้อหาของหลักสูตรมีความลึกซึ้งทางวิชาการและตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรและประสบการณ์ในวิชาชีพอย่างเพียงพอและมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอยู่ตลอดเวลา

3. ห้องสมุดหรือศูนย์การค้นคว้า มีเกณฑ์ที่ควรคำนึงถึงในการพิจารณา คือ จำนวนหนังสือวารสาร หนังสืออ้างอิง และเอกสารอื่นๆ ของสาขาวิชาเพียงพอและทันสมัยห้องสมุดให้บริการ และเอื้อต่อการค้นคว้าวิจัยของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง มีงบประมาณเพียงพอที่จัดซื้อหนังสือวารสาร สิ่งพิมพ์ ที่ทันสมัยเข้าห้องสมุด อาจารย์ประจำในคณะ/ภาควิชาสามารถให้ห้องสมุดซื้อหนังสือตามความต้องการของคณะ/ภาควิชาได้

4. คุณภาพของนักศึกษา มีเกณฑ์ที่ควรคำนึงถึงในการพิจารณา คือการจัดจำนวนนักศึกษาพอเหมาะ กับลักษณะวิชาที่เรียนได้รับการชมเชยจากอาจารย์ผู้สอนต่อการเอาใจใส่ในด้านการเรียนของนักศึกษา ความสนใจของนักศึกษาต่อการทำและร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร การกวัดขັນด้านกิริยา มารยาท ความประพฤติของนักศึกษา

5. การวิจัยและการสร้างผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ มีเกณฑ์ที่ควรคำนึงถึงในการพิจารณา คือให้อาจารย์เข้าอบรมสัมมนาฝึกอบรมเพื่อกระตุ้นให้ทำวิจัยในแต่ละปีการศึกษา งบประมาณของสถาบันที่สนับสนุนการวิจัย นโยบายของสถาบันมีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ทำการวิจัยและผลิตผลงานทางวิชาการและปริมาณงานประจำที่ได้รับมอบหมายเอื้อต่อการทำวิจัย หรือผลิตผลงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง

แอสเวิร์ธและฮาร์เวย์ (Ashworth and Harvey, 1994) ได้นำเสนอแนวคิดซึ่งได้จากการศึกษาวิจัยว่า การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบด้านปัจจัยตัวป้อน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และด้านผลผลิต ซึ่งได้แก่ 1) คณาจารย์ 2) สิ่งเอื้ออำนวยความสะดวก 3) วัสดุอุปกรณ์ 4) การสอน 5) ผลสัมฤทธิ์ 6) การจัดการและการควบคุมคุณภาพ 7) นิสิต / นักศึกษา ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีดัชนีบ่งชี้คุณภาพการศึกษาดังนี้

1. อาจารย์ คุณภาพของอาจารย์นับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อคุณภาพการศึกษา สำหรับดัชนีบ่งชี้ความมีคุณภาพของคณาจารย์ได้แก่ 1) จำนวนอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพ 2) ประสบการณ์ด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพและด้านการสอน 3) การพัฒนาคณาจารย์ 4) สัดส่วนระหว่างอาจารย์ต่อนิสิต/นักศึกษาสำหรับการสอนภาคทฤษฎีในชั้นเรียน 5) สัดส่วนระหว่าง

อาจารย์สอนนิสิต/ นักศึกษาสำหรับการสอนภาคปฏิบัติบนคลินิก 6) ผลงานวิจัย 7) ผลงานทางวิชาการ

8) อาจารย์มีความรู้ที่ทันสมัย 9) อาจารย์ได้รับเสรีภาพตามสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการ

2. สิ่งเอื้ออำนวยความสะดวก การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพจำเป็นต้องอาศัยสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งครอบคลุมทั้งสิ่งเอื้ออำนวยด้านทรัพยากรบุคคล อาคารสถานที่สำหรับการเรียนและการสนทนา การสำหรับดัชนีบ่งชี้ควมมี คุณภาพของสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกได้แก่ 1) จำนวนและประเภทของสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวก 2) ลักษณะห้องเรียนที่นั่งเรียนและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 3) สภาพแวดล้อมและสถานที่เพื่อการออกกำลังกาย และพักผ่อนหย่อนใจ 4) ความปลอดภัย 5) ความสะอาดและความเป็นระเบียบ 6) การบริการด้านวิชาการ 7) บรรยากาศที่กระตุ้นการเรียนรู้ 8) ห้องสมุดและการบริการ จำนวนหนังสือ วารสาร ขนาดห้องสมุดและจำนวนที่นั่งเพื่อการศึกษาค้นคว้า 9) ห้องปฏิบัติการ 10) บุคคลสนับสนุนการทำงานของคณาจารย์ ได้แก่ เลขานุการและนักเทคนิค

3. วัสดุอุปกรณ์ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องอาศัยวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาที่มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษารวมทั้งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเรียนรู้ สำหรับดัชนีบ่งชี้คุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาได้แก่ 1) ความเหมาะสมของจำนวนและประเภทวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา 2) วัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาอยู่ในสภาพที่ดี ใช้การได้หรือไม่ 3) ระบบการให้บริการ การแนะนำเกี่ยวกับวิธีการใช้ 4) ความทันสมัยของวัสดุอุปกรณ์ 5) ความปลอดภัยในการใช้ 6) สัดส่วนระหว่างจำนวนนักศึกษาต่ออุปกรณ์

4. การสอนและการเรียนรู้ คุณภาพการสอนนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา และคุณภาพของบัณฑิต สำหรับดัชนีบ่งชี้คุณภาพการสอน ได้แก่ 1) รายละเอียดของเนื้อหา 2) ความเชี่ยวชาญในวิชาที่สอน 3) การแนะนำหนังสืออ้างอิงที่ทันสมัยให้นักศึกษาอ่านเพิ่มเติม 4) เนื้อหาที่นำมาสอนมีความทันสมัยและตรงตามความเป็นจริงของหลักทฤษฎี 5) ทำทาง อธิบายเหมาะสม กระตุ้นความสนใจ 6) นำเสนอหรืออธิบายได้เข้าใจแจ่มแจ้ง 7) กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดและทำการเรียนรู้ 8) คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล 9) มีทักษะในการใช้สื่อการสอน 10) เตรียมการสอนมาอย่างดี 11) มีเอกสารประกอบการสอน 12) ผู้เรียนได้แสดงให้เห็นทราบเข้าใจ บทเรียนอย่างแจ่มแจ้ง นอกจากนี้แล้วจากการวิจัยของเซอร์แมนและคณะ (Sherman and others, 1987 ; อ้างถึงใน Fong, 1992) พบว่าการสอนซึ่งเป็นภาระงานของอาจารย์นั้น อาจารย์ที่มีความเป็นเลิศหรือมีคุณภาพจำเป็นต้องมีคุณลักษณะสำคัญ 5 คุณลักษณะด้วยกันคือ 1) มีความกระตือรือร้น 2) สามารถบรรยายหรือนำเสนอข้อมูลได้อย่างกระจ่างชัดเจนและทำให้นักศึกษาเข้าใจแจ่มแจ้ง 3) ทำการเตรียมการสอนและประมวลการสอนอย่างดี 4) มีทักษะในการสร้างบรรยากาศและกระตุ้นการเรียนรู้ 5) มีความรักและทุ่มเทในวิชาที่สอน

5. มาตรฐานผลสัมฤทธิ์ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักศึกษามีความเป็นมาตรฐานหรือไม่ สามารถวัดได้จากดัชนี 1) มาตรฐานของกลไกหรือกระบวนการจัดการเรียนการสอน 2) ระดับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ 3) การจ้างงานบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา

6. การจัดการและการควบคุมคุณภาพ สถาบันการศึกษาจะต้องมีระบบการจัดการและระบบการควบคุมคุณภาพการศึกษาเพื่อให้การจัดการศึกษาของสถาบันตรงตามจุดประสงค์ของสถาบัน ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคมและมีความคุ้มค่าของเงินลงทุน สำหรับดัชนีบ่งชี้ความมีคุณภาพของระบบการจัดการและระบบควบคุมคุณภาพได้แก่ 1) มีแผนการดำเนินงานระดับสถาบัน คณะและภาควิชา 2) วางแผนโดยอาศัยมุมมองแนวความคิดทั้งจากผู้บริหารและคณาจารย์ 3) โปรแกรมการศึกษาตรงตามวัตถุประสงค์ 4) คณาจารย์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของแผน 5) ผู้บริหารมีมุมมองเชิงอนาคตที่ตรงกับความเป็นจริง 6) บุคลากรของสถาบันบรรลุซึ่งความต้องการ 7) ผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพ 8) คณาจารย์ได้รับการงานที่เหมาะสม 9) คณาจารย์มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน 10) คณาจารย์ได้พบปะสังสรรค์กันเป็นระยะ ๆ 11) ช่องทางการติดต่อสื่อสารมีความชัดเจนและสะดวกรวดเร็ว

7. นักศึกษา นักศึกษาจัดเป็นปัจจัยตัวป้อนที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลการเรียนและคุณภาพของบัณฑิต สำหรับปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมฤทธิ์ผลการเรียนของนักศึกษาซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดความมีคุณภาพของบัณฑิต ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา สัมพันธภาพภายในครอบครัว สภาพทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวและความเป็นผู้ใฝ่รู้ 2) ปัจจัยของโปรแกรมการศึกษา ได้แก่ ลำดับที่เลือก ตารางเวลาเรียน เนื้อหาหลักสูตร รายงานและกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ความยากง่ายและความท้าทายของหลักสูตร 3) ปัจจัยด้านสถาบัน ได้แก่ ประเภทของสถาบัน ตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อมของอาคาร สิ่งอำนวยความสะดวกและบริเวณเพื่อการ สันทนาการ

สมาคมสถาบันการศึกษาพยาบาลแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา (American Association of Colleges of Nursing = AACN, 1997 ; อ้างถึงใน บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร, 2543.) ได้กำหนดดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาพยาบาลระดับปริญญาเอก ซึ่ง ประกอบด้วย

1. อาจารย์ ได้แก่ 1) อาจารย์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญที่ต่าง ๆ กัน 2) อาจารย์มีคุณสมบัติเหมาะสมตามเกณฑ์อาจารย์บัณฑิตศึกษา 3) จำนวนอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาเอก 4) ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการของอาจารย์ได้รับการยอมรับและเกี่ยวข้องกับประเด็นที่นิสิตในความควบคุมสนใจศึกษา 5) อาจารย์ได้เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ กระทำบทบาทในฐานะผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือ/พี่เลี้ยง (Mentoring) แก่นิสิตและชุมชน 6) อาจารย์ได้ช่วยให้นิสิตนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาและประสบการณ์ที่ผ่านมาใช้ในการจัดทำผลงานวิชาการและทำการวิจัย 7) อาจารย์มีความสามารถในการนำทรัพยากรที่มีในมหาวิทยาลัย/หน่วยงานและชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน

2. หลักสูตร ได้แก่ 1) หลักสูตรที่เปิดสอน มีอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญตรงสาขา 2) เนื้อหารายวิชาในหลักสูตรสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) รายวิชาในหลักสูตรทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และประสบการณ์ใหม่ที่เชื่อมโยงจากประสบการณ์เก่า 4)

เนื้อหารายวิชาในหลักสูตร ได้จัดเรียงลำดับความยากง่าย ความซับซ้อนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของ นิสิต/นักศึกษา 5) กิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร มีความหลากหลาย

3. ทรัพยากรเอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงสื่อและอุปกรณ์การศึกษาห้องสมุด สถานที่ ได้แก่ 1) บุคลากร งบประมาณและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีปริมาณเพียงพอที่เอื้อต่อการ ศึกษาวิจัย การสอนและการบริการทางวิชาการ 2) จำนวนคอมพิวเตอร์ ระบบฐานข้อมูลและ ระบบบริการห้องสมุดเอื้ออำนวยต่อการศึกษาค้นคว้าของอาจารย์และนิสิต 3) ตำราและวารสาร ในห้องสมุดมีจำนวนเพียงพอที่จะสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าของอาจารย์และนิสิต 4) ห้องสัมมนา ห้องทำงานนิสิตมีขนาดเหมาะสมกับจำนวนนิสิต 5) แหล่งฝึกภาคปฏิบัติบนคลินิกเอื้อต่อการเรียนรู้ และเสริมประสบการณ์ให้นิสิตได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 6) ความเท่าเทียมในการจัดสิ่ง เอื้ออำนวยสำหรับการศึกษาค้นคว้าที่จัดให้อาจารย์และที่จัดให้นิสิต

4. นิสิต/นักศึกษา/บัณฑิต ได้แก่ 1) มีระบบการคัดเลือกนิสิตที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ นิสิต/นักศึกษาที่มีคุณสมบัติและมีความสามารถสูงเข้าศึกษาในหลักสูตร 2) มีเกณฑ์มาตรฐาน การคัดเลือกนิสิต 3) มีระบบการจัดอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่มีความเชี่ยวชาญตรงกับประเด็น ที่นิสิตสนใจทำวิทยานิพนธ์ 4) แหล่งเงินทุนสนับสนุนการศึกษาแก่นิสิตทั้งที่เป็นแหล่งทุนจากภายใน และภายนอกคณะฯ 5) นิสิตได้รับการเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นผู้นำวิชาชีพภายหลังสำเร็จ การศึกษา 6) จำนวนนิสิตที่สำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลาที่นิสิตส่วนใหญ่ใช้ศึกษา 7) บัณฑิต ได้ผลิตผลงานวิชาการและนำพิมพ์เผยแพร่อย่างต่อเนื่อง

5. ผลงานวิชาการ/งานวิจัย/วิทยานิพนธ์ ได้แก่ 1) ประเด็นที่ศึกษาวิจัย/วิทยานิพนธ์ อยู่ในขอบข่ายของวิชาชีพการพยาบาล 2) ผลงานวิจัย/วิทยานิพนธ์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ใน ขอบข่ายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพการพยาบาล 3) มหาวิทยาลัย และคณะฯ ได้จัดสรรเงินสนับสนุน การทำวิจัย/วิทยานิพนธ์แก่อาจารย์และนิสิต/นักศึกษา 4) อาจารย์ได้ศึกษาวิจัยในประเด็นที่สอดคล้อง กับเนื้อหาวิชาที่รับผิดชอบ 5) มีระบบกลไกที่ส่งเสริมคุณภาพงานวิจัย/วิทยานิพนธ์ เช่น ระบบ พี่เลี้ยง ระบบการให้คำปรึกษาและระบบการประเมินคุณภาพผลงาน

6. การประเมินผล ได้แก่ 1) มีระบบการประเมินผลที่สมบูรณ์แบบและประเมินโดย ครอบคลุมทุกภารกิจของคณะฯ 2) ทำการประเมินผลทั้งในขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนและ ผลสัมฤทธิ์ 3) ทำการประเมินหลักสูตร โดยได้รวบรวมข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอก หน่วยงาน เช่น นิสิต/นักศึกษา ศิษย์เก่า อาจารย์ ผู้ร่วมวิชาชีพและผู้จ้างงานบัณฑิต 4) นำผล การประเมินหลักสูตรที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 5) ทำการปรับปรุงหลักสูตร อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ 6) ทำการประเมินโดยเน้นทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ 7) ได้จัดสรร งบประมาณ บุคลากรและทรัพยากรต่างๆ สำหรับการประเมินผล

นอกจากนั้น ยาร์บรูซ (Yarbrough, 1983) เอกสารสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ (2540) NEA (1995) วันชัย ศิริชนะ (2539 ก) สถาบันราชภัฏมหาสารคาม (2540) สถาบันราชภัฏ

สวนสุนันทา (2537) หน่วยศึกษานิเทศก์ (2539) กฤษมันต์ วัฒนารงค์ (2539) ซึ่งสามารถสรุปเป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาได้ดังนี้

1. การเงินและงบประมาณ
2. อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
3. ปรัชญา นโยบายและจุดมุ่งหมาย
4. วิสัยทัศน์และพันธกิจของสถาบัน
5. การบริหารและการจัดการ
6. การบริการทางการศึกษา
7. การส่งเสริมพัฒนาการควบคุมภายใน
8. การจัดการเรียนการสอน
9. ห้องสมุดและสารสนเทศ
10. หลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตร
11. การวิจัย
12. การวัดและประเมินผล
13. แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้
14. อาจารย์และบุคลากรสนับสนุน
15. นักศึกษาและบัณฑิต

7.2 ดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพหรือตัวบ่งชี้คุณภาพ หมายถึง ข้อความหรือคำบ่งบอกถึงควมมีคุณภาพโดยละเอียด เห็นได้อย่างชัดเจนซึ่งลักษณะของดัชนีบ่งชี้จะมีหลายลักษณะ สามารถแบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ

7.2.1 ลักษณะที่บ่งชี้คุณภาพในเชิงระบบ

ด้านการเรียนการสอน มีผู้ที่เสนอดัชนีบ่งชี้คุณภาพไว้หลายท่าน คือ

โอคส์ (Oakes, 1986) ได้เสนอดัชนีบ่งชี้คุณภาพการศึกษาในรูปแบบเชิงระบบ ซึ่งได้จากการศึกษาวิจัยดังนี้ ดัชนีของปัจจัยตัวบ่งชี้ ได้แก่ งบประมาณและแหล่งทรัพยากรอื่น ๆ คุณภาพของอาจารย์และภูมิหลังของนิสิต/นักศึกษา ดัชนีของปัจจัยกระบวนการ ได้แก่ คุณภาพของสถานศึกษา คุณภาพหลักสูตรและคุณภาพการสอน ดัชนีของปัจจัยผลผลิต ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์การเรียนของนิสิต/นักศึกษา อัตราการลาออกของนิสิต/นักศึกษาและเจตคติของนิสิต/นักศึกษา

สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย (2541) ได้กำหนดกรอบดัชนีบ่งชี้คุณภาพการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำโดยอาศัยกรอบแนวคิดรูปแบบการประเมินคุณภาพการศึกษาเชิงระบบ Input/Process/Output–Outcome Model ครอบคลุมองค์ประกอบของคุณภาพการศึกษา 9 องค์ประกอบดังนี้ 1) ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์และแผนการดำเนินงาน 2) การเรียนการสอนซึ่งประกอบด้วย หลักสูตร อาจารย์ การเรียนการสอน นักศึกษา การวัดและประเมินผล และปัจจัยเกื้อหนุน 3) กิจกรรมการพัฒนานิสิต นักศึกษา ซึ่งประกอบด้วย

กิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนิสิตนักศึกษา ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและการให้บริการแนะนำเกี่ยวกับอาชีพ 4) การวิจัย ซึ่งประกอบด้วย นโยบาย แผนงานและระบบสนับสนุนการวิจัย ทรัพยากรเพื่อการวิจัยและผลการวิจัย 5) การบริการทางวิชาการแก่ชุมชน ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์และแผนงานและการดำเนินงาน 6) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 7) การบริหารและจัดการ ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างและระบบการบริหาร อำนาจหน้าที่ของบุคลากร ระบบการคัดเลือกบุคลากร ระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมในการบริหาร 8) การเงินและงบประมาณ ซึ่งประกอบด้วย แหล่งเงินงบประมาณ การจัดสรรและตรวจสอบ 9) ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก

นอกจากนั้นแมคคัลลอค และเท็ต (McCulloch and Tett, 1996) กองส่งเสริมวิทยฐานะครู (2539) และพจน์ สะเพียรชัย และคนอื่น ๆ (2539) ได้เสนอเกี่ยวกับดัชนีบ่งชี้คุณภาพไว้ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ปัจจัยนำเข้า มีดัชนีบ่งชี้คุณภาพ คือ

- (1) พื้นฐานของนักศึกษา
- (2) คุณภาพของอาจารย์
- (3) จำนวนนักศึกษาเต็มเวลา
- (4) ต้นทุนค่าใช้จ่าย
- (5) คณะกรรมการงบประมาณ
- (6) คุณสมบัตินักศึกษาคณะที่สอน
- (7) จำนวน คุณวุฒิ ความสามารถ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ของบุคลากรภายใน

และภายนอก

- (8) คุณภาพหลักสูตร
- (9) จำนวน ทำเล แบบของสถานที่สอน
- (10) การตกแต่ง การบริการและสภาพแวดล้อม
- (11) ความปลอดภัย
- (12) ความสะอาดเรียบร้อย
- (13) การหาทุน
- (14) จำนวน ลำดับและประสิทธิภาพของเครื่องมืออุปกรณ์
- (15) ผลประโยชน์ของนักศึกษา
- (16) ธรรมชาติของการเรียนการสอน
- (17) บรรยากาศทางวิชาการ
- (18) ความคิดสร้างสรรค์ในเชิงวิชาการ
- (19) การพัฒนาองค์ความรู้
- (20) ลักษณะของข้อมูล

- (21) ความรับผิดชอบทั่วไปและการสอน
 - (22) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษา
 - (23) เตรียมพร้อม ตรงเวลาและยุติธรรม
- 2) กระบวนการ มีดัชนีบ่งชี้คุณภาพ คือ
- (1) คุณภาพโรงเรียน (สถาบันการศึกษา)
 - (2) อัตราส่วนคณะกรรมการต่อจำนวนนักศึกษา
 - (3) ค่าเฉลี่ยจำนวนชั่วโมงบรรยาย
 - (4) จำนวนนักศึกษาต่อขนาดของห้องเรียน
 - (5) จำนวนร้อยละของนักศึกษาที่เข้าห้องเรียน
 - (6) คุณภาพการเรียนการสอน
 - (7) กรอบแผนงานที่ใช้สอน
 - (8) เกณฑ์การตัดสินมาตรฐาน เครื่องมือวัด
 - (9) สภาพการเรียนการสอน
 - (10) การสนับสนุนการเรียนการสอน
 - (11) รายละเอียดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล
 - (12) การทบทวนระดับชั้น
- 3) ผลผลิต มีดัชนีบ่งชี้คุณภาพ คือ
- (1) ผลที่ได้รับจากการสอน
 - (2) การติดตามผลสิ่งที่ครูใช้สอน
 - (3) การตอบสนองของนักศึกษา
 - (4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - (5) เจตคติที่ได้รับ
 - (6) ข้อมูลการทำงาน
 - (7) คุณลักษณะของบัณฑิต
 - (8) ผลผลิตของการวิจัย
 - (9) มาตรฐานความสำเร็จ
 - (10) ผลการประเมิน
 - (11) อัตราความก้าวหน้า
 - (12) รายได้ต่อรายจ่ายรวม

อดุลย์ วิริยะเวชกุล (2541) ได้กล่าวถึงดัชนีคุณภาพบัณฑิตศึกษาว่า ในการพิจารณาและจัดทำดัชนีบ่งชี้คุณภาพบัณฑิตศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้จัดทำหรือกำหนดดัชนี ผู้ทำการประเมินและผู้รับการประเมินจำเป็นต้องมีความเข้าใจที่ตรงกันและมีความแม่นยำชัดเจนในคำนิยามหรือความหมายของเกณฑ์ ข้อกำหนดดัชนี หรือสิ่งอื่นใดที่มีความสำคัญในการประเมินและ

ประกันคุณภาพที่จะนำมาใช้ในภาคปฏิบัติประเด็นที่สำคัญที่สุดเบื้องต้นก็คือความหมายของ “คุณภาพ” ซึ่งได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อคุณภาพการศึกษา นอกเหนือจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของระบบ สิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐานและอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นที่จะมีผลกระทบต่อคุณภาพของบัณฑิตศึกษาทั้งโดยตรงและทางอ้อมแล้ว การกำหนดดัชนีชี้คุณภาพบัณฑิตศึกษาสมควรที่จะพิจารณาจัดทำเป็นกลุ่มของเกณฑ์ที่จะนำมาเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพ และได้เสนอการกำหนด “กลุ่ม” ของเกณฑ์ที่จะนำมาเป็นเครื่องชี้วัด หรือ เป็นดัชนีชี้บ่งคุณภาพของบัณฑิตศึกษา โดยแบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่ม ดังต่อไปนี้ (อดุลย์ วิริยะเวชกุล, 2541)

1. คุณภาพบัณฑิตศึกษา ดัชนีชี้บ่งที่สำคัญของกลุ่มที่ 1 นี้คือ มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีวิธีการกำหนดคุณภาพบัณฑิตศึกษาที่ชัดเจน เช่น ขบวนการในการจัดทำวัตถุประสงค์ การศึกษา การจัดทำหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ การควบคุม และการสอบวิทยานิพนธ์ เป็นต้น สำหรับคุณภาพบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย การกำหนดวัตถุประสงค์ของคุณภาพบัณฑิตศึกษาควรจะมีขบวนการที่จะนำไปสู่ดัชนีชี้บ่งที่มุ่งแก้ปัญหาคุณสมบัติที่ไม่พึงประสงค์ของผลผลิตของบัณฑิตศึกษาไทยในปัจจุบัน เป็นต้นว่า ความสามารถในการเรียนด้วยตนเอง และความสนใจใฝ่รู้ ความสามารถในการสื่อความหมาย ความสามารถเชิง “วิจารณ์” บนพื้นฐานวิชาการและเหตุผล ความรอบรู้ในศาสตร์ทั่วไปและศาสตร์อื่น ๆ เจตคติในการปฏิบัติงานและต่อเพื่อนร่วมงาน

นอกจากนั้นแล้ว ควรจะมีกระบวนการที่จะนำไปสู่ดัชนีชี้บ่งชี้ที่มุ่งที่จะสร้างเสริมคุณภาพของผลผลิตของบัณฑิตศึกษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง ความเป็นสากล ความรู้ความสามารถเชิงคอมพิวเตอร์ ความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. นักศึกษา ดัชนีชี้บ่งชี้ของ “กลุ่ม” นักศึกษา ควรจะครอบคลุมความต้องการของตลาดหรือผู้มีความรู้ความสามารถที่เป็น “พื้นฐาน” ของหลักสูตรที่นักศึกษามีความประสงค์จะเข้าศึกษา ความรู้ความสามารถที่เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปในเชิงกว้าง ความรู้พื้นฐานด้านภาษาอังกฤษ และความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ

3. ดัชนีชี้บ่งชี้คุณภาพควรประกอบด้วยกลุ่มของดัชนีที่ครอบคลุมถึงเรื่อง โครงสร้างหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การกำหนดจำนวนหน่วยกิตที่นักศึกษาสามารถลงทะเบียนในแต่ละภาค การศึกษาให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมการกำหนดให้นักศึกษาต้องติดต่อกับอาจารย์อย่างสม่ำเสมอและหากเป็นไปได้มีการติดต่อโดยทาง E-mail ทั้งนี้เพื่อให้การกำกับความรู้ความสามารถตลอดจนทักษะของผู้ที่จบการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

4. วิทยานิพนธ์ เนื่องด้วยวิทยานิพนธ์เป็นเอกสารที่เป็นหลักฐานชิ้นสำคัญที่สุดของผู้ที่จบปริญญาตรีบัณฑิต หรือมหาบัณฑิต ดังนั้น คุณภาพของวิทยานิพนธ์จึงเป็นดัชนีชี้บ่งชี้ถึงคุณภาพของผู้ที่วิทยานิพนธ์ และสะท้อนถึงคุณภาพของอาจารย์ผู้ควบคุม หลักสูตรที่ศึกษา ภาควิชา คณะ/สถาบัน/วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาในที่สุด ดัชนีชี้บ่งชี้เกี่ยวข้องกับการวิจัย

เพื่อทำวิทยานิพนธ์จึงนับได้ว่ามีความสำคัญสูงสุดที่จะนำไปสู่วิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพ ดัชนีบ่งชี้ ที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ ควรครอบคลุมในหัวข้อดังต่อไปนี้

4.1 ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ มีการกำหนดคุณสมบัติและประสบการณ์ของอาจารย์ที่ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ชัดเจนรวมทั้งการกำหนดจำนวนนักศึกษาที่สามารถควบคุมการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ของอาจารย์แต่ละคนในขณะใดขณะหนึ่งด้วย การกำหนดนี้ควรต้องพิจารณาจากความรู้ความสามารถของอาจารย์ในการควบคุมและจากเวลาที่อาจารย์สามารถจะให้แก่นักศึกษาในการแนะนำและกำกับ การวิจัยของนักศึกษารวมทั้งวิธีการประเมินผลความก้าวหน้าในการทำวิจัยของนักศึกษาที่อยู่ในการ “ควบคุม” ด้วย

4.2 การกำหนดขั้นตอนการทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ มีการกำหนดไว้ให้ชัดเจนเพื่อให้มีความมั่นใจได้ว่าการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาจำเป็นต้องทำต่อไปนั้นถูกต้องตามหลักวิชาการและมีคุณภาพชัดเจน เป็นต้นว่า

4.2.1 โครงสร้างการทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์

4.2.2 ระเบียบวิธีการวิจัย

4.2.3 วิธีการแปลผล สถิติหรือวิธีวิเคราะห์ที่จะนำมาใช้

4.2.4 การสอบโครงสร้าง

4.3 การกำหนดขบวนการการควบคุม (Supervision) การทำวิจัยของนักศึกษาที่ชัดเจน

4.4 การกำหนดให้มีการประเมินผลความก้าวหน้า ในการทำวิทยานิพนธ์อย่างเป็นระบบและเป็นระยะ ๆ

4.5 การกำหนดการตีพิมพ์ในวารสารที่ยอมรับ เช่น การกำหนดให้นักศึกษาที่ทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ในระดับดุษฎีบัณฑิตจะต้องส่งผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารที่เป็นที่ยอมรับอย่างน้อย 1 เรื่องก่อนการส่งรูปเล่มวิทยานิพนธ์

4.6 การกำหนดมาตรฐานการพิมพ์และรูปเล่ม ทั้งนี้เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีมาตรฐานรวมที่เหมือนกัน หรือใกล้เคียงกัน

4.7 การกำหนดวิธีการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ชัดเจนโดยเฉพาะควรจะมีการกำหนดให้ผู้สอบให้คะแนนวิทยานิพนธ์ตามหัวข้อต่าง ๆ ของโครงสร้างวิทยานิพนธ์ที่ได้กำหนดไว้

4.8 การกำหนดให้มีผู้สอบวิทยานิพนธ์จากภายนอก ที่ชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับดุษฎีบัณฑิตควรมีกรรมการสอบวิทยานิพนธ์จากภายนอกที่เป็นที่รู้จักกันดีในวงวิชาการในเรื่องที่นักศึกษาทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์นั้น รวมทั้งเป็นผู้ที่ทักษะในการสอบวิทยานิพนธ์

5. การพัฒนาอาจารย์บัณฑิตศึกษา เนื่องด้วยปรัชญาการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษามีความแตกต่างจากปรัชญาการศึกษาในระดับปริญญาตรี ดังนั้นดัชนีบ่งชี้คุณภาพบัณฑิตศึกษา ควรจะครอบคลุมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาจารย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความสามารถและทักษะในการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ในการควบคุมวิทยานิพนธ์ และการสอบวิทยานิพนธ์ เช่น ดัชนีที่ครอบคลุมความรู้ความสามารถและทักษะเรื่อง การสอนกลุ่มย่อย การใช้สื่อทัศนอุปกรณ์

สมัยใหม่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อการค้นคืนข้อมูลนานาชาติ การติดต่อข่าวสารทาง E-mail ภาษาอังกฤษ การวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านระเบียบวิธีการวิจัย การแก้ไขเอกสารที่เป็นรายงานที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้นทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

การพัฒนาดัชนีบ่งชี้คุณภาพบัณฑิตศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการบริหารงาน และดำเนินการไม่เพียงเพื่อให้ได้มาแต่เพียงดัชนีบ่งชี้คุณภาพบัณฑิตศึกษาที่ต้องการเท่านั้นแต่ยังต้องคำนึงถึงขบวนการต่อเนื่องที่จะสามารถนำดัชนีที่ได้พัฒนาได้แล้วนั้นไปใช้ในภาคปฏิบัติได้อย่างจริงจัง จนถึงให้เกิดความมั่นใจได้ว่าคุณภาพของผลผลิตของบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัย/สถาบันอุดมศึกษามีคุณภาพที่ดีที่สุด

7.2.2 ลักษณะดัชนีบ่งชี้คุณภาพในเชิงความสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพโดยทั่วไปมีความสัมพันธ์กับปัจจัยหลายปัจจัย เช่น รูปแบบของคุณภาพการศึกษา การผลิตบัณฑิต และปัจจัยโดยรวม มีผู้ที่เสนอดัชนีบ่งชี้คุณภาพไว้ คือ โจเซฟและโจเซฟ (Joseph and Joseph, 1997) ได้นำเสนอผลการวิจัยซึ่งพบว่าองค์ประกอบที่เป็นดัชนีบ่งชี้ถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับความสำคัญจากมากที่สุดได้ดังนี้

1. ชื่อเสียงทางด้านวิชาการ (Academic Reputation) ดัชนีบ่งชี้ความมีคุณภาพ ได้แก่ 1) ระดับความมีชื่อเสียง 2) ความเป็นเลิศของผู้สอน 3) ความเป็นเลิศของสิ่งเอื้ออำนวยด้านวิชาการ
2. โอกาสของอาชีพ (Career Opportunities) ดัชนีบ่งชี้ความมีคุณภาพ ได้แก่ 1) ความง่ายต่อการเข้าทำงาน 2) ความเป็นเลิศของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโอกาสของอาชีพ
3. โปรแกรมการศึกษา (Program Issues) ดัชนีบ่งชี้ความมีคุณภาพ ได้แก่ 1) ความหลากหลายของวิชาเลือก 2) ความยืดหยุ่นในการโอนย้ายสาขาวิชา 3) ความหลากหลายของสาขาวิชา 4) ความยืดหยุ่นในคุณสมบัติของผู้เรียนแต่ละสาขา
4. ค่าใช้จ่ายและเวลา (Cost/Time) ดัชนีบ่งชี้ความมีคุณภาพ ได้แก่ 1) ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาสมเหตุสมผล 2) ค่าใช้จ่ายด้านที่พัก สิ่งเอื้ออำนวยและบริการมีความเหมาะสม 3) ระยะเวลาของหลักสูตรเหมาะสม
5. ลักษณะทางกายภาพ (Physical Aspects) ดัชนีบ่งชี้ความมีคุณภาพ ได้แก่ 1) ความเป็นเลิศด้านที่พัก 2) ความเป็นเลิศด้านสิ่งเอื้ออำนวยด้านการกีฬาและสันทนาการ 3) ความเป็นเลิศของบริเวณสนามของสถาบัน
6. ที่ตั้งของสถาบัน (Location) ดัชนีบ่งชี้ความมีคุณภาพ ได้แก่ 1) แหล่งที่ตั้งของสถาบัน 2) ระบบการคมนาคม
7. อื่น ๆ ได้แก่ อิทธิพลของครอบครัวและกลุ่มเพื่อน อิทธิพลคำพูดที่มาจากบุคคลทั่วไป

นอกจากนั้น เชน และแทม (Cheng and Tam, 1997) CNAA (1990) บาร์เน็ต (Barnett, 1992) จำเนียร กำจัด (2539) กฤษมันต์ วัฒนานรงค์ (2539) ทบวงมหาวิทยาลัย (2540) และอุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์ (2537) ได้เสนอดัชนีบ่งชี้คุณภาพไว้ ซึ่งสามารถแบ่งตัวบ่งชี้คุณภาพตามองค์ประกอบของคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

1. ด้านสถาบันการศึกษา

- 1.1 มีการกำหนดปรัชญาและนโยบายที่ชัดเจนปฏิบัติได้
- 1.2 มีพันธกิจและวัตถุประสงค์ของสถาบัน
- 1.3 อัตราผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในสถาบัน
- 1.4 มีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารอย่างเหมาะสม
- 1.5 จัดสภาพแวดล้อมสะอาดเรียบร้อย ร่มรื่นอย่างเหมาะสม
- 1.6 มีการจัดระบบความปลอดภัย
- 1.7 มีระบบการควบคุมการใช้พลังงาน
- 1.8 สร้างแรงจูงใจในองค์กร มีภาวะผู้นำ และการวินิจฉัยสั่งการ
- 1.9 มีชื่อเสียงด้านความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา

2. ด้านการบริหารและการจัดการ

- 2.1 มีแผนงานโครงการ กิจกรรมที่สอดคล้องกัน
- 2.2 มีการกำหนดแนวปฏิบัติการบริหารงาน
- 2.3 ปฏิบัติตามแผนงาน โครงการและกิจกรรมได้
- 2.4 มีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของสถาบันไว้อย่างชัดเจน
- 2.5 กำหนดมาตรฐานและรายละเอียดของงาน
- 2.6 มีการปฏิสัมพันธ์ในสถาบัน
- 2.7 การจัดสรรทรัพยากร
- 2.8 ผลสำเร็จทางวิชาการ
- 2.9 มีความเป็นผู้นำและชี้แนะ สนับสนุนความมั่นคง และสำนึกในพันธกิจ
- 2.10 การมีส่วนร่วมในการทำงานและกระจายการตัดสินใจ
- 2.11 มีความรับผิดชอบ
- 2.12 จัดระบบงานสารบรรณและพัสดุถูกต้องตามระเบียบ
- 2.13 มีการสำรวจความคิดเห็นของนายจ้างและอาจารย์
- 2.14 มีคู่มือระเบียบ กฎเกณฑ์ที่เป็นแนวทางการปฏิบัติ
- 2.15 มีระบบการบริหารและบริการที่ดี
- 2.16 มีการกำหนดกลไก ควบคุม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษาของสถาบัน
- 2.17 ใช้เทคโนโลยีเพื่อบริหารมากเพียงพอ
- 2.18 นำผลการรายงานการปฏิบัติงานมาใช้ปรับปรุงคุณภาพ

- 2.19 มีการประชาสัมพันธ์ผลการประเมินคุณภาพ
- 2.20 มีพรรณนะ และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล
- 3. ด้านหลักสูตร
 - 3.1 กำหนดปรัชญา จุดมุ่งหมายของหลักสูตรไว้ทุกหลักสูตร
 - 3.2 มีการกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรไว้อย่างเป็นระบบ
 - 3.3 กำหนดแนวปฏิบัติการใช้หลักสูตรอย่างชัดเจน
 - 3.4 การจัดการหลักสูตรอย่างมีระบบ
 - 3.5 จำนวนหลักสูตรต่าง ๆ
 - 3.6 มีเอกสารหลักสูตรไว้อย่างพร้อมเพียง
 - 3.7 จัดการประเมินหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตร
 - 3.8 มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร
 - 3.9 หลักสูตรสอดคล้องกับเป้าหมายการผลิตบัณฑิต
- 4. ด้านการเรียนการสอน
 - 4.1 มีแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้
 - 4.2 จัดอาคารสถานที่เรียนให้อยู่ในสภาพที่ใช้ได้
 - 4.3 มีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกประจำห้องในการเรียนการสอน
 - 4.4 การจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยความร่วมมือจากบุคคลภายนอก
 - 4.5 มีระบบการวัดผลประเมินผลอย่างสมเหตุสมผลและยุติธรรม
 - 4.6 นำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน
 - 4.7 ให้นักศึกษามีความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์
 - 4.8 ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการสอน
 - 4.9 จำนวนโครงการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
 - 4.10 ส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาดูงานการผลิตและใช้สื่อการสอน
 - 4.11 อาจารย์มีพฤติกรรมการสอนที่เหมาะสม
 - 4.12 ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนที่ดี มีความสุข
 - 4.13 มีเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างสถาบันและนอกสถาบัน
 - 4.14 มีการคิดค้นวิธีการสอนใหม่ ๆ
- 5. ด้านอาจารย์
 - 5.1 ภาระงานสอนของอาจารย์ต่อสัปดาห์
 - 5.2 อัตราส่วนอาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการ ผศ : รศ : ศ
 - 5.3 สัดส่วนคุณวุฒิ อาจารย์ปริญญาตรี : โท : เอก
 - 5.4 สัดส่วนจำนวนอาจารย์ต่อนักศึกษา
 - 5.5 สัดส่วนภาระงานสอน : งานวิจัย : การบริการทางวิชาการ

- 5.6 ส่งเสริมครูให้ได้ศึกษาดูงานด้านการสอน
- 5.7 มีกระบวนการสรรหาและคัดเลือกอาจารย์อย่างเหมาะสม
- 5.8 มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานภาระงานแต่ละอย่าง
- 5.9 อาจารย์ต้องมีผลงานทางวิชาการ
- 5.10 ประสบการณ์ในการทำงาน
- 5.11 พัฒนาคณาจารย์ในการทำกิจกรรมและผลงานทางวิชาการ
- 5.12 พัฒนาบุคลิกภาพ ด้านความเชื่อมั่น รับผิดชอบ เป็นผู้นำ มนุษย์สัมพันธ์
สร้างสัมพันธภาพ การสื่อสาร ปรับตัว จริยธรรมและคุณภาพ
- 5.13 ความสำเร็จของอาจารย์ คือ เกียรติยศ ชื่อเสียง และการได้รับรางวัล
- 6. ด้านบุคลากร
 - 6.1 บุคลากรต่อนักศึกษา
 - 6.2 การพัฒนาบุคลากรและพัฒนาทีมงาน
 - 6.3 ประสบการณ์ของบุคลากร
 - 6.4 มีความซื่อสัตย์
 - 6.5 มีความสามารถในการทำงาน
 - 6.6 มีกระบวนการสรรหา คัดเลือก บรรจุ แต่งตั้ง จำหน่าย บุคลากรตามระเบียบ
 - 6.7 ติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากร
 - 6.8 จัดระบบการพิจารณาเงินเดือน
 - 6.9 จัดสวัสดิการเสริมขวัญกำลังใจ
 - 6.10 การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น
 - 6.11 พัฒนาและเสริมศักยภาพแก่บุคลากรทุกฝ่าย
- 7. ด้านห้องสมุดและสารสนเทศ
 - 7.1 ขนาดและจำนวนคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการนักศึกษา
 - 7.2 อัตราส่วนนักศึกษาต่อจำนวนหนังสือ
 - 7.3 จำนวน ประเภท ของตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ในห้องสมุด
 - 7.4 มีจำนวนห้องสมุด และบริการโสตทัศนูปกรณ์
 - 7.5 จำนวนที่นั่งอ่านหนังสือ
 - 7.6 มีอุปกรณ์เพียงพอและทันสมัยในการให้บริการ
 - 7.7 ให้บริการที่สะดวกและรวดเร็ว
 - 7.8 มีการประเมินผลการให้บริการ
- 8. ด้านนักศึกษาและบัณฑิต
 - 8.1 จำนวนร้อยละของนักศึกษาที่สอบได้ต่อผู้สมัครเข้าเรียน
 - 8.2 อัตราส่วนผู้เข้าศึกษาต่อผู้สำเร็จการศึกษา

- 8.3 จำนวนนักศึกษาแยกตามระดับชั้นและสาขาวิชา
- 8.4 อัตราส่วนจำนวนนักศึกษาต่อบุคลากร
- 8.5 สถิติการจบการศึกษา (ร้อยละ)
- 8.6 จำนวนบัณฑิตที่เคลื่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน
- 8.7 ผลการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร
- 8.8 สัมฤทธิ์ผลของนักศึกษา
- 8.9 ผลการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษา
- 8.10 คะแนนสอบเข้าศึกษา
- 8.11 จำนวนนักศึกษาที่ศึกษาต่อระดับสูงขึ้น
- 8.12 มีภาพลักษณ์ที่ดี
- 8.13 คุณสมบัติของนักศึกษา
- 8.14 มีข้อกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิต
- 8.15 มีแนวทางรับนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ
- 8.16 เป้าหมายบัณฑิตในตลาดแรงงาน
- 8.17 การตีค่าคุณวุฒิ
- 8.18 คุณค่าทางการศึกษาที่โดดเด่น
- 8.19 ความสามารถในการทำงาน
- 8.20 รู้จักจัดสรรเวลา
- 8.21 มีความรู้ความสามารถด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย (มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ)
9. ด้านการเงินและงบประมาณ
 - 9.1 มีแผนและวิธีการจัดสรรงบประมาณอย่างรัดกุม มีประสิทธิภาพ
 - 9.2 มีระบบบริหารการเงิน การบัญชีที่ดี
 - 9.3 จำนวนงบประมาณที่ได้รับต่อจำนวนนักศึกษาเต็มเวลา
 - 9.4 ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา
 - 9.5 ค่าใช้จ่ายที่คุ้มค่า
 - 9.6 ค่าใช้จ่ายต่อหัวนักศึกษา
 - 9.7 ประเมิน ปรับปรุง การจัดงบประมาณ
10. ด้านการวิจัย
 - 1.01 มีทุนวิจัยทั้งภายในและภายนอก
 - 1.02 จำนวนงานวิจัยที่ใช้ประโยชน์
 - 1.03 พัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย
 - 1.04 มีเครือข่ายและผลงานวิจัยของอาจารย์
 - 1.05 ส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิจัยมากขึ้น

- 1.06 จำนวนงานวิจัยที่จัดพิมพ์และถูกอ้างอิง
- 1.07 ปริมาณงานบริการวิชาการที่เป็นประโยชน์
- 11. การบริการนักศึกษาและสวัสดิการ
 - 11.1 มีองค์กรรับผิดชอบกิจการนักศึกษา
 - 11.2 มีระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 11.3 มีคณะกรรมการกิจการนักศึกษา
 - 11.4 มีแผนปฏิบัติงาน กิจกรรม เพื่อพัฒนานักศึกษา
 - 11.5 มีกิจกรรมเสริมวิชาการ
 - 11.6 อาจารย์มีความพร้อมในการช่วยเหลือนักศึกษา
 - 11.7 จัดงานสวัสดิการนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 11.8 จัดบริการแนะแนวการศึกษา การอาชีพ และอื่น ๆ

จากการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของคุณภาพการจัดการศึกษาที่มีผู้ศึกษาไว้นั้น พบว่า องค์ประกอบและดัชนีบ่งชี้คุณภาพที่สำคัญในการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ควรประกอบไปด้วย

1. อาจารย์ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญและส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาเนื่องจาก อาจารย์เป็นผู้มีบทบาทอันสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ทำการวิจัยเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพื่อ ถ่ายทอดให้กับผู้เรียน และมีบทบาทในการให้บริการวิชาการแก่สังคมอีกด้วย หากภาควิชาที่มี อาจารย์ที่มีคุณวุฒิ มีผลงานทางวิชาทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ก็จะสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ที่มี คุณวุฒิ มีผลงานทางวิชาทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ก็จะสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นหากอาจารย์มีการวางแผนและจัดการเรียนการสอนที่ดี จะช่วยให้คุณภาพการ ศึกษาสูงขึ้นด้วย (อาทิตยา ดวงมณี, 2540 ; นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2541 ; บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร, 2543 ; ไพบุลย์ เปานิล, 2543 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

2. นิสิต/นักศึกษา เป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา เนื่องจากนิสิต/นักศึกษา เป็นกลไกสำคัญของการเรียนการสอน หากสถาบันการศึกษามีกระบวนการในการรับสมัครและ คัดเลือกที่ดีจะทำให้ได้ผู้เรียนที่มีศักยภาพ และหากสถาบันการศึกษามีกระบวนการในการรับสมัคร และคัดเลือกที่ดี จะทำให้ได้ผู้เรียนที่มีศักยภาพ และหากสถาบันการศึกษามีกระบวนการในการ พัฒนานิสิต/นักศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ก็จะส่งผลให้การจัดการศึกษามีคุณภาพสูงด้วย (อาทิตยา ดวงมณี, 2540 ; นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2541 ; บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร, 2543 ; ไพบุลย์ เปานิล, 2543 ; อัญญวรรณ เมธีสถาพร, 2544)

3. หลักสูตร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา เนื่องจากหลักสูตรเป็น หัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา หลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดปรัชญา วัตถุประสงค์เป้าหมายแนวทางการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ดังนั้นหากมี

หลักสูตรที่ดี ก็จะสามารถจัดการศึกษาให้สามารถสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้เป็นอย่างดี (อาทิตยา ดวงมณี, 2540 ; นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2541 ; บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร, 2543 ; ไพบุลย์ เปานิล, 2543 ; อัญญวรรณ เมธีสถาพร, 2544)

4. กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล เป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา เนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี ในทางตรงข้าม หากกระบวนการเรียนการสอนขาดประสิทธิภาพ แม้ว่าจะได้ผู้เรียนที่มีศักยภาพสูงก็ไม่สามารถทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพได้ (บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร, 2543 ; ไพบุลย์ เปานิล, 2543 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 ; อัญญวรรณ เมธีสถาพร, 2544) และการวิจัยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา เนื่องจากการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษานั้นเป็นการศึกษาในระดับสูง เป็นการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ดังนั้นอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจำเป็นต้องทำการวิจัย และจะต้องดำเนินการเพื่อให้ได้ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพซึ่งจะต้องได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ ได้แก่ เครื่องมือ อุปกรณ์ รวมทั้งเงินทุนอย่างเพียงพอ (อาทิตยา ดวงมณี, 2540 ; ไพบุลย์ เปานิล, 2543 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

5. ทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา เป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นอย่างมาก โดยทรัพยากรสนับสนุนทางวิชาการมีความหมายครอบคลุมถึงแหล่งความรู้ อันได้แก่ ห้องสมุด ศูนย์คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ศูนย์สื่อการเรียนการสอน รวมทั้งเครื่องมือ อุปกรณ์ สื่อ และเทคโนโลยีการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งทรัพยากรสนับสนุนทางวิชาการเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้การจัดการศึกษามีคุณภาพสูงขึ้น ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันส่งผลให้คุณภาพการศึกษาสูงขึ้นด้วย (บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร, 2543 ; ไพบุลย์ เปานิล, 2543 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 ; อัญญวรรณ เมธีสถาพร, 2544)

6. การบริหารจัดการ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา เพราะการบริหารจัดการเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้องค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ องค์ประกอบด้านอาจารย์ ด้านนิสิตนักศึกษา ด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล และด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา ได้มีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา (อาทิตยา ดวงมณี, 2540 ; ไพบุลย์ เปานิล, 2543) และในการบริหารจัดการจะต้องมี ปรัชญาและวัตถุประสงค์ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา เพราะปรัชญาเป็นแนวคิดที่กำหนดไว้เป็นหลักยึดในการดำเนินการจัดการศึกษาในภาพรวม และวัตถุประสงค์เป็นเป้าหมายที่เป็นจุดหมายปลายทางที่ต้องการให้บรรลุ ดังนั้นปรัชญาและวัตถุประสงค์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นตัวกำหนดแนวทางและทิศทางในการดำเนินการจัดการศึกษา การที่ได้มีการกำหนดปรัชญาและวัตถุประสงค์ไว้อย่างเหมาะสมและชัดเจน จึงมีส่วนช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการศึกษาได้ดำเนินการไปตามแนวทางที่ถูกต้อง อันจะส่งผลต่อคุณภาพการจัด

การศึกษา (อาทิตยา ดวงมณี, 2540 ; นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2541 ; บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร, 2543 ; ไพบูลย์ เปานิล, 2543 ; อัญญวรรณ เมธีสถาพร, 2544)

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 ผลงานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวกับการพัฒนาดัชนีบ่งชี้คุณภาพการศึกษา

8.1.1 การพัฒนาดัชนี วิธีที่ 1 การพัฒนาดัชนีโดยการวิจัยเชิงอนาคต (Future Research)

พรเทพ เมืองแมน (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการศึกษา โดยการศึกษาจากความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 25 คน ผลการวิจัย พบว่าองค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาเทคโนโลยีการศึกษาระดับปริญญาโท ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านปรัชญา และวัตถุประสงค์ ด้านอาจารย์ ด้านนิสิต นักศึกษา ด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านทรัพยากรสนับสนุนทางวิชาการ ด้านการวิจัย และด้านการบริหารจัดการ

เกียรติสุดา ศรีสุข (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรมหาบัณฑิตทางการศึกษา : การประยุกต์ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ผลการวิจัยสามารถสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ที่ดี มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เที่ยงตรงเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการประเมินและมีความเป็นไปได้ในกระบวนการตรวจวัดได้จำนวน 9 องค์ประกอบ คือ ด้านอาจารย์ ด้านนักศึกษา/มหาบัณฑิต ด้านหลักสูตร ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ด้านงบประมาณ และด้านการวิจัย

อัญญวรรณ เมธีสถาพร (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัด คุณภาพการจัดการศึกษาพยาบาลอนามัยชุมชนของหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข เขตภาคเหนือ ทำการพัฒนาดัชนีด้วยการศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ สรุปเป็นโครงสร้างกรอบดัชนี และคัดสรรดัชนีที่มีระดับความชัดเจนในการชี้วัดคุณภาพการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 31 คน และมีการตรวจสอบความสำคัญของดัชนี โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ ผู้สำเร็จการศึกษา ด้วยแนวคิดเชิงระบบคือปัจจัยตัวป้อน ปัจจัยกระบวนการ และปัจจัยผลผลิตโดยปัจจัยตัวป้อนมี 4 องค์ประกอบ องค์ประกอบละ 10 ดัชนี คือ ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยกระบวนการ มี 2 องค์ประกอบ ๆ ละ 10 ดัชนี คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการวัดผลประเมินผล และปัจจัยผลผลิตมี 3 องค์ประกอบ ๆ ละ 18 ดัชนี คือ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้านพุทธิพิสัย ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้านจิตพิสัย และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้านการปฏิบัติ

จำเรณูรัตน์ เจือจันทร์ (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาดัชนีบ่งชี้ คุณภาพด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยเอกชน โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย ผลการวิจัย พบว่าการพัฒนาดัชนีบ่งชี้คุณภาพด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยเอกชนได้ดัชนีบ่งชี้คุณภาพวิชาการที่

พึงประสงค์ในระดับต่าง ๆ จำนวน 194 ดัชนี โดยแบ่งเป็น ดัชนีด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ด้านนักศึกษา ด้านอาจารย์ ด้านหลักสูตร ด้านทรัพยากรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสนับสนุนการเรียนการสอน และด้านอาคารสถานที่ ดัชนีคุณภาพด้านกระบวนการผลิต ประกอบด้วย ด้านการเรียนการสอน ด้านการวิจัย ด้านการรักษามาตรฐาน และด้านการบริหารจัดการ และการควบคุมคุณภาพ และดัชนีคุณภาพด้านผลผลิต ประกอบด้วย ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัยและด้านทักษะการปฏิบัติ

นิยทธ์ กรุงวงศ์ (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การจัดการหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตในประเทศไทย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนาและตรวจสอบอ้างอิงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการศึกษา พบว่าสภาพการจัดหลักสูตร M.B.A. ในมหาวิทยาลัยของรัฐมีความพร้อมในทุกด้าน และค่าใช้จ่ายในการศึกษาน้อยกว่ามหาวิทยาลัยเอกชน ในขณะที่มหาวิทยาลัยเอกชนมีการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดมากขึ้น มีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ กลยุทธ์การจัดการหลักสูตร M.B.A. ในประเทศไทยควรใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรแบบรักษาเสถียรภาพเน้นสร้างภาพพจน์ของหลักสูตรเพื่อให้เกิดความแตกต่าง พัฒนาคณาจารย์ พัฒนาคุณภาพบัณฑิต

บุญใจ ศรีสถิตย่นรากร (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาดัชนีรวมของคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต โดยใช้เทคนิค EDFR ทำการคัดสรรดัชนี เป็นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่สอดคล้องกัน 20 ท่าน และศึกษาความเป็นไปได้ในการนำดัชนีไปใช้ โดยอาจารย์ประจำที่สอนหลักสูตรพยาบาล จำนวน 21 ท่านเป็นผู้พิจารณาผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะมหาบัณฑิตพยาบาลที่สำเร็จการศึกษา ประกอบด้วยสมรรถนะ 4 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติการพยาบาลขั้นสูง ด้านการบริหารจัดการ ด้านการวิจัย และด้านการสอนและให้คำปรึกษาทางวิชาการ องค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาประกอบด้วย อาจารย์ นิสิต/นักศึกษา การเรียนการสอนและการประเมินผล หลักสูตร สื่อการศึกษาและบริการห้องสมุด และบริหารองค์การ ดัชนีของคุณภาพการจัดการศึกษาของหลักสูตรประกอบด้วยดัชนี 57 ดัชนี จำแนกเป็นอาจารย์ 11 ดัชนี นิสิต/นักศึกษาและมหาบัณฑิต 8 ดัชนี การเรียนการสอนและการประเมินผล 11 ดัชนี หลักสูตร 8 ดัชนี สื่อการศึกษาและบริการห้องสมุด 7 ดัชนี และบริหารองค์การ 12 ดัชนี ดัชนีทั้ง 57 ดัชนี มีความเป็นไปได้ในการนำไปกำหนดเกณฑ์ประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สมกุล ถาวรกิจ (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ โดยทำการศึกษาของค์ประกอบและดัชนีบ่งชี้คุณภาพจากผู้บริหารและอาจารย์ วิเคราะห์ดัชนีบ่งชี้คุณภาพเพื่อสร้างรูปแบบการประกันคุณภาพ และประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ และทดลองใช้รูปแบบกับสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาดัวประกอบและดัชนีบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ มี 4 องค์ประกอบหลัก คือ การบริหารและการจัดการ การเรียนการสอน อาจารย์และบุคลากร นักศึกษา

และบัณฑิต รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏประกอบด้วย หลักการประกันคุณภาพ ระบบและกลไก การบริหารการประกันคุณภาพ และวิธีดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ที่กำหนดไว้ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุดและสามารถนำไปใช้ได้ดีมาก ในการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันราชภัฏ บุคลากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นรูปแบบที่ดีที่สุดสามารถปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ทั้งหลักการระบบกลไก และวิธีดำเนินการเหมาะสมดี ในอนาคตของการใช้รูปแบบการประเมินคุณภาพการศึกษานี้จะต้องมีการปรับสภาพการณ์และตัวอาจารย์ให้เหมาะสมกับการใช้รูปแบบ

อรรรรณ วงษ์ประคอง (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การบริหารโครงการฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง ของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่า มีตัวบ่งชี้และเกณฑ์จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 56 ตัวบ่งชี้ 115 เกณฑ์ ตัวอย่างเช่น ตัวบ่งชี้ก่อนดำเนินการ ได้แก่ จำนวนผู้บริหารโครงการฝึกอบรม เป็นต้น ตัวบ่งชี้ขณะดำเนินการ ได้แก่ จำนวนครั้งที่จัดประชุมร่วมกัน ระหว่างผู้บริหารโครงการ ผู้บริหารงานกรม และวิทยากรพี่เลี้ยง เป็นต้น ตัวบ่งชี้หลังดำเนินการ ได้แก่ การปฏิบัติตามขั้นตอนการวัดและประเมินผลผู้เข้ารับการฝึกอบรม เป็นต้น

อาทิตยา ดวงมณี (2540) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมสำหรับความเป็นเลิศทางวิชาการของสาขาวิชาทางการวิจัยการศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ” ทำการคัดเลือกตัวบ่งชี้และจัดอันดับความเป็นเลิศทางวิชาการของสาขาวิชาทางการศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้รวมความเป็นเลิศทางวิชาการของสาขาวิชาทางการวิจัยการศึกษา ประกอบด้วย 6 มิติ / องค์ประกอบและ 61 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านคุณภาพอาจารย์ ประกอบด้วย 16 ตัวบ่งชี้ 2) องค์ประกอบด้านการวิจัย/ผลงานทางวิชาการของอาจารย์ ประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้ 3) องค์ประกอบด้านทรัพยากรสนับสนุนทางวิชาการ ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ 4) องค์ประกอบด้านคุณภาพนิสิตประกอบด้วย 12 ตัวบ่งชี้ 5) องค์ประกอบด้านหลักสูตรประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ 6) องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าภาควิชาประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้ จำแนกตัวบ่งชี้ตามระบบการศึกษาได้เป็นตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยนำเข้า 16 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยกระบวนการ 27 ตัวบ่งชี้และตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยผลผลิต 18 ตัวบ่งชี้

อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์ (2537) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน” โดยศึกษาจากบริบทของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันเอกชน 7 แห่งด้วยการวิเคราะห์เอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์คนบดที่ทั้ง 7 แห่งนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงอนาคต คือเทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Future Rascarch) การทำวงล้ออนาคต (Future Wheel) การวิเคราะห์สืบเนื่องและผลกระทบ (Cross Impact Analysis) แล้วนำข้อมูลมาวาดภาพอนาคต (Scenarios) ของดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการคณะพยาบาลศาสตร์ทำการประเมินดัชนีที่พัฒนาขึ้นโดยใช้รูปแบบอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship Model)

ตามแนวคิดของ Eisner คุณลักษณะความเป็นเลิศทางวิชาการที่ได้จากการวิจัยประกอบด้วย ด้านคุณลักษณะของปัจจัยเบื้องต้นได้แก่ปรัชญา เป้าหมายของสถาบัน คุณลักษณะของนักศึกษาใหม่ คุณลักษณะอาจารย์ประจำ คุณลักษณะผู้บริหาร สถานภาพการเงิน งบประมาณ ทรัพยากรสนับสนุน วิชาการและคุณลักษณะของแหล่งฝึกภาคปฏิบัติด้านคุณลักษณะของกระบวนการได้แก่คุณลักษณะของหลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์ การบริหาร การพัฒนาคณาจารย์ การจัดดำเนินงานให้ผลิตผลงานวิชาการ กิจกรรมนักศึกษาและการประเมินตนเองของสถาบัน ด้านคุณลักษณะของผลิตผล ได้แก่สมรรถนะและเจตคติต่อวิชาชีพของบัณฑิต พัฒนาการด้านบุคลิกภาพและทักษะทางสังคมของบัณฑิต และผลผลิตด้านวิชาการของสถาบัน

จากการศึกษางานวิจัยที่ใช้วิธีที่ 1 วิธีการพัฒนาดัชนี โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาดัชนีขึ้นมาใหม่โดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีเดิมเป็นฐานในการสร้างและพัฒนาดัชนี ซึ่งจะทำได้ดัชนีที่ชี้เฉพาะเจาะจงในเรื่องที่ผู้วิจัยทำการศึกษา

8.1.2 การพัฒนาดัชนีโดยการวิเคราะห์ตัวประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

รุ่งรังษี วิบูลชัย (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมของคุณภาพการสอนในระดับอุดมศึกษาซึ่งได้ทำการวิเคราะห์กระบวนการสอนในระดับอุดมศึกษาและพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมและสร้างสเกลองค์ประกอบของตัวบ่งชี้คุณภาพรวมการสอนในระดับอุดมศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงสำรวจ เพื่อจัดกลุ่มตัวแปร อีกทั้งวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อสำรวจความตรงเชิงโครงสร้าง คุณภาพการสอนในระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสอนในระดับอุดมศึกษา ได้แก่ ตัวแปรปัจจัยนำเข้า คุณสมบัติของผู้สอน คือ มีความรู้เกี่ยวกับศาสตร์ เนื้อหาเป็นอย่างไรดี อีกทั้งมีศรัทธาต่อการสอน คุณสมบัติของผู้เรียน คือ มีความรับผิดชอบต่อการเรียน ในส่วนตัวแปรแหล่งข้อมูลต้องมีความหลากหลายและทันสมัย ตัวแปรในกระบวนการสอนคือ เตรียมแผนการสอน ใช้กิจกรรมการสอนหลากหลายวิธี และใช้การประเมินผลหลากหลายวิธี ตัวแปรผลผลิต คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ และความรู้ใหม่ ผู้เรียนมีทักษะในการแก้ปัญหา มีทักษะการวิเคราะห์และการจัดการ ตัวบ่งชี้รวมคุณภาพการสอนในระดับอุดมศึกษาประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ร่วม 12 ตัว และผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างคุณภาพการสอนในระดับอุดมศึกษา พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน จำแนกตามสาขาวิชา พบว่า แต่ละสาขาวิชาให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ร่วม 12 ตัว แตกต่างกัน

นงลักษณ์ วิรัชชัยและสุวิมล ว่องวานิช (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศในเอเชียซึ่งได้รวบรวมดัชนีที่ใช้จัดอันดับคุณภาพการศึกษาของนิตยสาร Asiaweek และของสถาบันจัดอันดับอื่น ๆ ที่นำมาใช้เป็นเกณฑ์จัดอันดับคุณภาพของสถาบันการศึกษา แล้วนำให้ผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศจำนวน 26 ท่าน พิจารณาความตรง (Validity) ความเหมาะสม (Appropriateness) และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ได้จริง

(Practicality) ลักษณะแบบประเมินเป็นแบบ มาตรฐานประมาณค่า 3 ระดับ (3 = มาก 2 = ปานกลาง 1 = น้อย) ทั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่าดัชนีที่ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วว่ามี ความตรง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ได้จริงอยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป ประกอบด้วยดัชนี ดังนี้

1. อาจารย์ ได้แก่ 1) จำนวนอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก 2) ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญและผลงานทางวิชาการ 3) จำนวนอาจารย์ที่ได้รับรางวัลระดับชาติ 4) คุณภาพการสอนของอาจารย์ที่ประเมินโดยนิสิต 5) มีเกณฑ์มาตรฐาน คุณภาพการสอน 6) จำนวนอาจารย์ต่อจำนวนนิสิต

2. นิสิต/นักศึกษาและบัณฑิต ได้แก่ 1) เกรดคะแนนเฉลี่ยระดับมัธยม / ปริญญาตรีของนิสิต/นักศึกษา 2) สัดส่วนของนิสิต/นักศึกษาที่รับเข้าศึกษาต่อจำนวนผู้สมัคร 3) ร้อยละของนิสิต/นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลาที่กำหนด 4) จำนวนศิษย์เก่าที่ได้รับรางวัลเกียรติบัตร

3. หลักสูตร ได้แก่ 1) จำนวนหลักสูตรที่เปิดสอน 2) เนื้อหารายวิชาในหลักสูตร 3) จำนวนรายวิชาเลือกในหลักสูตร

4. ผลงานวิชาการของอาจารย์ ได้แก่ 1) จำนวนผลงานวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ เผยแพร่ในวารสารระดับนานาชาติ 2) จำนวนผลงานวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับอาเซียน 3) จำนวนเงินทุนวิจัยที่ได้รับ

5. ห้องสมุด ได้แก่ 1) ความเหมาะสมของจำนวนหนังสือในแต่ละสาขาวิชา 2) จำนวนหนังสือต่อจำนวนนิสิต/นักศึกษา 3) จำนวนพื้นที่ของห้องสมุด 4) การให้บริการด้านคอมพิวเตอร์ E-mail และสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต 5) จำนวนคอมพิวเตอร์ต่อจำนวนนิสิต/นักศึกษา

6. งบประมาณ ได้แก่ 1) ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับซื้อตำราวารสาร 2) ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับนิสิตเรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ 3) ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับใช้จ่ายในงานบริการการศึกษา 4) ค่าใช้จ่ายต่อหัวนิสิต

7. การบริหาร ได้แก่ 1) ระบบสนับสนุน ควบคุมและการบริหารจัดการ 2) นโยบายสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการสอน การวิจัยและการผลิตผลงานวิชาการ

8. บริการการศึกษา ได้แก่ 1) ระบบการให้คำปรึกษาแก่นิสิต 2) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ศักดิ์ชาย เพชรช่วย (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมคุณภาพ การศึกษาของคณะครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้รวมคุณภาพ การศึกษาของคณะครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ และเพื่อทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของ โมเดลสมการโครงสร้างคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้ กลุ่มที่ 1 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นนักวิชาการหรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ทางการศึกษา หรือการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความสอดคล้องและความตรงเชิงเนื้อหาของ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ จำนวน 9 คน กลุ่มที่ 2 เป็นอาจารย์ ที่สังกัดคณะครุศาสตร์ ในสถาบันราชภัฏทั้ง 36 สถาบัน เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาความเหมาะสมของตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ ในสถาบันราชภัฏ จำนวน 648 คน และกลุ่มที่ 3 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้วิจัยใช้สำหรับการตรวจสอบความตรงขององค์ประกอบตัวบ่งชี้เพื่อหาคะแนนตัวบ่งชี้รวมคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ ในสถาบันราชภัฏ โดยใช้ตัวบ่งชี้ที่ผ่านการลงความเห็นจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 ว่ามีความเหมาะสม สำหรับที่จะนำมาใช้ในการบ่งชี้ถึงคุณภาพของคณะครุศาสตร์สถาบัน ราชภัฏหรือไม่ จำนวน 168 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 ชุด มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโดยใช้โปรแกรม LISRELL 8.10 เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้ค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-Square) ค่าดัชนีระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index = GFI) ค่าดัชนีความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjust Goodness of Fit Index = AGFI) ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (Root Mean Square = RMR) ผลการศึกษา พบว่าตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ด้านปรัชญา หลักสูตร คุณลักษณะอาจารย์ คุณลักษณะของนักศึกษา การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษา แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ การบริหารและการจัดการการเงินงบประมาณ อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม และการวิจัย ทั้งหมดเป็นตัวบ่งชี้ปัจจัยนำเข้าระบบการศึกษาของคณะครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดัชนี การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหรือการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันจะมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความถูกต้องของมาตรวัดที่สร้างขึ้นจากรายการหลายๆรายการ หรือตัวแปรหลาย ๆ ตัวแปร ซึ่งผู้วิจัยต้องการนำตัวแปรหลายตัวหรือรายการหลายๆ รายการ มารวมกันสร้างเป็นตัวแปรใหม่ขึ้นมา 1 ตัว ซึ่งจะมีปัญหาเรื่องเกี่ยวกับการให้น้ำหนักตัวแปร แต่ละตัว หรือรายการแต่ละรายการว่าควรจะให้เท่ากัน หรือแตกต่างกัน หากแตกต่างกันควรจะให้แต่ละตัวแปรหรือแต่ละรายการเท่าใด จึงจะถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยหลีกเลี่ยงปัญหาการใช้ความรู้สึกหรือความคิดเห็นส่วนบุคคลมาเป็นเครื่องตัดสินเกี่ยวกับการให้น้ำหนักของแต่ละตัวแปรหรือแต่ละรายการในการสร้างตัวแปรใหม่ นอกจากนั้นแล้วผู้วิจัยมีตัวแปรจำนวนมาก และได้ตัดสินว่าตัวแปรใดควรจัดรวมอยู่ในหมวดหมู่ใด ก็จะเผชิญปัญหาว่าควรหรือไม่ถูกต้องหรือไม่ ที่จัดตัวแปรนั้นหรือรายการนั้นไปรวมอยู่ในกลุ่มนี้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหรือการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน จะช่วยยืนยันได้ว่าการตัดสินใจของผู้วิจัยถูกต้องหรือไม่

8.2 ผลงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวกับการพัฒนาดัชนีชีวิตคุณภาพการศึกษา

บุชซ์, ฟาแลน และพีเตอร์สัน (Bush, Fallan, & Pettersen, 1998) ทำการศึกษาเรื่องตัวบ่งชี้ผลการปฏิบัติตนของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ประเทศนอร์เวย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบตัวบ่งชี้การปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนนักศึกษาสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์

สาขาวิชาการศึกษา สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ และบริหารธุรกิจ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็น อาจารย์ในวิทยาลัยประเทศนอร์เวย์ 26 แห่งที่ทำหน้าที่สอนสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ จำนวน 237 คน สาขาวิชาการศึกษา 313 คน สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ 161 คน และสาขาวิชาบริหารธุรกิจ จำนวน 104 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามซึ่งสอบถามเกี่ยวกับ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรด้านรางวัล การขาดความขัดแย้ง การได้ รับการสนับสนุนจากสถาบัน และด้านมิติเศรษฐกิจ ส่วนตัวบ่งชี้เกี่ยวกับศักยภาพในตน ประกอบด้วยตัวแปร 3 ตัว คือ ศักยภาพในตนด้านการสอนด้วยวิธีบรรยาย ศักยภาพในการสื่อสารกับ นักศึกษา และศักยภาพในการทำวิจัย สำหรับตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการยึดมั่นในเป้าหมายของอาจารย์ ใช้ เครื่องวัดทัศนคติของอาจารย์ เรื่องการคงอยู่ของเป้าหมายสถาบันของอาจารย์แต่ละคนในการศึกษา ครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการศึกษาพบว่ามีความแตกต่างระหว่างตัวบ่ง ชี้ที่วัดผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ในแต่ละสาขา กล่าวคือ อาจารย์ที่สอนในสาขาบริหารธุรกิจมี ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสูงกว่าอาจารย์ในสาขาอื่น ๆ ส่วนตัวบ่งชี้เกี่ยวกับศักยภาพ ในตนด้านการสอน พบว่า อาจารย์ในสาขาวิชาการศึกษาและสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มีระดับของ ศักยภาพในตนด้านการสอน สูงกว่าอาจารย์ในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ และอาจารย์บริหารธุรกิจ ในขณะที่ระดับศักยภาพในตนด้านการวิจัยของอาจารย์ในสาขาบริหารธุรกิจมีระดับคะแนนสูงกว่า อาจารย์ในสาขาอื่น ๆ สำหรับตัวบ่งชี้ด้านการยึดมั่นในเป้าหมายของอาจารย์ในสาขาวิชาการศึกษา และพยาบาลศาสตร์ มีระดับคะแนนสูงสุดกว่าสาขาวิชาอื่น ๆ จากผลการศึกษา ครั้งนี้คณะผู้วิจัย ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการสร้างตัวบ่งชี้ผลการปฏิบัติงานของอาจารย์นอกจากจะนำมาตรวจสอบความ ตรงของตัวบ่งชี้แล้ว ผลการตรวจสอบตัวบ่งชี้ยังให้ข้อมูลสารสนเทศในภาพรวมของการปฏิบัติงาน ของอาจารย์ในแต่ละสาขาวิชา อีกทั้งผู้บริหารยังได้ทราบถึงข้อมูลที่สะท้อนจุดอ่อนและจุดแข็งของการ ปฏิบัติงานของอาจารย์ในแต่ละสาขาอีกด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนในอนาคตต่อไป

ลอร์ดและคณะ (Lord and other, 1998) ได้ศึกษาเรื่องตัวบ่งชี้ ผลการปฏิบัติงาน ของฝ่ายวิชาการ ฝ่ายทะเบียน และห้องสมุด โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อสร้างตัวบ่งชี้ ผลการปฏิบัติงานของอาจารย์สถานอุดมศึกษาในประเทศนิวซีแลนด์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นอาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัย วิทยาลัยการศึกษา และโพลีเทคนิค ทั้งหมด 5 สถาบัน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น จำนวน 119 คน ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และการสังเกต ตรวจสอบข้อมูลโดยให้ทีมคณะผู้วิจัย 3 คน ไปสังเกตและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างซ้ำ ผลการศึกษา พบว่า ฝ่ายวิชาการมีตัวบ่งชี้ผลการปฏิบัติงาน คือ ภาระงานสอนของอาจารย์ การ วางแผนการสอนของอาจารย์ การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง สัดส่วน ของรายได้ที่ได้จากงานวิจัยกับงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ส่วนฝ่ายทะเบียนมีตัวบ่งชี้ ผลการปฏิบัติงานคือ ร้อยละของจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนผิดพลาด จำนวนจดหมายที่ร้องเรียน และจำนวนผู้รับบริการ จำนวนหนังสือที่ถูกยืม จำนวนชั่วโมงที่เปิดบริการ และสัดส่วนของกลุ่ม ผู้มารับบริการ ร้อยละของจำนวนจดหมายที่ร้องเรียน ข้อเสนอแนะจากผู้วิจัยคือ การศึกษาตัวบ่งชี้

ของผลการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาเป็นเรื่องซับซ้อน และต้องเกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายฝ่าย อีกทั้งต้องใช้การเก็บข้อมูลหลากหลายวิธี เพื่อให้ได้ข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

แพทริก และสแตนลีย์ (Patrick and Stanley, 1998) ได้ทำวิจัยเรื่องตัวบ่งชี้คุณภาพ การสอนและคุณภาพการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศอังกฤษมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนและคุณภาพการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากร ทุกฝ่ายในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 5,334 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ของ Likert 5 ระดับ ใช้สถิติวิเคราะห์ตัวประกอบ ผล การศึกษา พบว่า ตัวบ่งชี้ด้านคุณภาพการสอนคือ 1) มีจุดมุ่งหมายชัดเจน/สอดคล้องกับหลักสูตร 2) มีกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) จำนวนครั้ง (ร้อยละ) ของการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ 4) มีการประเมินผลผู้เรียน 5) ความก้าวหน้าและสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน 6) มีระบบประเมินคุณภาพ การสอนภายในสถาบัน สำหรับตัวบ่งชี้ด้านการวิจัย ประกอบด้วย 1) สถาบันมีนโยบายส่งเสริม การวิจัย 2) จำนวนของงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ 3) จำนวนของงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง 4) จำนวนงานวิจัยที่ได้รับรางวัล นอกจากนี้งานวิจัยดังกล่าวยังได้เสนอแนะให้มีการหาความสัมพันธ์ ของคะแนนคุณภาพการวิจัยกับการสอนว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และการจัดอันดับสถาบัน อุดมศึกษาโดยใช้ตัวบ่งชี้ ควรใช้วิธีการจัดกลุ่มสถาบันดีกว่า

โอเลียและแอสปินวอลล์ (Owlia and Aspinwall, 1996) ได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับคุณภาพการศึกษาและนำมาประมวลสรุปเป็นมิติคุณภาพการจัดการศึกษา 6 มิติ และดัชนีบ่ง ชี้คุณภาพการจัดการศึกษา 31 ดัชนี ดังนี้

1. มิติที่เน้นสิ่งที่สัมผัสได้ (Tangible Dimension) ซึ่งเป็น คุณภาพที่เกี่ยวข้องกับวัสดุ อุปกรณ์และสิ่งเอื้ออำนวยต่อการศึกษา ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 5 ดัชนี ได้แก่ 1) ความ พอเพียงของวัสดุอุปกรณ์และสิ่งเอื้ออำนวยต่อการศึกษา 2) ความทันสมัยของวัสดุอุปกรณ์และสิ่ง เอื้ออำนวยต่อการศึกษา 3) วัสดุอุปกรณ์และสิ่งเอื้ออำนวยต่อการศึกษาง่ายต่อการใช้งาน 4) วัสดุ อุปกรณ์และสิ่งเอื้ออำนวยต่อการศึกษารักษาความสนใจในการใช้ 5) วัสดุอุปกรณ์และสิ่งเอื้ออำนวย ต่อการศึกษาสะดวกต่อการนำไปใช้

2. มิติที่เน้นคุณภาพของอาจารย์ (Competence Dimension) ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 5 ดัชนี ได้แก่ 1) จำนวนอาจารย์มีเพียงพอ 2) อาจารย์มีความรู้ด้านทฤษฎีอย่างดีเยี่ยม 3) อาจารย์มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติอย่างดีเยี่ยม 4) อาจารย์มีความรู้ที่ทันสมัย 5) อาจารย์มีความ เชี่ยวชาญในการสอนและการติดต่อสื่อสาร

3. มิติที่เน้นเจตคติของอาจารย์ (Attitude Dimension) ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 5 ดัชนี ได้แก่ 1) เข้าใจความต้องการของนิสิต 2) มีความเต็มใจให้ความช่วยเหลือนิสิต 3) เอื้ออำนวยความสะดวกและจัดเวลาให้นิสิตสำหรับให้คำแนะนำปรึกษา 4) ให้ความใส่ใจนิสิตแต่ละ บุคคล 5) มีอารมณ์มั่นคง สุภาพ

4. มิติที่เน้นเนื้อหา (Content Dimension) ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 6 ดัชนี ได้แก่ 1) รายวิชาในหลักสูตรสอดคล้องกับการผลิตบัณฑิตของสาขาวิชาชีพ 2) หลักสูตรมีความยืดหยุ่น 3) คุ่มค่าการลงทุนในการศึกษา 4) พัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการติดต่อสื่อสารและการทำงานเป็นทีม 5) พัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะด้านคอมพิวเตอร์ 6) บรรจुरายวิชาที่เป็นพื้นฐานความรู้ทั่วไป

5. มิติที่เน้นการถ่ายทอดความรู้ (Delivery Dimension) ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 6 ดัชนี ได้แก่ 1) อาจารย์นำเสนอ อธิบายและบรรยายได้ชัดเจน เข้าใจง่าย 2) เนื้อหาที่สอนเรียงตามลำดับความยากง่ายและความซับซ้อนของเนื้อหา ควบคุมเวลาสอนได้ดี 3) ภาษาที่ใช้มีความคงเส้นคงวา 4) ประเมินผลด้วยความยุติธรรม 5) วิธีการสอนกระตุ้นเร้าความสนใจ 6) ให้ผู้เรียนประเมินผลการสอน

6. มิติที่เน้นความน่าเชื่อถือ (Reliability Dimension) ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 4 ดัชนี ได้แก่ 1) องค์กรความรู้ที่ถ่ายทอดให้นิสิตถูกต้องตามหลักทฤษฎี 2) เนื้อหาที่ใช้สอนตรงตามความต้องการของผู้เรียน 3) เนื้อหาที่ใช้สอนตรงตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา 4) ความรู้และประสบการณ์ที่ให้กับผู้เรียนสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในภาพจริง

แทน (Tan, 1992) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับดัชนีประเมินคุณภาพ การจัดการศึกษาหลักสูตรปริญญาเอกสาขาสังคมศาสตร์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบผลการวิจัยพบว่าดัชนีประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรปริญญาเอก สาขาสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย 3 กลุ่มหลัก ๆ ได้แก่ 1) ผลงานวิจัยของอาจารย์ (Faculty Research) 2) กลุ่มปัจจัยตัวป้อน (Input Cluster) 3) กลุ่มนิสิต/นักศึกษา (Student Cluster)

มิลเลอร์ (Miller, 1979) ได้พัฒนาดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาเอกของสถาบันการศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วย 1) อาจารย์ ได้แก่ มีระบบการคัดเลือกอาจารย์มีระบบการพัฒนาอาจารย์และการสนับสนุนการผลิตผลงานวิชาการ จำนวนอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาเอกจำนวนอาจารย์วุฒิปริญญาเอกที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติของสาขา 2) นิสิต/นักศึกษา/บัณฑิต ได้แก่ มีระบบการคัดเลือกนิสิต/นักศึกษา โดยกำหนดคุณสมบัติของนิสิตที่รับเข้าศึกษา เช่น ผลการเรียนระดับปริญญาโท (GPA) คะแนนจากการทดสอบต่าง ๆ เช่น TOEFL, GRE 3) ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ได้แก่ วิทยานิพนธ์ที่เป็นที่ยอมรับของผู้เชี่ยวชาญภายนอกคณะฯ ผลงานทางวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ เงินจัดสรรสำหรับนิสิต/นักศึกษา ได้แก่ จำนวนงบประมาณที่ได้รับจัดสรรสำหรับด้านการศึกษาและด้านบริการการศึกษา 4) หลักสูตร ได้แก่ ความพึงพอใจของนิสิต/นักศึกษา ศิษย์เก่าและอาจารย์ ผลการประเมินที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒินอกหน่วยงาน 5) ทรัพยากรเอื้อต่อการเรียนรู้ ได้แก่ ระบบบริการของห้องสมุด อัตราการใช้บริการห้องสมุดของนิสิต/นักศึกษา ความทันสมัยของตำราและสื่อการศึกษาและความพอเพียงของทรัพยากรเอื้อต่อการเรียนรู้ต่าง ๆ

เมื่อวิเคราะห์งานวิจัยที่ได้อบรมมาทั้งหมด สรุปได้ว่า วิธีการพัฒนาดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา โดยทั่วไปใช้วิธีการหลัก ๆ 2 วิธีด้วยกัน ดังนี้ วิธีที่ 1 การพัฒนาดัชนีโดยวิจัย

เชิงอนาคต ได้แก่เทคนิคเดลฟายและเทคนิค EDFR ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ (Expert consensus) วิธีที่2 การพัฒนาดัชนีโดยวิธีวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis)และการพัฒนาดัชนีโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) สำหรับองค์ประกอบและดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาซึ่งผลการวิจัยพบว่ามีความสำคัญและมีความเหมาะสมสำหรับใช้ประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบัน ได้แก่ 1) อาจารย์ และผลงานวิชาการของอาจารย์ 2) นิสิต/ นักศึกษาและบัณฑิต 3) หลักสูตร 4) ทรัพยากรเอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งครอบคลุมสื่อการศึกษาและบริการห้องสมุด 5) การบริหาร ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารงานวิชาการการบริหารงานบุคคลและการควบคุมคุณภาพการศึกษา 6) การเรียนการสอนและการประเมินผล

8.3 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการศึกษา

อมรรัตน์ ภิญโญอนันต์พงษ์ (2546) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอนระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบและสาระสำคัญของรูปแบบความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนที่เหมาะสมโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ผลการวิจัย พบว่าประเภทของกิจกรรมความร่วมมือด้านการเรียนการสอนประกอบด้วยกิจกรรมด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมด้านอาจารย์ กิจกรรมด้านอุปกรณ์ ทรัพยากรที่ใช้สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย วิธีการที่จะสร้างให้เกิดความร่วมมือทางวิชาการ แหล่งทุนใช้สนับสนุนความร่วมมือ การประสานงานความร่วมมือ การจัดทำและพัฒนาโครงการความร่วมมือ และติดตามและประเมินผลความร่วมมือ

สุรพล พุฒคำ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบการบริหารโปรแกรมวิชาในสถาบันราชภัฏ เขตภูมิภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารโปรแกรมวิชาในสถาบันราชภัฏมีปัญหาในเรื่องความเข้าใจและการดำเนินงานเกี่ยวกับโปรแกรมวิชา และรูปแบบการบริหารโปรแกรมวิชาประกอบด้วย 1) อำนาจหน้าที่ของโปรแกรมวิชาซึ่งประกอบด้วย อำนาจหน้าที่ในด้านหลักสูตร ด้านทีมงาน ด้านกิจการนักศึกษา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการจัดหางบประมาณ 2) การกระจายอำนาจในการบริหาร และ 3) การมีส่วนร่วมของอาจารย์ในโปรแกรมวิชา

กรรณิการ์ พรจิตรสุวรรณ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดอันดับคุณภาพการศึกษาในสถาบันราชภัฏโดยทำการศึกษาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาที่ใช้จัดอันดับที่เหมาะสมสำหรับสถาบันราชภัฏ และเพื่อเปรียบเทียบผลการจัดอันดับคุณภาพการศึกษาในสถาบันราชภัฏที่ได้จากการใช้เทคนิคการจัดอันดับแบบ CRPS ของ SRS กับเทคนิคการจัดอันดับแบบทั่วไปโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 18 คน ในการพิจารณาความเหมาะสม และน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ข้อมูลที่ใช้ในการจัดอันดับคุณภาพการศึกษาในสถาบันราชภัฏได้มาจากสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏผลการจัดอันดับคุณภาพในสถาบันราชภัฏทั้งที่ใช้เทคนิค CRPS ของ SRS และเทคนิคการจัดอันดับแบบทั่วไป ต่างให้ผลการจัดอันดับที่เหมือนกัน

ซูเวซ ชาญส์ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดอันดับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ : แนวทางสำหรับประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการจัดอันดับ (Ranking) หรือการจัดระดับ (Rating) ของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เพื่อเสนอแนะแนวทางและวิธีการจัดอันดับหรือจัดระดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย เนื้อหาการศึกษา ครอบคลุมถึงการจัดอันดับของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา แคนาดา สหราชอาณาจักร และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในภาคพื้นเอเชีย ซึ่งรวมถึง ญี่ปุ่น จีน อินเดีย ฮองกง ไต้หวัน เกาหลี สิงคโปร์ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ จากการศึกษาพบว่า มีการจัดอันดับโดยหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตลอดจนนิตยสารต่าง ๆ โดยมีจุดประสงค์ในการจัดอันดับหรือจัดระดับที่หลากหลาย ซึ่งอาจแบ่งเป็นการจัดอันดับเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้มีความประสงค์จะศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้จ้างบัณฑิตในการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานเพื่อประโยชน์ในการเป็นแนวทางปรับปรุงการบริหารงานสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัย และให้หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ ในการจัดทำแนวทางที่เสนอแนะสำหรับการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทยนั้น งานวิจัยนี้ได้ดำเนินงานตามแนวคิดการจัดเกณฑ์พิจารณาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและมาตรฐานการประเมินที่มีสมาคมวิชาชีพกำหนดไว้ และอิงตามเทคนิคกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process, AHP) จากแนวข้างต้นนี้ทำให้ได้โครงสร้างการจัดเกณฑ์พิจารณาสำหรับการจัดอันดับมหาวิทยาลัย เพื่อจุดประสงค์การใช้งานสำหรับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มนักเรียนผู้ประสงค์จะสอบเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย กลุ่มบริษัทห้างร้าน หน่วยงานและธุรกิจอุตสาหกรรม ผู้ว่าจ้างบัณฑิตที่สำเร็จ การศึกษาจากมหาวิทยาลัยไปทำงาน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ให้การสนับสนุนด้านการเงินและการให้ทุนแก่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ และสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยในอันที่จะวัดสมรรถนะ การดำเนินงานเพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงต่อไป

นพรัตน์ พบลาภ (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดและดำเนินงานของวิทยาลัยพลศึกษา โดยนำเอาเทคนิค DEA มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบและปรับประสิทธิภาพสัมพัทธ์ในการจัดและดำเนินงานของวิทยาลัยพลศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อพัฒนาดัชนีบ่งชี้ประสิทธิภาพการจัดและดำเนินงานของวิทยาลัยพลศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดและดำเนินงานของวิทยาลัย พลศึกษา พัฒนารูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพและนำเสนอนโยบายในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดและดำเนินงานของวิทยาลัยพลศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ดัชนีที่มีความเหมาะสมกับวิทยาลัยพลศึกษาด้านการผลิตบัณฑิต 7 ตัว ด้านการวิจัย 5 ตัว ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม 5 ตัว ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 4 ตัวและสามารถจำแนกเป็นตัวแปรปัจจัยการผลิต 12 ตัว ตัวแปรการผลิต 7 ตัว ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพพบว่า มีวิทยาลัยพลศึกษาที่ประสิทธิภาพสัมพัทธ์ 100% ในภารกิจการผลิตบุคลากร 2 แห่ง ด้านการวิจัย 3 แห่ง ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม 3 แห่ง ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 5 แห่ง หากพิจารณารวมทั้ง 4 ภารกิจ พบว่าวิทยาลัยพลศึกษาที่มีค่าประสิทธิภาพสัมพัทธ์ตั้งแต่ 70 % ขึ้นไป 3 ภารกิจ มีอยู่ 3 แห่ง 2 ภารกิจมีอยู่ 5 แห่ง 1 ภารกิจมีอยู่ 7 แห่ง และจากผล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิค DEA สามารถบอกได้ว่าวิทยาลัยพลศึกษาที่มีประสิทธิภาพสัมพัทธ์ไม่ถึง 100% ควรจะปรับตัวแปรปัจจัยการผลิตและตัวแปรผลผลิตตัวใดบ้าง ในปริมาณเท่าไร ซึ่งผลจากการวิจัยนี้แสดงว่า เทคนิค DEA สามารถนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงประสิทธิภาพสัมพัทธ์ของสถาบันการศึกษาที่มีภารกิจคล้ายคลึงกันได้ตรงตามความเป็นจริง จากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพสัมพัทธ์ และการปรับปรุงประสิทธิภาพสัมพัทธ์ โดยใช้เทคนิค DEA รวมทั้งผลการวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ ผู้บริหารวิทยาลัยพลศึกษาที่มีประสิทธิภาพสัมพัทธ์ 100 % ในการดำเนินการกิจแต่ละด้าน ทำให้ได้รูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดและดำเนินงานของวิทยาลัยพลศึกษา ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ปรับปรุงการบริหารงานและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

8.3 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการศึกษา

นิตยสารเอเชียวิค (1997 ; อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2542) ได้ทำการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาแถบภูมิภาคเอเชียและนำมาจัดอันดับความมีคุณภาพการศึกษาของแต่ละสถาบันเมื่อ เดือนพฤษภาคม 2540 โดยได้ประเมินจากองค์ประกอบที่เป็นดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 5 องค์ประกอบหลัก ๆ ได้แก่ 1) ความมีชื่อเสียงของสถาบัน ให้ค่าน้ำหนักร้อยละ 30 2) คณาจารย์ ให้ค่าน้ำหนักร้อยละ 25 3) วิธีการคัดเลือกนิสิต / นักศึกษา ให้ค่าน้ำหนักร้อยละ 20 4) งบประมาณการจัดการศึกษา ให้ค่าน้ำหนักร้อยละ 15 5) ความคุ้มค่าของเงินที่ใช้จ่ายไป ให้ค่าน้ำหนักร้อยละ 10 และถัดมาอีก 1 ปี เมื่อเดือนพฤษภาคม 2541 ก็ได้ประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา แถบภูมิภาคเอเชียจากองค์ประกอบที่เป็นดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 5 องค์ประกอบหลัก ๆ ได้แก่ 1) คณาจารย์ ให้ค่าน้ำหนักร้อยละ 25 2) วิธีการคัดเลือกนิสิต/ นักศึกษาให้ค่าน้ำหนักร้อยละ 25 3) ความมีชื่อเสียงของสถาบัน ให้ค่าน้ำหนักร้อยละ 20 4) ผลงานวิจัยของคณาจารย์ที่พิมพ์เผยแพร่ ให้ค่าน้ำหนักร้อยละ 20 5) งบประมาณการจัดการศึกษา ให้ ค่าน้ำหนักร้อยละ 10

วินัย พุทธากุล (Puttakul Winai, 1994) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของโรงเรียนเทคนิควิชาชีพ โดยใช้เทคนิค DEA โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะตรวจสอบการประยุกต์ใช้เทคนิค DEA ในการวัดประสิทธิภาพของโรงเรียนเทคนิควิชาชีพ ในรัฐมิสซูรี จำนวน 43 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า มี 17 แห่ง ที่มีประสิทธิภาพ และ 26 แห่ง ยังด้อยประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนที่ด้อยประสิทธิภาพสามารถทำให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นโดยการปรับ Output และ Input เพื่อให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย โดยจะต้องเพิ่ม Output ประมาณ 24% และลด Input ประมาณ 7% ผู้วิจัยได้กล่าวสรุปว่า ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มีประโยชน์มากในการที่จะใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดทิศทางและปรับปรุงนโยบายและแผน ยิ่งไปกว่านั้นผลจากการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค DEA เพียงพอ ที่จะบ่งชี้ว่าโรงเรียนแต่ละแห่งเป็นอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับแห่งอื่น ๆ และจะพัฒนาไปในทิศทางใดบนพื้นฐานของการปรับปรุง Output และ Input แต่ ไม่เพียงพอ ที่จะช่วยในการตัดสินใจว่าจะไปถึงจุดนั้นได้อย่างไร

แอนเดอร์สัน แอล และคนอื่น ๆ (Anderson, L. and Others, 1994) ได้ทำการวิจัย เรื่องการวิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการศึกษา โดยใช้เทคนิค DEA เพื่อเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพสัมพัทธ์ขององค์กรต่าง ๆ เทคนิค DEA นำมาใช้ในการประเมินความสัมพันธ์ระหว่าง ทรัพยากรและผลผลิตซึ่งอาจใช้ในการวิเคราะห์ว่าตัวแปรใดที่มีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของ องค์กร และใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพได้ งานวิจัยนี้อธิบายถึงการนำเทคนิค DEA มาใช้ ประเมินประสิทธิภาพของโรงเรียนและการปรับปรุงประสิทธิภาพของโรงเรียน DEA สามารถนำ มาใช้กับทรัพยากรที่เป็นปัจจัยการผลิตหลายตัวและผลผลิตหลายตัว การวิเคราะห์โปรแกรมเชิงเส้น ของเทคนิค DEA สามารถบอกถึง ประสิทธิภาพสูงสุดและต่ำสุดได้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงาน จะพบว่า มีการวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2 ลักษณะ คือ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดอันดับ และการเปรียบเทียบประสิทธิภาพ การดำเนินงานในประเทศไทยมีงานวิจัยจำนวนน้อยที่ทำการวิจัยเพื่อจัดอันดับ เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่อง การยอมรับผลการวิจัย และการตรวจสอบ ผู้วิจัยจึงเสี่ยงการจัดอันดับ เป็นการวิเคราะห์หา คุณภาพของผลการดำเนินงาน เพื่อจะทราบผลว่ามหาวิทยาลัยใดมีผลการดำเนินงาน หรือคุณภาพ อยู่ตามดัชนีที่พัฒนาขึ้น เพื่อที่จะได้นำผลการศึกษาดังกล่าวไปดำเนินการวิจัยในระยะต่อไป คือ การสัมภาษณ์แนวทางและนโยบายของการจัดการที่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งในการวิเคราะห์หาคุณภาพ การ ดำเนินงาน ผู้วิจัยไม่ได้มีความประสงค์ที่จะจัดอันดับหรือจัดระดับ ของการจัดการศึกษาสาขาวิชาการ บริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยแต่อย่างใด แต่จะนำผลดังกล่าวไปเป็นเกณฑ์ที่จะเลือกทำ สัมภาษณ์หัวหน้าภาควิชาหรือประธานกรรมการบริหารหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทมาบัณฑิต เพื่อให้ได้แนวทางและนโยบายในการดำเนินมาใช้กับรูปแบบการเพิ่ม คุณภาพการจัดการศึกษาที่ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทของสถาบันอุดมศึกษาซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบ และแนวทางการดำเนินงานเพื่อนำไปกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทให้มีความดีขึ้น ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ระยะที่ 1 การพัฒนาต้นแบบซึ่งคุณภาพการจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท
2. ระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามต้นแบบเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพระหว่าง มหาวิทยาลัยในการดำเนินการจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทในด้านต่าง ๆ
3. ระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท
4. ระยะที่ 4 การทดสอบรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ

โดยมีรายละเอียดในการทำวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ระยะที่ 1 การพัฒนาต้นแบบซึ่งคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท

1.1 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ สร้างและพัฒนาต้นแบบซึ่งคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และศึกษาความเป็นไปได้ในการนำต้นแบบที่พัฒนาขึ้นไปกำหนดเกณฑ์ประเมิน คุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวความคิดการพัฒนาต้นแบบทางการศึกษา โดยศึกษาจากตำรา เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำกรอบแนวคิดที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปเป็นกรอบแนวคิดการพัฒนาต้นแบบซึ่งคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท

ขั้นที่ 2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยของรัฐ 12 แห่ง ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทในปัจจุบัน ประกอบด้วย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยศึกษาจากเอกสารหลักสูตร เอกสารทางวิชาการและการสืบค้นจากระบบเครือข่ายในอินเทอร์เน็ต

นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์สรุปเป็นภาพรวมการจัดการศึกษาสาขาวิชา การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบริหารศึกษาระดับปริญญาโท เพื่อนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ศึกษาล่วงหน้า ก่อนที่ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับองค์ประกอบและดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบริหารศึกษา

ขั้นที่ 3 ศึกษากรอบสมรรถนะมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และกรอบองค์ประกอบและดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบริหารศึกษา โดยทำการศึกษาจากตำราเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำสาระที่ได้มาเป็นกรอบความคิดเบื้องต้นสำหรับใช้ประกอบสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความคาดหวังที่มีต่อสมรรถนะมหาบัณฑิตบริหารการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบริหารศึกษา และดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ขั้นที่ 4 รวบรวมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน โดยการสัมภาษณ์มีจุดมุ่งหมายสำคัญ 2 ประการ คือ ประการที่ 1 เพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังที่มีต่อสมรรถนะมหาบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบริหารศึกษา และประการที่ 2 เพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและดัชนีบ่งชี้ คุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบริหารศึกษา

ขั้นที่ 5 รวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 ท่าน ซึ่งรวบรวมความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถาม นำดัชนีที่ได้จากขั้นที่ 4 มาสร้างแบบสอบถามและนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความเหมาะสมของการจัดหมวดหมู่ดัชนี ความถูกต้องและความชัดเจนของสำนวนภาษา และทำการปรับแก้ตามคำแนะนำ เพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์มากที่สุดแล้ว นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงและผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านแบบสอบถาม จำนวน 5 ท่าน เรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 ท่าน ด้านความตรงของดัชนี รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความตรงของดัชนีมาวิเคราะห์สรุปและนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ดัชนีที่ได้มีความชัดเจนเพิ่มขึ้น

1.2 ประชากร และกลุ่มตัวอย่างระยะที่ 1

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ให้ความคิดเห็นขั้นตอนการพัฒนา ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน (รายนามดังภาคผนวก ก) มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาเอก หรือมีตำแหน่งทางวิชาการเป็นศาสตราจารย์

2. มีประสบการณ์การสอนในระดับปริญญาโทหรือต่ำกว่า 5 ปี

3. มีส่วนร่วมในการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตรการการศึกษา ระดับมหาบัณฑิต

4. มีหน้าที่รับผิดชอบการควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหาร การศึกษาระดับปริญญาโทหรือต่ำกว่า 5 ปี หรือมีประสบการณ์ทางด้านการจัดการศึกษาสาขาวิชาการ บริหารการศึกษา

5. เคยได้รับเชิญเป็นวิทยากรบรรยายหัวข้อที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับการพัฒนาวิชาชีพ ทางการศึกษา/การควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษา/การประกันคุณภาพการจัดการศึกษาหรือการ ประเมินผลการศึกษา อย่างน้อย 10 ครั้ง

6. มีผลงานวิชาการและ/หรือผลงานวิจัยและ/หรือเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพ/การควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษา/การประกันคุณภาพการ การศึกษา รวมกันแล้วไม่น้อยกว่า 5 เรื่อง

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างเกณฑ์ ประเมินกับดัชนีและความเป็นไปได้ในการนำเกณฑ์ประเมินไปใช้ประเมินคุณภาพการจัดการ การศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทหรือต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 17 ท่าน (รายนามดังภาค ผนวก ก) มีคุณสมบัติดังนี้

1. มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาเอก หรือมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์

2. มีประสบการณ์การสอนในระดับปริญญาโทหรือต่ำกว่า 5 ปี

3. มีส่วนร่วมในการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตรการการศึกษา ระดับ มหาบัณฑิต

4. มีหน้าที่รับผิดชอบการควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหาร การศึกษาระดับปริญญาโทหรือต่ำกว่า 5 ปี หรือมีประสบการณ์ทางด้านการจัดการศึกษาสาขาวิชา การบริหารการศึกษา

5. เคยได้รับเชิญเป็นวิทยากรบรรยายหัวข้อที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับการพัฒนาวิชาชีพ ทางการศึกษา/การควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษา/การประกันคุณภาพการจัดการศึกษาหรือ การประเมินผลการศึกษา

6. มีผลงานวิชาการและ/หรือผลงานวิจัยและ/หรือเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพ/การควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษา/การประกันคุณภาพการ การศึกษา

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลรวมตลอดทุกขั้นตอนของงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย เครื่องมือ ดังนี้

ชุดที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างชนิดปลายเปิด โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังต่อสมรรถนะมหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท

การบริหารการศึกษา และความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท (ภาคผนวก ข)

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความตรงของดัชนี (Validity) ความเหมาะสมของดัชนี (Appropriateness) และการนำไปใช้ได้จริงของดัชนี (Practicality) ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert scale) 5 ระดับ จาก 5-1 (มากที่สุด-น้อยที่สุด) พร้อมทั้งให้ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ภาคผนวก ข)

1.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ระยะที่ 1

เนื่องจากความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล จะแฝงอยู่ในกระบวนการเก็บรวบรวม ข้อมูลเพราะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ โดยตรงรวมทั้งยังให้ ผู้เชี่ยวชาญได้ทำการปรับแก้สำนวนภาษาซึ่งหากผู้วิจัยพิจารณาเลือกผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เกณฑ์ที่เหมาะสมรวมทั้งได้จัดข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามอย่างเป็นระบบตลอดจนทำการสัมภาษณ์ในเวลาที่เหมาะสมและให้เวลาในการตอบแบบสอบถามอย่างเพียงพอแล้วจะทำให้ความตรงและความเที่ยงของเครื่องมือเพิ่มสูงขึ้น (จุมพล พูลภัทรชีวิน, สัมภาษณ์ : 30 กรกฎาคม 2545) สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือทุกชนิดของงานวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยจะนำเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลทุกชุดให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความชัดเจน ความถูกต้องและความเหมาะสมก่อนนำเครื่องมือไปรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ ในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มที่ 1 ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง และพบผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านอย่างน้อย 3 ครั้ง ส่วนการเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 2 ซึ่งใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มที่ 2 ทั้ง 17 ท่าน อีกครั้ง

1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1

ขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับสมรรถนะมหาบัณฑิต องค์ประกอบและดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท (ภาคผนวก ข) ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1 ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ถึงผู้บังคับบัญชาของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

1.2 นำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นพร้อมด้วยสรุปภาวะการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท (ภาคผนวก ข) แบบสัมภาษณ์และเค้าโครงวิทยานิพนธ์ฉบับย่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเองพร้อมนัดหมายวันสัมภาษณ์ ในวัน เวลา สถานที่ตามที่คุณวุฒิสะดวก

1.3 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามช่วงเวลาที่กำหนดนัดหมายไว้ ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน ใช้เวลา 1.30 ชั่วโมง- 3 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ระหว่าง เดือนธันวาคม 2545-กุมภาพันธ์ 2546

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างเกณฑ์ประเมินกับดัชนีและความเป็นไปได้ในการนำเกณฑ์ประเมินไปใช้ประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดำเนินการรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.1 ขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นถึงผู้บังคับบัญชาของผู้เชี่ยวชาญ และถึงผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 17 ท่าน (รายนาม ดังภาคผนวก ก) ที่เป็นผู้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างเกณฑ์คุณภาพกับดัชนีและความเป็นไปได้ในการนำเกณฑ์ประเมินไปใช้ประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดำเนินการรวบรวมข้อมูลดังนี้

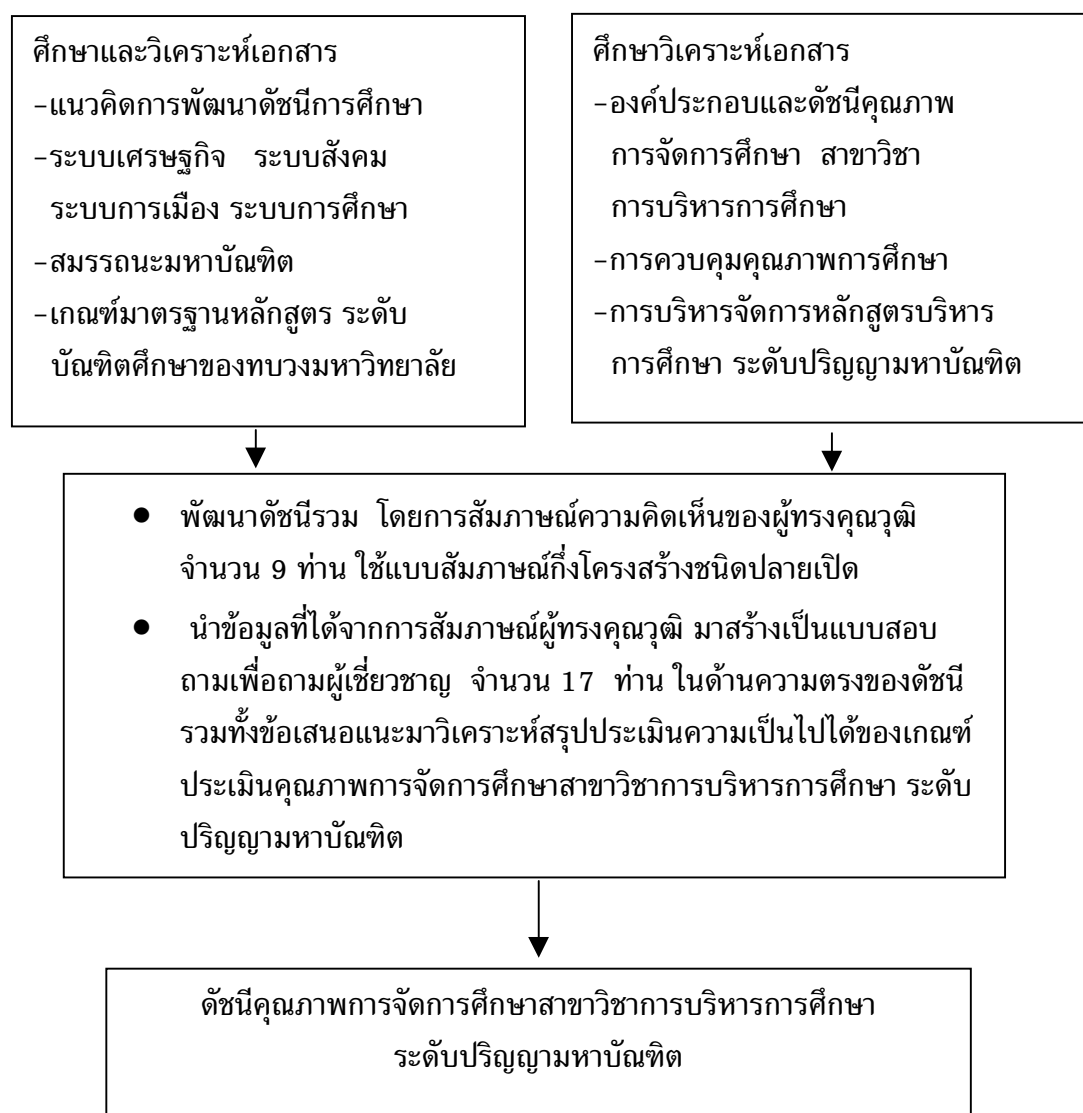
2.2 นำแบบประเมินความสอดคล้องระหว่างเกณฑ์ประเมินกับดัชนีและความเป็นไปได้ในการนำเกณฑ์ประเมินไปใช้ประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ และนัดหมาย วันเวลา สถานที่ เพื่อสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 ท่านอีกครั้ง

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล ระยะที่ 1

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการดังนี้

1.6.1 ข้อมูลสมรรถนะมหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา หลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับมหาบัณฑิตต้องประกอบและดัชนีของคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท ที่รวบรวมได้จากผู้ทรงคุณวุฒิโดยการสัมภาษณ์ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.6.2 ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับความตรง ความเหมาะสมและการนำไปใช้ได้จริงของดัชนีของคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท ที่รวบรวมจากผู้เชี่ยวชาญผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเกณฑ์ค่าเฉลี่ยที่จะนำมาเป็นดัชนีคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดข้อที่มีค่าเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการวิจัยระยะที่ 1

2. ระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพระหว่างมหาวิทยาลัยในการดำเนินการจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตในด้านต่าง ๆ การวิจัยระยะที่ 2 หลังจากที่ผู้วิจัยได้เกณฑ์และดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตแล้ว แล้วผู้วิจัย นำเกณฑ์นั้นไปเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ ทั้ง 12 แห่ง ที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต โดยทำการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณในด้านต่าง ๆ เกี่ยวข้องได้แก่ ข้อมูลที่เป็นข้อมูลของสาขาวิชา

การบริหารการศึกษา ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกข้อมูลของภาควิชา/สาขาวิชา การบริหารการศึกษา ข้อมูลบางส่วนได้ทำการเก็บรวบรวมจากรายงานประจำปี สถิติ สารสนเทศของภาควิชา/สาขาวิชา แต่ละมหาวิทยาลัย ข้อมูลเบื้องต้นประจำปีของภาควิชา/สาขาวิชา และ ข้อมูลที่เป็นข้อมูลส่วนตัวบุคลากร จะใช้แบบสอบถามโดยตรงจากบุคลากรของภาควิชา/สาขาวิชา ในมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง มีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยดังนี้

2.1 แหล่งข้อมูล

2.1.1 บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย 12 แห่ง ที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

2.1.2 ภาควิชา/สาขาวิชาการบริหารการศึกษา 12 แห่ง

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

1. เจ้าหน้าที่ประจำภาควิชา/สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัย จำนวน 16 คน

2. อาจารย์ประจำภาควิชา จำนวน 84 คน

3. นิสิต/นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต จำนวน 120 คน

2.3 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย ในส่วนนี้มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.3.1 ทำการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณในด้านต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ข้อมูลที่เป็นข้อมูลของสาขาวิชาการบริหารการศึกษา เช่น ปีที่เปิดสอน จำนวนบุคลากร จำนวนอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก จำนวนเจ้าหน้าที่ นักศึกษาแต่ละระดับการศึกษา ฯลฯ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลของภาควิชา/สาขาวิชา การบริหารการศึกษา ซึ่งจะส่งไปให้ภาควิชา/สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ โดยมีหนังสือนำจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ข้อมูลบางส่วนได้ทำการเก็บรวบรวมจากรายงานประจำปี สถิติ สารสนเทศของภาควิชา/สาขาวิชา แต่ละมหาวิทยาลัย ข้อมูลเบื้องต้นประจำปีของภาควิชา/สาขาวิชา รายงานการประเมินตนเองของคณะที่สาขาวิชาสังกัด และรายงานการประเมินตนเองของสาขาวิชา

3) ข้อมูลที่เป็นข้อมูลส่วนตัวบุคลากร เช่น จำนวนชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์ของอาจารย์ จำนวนครั้งที่ให้บริการวิชาการแก่สังคม จำนวนครั้งที่ได้รับเชิญไปบรรยายประกอบวิชาการ จำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษา จำนวนมหาบัณฑิตในแต่ละปีการศึกษา วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าอิสระ ฯลฯ ได้ใช้แบบสอบถามโดยตรงจากบุคลากรของภาควิชา/สาขาวิชา ในมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง

2. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้เดินทางไปมหาวิทยาลัยทั้ง 12 แห่ง แล้วทำการสังเกตการดำเนินการกิจในส่วนที่เป็นองค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ ความพึงพอใจของผู้เรียน

และผู้สอน การให้บริการด้านต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด งานบริการการศึกษา ซึ่งในการเดินทางไปเก็บข้อมูลในช่วงการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยไม่ได้แจ้งให้ภาควิชาทราบล่วงหน้าว่าจะเดินทางไปเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด

2.2 การสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ประจำภาควิชา นิสิต/นักศึกษา และอาจารย์ ผู้วิจัยได้นัดหมายเวลาก่อนการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ และอาจารย์ ก่อนการสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์นิสิต/นักศึกษา ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นิสิต/นักศึกษา ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา แห่งละ 10 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย

2.3 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเข้าไปร่วมเรียนในขณะที่อาจารย์สอน และทำกิจกรรมร่วมกับนิสิต/นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัย 12 แห่ง

2.4 เครื่องมือที่ใช้

2.4.1 แบบบันทึกข้อมูล

2.4.2 แบบสอบถาม

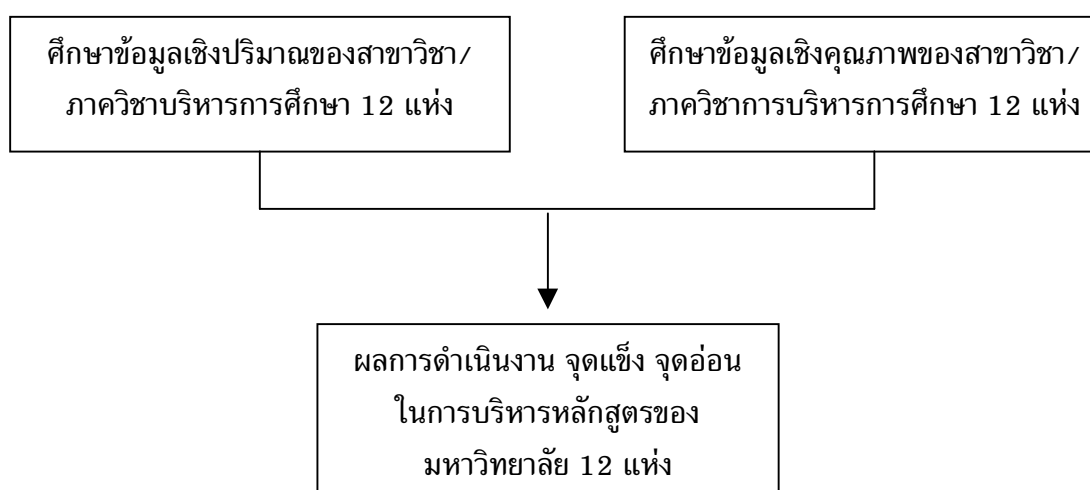
2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.5.1 ความถี่ (Frequency)

2.5.2 ร้อยละ (Percentage)

2.5.3 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)

2.5.4 การวิเคราะห์สสาร (Content Analysis)

ภาพที่ 4 ขั้นตอนการวิจัยระยะที่ 2

3. ระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพในการบริหารจัดการศึกษาสาขาวิชาการ บริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ของมหาวิทยาลัย

จากข้อมูลที่ได้จากการคำนวณค่าคุณภาพในการบริหารจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยในระยะที่ 2 มาพิจารณาจุดแข็งจุดอ่อนของแต่ละมหาวิทยาลัย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาอย่างละเอียดถึงนโยบายและแนวทางการใช้ งบประมาณและทรัพยากรในการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาแต่ละด้าน โดยการสัมภาษณ์หัวหน้าภาควิชา/สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หรือประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ถึงนโยบายในการบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษา ในแต่ละด้านนั้นโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ นำข้อมูล มาทำการวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) ศึกษาแนวทางและนโยบายในการดำเนินงานเพื่อนำไปกำหนดนโยบายการเพิ่มคุณภาพในการบริหารจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ซึ่งได้รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ที่ครบทั้ง 3 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นปัจจัยนำเข้า ปัจจัยกระบวนการ และผลผลิต จากนั้นจะสร้างแบบสอบถามถามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับรูปแบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมินผลเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมเชิงโครงสร้างของรูปแบบจำนวน 5 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ ทางด้านรูปแบบการจัดการศึกษา และบริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 22 ท่าน แล้วปรับปรุงรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.1 แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย

3.1.1 ข้อมูลที่ได้จากการคำนวณค่าคุณภาพในการบริหารจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยในระยะที่ 2

3.1.2 ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร/หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
จำนวน 12 คน

3.1.3 ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 27 ท่าน

3.2 ขั้นตอนในการวิจัย ในส่วนนี้ จะมีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.2.1 สัมภาษณ์หัวหน้าสาขา/ภาควิชาการบริหารการศึกษา เกี่ยวกับการบริหารจัดการสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยกลุ่มที่มีคุณภาพสูงในประเด็น ต่อไปนี้ นโยบาย กระบวนการได้มาซึ่งหลักสูตรและการปรับปรุงแก้ไข การดำเนินตามนโยบาย โครงสร้างการดำเนินงาน และการจัดแบ่งงาน การใช้ทรัพยากร การงบประมาณ การติดตามประเมินผล ปัญหาในการดำเนินงาน แนวทางแก้ไข ข้อเสนอแนะ

3.2.2 พัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

3.2.3 ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นถึงผู้บังคับบัญชาของผู้เชี่ยวชาญ และถึงผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 27 ท่าน (รายนาม ดังภาคผนวก ก) ที่เป็นผู้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.2.4 นำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมินผลเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมเชิงโครงสร้างของรูปแบบจำนวน 6 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ ทางด้านรูปแบบการจัดการศึกษา และบริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 21 ท่าน แล้วปรับปรุงรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ระดับปริญญาโทตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ (รายนาม ดังภาคผนวก ก)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 แบบสัมภาษณ์

3.3.2 แบบวิเคราะห์สาระ

3.3.3 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

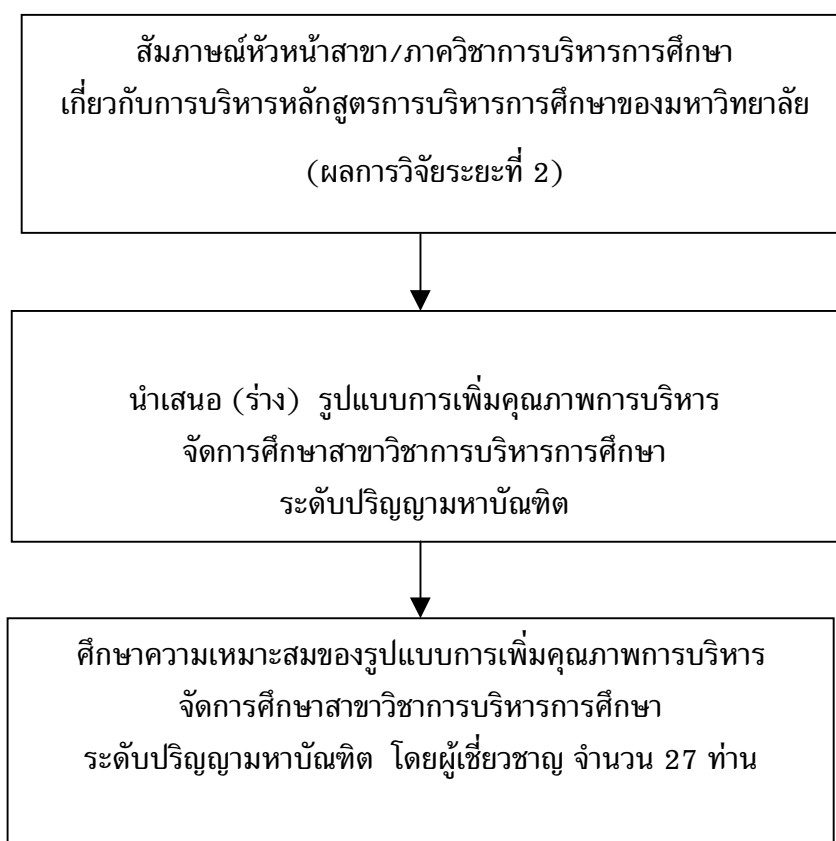
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 ความถี่ (Frequency)

3.4.2 ร้อยละ (Percentage)

3.4.3 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)

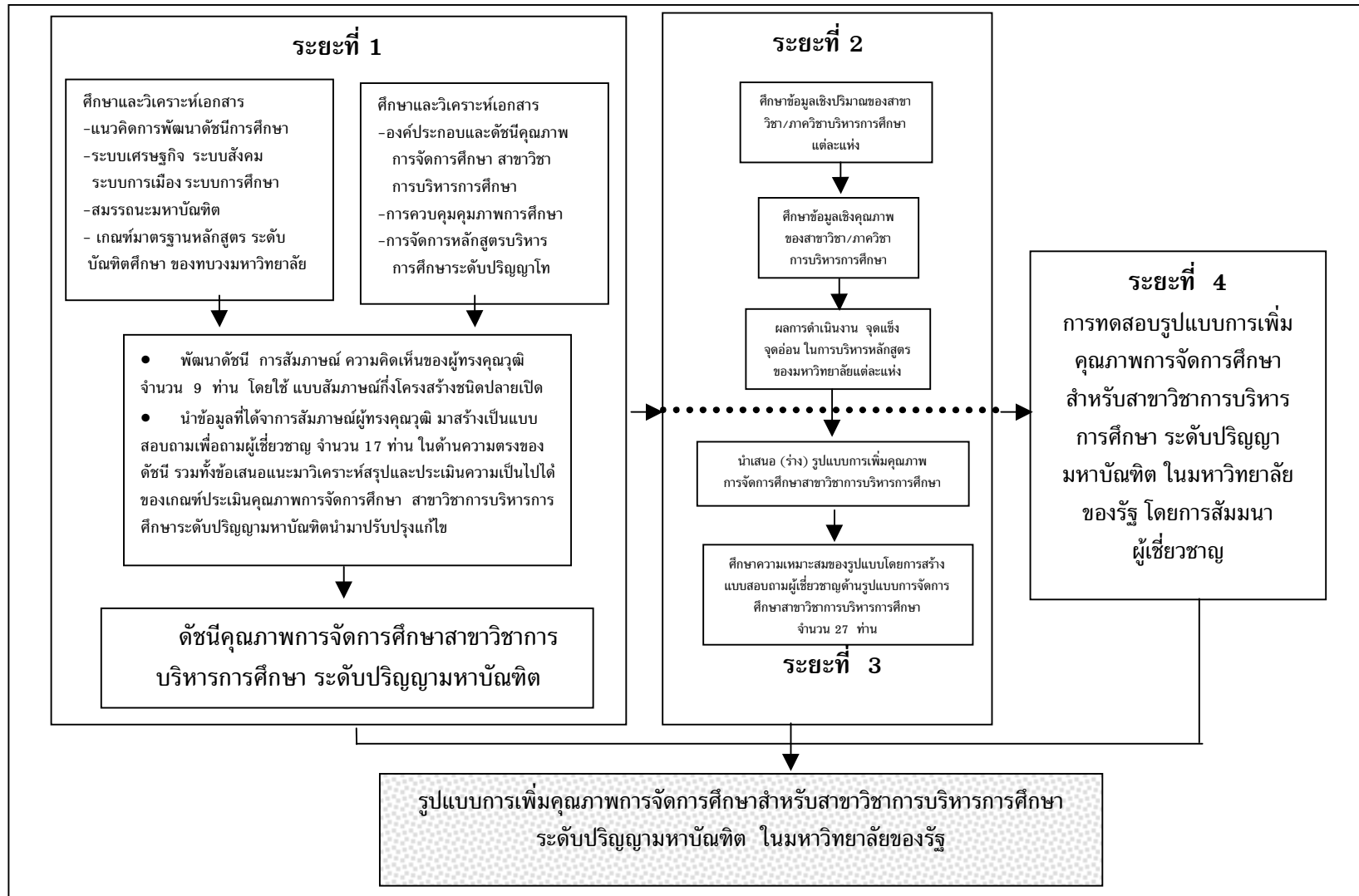
3.4.4 การวิเคราะห์สาระ (Content Analysis)

ภาพที่ 5 ขั้นตอนการวิจัยระยะที่ 3

4. ระยะที่ 4 ทดสอบรูปแบบการเพิ่มคุณภาพในการบริหารจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท ของมหาวิทยาลัย

การวิจัยในระยะที่ 4 เป็นการทดสอบรูปแบบการเพิ่มคุณภาพในการบริหารจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท ของมหาวิทยาลัย หลังจากที่ได้รูปแบบในการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท จากการวิจัยในระยะที่ 3 แล้ว เพื่อให้การนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการวิจัยในระยะที่ 4 คือ ทำการทดสอบรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 ท่าน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะ ในการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จะเป็นการพิจารณาความเหมาะสมและสรุปถึงความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งในการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ ได้จัดขึ้นในวันที่ 12 พฤศจิกายน 2546 ณ ห้องประชุม 8 อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จากนั้นนำผลจากการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงรูปแบบ เพื่อนำเสนอเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ และรายงานผลการวิจัย

ภาพที่ 6 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา สำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ผู้วิจัยได้นำเสนอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอน ดังนี้

1. ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของดัชนีคุณภาพการจัดการหลักสูตรการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัย
2. ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ การเก็บข้อมูลตามดัชนีคุณภาพจากมหาวิทยาลัยของรัฐ
3. ตอนที่ 3 ผลการพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยของรัฐ
4. ตอนที่ 4 สรุปความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาความเป็นไปได้ของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

1. ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน เกี่ยวกับสมรรถนะมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท องค์ประกอบคุณภาพในการจัดการศึกษา แล้วนำผลการสัมภาษณ์นั้นมาสร้างดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ 17 ท่านประเมินความเป็นไปได้ในการนำดัชนีไปใช้ ได้ผลการวิจัยดังนี้

1.1 สมรรถนะมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สาระ และสรุปสมรรถนะมหาบัณฑิตตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ 4 ด้านดังนี้

1.1.1 สมรรถนะด้านปฏิบัติงาน

- (1) มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน
- (2) สามารถที่จะแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน และปัญหาวิกฤตในการบริหารสถานศึกษา หรือองค์กร ได้อย่างเหมาะสม
- (3) นำความรู้ทั้งในศาสตร์การบริหารและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมาวางแผน

และจัดทำโครงการพัฒนาการศึกษาให้แก่สังคมอย่างเชื่อมโยงครบวงจร

(4) นำความรู้ทั้งในศาสตร์การบริหารและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและจัดทำมาตรฐานการศึกษาได้

1.1.2 สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ

(1) สามารถริเริ่มจัดทำโครงการพัฒนาหน่วยงาน โครงการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการศึกษา ให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมไทยและสังคมโลก มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ ทำงานเป็นทีมและทำงานร่วมกับบุคคลในทีมการศึกษาและบุคลากรในสาขาวิชาชีพอื่น ได้อย่างมีความสุข

(3) จัดการด้านการบริหารงานบุคคล เวลา งบประมาณ และทรัพยากรอื่น ๆ ได้อย่างคุ้มค่าและคุ้มค่า ประสานงานและเป็นสื่อกลางระหว่างหน่วยงานกับชุมชนได้ในทุกสถานการณ์

(4) จัดการกับสถานการณ์ปัญหาที่ซับซ้อนทั้งที่เป็นสถานการณ์โดยทั่วไปและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิดได้อย่างเหมาะสม

(5) สามารถตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถตัดสินใจในปัญหาจริยธรรมในวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม

(6) สามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา รวมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับได้อย่างเหมาะสม

1.1.3 สมรรถนะด้านการวิจัย

(1) สามารถริเริ่มการทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาได้อย่างถูกต้องตามหลักการวิจัย

(2) ให้คำแนะนำและจูงใจให้เพื่อนร่วมงานทำการวิจัยได้

(3) นำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา พัฒนาการศึกษา

(4) สามารถทำวิจัยร่วมกับนักศึกษารวมทั้งสามารถทำวิจัยในลักษณะที่เป็นสหวิทยาการ โดยร่วมทำวิจัยกับบุคลากรในสาขาวิชาชีพอื่น ๆ

(5) สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลเพื่อการวิจัยได้

1.1.4 สมรรถนะด้านการสอนและเป็นที่ปรึกษาวิชาการ

(1) พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รอบรู้และก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศาสตร์การศึกษา และศาสตร์อื่น ๆ

(2) สามารถผลิตผลงานวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาและสังคมศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

(3) สามารถถ่ายทอดความรู้ การนิเทศ ให้คำแนะนำปรึกษาแก่บุคลากรในวงการศึกษา และสาขาอื่น ๆ

- (4) คติวิเคราะห์และเชื่อมโยงความรู้อย่างเป็นระบบ
- (5) ใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการเขียนบทความวิชาการ การนำเสนอ
เสนอผลงานวิชาการและการติดต่อสื่อสารได้ถูกต้องและเหมาะสม
- (6) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสื่อการสอนและการ
เป็นที่ปรึกษาวิชาการได้

1.2 องค์ประกอบและดัชนีของคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการ บริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

จากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 9 ท่าน เกี่ยวกับองค์ประกอบและดัชนีของคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา ได้ผลสรุป ดังนี้

องค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ อาจารย์ ทรัพยากรสนับสนุน
นิสิต/นักศึกษา/มหาบัณฑิต หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล และการบริหาร
คุณภาพการจัดการศึกษาแต่ละองค์ประกอบ ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ดังนี้

1.2.1 อาจารย์ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่ง ดัชนีบ่งชี้คุณภาพของ
อาจารย์ ประกอบด้วย กระบวนการคัดเลือกอาจารย์ จะต้องมีความมาตรฐานการคัดเลือก และวิธีการ
คัดเลือกที่ชัดเจน คุณภาพอาจารย์ มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์อาจารย์บัณฑิตศึกษาของสถาบัน
มีความรู้ความสามารถเชิงวิชาการ จำนวนอาจารย์เพียงพอ มีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพผู้บริหาร
และวิชาชีพครู มีกระบวนการพัฒนาอาจารย์ และมีระบบประกันความน่าเชื่อถือของการประเมินผล
การสอนและการประเมินผลงานวิชาการ

1.2.2 ทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา ทรัพยากรสนับสนุนการศึกษาที่สาขาวิชา
จัดให้กับนิสิต/นักศึกษา จะต้องครอบคลุมทั้งในด้านทรัพยากรบุคคล งบประมาณ ระบบสารสนเทศ
สื่อการศึกษาและบริการห้องสมุด การบริการทางวิชาการ การให้คำปรึกษา นันทนาการ สิ่งแวดล้อม
ทางกายภาพในห้องเรียน และห้องทำงานนิสิต/นักศึกษา สื่อการศึกษา และบริการห้องสมุด
การบริการทางวิชาการ การให้คำปรึกษา นันทนาการ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ในห้องเรียนและ
ห้องทำงานนิสิต/นักศึกษา ทุนการศึกษารวมทั้งกิจกรรมนิสิต/นักศึกษา ซึ่งนับเป็นกิจกรรมที่สำคัญ
ในการจัดการศึกษาการพัฒนาบุคลิกภาพและการพัฒนาการทำงานเป็นทีม ดัชนีบ่งชี้ด้านสื่อการศึกษา
และบริการห้องสมุดประกอบด้วย ตำรา วารสารมีความทันสมัย มีศูนย์การเรียนรู้ที่ทันสมัย มีระบบ
บริการที่เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้า มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของอาจารย์ และให้คำปรึกษา
ทางวิชาการ มีบรรยากาศวิชาการ งบประมาณสำหรับสื่อ ตำรา วารสารมีเพียงพอ การบริหารงาน
บุคคลมีขอบข่ายภาระงานชัดเจน

1.2.3 นิสิต/นักศึกษา และมหาบัณฑิต จัดเป็นตัวป้อนหลักทางการศึกษา

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ประกอบด้วย กระบวนการคัดเลือกนิสิต/นักศึกษา ควรจะใช้เกณฑ์คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรี ประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงาน เจตคติต่อวิชาชีพ คะแนนสอบคัดเลือก ความพร้อมในการเข้าศึกษา และความเป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งเกณฑ์ต่างๆ จะต้องมีการเขียนไว้ในคู่มืออย่างชัดเจน มีวิธีการคัดเลือกโดยยึดหลักความเสมอภาคและเป็นธรรม เกณฑ์คุณภาพนิสิต/นักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาสามารถพิจารณาจาก สัดส่วนจำนวนผู้สมัครต่อจำนวนที่รับเข้าศึกษา คะแนนเฉลี่ยของผู้ผ่านการคัดเลือก จำนวนผู้ได้รับเกียรตินิยมในระดับปริญญาตรี มหาบัณฑิต มีความรู้ความสามารถทางการบริหารการศึกษา สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษา มาจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา ทำประโยชน์ให้กับวงการการศึกษา หรือสถาบันการศึกษา สามารถเรียนจบหลักสูตรในระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด สำเร็จการศึกษาโดยคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 3.50 และสามารถผ่านการสอบแข่งขันเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกของสถาบันที่มีชื่อเสียงทั้งในและต่างประเทศ

1.2.4 หลักสูตร ดัชนีบ่งชี้คุณภาพหลักสูตร ประกอบด้วย องค์ประกอบหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหารายวิชาในหลักสูตร หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นได้ทำการสำรวจความต้องการของสังคม การบริหารหลักสูตร และมีระบบการติดตามความก้าวหน้าของมหาบัณฑิต

1.2.5 กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล ในการจัดกิจกรรม การเรียน การสอนและการประเมินผล ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ประกอบด้วย ใช้วิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้อภิปราย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน มีการจัดทำรายงานในรูปแบบบทความวิชาการนำไปตีพิมพ์ในวารสารทางการศึกษา ใช้สื่อและนวัตกรรมในการสอน และส่งเสริมให้นิสิต/นักศึกษาใช้สื่อในการศึกษา มีระบบการควบคุมคุณภาพวิทยานิพนธ์ คุณภาพของวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระ เป็นที่ยอมรับของนักวิชาการในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์ มีคู่มือการวัดผล ประเมินผล

1.2.6 การบริหาร ดัชนีบ่งชี้คุณภาพการบริหาร ประกอบด้วย ปรัชญา ปณิธาน และเป้าหมายการจัดการศึกษาของหน่วยงานมีการเขียนไว้อย่างชัดเจน การกำหนดนโยบายด้านภารกิจของหน่วยงานมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน จัดทำแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบาย กำหนดสายการบริหาร การบังคับบัญชาและจัดโครงสร้างองค์การให้มีความคล่องตัวในการดำเนินภารกิจรวมทั้งให้บุคลากรของหน่วยงานได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีระบบการสรรหาหัวหน้าภาควิชาและประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมของดัชนีและการนำไปใช้ ของดัชนีที่รวบรวมได้จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 ท่าน

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบคุณภาพการจัด การศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

องค์ประกอบคุณภาพ	น้ำหนักคะแนนความสำคัญ (เต็ม 10 คะแนน)
1. ด้านคุณภาพอาจารย์	9.81
2. ด้านหลักสูตร	8.93
3. ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	8.87
4. ด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษาและมหาบัณฑิต	8.56
5. ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา	8.25
6. ด้านการบริหาร	8.12

จากตารางที่ 3 พบว่า องค์ประกอบที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต คือ ด้านคุณภาพอาจารย์ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ องค์ประกอบด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล ด้านนิสิต/นักศึกษา และมหาบัณฑิต ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา และด้านการบริหาร ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัย องค์กรประกอบด้านคุณภาพอาจารย์

ดัชนีคุณภาพ องค์กรประกอบด้านคุณภาพอาจารย์	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1 ร้อยละของอาจารย์ในสาขาวิชาที่สามารถสอนหรือควบคุมวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาเอกได้	4.75	0.44	4.00	0.63
2. มีแผนโครงการพัฒนาอาจารย์ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท	4.62	0.50	4.00	0.63
3. ร้อยละของอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาเอกในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา	4.56	0.62	4.18	0.75
4. ร้อยละของอาจารย์ที่สามารถใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการสอนและการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยได้	4.56	0.51	4.06	0.71
5. ร้อยละของอาจารย์ในสาขาวิชาที่เป็นกรรมการทางกรวิจัยการบริหารการศึกษาระดับประเทศ เช่น กรรมการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ กรรมการจัดซิมโพเซียมการวิจัยทางบริหารการศึกษา กรรมการสมาคมการบริหารการศึกษา หรือกรรมการสมาคมการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เป็นต้น	4.50	0.52	3.87	0.96
6. จำนวนหัวข้อโครงการวิจัยโดยเฉลี่ยต่อปีที่อาจารย์ในสาขาได้รับการแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาอย่างเป็นทางการจากสถาบันอื่น	4.44	0.51	4.25	0.77
7. จำนวนบทความทางวิชาการโดยเฉลี่ยต่อปีของอาจารย์ที่ลงในวารสารในประเทศ	4.44	0.54	4.12	0.80
8. จำนวนอาจารย์ต่อจำนวนนักศึกษาทั้งระบบปกติและระบบพิเศษ	4.43	0.89	3.93	0.77
9. จำนวนโครงการวิจัยโดยเฉลี่ยต่อปีที่อาจารย์ในสาขาวิชาเป็นหัวหน้าโครงการ	4.43	0.51	3.75	0.68
10. ร้อยละของอาจารย์ในสาขาวิชาที่มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นศาสตราจารย์ หรือรองศาสตราจารย์	4.43	0.81	4.00	0.89

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัย องค์กรประกอบด้านคุณภาพอาจารย์ (ต่อ)

ดัชนีคุณภาพ องค์กรประกอบด้านคุณภาพอาจารย์	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
11. จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ในสาขาวิชาจัดสรรให้นักศึกษาในความดูแล เข้าพบและซักถามปัญหา	4.38	0.52	4.06	0.79
12. จำนวนทุนวิจัยภายนอกสถาบันโดยเฉลี่ยที่อาจารย์ในสาขาวิชาได้รับในรอบ 5 ปี	4.38	0.50	3.57	0.95
13. จำนวนบทความโดยเฉลี่ยต่อปีของอาจารย์ในสาขาวิชาที่มีอาจารย์เป็นชื่อแรก (First Author) ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ	4.38	0.61	3.81	0.65
14. จำนวนนักศึกษาโดยเฉลี่ยในความดูแลวิทยานิพนธ์ของอาจารย์ในสาขาวิชา	4.37	0.50	4.18	0.65
15. จำนวนงานวิจัยเฉลี่ยต่อปีของอาจารย์ในสาขาวิชาที่ได้รับการอ้างอิง (Citation) ในวารสารวิชาการระดับชาติหรือนานาชาติ	4.37	0.62	4.06	1.06
16. มีระบบเผยแพร่ผลงานวิชาการของอาจารย์อย่างทั่วถึง	4.37	0.88	3.89	0.71
17. สาขาวิชามีการประเมินการสอนของอาจารย์อย่างเป็นทางการทุกภาคการศึกษา	4.37	0.58	4.00	0.81
18. จำนวนทุนวิจัยภายในสถาบันโดยเฉลี่ยที่อาจารย์ในสาขาวิชาได้รับ ในรอบ 5 ปี	4.31	0.60	3.50	0.73
19. จำนวนชั่วโมงการสอนเฉลี่ยต่อสัปดาห์ของอาจารย์ที่สอนในสาขาวิชา	4.25	0.85	3.56	0.72
20. จำนวนรางวัลผลงานวิชาการหรืองานวิจัยโดยเฉลี่ยที่อาจารย์ในสาขาวิชาได้รับ จากการพิจารณาโดยคณะกรรมการในรอบ 5 ปี	4.25	0.45	3.75	0.85
21. ห้องทำงานของอาจารย์มีปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานและให้คำปรึกษา	4.25	0.44	4.06	0.77
22. มีระบบการรับสมัครอาจารย์เพื่อเพิ่มโอกาสการคัดเลือกอาจารย์ที่มีคุณภาพ	4.25	0.45	4.06	0.85

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัย องค์กรประกอบด้านคุณภาพอาจารย์ (ต่อ)

ดัชนีคุณภาพ องค์กรประกอบด้านคุณภาพอาจารย์	ความ เหมาะสม		ความเป็น ไปได้	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
23. จำนวนบทความทางวิชาการโดยเฉลี่ยต่อปีของอาจารย์ที่ ลงในวารสารต่างประเทศ	4.25	0.57	3.78	0.71
24. มีจำนวนอาจารย์ต่อจำนวนนักศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ มาตรฐานของทบวง	4.18	0.40	3.75	0.77
25. จำนวนครั้งโดยเฉลี่ยต่อปีของอาจารย์ในสาขาวิชาที่เข้า ร่วมประชุมหรือสัมมนาการวิจัยทางการศึกษาระดับชาติ หรือระดับนานาชาติ	4.18	0.40	4.00	0.89
26. จำนวนงานวิจัยโดยเฉลี่ยของอาจารย์ในสาขาวิชาที่ ได้รับการเผยแพร่ ตีพิมพ์และเสนอในการประชุมสัมมนา ทางวิชาการระดับชาติหรือนานาชาติในรอบ 5 ปี	4.13	0.81	4.00	0.73
27. จำนวนหนังสือวิชาการหรือตำราโดยเฉลี่ยที่มีอาจารย์ ในสาขาวิชาเป็นชื่อแรก (First Author) ในรอบ 5 ปี	4.13	0.72	4.06	0.85
28. จำนวนปีเฉลี่ย (ประสบการณ์ ในการสอนระดับบัณฑิต ศึกษาของอาจารย์ในสาขาวิชา)	4.12	0.34	4.00	0.89
29. จำนวนชั่วโมงสอนเฉลี่ยต่อสัปดาห์ของอาจารย์ที่สอนให้ แก่สถาบันอื่น (พิเศษ)	3.75	0.12	4.12	0.80

จากตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัย องค์กรประกอบด้านคุณภาพอาจารย์ ทุกข้อมีค่าเฉลี่ย มากกว่า 4.00 ส่วนความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เก็บข้อมูลมีค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ทุกข้อ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัย องค์กรประกอบด้านหลักสูตร

ดัชนีคุณภาพ องค์กรประกอบด้านหลักสูตร	ความ เหมาะสม		ความเป็น ไปได้	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. สาขาวิชา มีการประเมินปรับปรุงหลักสูตรอย่างเป็นทางการ ทุก ๆ 3 ปี	4.31	0.87	3.68	0.79
2. มีการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสาขาวิชา	4.25	0.85	3.87	.088
3. จำนวนวิชาเลือกที่เปิดให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนได้	4.25	0.68	3.62	0.71
4. สาขาวิชา มีการเปิดสอนวิชาเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าอิสระเพื่อการบริหาร 28. จำนวนปีเฉลี่ย (ประสบการณ์ในการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของอาจารย์ในสาขาวิชา)	4.25	0.77	3.87	0.61
5. มีฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการบริหารหลักสูตรของสาขาวิชา	4.18	0.75	3.68	0.87
6. มีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้อย่างชัดเจนให้นักศึกษาได้รับรู้อย่างทั่วถึง	4.18	0.83	3.87	0.72
7. มีระบบการตรวจสอบความเหมาะสมของผลการประเมินทุกรายวิชาโดยคณะกรรมการ	4.13	0.57	3.56	0.72
8. หลักสูตรมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง สามารถนำไปใช้ได้จริง	4.12	0.71	3.62	0.71
9. ระดับความพึงพอใจของอาจารย์ในสาขาวิชาโดยเฉลี่ยต่อผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหลักสูตร	4.00	0.51	3.93	0.85
10. สาขาวิชา มีแผนการใช้หลักสูตรที่ชัดเจน และเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง	4.00	0.73	3.68	0.79

จากตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัย องค์กรประกอบด้านหลักสูตรทุกข้อมีค่าเฉลี่ย มากกว่า 4.00 ส่วนความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เก็บข้อมูล มีค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ทุกข้อ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท องค์กรประกอบการด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล

ดัชนีคุณภาพ องค์กรประกอบการเรียนการสอนและการประเมินผล	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลรายวิชาอย่างชัดเจนรวมทั้งประกาศให้นักศึกษาได้รับรู้ล่วงหน้าอย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง	4.50	0.51	3.62	0.71
2. จำนวนอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระต่อจำนวนนักศึกษา	4.37	0.61	3.87	0.72
3. มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใช้ในการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมการเรียนที่เน้นให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการใช้สื่อวัตกรรมการศึกษาสำหรับสืบค้นข้อมูลและเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.37	0.61	4.00	0.73
4. มีเกณฑ์การอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ชัดเจน	4.31	0.70	3.75	0.79
5. จำนวนอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาไม่น้อยกว่าวิชาละ 2 คน	4.25	0.67	3.56	0.72
6. มีการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้วิจัยเป็นฐาน	4.25	0.68	4.06	0.77
7. ความเหมาะสมในการวางแผนและการจัดทำแผนการสอนรายวิชาที่เปิดสอน	4.18	0.54	3.51	0.70
8. การมีฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	4.06	0.68	3.87	0.80
9. ผลการประเมินหรือเกรดของรายวิชามีการประกาศให้นิสิต/นักศึกษาทราบอย่างทั่วถึงและตรงเวลา	4.00	0.63	4.00	0.89
10. เกณฑ์ประเมินวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน	3.93	0.57	4.06	0.68
11. เกณฑ์อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย	3.81	0.65	3.56	0.72

จากตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท องค์ประกอบด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล ทุกข้อมีค่าเฉลี่ย มากกว่า 4.00 ส่วนความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เก็บข้อมูล มีค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ทุกข้อ

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท องค์ประกอบด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา และมหาบัณฑิต

ดัชนีคุณภาพ องค์ประกอบด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา และมหาบัณฑิต	ความ เหมาะสม		ความเป็น ไปได้	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยวิชาเฉพาะของสาขาวิชาที่ นักศึกษาสอบเข้าศึกษาต่อได้ในระดับปริญญาโท	4.37	0.62	3.75	0.68
2. เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) โดยเฉลี่ยที่นักศึกษาแต่ละ รุ่นได้รับการศึกษาตามหลักสูตรของสาขาวิชา	4.25	0.57	3.81	0.75
3. คุณลักษณะของมหาบัณฑิตมีความสอดคล้องกับ ความต้องการของหน่วยงานทางการศึกษา	4.25	0.58	3.81	0.75
4. นักศึกษาโดยเฉลี่ยมีทักษะในการใช้ภาษาไทย-ภาษา อังกฤษเพื่อการสื่อสารทั้งในรูปของการพูดและการเขียน	4.18	0.65	3.50	0.52
5. ผลงานวิทยานิพนธ์ได้รับการยอมรับให้เสนอผลงานใน การประชุมวิชาการระดับชาติหรือระดับนานาชาติ	4.18	0.75	3.75	0.85
6. มหาบัณฑิตในสาขาวิชา ได้รับการยอมรับจาก ผู้ร่วมงาน	4.18	0.66	4.00	0.81
7. อัตราส่วนระหว่างจำนวนผู้สมัครเป็นนักศึกษาระดับ ปริญญาโทของสาขาวิชาต่อจำนวนนักศึกษาที่รับเข้าจริง	4.18	0.40	3.93	0.77
8. ร้อยละของนักศึกษาในสาขาวิชาแต่ละรุ่นที่มีผลงาน วิทยานิพนธ์ในระดับดีมาก (Excellence)	4.13	0.71	3.93	0.57
9. ร้อยละของนักศึกษาในสาขาวิชาแต่ละรุ่นที่มีเกรดเฉลี่ย สะสม (GPAX) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป	4.12	0.61	3.81	0.65
10. จำนวนนักศึกษาที่ผ่านการทดสอบภาษาอังกฤษโดยใช้ แบบทดสอบกลาง (TOEFL, IELTS, TOEIC) ต่อจำนวน นักศึกษาทั้งหมด	4.12	0.34	3.93	0.68

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัย องค์กรประกอบด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา และมหาวิทยาลัย (ต่อ)

ดัชนีคุณภาพ องค์กรประกอบด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา และมหาวิทยาลัย	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
11. การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนแบบ กระตือรือร้นของนักศึกษา	4.12	0.50	3.68	0.70
12. เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) โดยเฉลี่ยของนักศึกษาเมื่อ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี	4.12	0.62	4.12	0.62
13. ระดับความสนใจของนักศึกษาต่อการเรียนวิชาใน หลักสูตร	4.06	0.68	3.75	0.68
14. คุณลักษณะของมหาวิทยาลัยในสาขาวิชาเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.06	0.68	3.56	0.62
15. สัดส่วนของนักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์และการศึกษา ค้นคว้าอิสระ	4.06	0.57	3.68	0.70
16. สัดส่วนของนักศึกษาในสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาตาม หลักสูตรภายในระยะเวลา 2 ปี	4.06	0.44	3.87	0.88
17. ระดับความพึงพอใจของอาจารย์โดยเฉลี่ยที่มีต่อคุณภาพ ของนักศึกษาในสาขาวิชา	4.00	0.81	3.93	0.68
18. การผลิตผลงานทางวิชาการหลังจากจบการศึกษาของ มหาวิทยาลัย	3.81	0.65	3.56	0.89

จากตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัย องค์กรประกอบด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษาและมหาวิทยาลัย ทุกข้อมีค่าเฉลี่ย มากกว่า 4.00 ส่วนความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เก็บข้อมูล มีค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ทุกข้อ

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้
ของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญา
มหาบัณฑิต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดัชนีคุณภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ความ เหมาะสม		ความเป็น ไปได้	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. การมีแหล่งฝึกปฏิบัติที่เอื้อให้นักศึกษาได้ฝึก ปฏิบัติงานทางวิชาชีพ	4.43	0.63	3.88	0.62
2 ห้องสมุดในคณะมีการจัดระบบในการสืบค้นยืมคืน โดย ใช้คอมพิวเตอร์	4.37	0.72	3.68	0.60
3 จำนวนวารสารทางวิชาการ	4.31	0.60	3.81	0.65
4. จำนวนวารสารวิชาการในสาขาวิชาทางการบริหารการ ศึกษาจากต่างประเทศที่มีอยู่ในห้องสมุดคณะปัจจุบัน	4.31	0.47	3.68	0.79
5. อัตราส่วนระหว่างจำนวนหนังสือหรือตำราในสาขาวิชา การบริหารการศึกษาที่สั่งซื้อเข้าห้องสมุดคณะในรอบ 5 ปี ต่อจำนวนนักศึกษาในสาขาวิชาที่มีอยู่ในปัจจุบัน	4.31	0.60	3.87	0.88
6. ห้องสมุดคณะมีบริการสำหรับนักศึกษาในการสืบค้น ข้อมูลทางวิชาการจากฐานข้อมูลทั้งภายในประเทศ และ ระหว่างประเทศด้วยคอมพิวเตอร์ เช่น Internet E-mail เป็นต้น	4.25	0.45	3.87	0.71
7. อัตราส่วนระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ของสาขาวิชาที่ให้ บริการสำหรับนักศึกษาในการสืบค้นหรือปฏิบัติงานต่อ จำนวนนักศึกษาทั้งหมดในสาขาวิชา	4.25	0.58	3.62	0.71
8. อัตราส่วนระหว่างจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ของคณะที่ ให้บริการสำหรับนักศึกษาในการสืบค้นข้อมูลหรือปฏิบัติ งานต่อจำนวนนักศึกษาทั้งหมดในคณะ	4.25	0.57	3.87	0.88
9. จำนวนหนังสือเกี่ยวกับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาใน ห้องสมุด	4.18	0.65	3.68	0.60
10. ห้องสมุดคณะมีแผนกเฉพาะสำหรับการให้บริการค้น หา ยืมและคืนวิทยานิพนธ์	4.12	0.61	3.87	0.80

จากตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต องค์กรประกอบด้านทรัพยากรสนับสนุน ทุกข้อมีค่าเฉลี่ย มากกว่า 4.00 ส่วนความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เก็บข้อมูลมีค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ทุกข้อ

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต องค์กรประกอบด้านการบริหาร

ดัชนีคุณภาพ องค์กรประกอบด้านการบริหาร	ความ เหมาะสม		ความเป็น ไปได้	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. มีแผนงานประจำปีที่ครอบคลุมการจัดการศึกษา	4.43	0.62	3.50	0.89
2. มีระบบประกันคุณภาพและการประเมินผล การดำเนินงาน	4.25	0.44	3.62	0.95
3. มีระบบการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพและ โปร่งใส	4.18	0.65	3.77	0.72
4. มีการจัดประชุมอาจารย์ในสาขาวิชาเพื่อสำรวจ ความต้องการ ปัญหาและปรับปรุงแผนการดำเนินงาน	4.12	0.61	3.58	0.61
5. มีความพยายามในการกระตุ้นความเชื่อ ทศนคติ และ การปฏิบัติอย่างจริงจังของอาจารย์ นักศึกษา เพื่อคุณภาพ ของสาขาวิชา	4.06	0.57	3.50	0.89
6. รายงานการประเมินตนเองได้จัดพิมพ์เผยแพร่ให้ ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง	4.06	0.68	3.68	1.01
7. มีแผนพัฒนาสาขาวิชาที่ชัดเจนทั้งแผนระยะสั้นและ แผนระยะยาว	4.00	0.63	3.93	0.77
8. มีฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการบริหารงานบุคคลและ การบริหารภารกิจจัดการศึกษา	3.93	0.57	3.62	1.08
9. มีการประเมินผลงานของทุกแผนงานอย่างเป็นระบบ	3.93	0.57	3.59	0.67
10. มีแบบแผนการรับอาจารย์ใหม่และการพัฒนาอาจารย์ ในสาขาวิชาเป็นประจำทุกปี	3.87	0.80	3.62	0.80

จากตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของดัชนีคุณภาพการจัด การศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต องค์กรประกอบด้านการบริหาร ทุกข้อมีค่าเฉลี่ย มากกว่า 4.00 ส่วนความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เก็บข้อมูล มีค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ทุกข้อ

2. ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ การเก็บข้อมูลตามดัชนีคุณภาพจากมหาวิทยาลัยของรัฐ

จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 เมื่อได้ดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐแล้ว ผู้วิจัยได้สร้างแบบสำรวจข้อมูลของสาขาวิชา แบบสอบถามข้อมูลอาจารย์ และกรอบการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ตามองค์ประกอบคุณภาพที่ได้จากผลการวิจัยระยะที่ 1 ไปเก็บข้อมูลในมหาวิทยาลัย 12 แห่งด้วยตนเอง ในการ นำเสนอผลการวิจัยจะได้นำเสนอเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นผลเชิงปริมาณ นำเสนอในรูปตาราง และส่วนที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ นำเสนอในรูปความเรียงผลการวิจัยปรากฏดังนี้

2.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจข้อมูล และแบบสอบถามข้อมูล

ตารางที่ 10 สรุปจำนวนอาจารย์ นิสิต/นักศึกษา สาขาวิชาการบริหาร การศึกษาระดับปริญญา
มหาบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 12 แห่ง (มิถุนายน 2546)

มหาวิทยาลัยที่	จำนวนอาจารย์			จำนวนนิสิต/ นักศึกษาปริญญาโท	อัตราส่วนจำนวน อาจารย์ ประจำภาควิชา 1 ท่านต่อนักศึกษา
	ประจำภาควิชา	สาขาอื่น	ประจำหลักสูตร*		
1.	10	3	13	239	23.9
2.	5	5	10	124	24.80
3.	6	5	11	97	16.16
4.	5	6	11	374	74.80
5.	6	9	15	340	56.66
6.	6	6	12	203	33.83
7.	5	30	35	1987	397.40
8.	5	10	15	274	54.80
9.	11	7	18	2610	237.27
10.	8	7	15	78	9.75
11.	5	19	24	2037	407.40
12.	7	5	13	394	56.28
รวม	79	109	188	8757	109.46

* หมายถึงอาจารย์ทั้งหมดที่ทำหน้าที่สอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

จากตารางที่ 10 อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐทั้ง 12 แห่ง สํารวจข้อมูลเมื่อเดือนมิถุนายน 2546 มีอาจารย์ประจำสาขาวิชาทั้งหมด 79 คน อาจารย์ประจำหลักสูตร 189 คน และนักศึกษาทั้งหมด 8,757 คนอัตราส่วนจำนวนอาจารย์ประจำสาขาวิชา 1 คน ต่อนักศึกษา 109.46 มหาวิทยาลัยที่ 11 มีสัดส่วนอาจารย์ 1 คน ต่อนักศึกษา 407.40 เป็นอัตราส่วนที่มากที่สุด และมีมหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียวคือมหาวิทยาลัยที่ 10 ที่มีอัตราส่วน ตามเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัย คือ 1 ต่อ 9.75

ตารางที่ 11 สรุปจำนวนอาจารย์ประจำภาควิชา นิสิต/นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับมหาบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 12 แห่ง (ตุลาคม 2546)

มหาวิทยาลัยที่	จำนวนอาจารย์ ต.ค. 46	จำนวนนิสิต/ นักศึกษابริญญาโท	จำนวนนิสิต/ นักศึกษابริญญาเอก	อัตราส่วนจำนวน อาจารย์ 1 ท่านต่อ นักศึกษา
1.	7	314	23	44.85
2.	5	138	6	27.60
3.	6	118	-	19.66
4.	5	398	-	79.60
5.	6	340	29	56.66
6.	6	417	20	69.50
7.	5	2148	-	429.60
8.	5	355	4	71.00
9.	12	3213	75	267.75
10.	7	111	29	15.85
11.	3	2405	47	801.66
12.	7	424	54	60.57
รวม	74	10381	287	140.28

จากตารางที่ 11 เป็นการสำรวจข้อมูลเมื่อเดือนตุลาคม 2546 เมื่อเปรียบเทียบกับตารางที่ 10 พบว่า จำนวนอาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีจำนวนน้อยลง ในขณะที่ จำนวนนักศึกษามากขึ้น ทำให้อัตราส่วนอาจารย์ 1 คนต่อนักศึกษา มีจำนวนมากขึ้นเช่นกัน

ตารางที่ 12 สรุปคุณสมบัติอาจารย์ประจำภาควิชา ศูนย์ที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหาร การศึกษาระดับมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง และจำนวนเจ้าหน้าที่ ในภาควิชา

มหาวิทยาลัยที่	จำนวนอาจารย์ คงเหลือ(ต.ค.46)	จำนวนอาจารย์ ที่จบปริญญาโท	ปริญญาโทสาขา บริหารการศึกษา	ปริญญาโทสาขาอื่น	ปริญญาเอก	ปริญญาเอกสาขา บริหารการศึกษา	ปริญญาเอก สาขาอื่น
1.	7	2	1	1	5	3	2
2.	5	-	-	-	5	3	2
3.	6	-	-	-	6	3	3
4.	5	-	-	-	5	2	3
5.	6	-	-	-	6	3	3
6.	6	-	-	-	6	5	1
7.	5	3	3	-	2	2	-
8.	5	1	1	-	4	4	-
9.	12	4	3	1	8	3	5
10.	7	4	3	1	3	-	3
11.	3	-	-	-	3	-	3
12.	7	-	-	-	7	5	2
รวม	74	14	11	3	60	33	27

จากตารางที่ 12 พบว่า อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ที่ทำหน้าที่สอน ระดับปริญญาโททั้งหมด 74 คน จบการศึกษา ระดับปริญญาเอกสาขาบริหารการศึกษา 33 คน สาขาอื่น 27 คน และจบการศึกษาระดับปริญญาโท 14 คน

ตารางที่ 13 ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาใน
มหาวิทยาลัยของรัฐ 12 แห่ง

มหาวิทยาลัยที่	จำนวนอาจารย์	อาจารย์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์	รองศาสตราจารย์	ศาสตราจารย์	จำนวนเจ้าหน้าที่	จำนวนศูนย์ที่เปิดสอน (จังหวัด)
1.	7	3	1	3	-	2	1
2.	5	2	2	1	-	1	2
3.	6	3	1	2	-	2	1
4.	5	5	-	-	-	1	2
5.	6	2	4	-	-	1	3
6.	6	3	2	1	-	2	1
7.	5	5	-	-	-	1	12
8.	5	-	4	1	-	1	3
9.	12	1	5	5	1*	1	20
10.	7	2	2	3	-	1	2
11.	3	1	-	2	-	2	13
12.	7	5	1	1	-	2	4
รวม	74	32	22	19	1		64

* ศาสตราจารย์ประจำ

จากตารางที่ 13 พบว่าอาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ
จำนวน 74 คนมีตำแหน่งทางวิชาการ จำนวน 42 คน และมีผู้ได้รับตำแหน่งศาสตราจารย์ ประจำ
1 คน

ตารางที่ 14 จำนวนผลงานทางวิชาการของอาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัย
ของรัฐ 12 แห่งที่ได้รับการเผยแพร่ ปี 2543-2545

มหาวิทยาลัยที่	จำนวนอาจารย์	ผลงานวิจัยที่เผยแพร่	นำเสนอผลงานวิจัย (ระดับชาติ)	นำเสนอผลงานวิจัย (นานาชาติ)	จำนวนบทความ (วารสารในประเทศ)	จำนวนบทความ (วารสารต่างประเทศ)	จำนวนตำรา	จำนวนทฤษฎีที่ได้รับ	รางวัลผลงานวิชาการ
1.	7	2	3	-	2	2	4	4	-
2.	5	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	6	-	-	-	8	-	-	-	-
4.	5	-	-	-	5	-	-	-	-
5.	6	-	-	-	9	-	-	2	-
6.	6	1	-	-	2	-	-	2	-
7.	5	-	-	-	-	-	-	2	-
8.	5	-	-	-	2	-	-	6	-
9.	12	1	-	-	-	-	3	1	1
10.	7	5	1	2	8	-	8	7	1
11.	3	-	-	-	13	1	3	-	-
12.	7	-	-	-	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 14 พบว่า อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ 12 แห่ง ส่วนมากเขียนบทความทางวิชาการเป็นจำนวนมากที่สุด และทฤษฎีที่ได้รับส่วนยังอยู่ในระยะดำเนินการ ยังไม่ได้รับการเผยแพร่ และผลงานวิชาการของอาจารย์ที่ได้รับรางวัลมีจำนวน 2 ผลงาน ซึ่งในการเก็บข้อมูลจากตารางที่ 14 เป็นการเก็บข้อมูล 3 ปี คือ ปี 2543-2545

2.2 ส่วนที่ 2 การเก็บข้อมูลตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา จากมหาวิทยาลัยของรัฐ 12 แห่ง

ในการเก็บข้อมูลการวิจัยระยะที่ 2 หลังจากที่ได้ข้อมูลจากแบบสำรวจข้อมูล ดังที่เสนอในข้อ 2.1 ตารางที่ 10 ถึง ตารางที่ 14 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามดัชนีคุณภาพทั้ง 6 ประกอบในมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งได้นำเสนอในรูปแบบตาราง ดังตารางที่ 15 ถึง ตารางที่ 20 และมีสัญลักษณ์ในตาราง ดังนี้

p	หมายถึง	มีการดำเนินการเป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพ
I	หมายถึง	มีการดำเนินการไม่เป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพ
-	หมายถึง	ผู้วิจัยไม่สามารถตัดสินผลการประเมินได้

ตารางที่ 15 ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต
องค์ประกอบด้านคุณภาพอาจารย์ (ต่อ)

ดัชนีคุณภาพ องค์ประกอบด้านคุณภาพอาจารย์	มหาวิทยาลัยที่/ผลการดำเนินการตามดัชนี											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
6. จำนวนหัวข้อโครงการวิจัยโดยเฉลี่ยต่อปีของอาจารย์ ในสาขาวิชาที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาอย่างเป็นทางการ จากการจากสถาบันอื่น	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
7. จำนวนบทความทางวิชาการโดยเฉลี่ยต่อปีของ อาจารย์ที่ลงในวารสารในประเทศ	P	I	P	P	P	P	I	P	I	P	P	I
8. จำนวนอาจารย์ต่อจำนวนนักศึกษาทั้งระบบปกติและ ระบบพิเศษ	P	I	P	I	I	I	I	I	I	P	I	I
9. จำนวนโครงการวิจัยโดยเฉลี่ยต่อปีที่อาจารย์ในสาขา วิชาเป็นหัวหน้าโครงการ	I	I	I	P	I	I	I	I	I	P	I	I
10. ร้อยละของอาจารย์ในสาขาวิชาที่มีตำแหน่งทางวิชา การเป็นศาสตราจารย์ หรือรองศาสตราจารย์	P	I	I	I	P	P	I	P	P	P	I	I
11. จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ในสาขาวิชา จัดสรรให้นักศึกษาในความดูแล เข้าพบและซักถาม ปัญหา	P	P	P	P	P	P	I	P	I	P	I	P

ตารางที่ 15 ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต
องค์ประกอบด้านคุณภาพอาจารย์ (ต่อ)

ดัชนีคุณภาพ องค์ประกอบด้านคุณภาพอาจารย์	มหาวิทยาลัยที่/ผลการดำเนินการตามดัชนี											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
18. จำนวนทุนวิจัยภายในสถาบันโดยเฉลี่ยที่อาจารย์ในสาขาวิชาได้รับ ในรอบ 5 ปี	I	I	I	P	P	I	I	I	I	P	I	I
19. จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยต่อสัปดาห์ของอาจารย์ที่สอนในสาขาวิชา	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
20. จำนวนรางวัลผลงานวิชาการหรืองานวิจัยโดยเฉลี่ยที่อาจารย์ในสาขาวิชาได้รับ จากการพิจารณาโดยคณะกรรมการในรอบ 5 ปี	I	I	I	I	I	I	I	I	P	P	I	I
21. ห้องทำงานของอาจารย์มีปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานและให้คำปรึกษา	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
22. มีระบบการรับสมัครอาจารย์เพื่อเพิ่มโอกาสการคัดเลือกอาจารย์ที่มีคุณภาพ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23. จำนวนบทความทางวิชาการโดยเฉลี่ยต่อปีของอาจารย์ที่ลงในวารสารต่างประเทศ	P	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I

ตารางที่ 15 ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต
องค์ประกอบด้านคุณภาพอาจารย์ (ต่อ)

ดัชนีคุณภาพ องค์ประกอบด้านคุณภาพอาจารย์	มหาวิทยาลัยที่/ผลการดำเนินการตามดัชนี											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
24. มีจำนวนอาจารย์ต่อจำนวนนักศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของทบวง	I	I	P	I	I	I	I	I	I	P	I	I
25. จำนวนครั้งโดยเฉลี่ยต่อปีของอาจารย์ในสาขาวิชาที่เข้าร่วมประชุมหรือสัมมนาการวิจัยทางการศึกษาระดับชาติหรือระดับนานาชาติ	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
26. จำนวนงานวิจัยเฉลี่ยของอาจารย์ในสาขาวิชาที่ได้รับการเผยแพร่ ตีพิมพ์ และเสนอในการประชุมสัมมนาทางวิชาการระดับชาติหรือระดับนานาชาติในรอบ 5 ปี	P	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
27. จำนวนปีเฉลี่ย (ประสบการณ์ ในการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของอาจารย์ในสาขาวิชา)	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
28. จำนวนหนังสือวิชาการหรือตำราโดยเฉลี่ยที่มีอาจารย์ในสาขาวิชาเป็นชื่อแรก (First Author) ในรอบ 5 ปี	I	I	P	I	I	I	I	I	I	P	I	I
29. จำนวนชั่วโมงสอนเฉลี่ยต่อสัปดาห์ของอาจารย์ที่สอนให้แก่สถาบันอื่น (พิเศษ)	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P

จากตารางที่ 15 พบว่า ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต องค์กรประกอบด้านคุณภาพอาจารย์ ไม่มีมหาวิทยาลัยใดที่ดำเนินการตามดัชนีคุณภาพครบทุกดัชนี

ดัชนีที่ทุกมหาวิทยาลัยดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ คือ ข้อ 6 อาจารย์ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาอย่างเป็นทางการจากสถาบันอื่น ข้อ 17 สาขาวิชามีการประเมินผลการสอนของอาจารย์อย่างเป็นทางการทุกภาคการศึกษา ข้อ 19 จำนวนชั่วโมงสอนในสาขาวิชาของอาจารย์มีความเหมาะสม ข้อ 21 ห้องทำงานมีปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานและให้คำปรึกษา ข้อ 25 อาจารย์ได้เข้าร่วมสัมมนาการวิจัยระดับชาติ และระดับนานาชาติ ข้อ 27 อาจารย์ส่วนมากในสาขาวิชา มีประสบการณ์ในการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ข้อ 28 อาจารย์มีชั่วโมงสอนในสถาบันอื่น

ดัชนีที่ทุกมหาวิทยาลัยไม่ได้ดำเนินการตามเกณฑ์ดัชนีคุณภาพคือ ข้อ 15 งานวิจัยเฉลี่ยต่อไปของอาจารย์ ข้อ 20 รางวัลผลงานวิชาการที่อาจารย์ได้รับ และข้อ 26 งานวิจัยที่ได้รับเชิญให้นำเสนอในการประชุมสัมมนาทางวิชาการ

ตารางที่ 16 ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต
องค์ประกอบด้านหลักสูตร (ต่อ)

ดัชนีคุณภาพ องค์ประกอบด้านหลักสูตร	มหาวิทยาลัยที่/ผลการดำเนินการตามดัชนี											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
9. ระดับความพึงพอใจของอาจารย์ในสาขาวิชาโดยเฉลี่ย ต่อผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหลักสูตร	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
10. สาขาวิชามีแผนการใช้หลักสูตรที่ชัดเจน และเป็นไป ได้ในการนำไปปฏิบัติจริง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 16 พบว่า ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท องค์กรประกอบด้านหลักสูตร ไม่มีมหาวิทยาลัยใดที่ดำเนินการตามดัชนีคุณภาพครบทุกดัชนี

ดัชนีที่ทุกมหาวิทยาลัยดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ คือ ข้อ 3 จำนวนวิชาเลือกที่เปิดให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนได้ ข้อ 4 เปิดสอนวิชาเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าอิสระเพื่อการบริหาร ข้อ 6 มีเกณฑ์ที่ชัดในการพิจารณาหัวข้อวิทยานิพนธ์ และการศึกษาค้นคว้าอิสระ ข้อ 7 มีระบบการตรวจสอบความเหมาะสมของผลการประเมินทุกรายวิชาโดยคณะกรรมการ และข้อ 9 อาจารย์ส่วนมากมีความพึงพอใจต่อผลการจัดการเรียนการสอน

ดัชนี ข้อ 8 ผู้วิจัยไม่สามารถประเมินได้ด้วยตนเอง จึงไม่ได้ตัดสินใจว่าดำเนินการตามเกณฑ์หรือไม่

ตารางที่ 17 ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต
องค์ประกอบด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล

ดัชนีคุณภาพ องค์ประกอบด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	มหาวิทยาลัยที่/ผลการดำเนินการตามดัชนี											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลรายวิชาอย่างชัดเจนรวมทั้งประกาศให้นักศึกษาได้รับรู้ล่วงหน้าอย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
2. จำนวนอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/การศึกษา คำนวณว่าอิสระต่อจำนวนนักศึกษา	P	I	P	I	I	I	I	I	I	P	I	I
3. มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใช้ในการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการใช้สื่อวัตกรรมการศึกษาสำหรับสืบค้นข้อมูล และเรียนรู้ด้วยตนเอง	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
4. มีเกณฑ์การอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ชัดเจน	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
5. จำนวนอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาไม่น้อยกว่าวิชาละ 2 คน	I	P	I	I	I	I	I	I	I	P	I	I
6. มีการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้วิจัยเป็นฐาน	P	P	P	P	P	P	I	P	I	P	I	I

ตารางที่ 17 ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต
องค์ประกอบด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล (ต่อ)

ดัชนีคุณภาพ องค์ประกอบด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	มหาวิทยาลัยที่/ผลการดำเนินการตามดัชนี											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
7. ความเหมาะสมในการวางแผนและการจัดทำแผนการ สอนรายวิชาที่เปิดสอน	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
8. การมีฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องการเรียนการสอน	P	I	I	I	I	I	I	P	I	P	I	I
9. ผลการประเมินหรือเกรดของรายวิชามีการประกาศให้ นิสิต/นักศึกษาทราบอย่างทั่วถึงและตรงเวลา	I	P	P	P	P	P	I	P	I	P	I	I
10. เกณฑ์ประเมินวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
11. เกณฑ์อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/การศึกษา ค้นคว้าอิสระเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิต ศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย	P	I	P	I	I	I	I	I	I	P	I	I

จากตารางที่ 17 พบว่า ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต องค์กรประกอบด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล ไม่มีมหาวิทยาลัยใดที่ดำเนินการตามดัชนีคุณภาพครบทุกดัชนี

ดัชนีที่ทุกมหาวิทยาลัยดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ คือ ข้อ 1 มีการกำหนดเกณฑ์ประเมินผลรายวิชาอย่างชัดเจน และประกาศให้นักศึกษารับรู้ล่วงหน้าอย่างทั่วถึง ข้อ 4 มีเกณฑ์การอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่ชัดเจน ข้อ 7 มีการวางแผนและการจัดทำแผนการสอน และข้อ 10 มีเกณฑ์การประเมินวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระอย่างชัดเจน

ดัชนีที่น่าสนใจ เช่น ข้อ 5 อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาไม่น้อยกว่าวิชาละ 2 คน มีมหาวิทยาลัยเพียง 2 แห่งที่ดำเนินการตามเกณฑ์นี้ ข้อ 2 จำนวนอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระต่อจำนวนนักศึกษา ข้อ 8 การมีฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และข้อ 11 เกณฑ์อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นไปตามเกณฑ์ทบวงมหาวิทยาลัย มีมหาวิทยาลัย เพียง 3 แห่งที่ได้จัดทำฐานข้อมูลไว้ในสาขาวิชา

ดัชนีที่ทุกมหาวิทยาลัยไม่ได้ดำเนินการตามเกณฑ์ดัชนีคุณภาพคือ ข้อ 3 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษา มีนักศึกษาจำนวนน้อยมากที่ใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ตารางที่ 18 ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต
องค์ประกอบด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา และมหาบัณฑิต (ต่อ)

ดัชนีคุณภาพ องค์ประกอบด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา และมหาบัณฑิต	มหาวิทยาลัยที่/ผลการดำเนินการตามดัชนี											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
7. อัตราส่วนระหว่างจำนวนผู้สมัครเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโทของสาขาวิชาต่อจำนวนนักศึกษาที่รับเข้าจริง	I	I	I	I	P	I	I	I	I	P	I	I
8. ร้อยละของนักศึกษาในสาขาวิชาแต่ละรุ่นที่มีผลงานวิทยานิพนธ์ในระดับดีมาก (Excellence)	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
9. ร้อยละของนักศึกษาในสาขาวิชาแต่ละรุ่นที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
10. จำนวนนักศึกษาที่ผ่านการทดสอบภาษาอังกฤษโดยใช้แบบทดสอบกลาง (TOEFL, IELTS, TOEIC) ต่อจำนวนนักศึกษาทั้งหมด	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
11. การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนแบบกระตือรือร้นของนักศึกษา	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
12. เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) โดยเฉลี่ยของนักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี	P	P	P	P	P	P	I	P	I	P	I	I

จากตารางที่ 18 พบว่า ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต องค์กรก่อตั้งด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษาและมหาบัณฑิต ไม่มีมหาวิทยาลัยใดที่ดำเนินการตามดัชนีคุณภาพครบทุกดัชนี

ดัชนีที่ทุกมหาวิทยาลัยดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ คือ ข้อ 2 เกรดเฉลี่ยสะสมนักศึกษาเมื่อจบการศึกษา ข้อ 13 ความสนใจของนักศึกษาต่อวิชาเรียนในหลักสูตร ข้อ 16 นักศึกษาส่วนมากของทุกมหาวิทยาลัยจบการศึกษาภายใน 2 ปี ข้อ 8 ส่วนหนึ่งนักศึกษาของทุกมหาวิทยาลัยมีผลงานวิทยานิพนธ์ในระดับดีมาก ข้อ 9 นักศึกษาส่วนมากมีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.50 ขึ้นไป และข้อ 11 นักศึกษาส่วนมากมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนแบบกระตือรือร้น

ดัชนีที่ทุกมหาวิทยาลัยไม่ได้ดำเนินการตามเกณฑ์ดัชนีคุณภาพคือ ข้อ 10 ทักษะการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ข้อ 18 การผลิตผลงานทางวิชาการหลังจากจบการศึกษา

ดัชนีที่ผู้วิจัยไม่สามารถประเมินได้ด้วยตนเอง คือ ข้อ 14 คุณลักษณะของมหาบัณฑิตในสาขาวิชาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ ข้อ 17 ระดับความพึงพอใจของอาจารย์ที่มีต่อคุณภาพของนักศึกษา

ตารางที่ 19 ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต
องค์ประกอบด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา

ดัชนีคุณภาพ องค์ประกอบด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา	มหาวิทยาลัยที่/ผลการดำเนินการตามดัชนี											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. การมีแหล่งฝึกปฏิบัติที่เอื้อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงานทางวิชาชีพ	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
2 ห้องสมุดในคณะมีการจัดระบบในการสืบค้นยืมคืนโดยใช้คอมพิวเตอร์	P	P	P	I	I	I	I	P	P	P	P	P
3 จำนวนวารสารทางวิชาการ	P	I	P	I	P	P	I	I	I	P	I	I
4. จำนวนวารสารวิชาการในสาขาวิชาทางการบริหารการศึกษาจากต่างประเทศที่มีอยู่ในห้องสมุดคณะปัจจุบัน	P	I	I	I	P	I	I	I	I	P	I	P
5. อัตราส่วนระหว่างจำนวนหนังสือหรือตำราในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่สั่งซื้อเข้าห้องสมุดคณะในรอบ 5 ปี ต่อจำนวนนักศึกษาในสาขาวิชาที่มีอยู่ในปัจจุบัน	P	I	P	I	P	P	I	P	I	P	I	P
6. ห้องสมุดคณะมีบริการสำหรับนักศึกษาในการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการจากฐานข้อมูลทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศด้วยคอมพิวเตอร์ เช่น Internet E-mail เป็นต้น	P	P	P	I	I	I	I	P	P	P	P	P

ตารางที่ 19 ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท
องค์ประกอบด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา (ต่อ)

ดัชนีคุณภาพ องค์ประกอบด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา	มหาวิทยาลัยที่/ผลการดำเนินการตามดัชนี											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
7. อัตราส่วนระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ของสาขาวิชาที่ให้บริการสำหรับนักศึกษาในการสืบค้นหรือปฏิบัติงานต่อจำนวนนักศึกษาทั้งหมดในสาขาวิชา	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
8. อัตราส่วนระหว่างจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ของคณะที่ให้บริการสำหรับนักศึกษาในการสืบค้นข้อมูลหรือปฏิบัติงานต่อจำนวนนักศึกษาทั้งหมดในคณะ	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
9. จำนวนหนังสือเกี่ยวกับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในห้องสมุด	P	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
10. ห้องสมุดคณะมีแผนกเฉพาะสำหรับการให้บริการค้นหา ยืมและคืนวิทยานิพนธ์	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P

จากตารางที่ 19 พบว่า ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต องค์กรประกอบด้านทรัพยากรสนับสนุน การศึกษา ไม่มีมหาวิทยาลัยใดที่ดำเนินการตามดัชนีคุณภาพครบทุกดัชนี

ดัชนีที่ทุกมหาวิทยาลัยดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ คือ ข้อ10 ในขณะที่มีแผนเฉพาะสำหรับการให้บริการค้นหา ยืมคืนวิทยานิพนธ์

ดัชนีที่ทุกมหาวิทยาลัยไม่ได้ดำเนินการตามเกณฑ์ดัชนีคุณภาพคือ ข้อ 1 การมีแหล่งฝึก ปฏิบัติงานตามความสนใจของนิสิต/นักศึกษา ข้อ7 และข้อ8 จำนวนคอมพิวเตอร์ในสาขาวิชาและ ในคณะมีไม่เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา ตามเกณฑ์ทบวงมหาวิทยาลัย

ดัชนีที่น่าสนใจ เช่น ข้อ ข้อ 3 และข้อ9 จำนวนหนังสือเกี่ยวกับสาขาวิชาการบริหาร การศึกษา และวารสารทางวิชาการ มีมหาวิทยาลัยบางแห่ง ซึ่งเป็นส่วนน้อยที่มีหนังสือ และวารสารให้ ค้นคว้าอย่างหลากหลาย

ตารางที่ 20 ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต
องค์ประกอบด้านการบริหาร

ดัชนีคุณภาพ องค์ประกอบด้านการบริหาร	มหาวิทยาลัยที่/ผลการดำเนินการตามดัชนี											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. มีแผนงานประจำปีที่ครอบคลุมการจัดการศึกษา	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
2. มีระบบประกันคุณภาพและการประเมินผล การดำเนินงาน	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
3. มีระบบการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพและ โปร่งใส	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. มีการจัดประชุมอาจารย์ในสาขาวิชาเพื่อสำรวจ ความต้องการ ปัญหาและปรับปรุงแผนการดำเนินงาน	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
5. มีความพยายามในการกระตุ้นความเชื่อ ทศนคติ และ การปฏิบัติอย่างจริงจังของอาจารย์ นักศึกษา เพื่อ คุณภาพของสาขาวิชา	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
6. รายงานการประเมินตนเองได้จัดพิมพ์เผยแพร่ให้ ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง	I	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
7. มีแผนพัฒนาสาขาวิชาที่ชัดเจนทั้งแผนระยะสั้นและ แผนระยะยาว	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P

จากตารางที่ 20 พบว่า ผลการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท องค์ประกอบด้านการบริหาร ไม่มีมหาวิทยาลัยใดที่ดำเนินการตามดัชนีคุณภาพครบทุกดัชนี

ดัชนีที่ทุกมหาวิทยาลัยดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ คือ ข้อ 1 มีแผนงานประจำปีที่ครอบคลุมการจัดการศึกษา ข้อ 2 มีระบบประกันคุณภาพและการประเมินผลการดำเนินงาน ข้อ 4 มีการจัดประชุมอาจารย์ในสาขาวิชาเพื่อสำรวจความต้องการ ปัญหาและปรับปรุงแผนการดำเนินงาน ข้อ 7 มีแผนการพัฒนาสาขาวิชาที่ชัดเจนทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว และข้อ 9 มีการประเมินผลงานทุกแผนงานอย่างเป็นระบบ

ดัชนีที่ทุกมหาวิทยาลัยไม่ได้ดำเนินการตามเกณฑ์ดัชนีคุณภาพคือ ข้อ 10 มีแบบแผนการรับอาจารย์ใหม่และการพัฒนาอาจารย์ในสาขาวิชาเป็นประจำทุกปี มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งไม่สามารถดำเนินการตามเกณฑ์ได้เนื่องจากมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ มีแผนการใช้ทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า เมื่อมีการเกษียณอายุราชการหรืออาจารย์ลาออก จึงไม่สามารถวางแผนการรับอาจารย์ใหม่ได้

ดัชนีที่น่าสนใจ คือ ข้อ 6 มีมหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียวที่ไม่ได้จัดพิมพ์รายงานการประเมินตนเองเพื่อเผยแพร่

ดัชนีที่ผู้วิจัยไม่สามารถประเมินได้ คือ ข้อ 3 มีระบบการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส

2.3 ส่วนที่ 3 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต

จากการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีที่ได้จากการในระยะเวลาที่ 1 พบว่า ในองค์ประกอบคุณภาพทั้ง 6 ด้าน นั้น ไม่มีมหาวิทยาลัยใด ที่มีคุณภาพตามดัชนีชี้วัดครบทุกตัวชี้วัดและทุกองค์ประกอบ แต่มีมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพบางองค์ประกอบ ครบทุกตัวชี้วัด ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพ ในทุกมหาวิทยาลัย โดยการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม อีกครั้ง ผลการวิจัย พบว่า

1. อาจารย์

1.1 อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ ทั้ง 12 แห่ง ทั้งหมด 80 คน แต่จำนวนนักศึกษาในสาขา มีจำนวนมากกว่า 9,000 คน ซึ่งอัตราส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษา ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัย ที่กำหนดให้อาจารย์ประจำสาขาวิชาต่อจำนวนนักศึกษา คือ 1 ต่อ 5 นอกจากนั้น มีอาจารย์ถึง 35 คนที่ไม่จบการศึกษาสาขาบริหารการศึกษา ทำให้เกิดปัญหาไม่สามารถควบคุมวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระ ให้มีคุณภาพได้ และพบว่า บางมหาวิทยาลัยนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์หรือการศึกษาค้นคว้าอิสระแล้ว ซึ่งขัดกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ว่า “ผลิตนักวิจัยมืออาชีพ” ภาควิชา/สาขาวิชาการบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ใช้วิธีในการแก้ปัญหาคือ เชิญอาจารย์สาขาอื่น อาจารย์ภายนอกมหาวิทยาลัย และนักวิชามาช่วยสอน

1.2 อาจารย์ไม่มีเวลาในการทำวิจัยและผลงานวิชาการ เนื่องจากมีภาระงานสอนเป็นจำนวนมาก

1.3 อาจารย์สาขาบริหารการศึกษา มีความทุ่มเทในการสอนมาก เนื่องจาก มีอาจารย์จำนวนน้อยต่อนักศึกษาจำนวนมาก

1.4 อาจารย์ส่วนมากขาดประสบการณ์ตรงทางการบริหาร ส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาเอก แล้วเข้าเป็นอาจารย์สอนทันที จึงทำให้ไม่เข้าใจบริบทด้านการศึกษาดีพอ เน้นแต่ด้านการสอน อ่อนด้อยด้านการวิจัย

2. ทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา เนื่องจากจำนวนนักศึกษาจำนวนมาก จึงทำให้ทรัพยากรสนับสนุนไม่เพียงพอต่อความต้องการ

2.1 จำนวนคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอต่อการสืบค้นข้อมูล

2.2 จำนวนวารสารต่างประเทศที่เกี่ยวกับการศึกษาในห้องสมุดมีจำนวนน้อย

2.3 บางมหาวิทยาลัยเปิดศูนย์หลายจังหวัด แต่ไม่มีห้องสมุดสำหรับค้นคว้า

3. นิสิตนักศึกษา

3.1 การคัดเลือกผู้เข้าเรียนในหลักสูตร ปัจจุบันมีข้อจำกัดในการคัดเลือก เนื่องจาก มีสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน มากกว่า 60 แห่งที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต และแต่ละแห่งเปิดรับนักศึกษาเป็นจำนวนมาก ทำให้มีผู้สมัครแต่ละแห่ง บางแห่งไม่ถึงจำนวนที่ต้องการ ดังนั้นมหาวิทยาลัยต้องรับผู้สมัครทั้งหมดเข้าเรียน

3.2 นักศึกษาส่วนมากมีข้อจำกัดในเรื่องการใช้ภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3.3 นักศึกษาไม่มีทักษะการเขียนวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระ และทักษะในการสืบค้นข้อมูล ทำให้เกิดปัญหาการคัดลอกงานวิจัย

4. หลักสูตร

4.1 มหาวิทยาลัยส่วนมากไม่มีการปรับปรุงและประเมินผลหลักสูตรตามระยะเวลาที่เหมาะสม และรายวิชาในหลักสูตรไม่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา

4.2 บางมหาวิทยาลัยไม่มีนักศึกษาที่เรียนแผน ก (แบบ ทำวิทยานิพนธ์) ซึ่งเป็นการจัดการสอนที่ผิดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ที่ต้องการผลิตนักวิจัย

4.3 อัตราส่วนของนักศึกษา ที่ทำวิทยานิพนธ์มีจำนวนน้อยกว่านักศึกษาที่ไม่ทำวิทยานิพนธ์ (แผน ข มากกว่าแผน ก) เป็นจำนวนมาก ปัจจุบันสาขาวิชาการบริหารการศึกษานในมหาวิทยาลัยบางแห่งไม่มีนักศึกษาที่เลือกเรียน แผน ก หรือเลือกทำวิทยานิพนธ์

5. กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล

5.1 ในกระบวนการเรียนการสอนส่วนมากสอนเป็นกลุ่มใหญ่ นักศึกษามีโอกาสใกล้ชิดกับอาจารย์น้อย และการเสนอผลงานไม่สามารถทำเป็นรายบุคคลได้ นักศึกษาบางคนไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น หรือความสามารถโดยการนำเสนอผลงานหน้าชั้น

5.2 ในการประเมินผลมีข้อจำกัดคือ อาจารย์ผู้สอนไม่สามารถอ่านรายงานในชั้นที่นักศึกษาส่งให้ตรวจโดยละเอียด เนื่องจากจำนวนนักศึกษามีมาก วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาส่วนมากเป็นลักษณะการตัดต่อ เนื่องจากไม่มีระบบตรวจสอบที่ทันสมัย

5.3 การประเมินผลงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ วิทยานิพนธ์ รวมถึงรายงานที่ได้รับมอบในรายวิชาทำได้ไม่รอบคอบและรัดกุม นักศึกษาคัดลอกผลงานและอาจารย์ไม่สามารถตรวจสอบได้ เนื่องจากมีนักศึกษาจำนวนมาก และผู้จัดการรายวิชา และผู้ช่วยสอนไม่มีความสามารถเพียงพอในการตรวจสอบความถูกต้องของงาน

6. ด้านการบริหาร

6.1 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐมีการบริหารจัดการที่ดี เนื่องจากมหาวิทยาลัยต้องแข่งขันปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่ยอมรับ

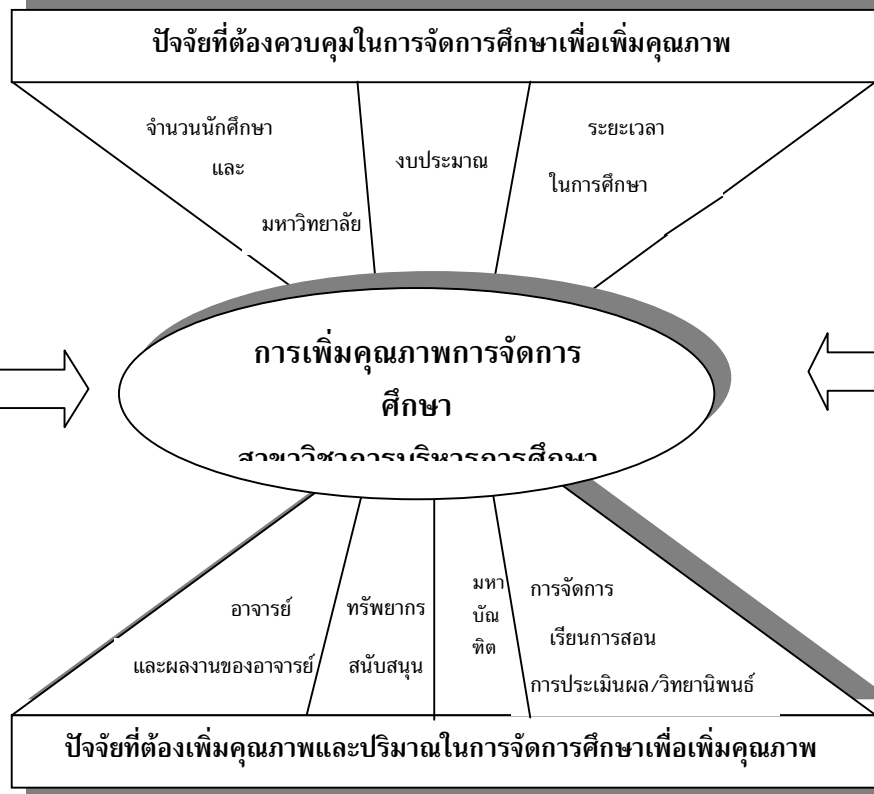
6.2 คณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษาส่วนมากขาดประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา ไม่เคยบริหาร ไม่มีประสบการณ์ตรงด้านการบริหาร

6.2 ปัญหาที่พบส่วนมากในเกือบทุกมหาวิทยาลัย คือ ระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ และฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานการบริหาร

3. ตอนที่ 3 ผลการพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ในการพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากปัญหา จุดอ่อนที่ค้นพบ บูรณาการกับทฤษฎีที่ศึกษา และความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ได้ร่างรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท ดังภาพที่ 7 และผลการประเมินองค์ประกอบของรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 27 ท่าน ดังตารางที่ 21 ถึงตารางที่ 26

สมรรถนะมหาบัณฑิต มหาบัณฑิตทางการบริหารการศึกษาต้องมีสมรรถนะ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการวิจัย และด้านการสอนและการเป็นที่ปรึกษาวิชาการ โดยทั้ง 4 สมรรถนะ จะต้องอยู่บนฐานของ ความสามารถทางภาษา และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

หลักสูตร
เป็นหลักสูตรที่มีการปรับปรุงและประเมินผลทุก 5 ปี ประมวลรายวิชาและการวางแผนการจัดการเรียนการสอนของรายวิชา มีความทันสมัย มีความสอดคล้องกันทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นักศึกษาสามารถประยุกต์

การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้
* สร้างองค์กรเครือข่ายทางบริหารการศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนผลงานหรือ ข้อมูลเป็นการสร้างความเป็นเลิศทางการบริหารและการจัดการศึกษาร่วมกัน
* สร้างฐานข้อมูลการวิจัยทางการบริหารการศึกษา เพื่อให้

การประกันคุณภาพ มีระบบการประกันคุณภาพที่สามารถตรวจสอบและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาในรูปคณะกรรมการ นำผลการตรวจสอบและประเมินคุณภาพจากคณะกรรมการมาจัดพิมพ์และเผยแพร่ และมีฐานข้อมูลที่ตรวจสอบได้ง่าย

ภาพที่ 7 ร่างรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่ม
คุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านคุณภาพอาจารย์

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านคุณภาพอาจารย์	ระดับความเหมาะสม	
	\bar{X}	S.D.
1. วุฒิต่างการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการบริหารการศึกษา	4.29	0.72
2. อุณหภูมิห้องทำงานอาจารย์อยู่ในระดับที่เย็นสบาย/มีเครื่องปรับอากาศ แสงสว่างมีเพียงพอ ปราศจากสิ่งรบกวนสมาธิ	4.18	0.78
3. ผู้อ่านผลงาน มีผลงานวิจัยที่ตรงหรือสัมพันธ์กับผลงานที่อ่าน ซึ่งได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับชาติ รวมทั้งได้รับการยอมรับจากบุคคลในแวดวงวิชาการบริหารการศึกษาว่าเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญตรงกับเนื้อหาสาระของผลงานที่อ่าน	4.14	0.86
4. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัคร ได้ประชาสัมพันธ์ตามสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย	4.14	0.71
5. มีโทรศัพท์พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ประจำโต๊ะทำงานหรือใช้หมายเลขโทรศัพท์ร่วมกันหมายเลขละไม่เกิน 2 คน	4.11	0.75
6. ผลการสอบสัมภาษณ์ ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด	4.11	0.80
7. คะแนนความรู้ภาษาอังกฤษไม่ต่ำกว่าคะแนนที่เทียบเท่ากับคะแนน TOEFL 213 คะแนน (CBT) หรือ 550 คะแนน	4.11	0.64
8. มีเกณฑ์การคัดเลือกอาจารย์ที่สังคมยอมรับได้ว่ามีคุณภาพโดยพิจารณาจาก จำนวนปี ประสบการณ์ด้านการสอน/นิเทศนิสิต/นักศึกษา ระดับปริญญาโทไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือระดับปริญญาตรีไม่น้อยกว่า 3 ปี	4.11	0.57
9. ช่วงระยะเวลารับสมัคร อาจารย์ไม่น้อยกว่า 1 เดือน	4.11	0.84
10. สาขาวิชาหรืออาจารย์มีผลงานวิชาการที่เป็นผลลัพธ์และผลกระทบจากโครงการความร่วมมือทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง	4.07	0.82
11. ฐานข้อมูลผลงานวิจัย/ผลงานวิชาการของอาจารย์ได้จัดทำไว้อย่างมีระบบเชื่อมโยงเครือข่ายกับห้องสมุดทั้งภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย	4.07	0.78

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่ม
คุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านคุณภาพอาจารย์ (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านคุณภาพอาจารย์	ระดับความเหมาะสม	
	\bar{X}	S.D.
12. โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาต่าง ประเทศ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีความคืบหน้าเป็น ลำดับ	4.00	0.73
13. มีบุคลากรสายธุรการช่วยจัดทำสื่อและพิมพ์งาน	4.00	0.87
14. งบประมาณสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิชาการได้จัดสรรอย่าง เพียงพอ	3.98	1.05
15. มีประสบการณ์ด้านการสอนหรือการบริหารการศึกษาไม่ น้อยกว่า 3 ปี	3.96	0.80
16. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัคร ได้ประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าไม่ น้อยกว่า 1 เดือน ก่อนการเปิดรับสมัคร	3.96	0.85
17. มีการมอบหมายและกระจายภาระงานอย่างเหมาะสมกับระดับ ตำแหน่งงานและตำแหน่ง ทางวิชาการ	3.92	0.72
18. ห้องทำงานมีลักษณะเป็นห้องส่วนบุคคล หรือมีการกั้นห้องใน สภาพที่มีความเป็นส่วนบุคคล	3.88	0.69
19. การพิจารณาเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ ได้ดำเนินการอย่างจริงจัง ทั้งในด้านการประเมินคุณภาพผลการสอนและการประเมินคุณ ภาพผลงานวิชาการ	3.84	0.86
20. มีระบบส่งเสริมการผลิตผลงานวิชาการใน รูปแบบต่าง ๆ เช่น งบประมาณสนับสนุน การลาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และผลิตผลงาน วิชาการ (Sabbatical Leave)	3.81	0.68
21. พื้นที่ห้องทำงานไม่น้อยกว่า 9 ตารางเมตร/ห้อง/คน	3.78	0.75
22. ความเป็นนักวิชาการ โดยมีผลงานวิชาการในช่องทางทาง การบริหารการศึกษาที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่หรือนำเสนอในที่ ประชุมวิชาการอย่างน้อย 1 เรื่อง	3.77	0.75

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านคุณภาพอาจารย์ (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านคุณภาพอาจารย์	ระดับความเหมาะสม	
23. แบบประเมินผลการสอนรายวิชาที่จัดทำโดยคณะ มีความครอบคลุมประเด็นการประเมินทั้งด้านเนื้อหาสาระที่สอน กิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมการสอน เอกสารประกอบการสอน การวัดและประเมินผลและการแนะนำแหล่งความรู้ เพื่อให้บัณฑิต/นักศึกษาได้ศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเอง	3.77	0.80
24. มีคอมพิวเตอร์สำหรับใช้งานส่วนบุคคล และเครื่องพิมพ์	3.77	0.72
25. อัตราส่วนจำนวนอาจารย์ : จำนวนนิสิต/นักศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรบัณฑิตศึกษา (ไม่เกิน 1:15)	3.74	0.76
26. จำนวนผลงานวิชาการที่มีคุณภาพควรแก่การเผยแพร่สู่สังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ	3.62	0.88
27. การประเมินการสอนของอาจารย์ทุกรายวิชา ได้รวบรวมผลการประเมินจากเพื่อนร่วมงาน (Peer) และนิสิต/นักศึกษา รวมทั้งให้อาจารย์ผู้สอนประเมินตนเอง โดยได้กำหนดสัดส่วนน้ำหนักอย่างเหมาะสมกับความน่าเชื่อถือของผู้ประเมินแต่ละกลุ่ม	3.60	0.69
28. เกณฑ์มาตรฐานกำหนดคุณสมบัติตำแหน่งทางวิชาการแต่ละระดับตรงตามเกณฑ์มาตรฐานทบวงมหาวิทยาลัย	3.59	0.74

จากตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านคุณภาพอาจารย์ มากกว่า 3.50 ทุกข้อ และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.29 ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3.60

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่ม
คุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านหลักสูตร

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านหลักสูตร	ระดับความเหมาะสม	
	\bar{X}	S.D.
1. ขอบข่ายหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรแต่ละสาขาวิชา หลักได้กำหนดและ จัดพิมพ์ไว้อย่างชัดเจนและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้อง ได้รับทราบอย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง	4.07	0.87
2. การประเมินหลักสูตร ได้ประเมินอย่างเป็นระบบและประเมิน ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารหลักสูตรและด้านคุณภาพของ มหาบัณฑิต โดยทำการประเมินอย่างน้อย ทุก ๆ 5 ปี	4.03	0.80
3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาชาติ และมาตรฐานวิชาการ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบัน	4.00	0.78
4. มีผลงานวิชาการที่ตรงหรือสัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาในรายวิชา	4.00	0.59
5. มีผลงานวิชาการ/ผลงานที่ตรงหรือสัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหา หัวข้อที่สอน	3.98	0.74
6. มีปริมาณภาระงานที่ไม่มากเกินไปของอาจารย์ท่านอื่น ๆ	3.98	0.57
7. ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรได้ผลิตผลงานที่เป็นประโยชน์ ต่อคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับ มหาบัณฑิตอย่างต่อเนื่องในขณะที่ยังดำรงตำแหน่ง ทั้งนี้ต้องเป็น ผลงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม	3.96	0.64
8. คำอธิบายรายวิชาที่มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีความ สอดคล้องกัน โดยคำอธิบายรายวิชาของวิชาภาคทฤษฎีเน้นสาระ เกี่ยวกับ แนวคิด หลักการทฤษฎี ส่วนคำอธิบายรายวิชาของวิชา ภาคปฏิบัติเน้นการนำแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่กำหนดใน คำอธิบายรายวิชาของวิชาภาคทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ	3.96	0.80
9. จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรทั้งหลักเป็นไปตามเกณฑ์ มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย	3.96	0.85
10. รายวิชาบังคับในหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร แต่ละสาขา	3.92	0.67

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่ม
คุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านหลักสูตร (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านหลักสูตร	ระดับความเหมาะสม	
	\bar{X}	S.D.
11. เกณฑ์สำหรับการพิจารณาอาจารย์พิเศษ ประกอบด้วย มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท	3.92	0.68
12. เกณฑ์สำหรับการพิจารณากำหนดอาจารย์ผู้สอนแต่ละรายวิชา ประกอบด้วย อาจารย์มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโทที่ตรงหรือ สัมพันธ์กับสาขาวิชา และตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์	3.92	0.67
13. รายวิชาเลือก มีทั้งรายวิชาเลือกในคณะและนอกคณะ ไม่มีวิชา บังคับเลือก	3.89	0.75
14. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีถ้อยคำ/ข้อความที่สะท้อนถึง การมุ่งผลิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ผู้บริหาร ที่มีวิสัยทัศน์ มีโลกทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถในระดับ สากล	3.89	0.81
15. ผลการประเมินหลักสูตรได้นำมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรให้มีเนื้อหา สาระที่ก้าวหน้าทันกับวิทยาการสมัยใหม่และสนองความต้องการ ของสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย	3.88	0.64
16. ได้รับการยอมรับจากสังคมอย่างประจักษ์ว่าเป็นผู้ที่มี ความเชี่ยวชาญตรงตามขอบข่ายเนื้อหาในหัวข้อที่สอน	3.76	0.72
17. ประมวลรายวิชาและการวางแผนการจัดการเรียนการสอนของ รายวิชาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมีความสอดคล้อง และ เชื่อมโยงกัน และนิสิต นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ในสภาพจริง	3.74	0.71
18. ประมวลรายวิชาทุกรายวิชาได้จัดตามแบบฟอร์มที่กำหนด โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับคำอธิบายรายวิชา วัตถุประสงค์ของ รายวิชา หัวข้อที่สอน จำนวนหน่วยกิต วัน เวลาที่สอน กิจกรรม การเรียนการสอน รายงานที่มอบหมาย ตำรา หนังสืออ่าน ประกอบ สัตว์ส่วนน้ำหนักระแนง แต่ละกิจกรรมและวิธีการ ตัดเกรด สำหรับให้นิสิต/นักศึกษาได้รับรู้ข้อมูลอย่างเพียงพอ เพื่อการตัดสินใจลงทะเบียนเรียน	3.55	0.93

จากตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านหลักสูตร มากกว่า 3.50 ทุกข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 4.07 และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ 3.55

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	ระดับความเหมาะสม	
	\bar{X}	S.D.
1. มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทที่ตรงกับสาขาวิชาและมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ รวมทั้งมีผลงานวิชาการที่ตรงหรือสัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ	4.25	0.65
2. การประเมินผลการเรียนทุกรายวิชา ได้ใช้วิธีการประเมินหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การทดสอบ รายงานและการนำเสนอการร่วมอภิปราย/แสดงความคิดเห็น การประเมินจากแฟ้มพอดโฟลิโอ (Portfolio)	4.25	0.63
3. การมอบหมายอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา ได้มอบหมายให้มีจำนวนอาจารย์ผู้รับผิดชอบไม่น้อยกว่า 2 คน/รายวิชา ทั้งนี้เพื่อให้อาจารย์ได้ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนิสิต/นักศึกษา	4.18	0.62
4. มีเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ชัดเจน	4.14	0.71
5. การประเมินผลการเรียนทุกรายวิชา อาจารย์ผู้สอนทุกคนในรายวิชานั้น ๆ ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลและตัดสินผล	4.03	0.85
6. มีการกำหนดให้นิสิต/นักศึกษาทำรายงานกลุ่มหรือทำกิจกรรมกลุ่ม	4.00	0.78
7. ประมวลรายวิชาทุกรายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา ได้ระบุวิธีการประเมินผล น้ำหนักคะแนนแต่ละส่วนและวิธีการตัดเกรด อย่างเหมาะสม	4.00	0.91

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	ระดับความเหมาะสม	
	\bar{X}	S.D.
8. ผลสอบหรือเกรดของทุกรายวิชา ได้นำมาพิจารณาในคณะกรรมการสาขาวิชา/ภาควิชา/คณะฯ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและรับรองผลการประเมิน ก่อนดำเนินการไปยังบัณฑิตวิทยาลัย	3.97	0.59
9. เกณฑ์อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระได้กำหนดไว้คือ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกที่ตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาและมีผลงานวิชาการที่ตรงหรือสัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ หรือ	3.96	0.70
10. การประเมินผลรายงานและการเรียนทุกรายวิชา อาจารย์ผู้สอนได้ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นิสิต/นักศึกษา	3.94	0.95
11. เกณฑ์การพิจารณาอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้ประกาศให้นิสิต/นักศึกษารับทราบล่วงหน้าอย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง	3.92	0.82
12. นิสิต/นักศึกษาได้รับประมวลรายวิชาทุกรายวิชาที่ลงทะเบียน ภายในสัปดาห์แรกที่เปิดสอนพร้อมได้รับการอธิบาย/ชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดของงานที่มอบหมายรวมถึงวันกำหนดส่งรายงานและการประเมินผล	3.92	0.82
13. การเรียนการสอนทุกรายวิชา ได้นำวิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่เน้นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนิสิต/นักศึกษา ได้แก่ การสัมมนา การอภิปราย การสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research Based) การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based) เป็นต้น	3.92	0.78
14. เกณฑ์ประเมินวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนและให้นิสิต/นักศึกษาได้รับรู้โดยทั่วถึง	3.89	0.84

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	ระดับความเหมาะสม	
	\bar{X}	S.D.
15. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ แต่ละท่านเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักไม่เกิน 5 เล่ม หรือเป็นที่ปรึกษาโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระไม่เกิน 15 เล่ม ทั้งนี้มีความยืดหยุ่นตามประสบการณ์เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และภาระงานในบทบาทหน้าที่ (วิทยานิพนธ์ 1 เล่ม เทียบเท่ากับโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ 3 เล่ม)	3.88	0.75
16. คณะกรรมการสอบเป็นไปตามระเบียบบัณฑิตศึกษาของแต่ละสถาบัน ทั้งนี้ต้องมีผู้ทรงคุณวุฒินอกหน่วยงานอย่างน้อย 1 ท่าน เป็นกรรมการสอบโดยต้องมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์มาตรฐาน ทบวงฯ	3.85	0.81
17. การประเมินผลการเรียนทุกรายวิชา อาจารย์ผู้สอนได้ทำการประเมินผลเป็นระยะ ๆ และนำผลการประเมินมาพิจารณาในแง่ของความก้าวหน้าและการมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของนิสิต/นักศึกษา เพื่อเพิ่มความมั่นใจแก่อาจารย์ผู้สอนในการตัดสินผลการเรียนของนิสิต/นักศึกษา	3.81	0.92

จากตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล มากกว่า 3.50 ทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.25 และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 3.81

ตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่ม
คุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา และมหาดบัณฑิต

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษาและมหาดบัณฑิต	ระดับความเหมาะสม	
	\bar{X}	S.D.
1. สารสำคัญที่จัดพิมพ์ในคู่มือนิสิต/นักศึกษา เป็นข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงในสภาพปัจจุบัน	4.07	0.72
2. คะแนนความรู้ภาษาอังกฤษไม่ต่ำกว่าคะแนนที่เทียบเท่าคะแนน TOEFL 173 คะแนน (CBT) หรือ 500 คะแนน	4.03	0.80
3. การขายใบสมัครและการสมัคร มีทั้งระบบขายใบสมัคร/รับสมัครทั้งโดยตรงและระบบทางไปรษณีย์ และการสมัครทาง Internet	4.00	0.62
4. คณะกรรมการสอบคัดเลือกได้ดำเนินการคัดเลือกโดยยึดเกณฑ์ที่กำหนดมาใช้ในการพิจารณา	3.96	0.70
5. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัคร ได้ประชาสัมพันธ์ตามสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย	3.96	0.70
6. มีการดำเนินกิจกรรมพัฒนานิสิต/นักศึกษาที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการใช้สื่อนวัตกรรมทางการศึกษา และสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ทักษะการติดต่อสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษ ทักษะการเขียนบทความทางวิชาการ ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะภาวะผู้นำ	3.92	0.72
7. เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าศึกษา ได้จัดพิมพ์ไว้ในคู่มือสมัครสอบเข้าศึกษา เพื่อให้ผู้สมัครสอบได้รู้ล่วงหน้าอย่างทั่วถึง	3.89	0.75
8. จำนวนของประสบการณ์ คือ 3 ปี	3.89	0.69
9. ช่วงระยะเวลาเปิดรับสมัครไม่น้อยกว่า 1 เดือน	3.88	0.80
10. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัครได้มีการประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 1 เดือน ก่อนเปิดรับสมัคร	3.85	0.53
11. ผลการสอบสัมภาษณ์ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด	3.81	0.73
12. คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรีไม่ต่ำกว่า 2.50	3.78	0.69

ตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา และมหาดบัณฑิต (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษาและมหาดบัณฑิต	ระดับความเหมาะสม	
	\bar{X}	S.D.
13. ในวันปฐมนิเทศนิสิต/นักศึกษา ทุกคนได้รับคู่มือนิสิต/นักศึกษา ซึ่งได้จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มบรรจุสาระสำคัญเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต คำอธิบายรายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา ระเบียบข้อบังคับการศึกษา ขั้นตอนในการสอบหัวข้อ และโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาอิสระ รวมทั้งอาจารย์ประจำหลักสูตร	3.70	0.67

จากตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา และมหาดบัณฑิต มากกว่า 3.50 ทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.07 และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 3.70

ตารางที่ 25 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา	ระดับความเหมาะสม	
	\bar{X}	S.D.
1. บริการจัดหาเอกสารจากวารสารและตำราระหว่างห้องสมุดที่มีแหล่งที่ตั้งภายในจังหวัดเดียวกัน จะได้รับเอกสารภายในระยะเวลาไม่เกิน 5 วัน	4.00	0.62
2. การให้บริการห้องสมุดนอกเวลาราชการ ได้เปิดให้บริการในช่วงเวลาที่มีข้อมูลประกอบแล้วว่า เป็นเวลาที่เอื้อต่อการใช้บริการของอาจารย์และนิสิต/นักศึกษา	3.96	0.76
3. มีแสงสว่างที่เพียงพอมีเครื่องปรับอากาศปราศจากเสียงรบกวน	3.88	0.69
4. ฐานข้อมูล ตำรา หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์และเอกสารวิชาการประจำห้องสมุดรวมทั้งสื่อการศึกษาต่าง ๆ ได้จัดทำไว้อย่างเป็นระบบและมีข้อมูลที่ตรงตามสภาพปัจจุบัน เอื้อต่อการศึกษา ค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง	3.85	0.86
5. ตำรา เอกสารวิชาการและสื่อการศึกษาทุกชนิด ได้จัดเก็บอย่างเป็นระบบระเบียบตามหมวดหมู่ สะดวกต่อการค้นหา	3.85	0.66
6. การให้บริการห้องสมุดในเวลาราชการได้เปิดให้บริการทุกวัน	3.85	0.60
7. มีระบบสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อมโยงเครือข่ายกับห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ภายในประเทศ	3.81	0.73
8. มีที่นั่งที่เป็นสัดส่วน/มีห้องเฉพาะเพื่อการศึกษาหรือทำรายงานกลุ่ม	3.81	0.68
9. บริการจัดหาเอกสารจากวารสารและตำราระหว่างห้องสมุดคณะที่ไม่ใช่แหล่งที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเดียวกัน จะได้รับเอกสารภายในระยะเวลาไม่เกิน 10 วัน	3.78	0.75
10. จำนวนวารสารทางการบริหารการศึกษา และทางการศึกษาต่างประเทศประจำห้องสมุดมีจำนวนเพียงพอ และเหมาะสมกับความต้องการ	3.77	0.75

ตารางที่ 25 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา	ระดับความเหมาะสม	
	\bar{X}	S.D.
11. มีระบบสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อมโยงเครือข่ายกับห้องสมุด คณะต่าง ๆ และห้องสมุดส่วนกลางของมหาวิทยาลัย	3.74	0.59
12. มีตำราที่มีเนื้อหาสาระสัมพันธ์กับขอบข่ายสาระวิชาในหลักสูตรซึ่ง ตีพิมพ์ จำหน่ายมาแล้วไม่เกิน 10 ปี จำนวนไม่ต่ำกว่า 75 เล่มต่อ จำนวนนิสิต/นักศึกษา 1 คน	3.74	0.71
13. มีฐานข้อมูลผลงานวิจัยต่างประเทศของสาขาบริหารการศึกษาและ สาขาที่เกี่ยวข้อง	3.74	0.85
14. ระบบอินเทอร์เน็ตมีประสิทธิภาพสูงในการสืบค้น	3.70	0.66
15. อัตราส่วนจำนวนคอมพิวเตอร์ที่ติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตผ่าน ระบบเครือข่าย : จำนวนนิสิต / นักศึกษามีอัตราส่วนที่ใกล้เคียง หรือเท่ากับ 1: 5	3.70	0.60
16. มีจำนวนพื้นที่เหมาะสมกับจำนวนอาจารย์และนิสิต/นักศึกษา	3.70	0.60
17. มีฐานข้อมูลผลงานวิจัยในประเทศของสาขาบริหารการศึกษาและ สาขาที่เกี่ยวข้อง	3.70	0.91
18. เวลาให้บริการห้องสมุด ได้เปิดบริการตรงตามเวลาที่กำหนด ทุกวันที่เปิดทำการ	3.66	0.73
19. มีระบบบริการยืม-คืนและจัดหาเอกสารจากวารสารและตำรา ระหว่างห้องสมุดคณะที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตทุกแห่ง	3.52	0.80

จากตารางที่ 25 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษามีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 4.00 และต่ำที่สุดคือ 3.52

ตารางที่ 26 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่ม
คุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านการบริหาร

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านการบริหาร	ระดับความเหมาะสม	
	\bar{X}	S.D.
1. ผลการตรวจสอบและการประเมินคุณภาพจากคณะกรรมการภายนอก ได้นำมาจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มและเผยแพร่ให้อาจารย์ บุคลากร นิสิต/นักศึกษา ผู้เกี่ยวข้องและสังคมได้ทราบอย่างเป็นทางการและทั่วถึง	4.25	0.81
2. เกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงาน ได้จัดทำโดยคณะกรรมการ/ให้อาจารย์และบุคลากรได้เข้ามามีส่วนร่วม	4.18	0.68
3. หัวหน้าภาควิชา/ประธานสาขาวิชา ได้ผลิตผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา อย่างต่อเนื่องในขณะดำรงตำแหน่ง ทั้งนี้จะต้องเป็นผลงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม	4.03	0.94
4. ได้มีการตรวจสอบคุณภาพภายนอก (External Audit) และประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย ทุก 5 ปีการศึกษา	4.03	0.58
5. รายงานการประเมินผลได้จัดพิมพ์และนำเสนอให้ผู้บริหาร อาจารย์และผู้เกี่ยวข้องได้ทราบโดยทั่วถึง	4.00	0.73
6. เกณฑ์การพิจารณาจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน งบรายได้และงบทุนต่าง ๆ ได้กำหนดอย่างชัดเจน	4.00	0.83
7. คณะกรรมการ/ผู้รับผิดชอบประกันคุณภาพฯ ได้ดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้ในคู่มืออย่างต่อเนื่องและมีความคืบหน้าเป็นลำดับ	4.00	0.78
8. ฐานข้อมูลอาจารย์ นิสิต/นักศึกษา บุคลากร/พนักงาน ครุภัณฑ์ (Hardware) ลมุลภัณฑ์ (Software) พัสดุ งบประมาณ แหล่งทุนวิจัยและฐานข้อมูลสำคัญอื่น ๆ ได้จัดทำไว้อย่างเป็นระบบ	4.00	0.78
9. ผลการประเมินตนเองได้นำมาสรุปและจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มและเผยแพร่ให้อาจารย์ บุคลากร นิสิต/นักศึกษา ผู้เกี่ยวข้องและสังคมได้ทราบอย่างเป็นทางการอย่างน้อยทุกปีการศึกษา	3.96	0.89
10. ระบบบัญชีและเอกสารการเบิกจ่าย ได้จัดทำไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ เอื้อต่อการสืบค้นและตรวจสอบ	3.92	0.87

ตารางที่ 26 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านการบริหาร (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านการบริหาร	ระดับความเหมาะสม	
	\bar{X}	S.D.
11. ผลการประเมินของทุกแผนงานได้นำมาใช้ประโยชน์ในการปรับแผน ในปีงบประมาณถัดไป	3.92	0.99
12. มีการประเมินตนเองด้านคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการ บริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตอย่างน้อยทุกปีการศึกษา	3.88	0.89
13. คณะกรรมการประเมินผล/ผู้รับผิดชอบได้ทำการประเมินผลการ ดำเนินงานของทุกแผนงาน ทั้งในด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพ	3.88	0.64
14. ขอบข่ายภาระงานของบุคลากรได้ระบุไว้อย่างชัดเจนและได้แจ้งให้ อาจารย์และบุคลากรรับทราบอย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง	3.85	0.66
15. ผลการประเมินตนเองได้นำมาพิจารณาปรับปรุงการจัดการศึกษา หลักสูตรการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตให้มีคุณ ภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ	3.85	0.71
16. ข้อมูลจากฐานข้อมูลต่าง ๆ มีความเป็นปัจจุบัน	3.85	0.94
17. ได้มีการกำกับและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณประจำเดือน อย่างสม่ำเสมอ พร้อมนำเสนอให้คณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้อง ตรวจสอบและรับรองความถูกต้อง	3.59	0.84
18. คณะกรรมการของฝ่ายงานและโครงการต่าง ๆ ที่แต่งตั้งขึ้นแสดงให้เห็น ถึงการให้อาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการกิจ การจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษาระดับปริญญา โทบัณฑิตอย่างทั่วถึง	3.56	0.93
19. รายงานการใช้จ่ายงบประมาณแต่ละปีงบประมาณได้รวบรวมจัด พิมพ์ และนำเสนอให้คณะกรรมการ และผู้เกี่ยวข้องทำการตรวจ สอบ และรับรองความถูกต้องทุกปี	3.54	0.87
20. แผนภูมิโครงสร้างการบริหารสาขาวิชาครอบคลุมภารกิจ การจัดการ ศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต	3.48	0.62

ตารางที่ 26 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านการบริหาร (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านการบริหาร	ระดับความเหมาะสม	
	\bar{X}	S.D.
21. แผนภูมิโครงสร้างการบริหารสาขาวิชาแสดงให้เห็นถึงการจัดสายการบังคับบัญชาแบบกระจายอำนาจเหมาะสมกับขนาดขององค์กร	3.46	0.70
22. แผนภูมิโครงสร้างการบริหารสาขาวิชามีช่องทางการติดต่อประสานงานที่กระชับ เอื้อต่อการติดต่อประสานงาน	3.42	0.82
23. ขอบข่ายภาระงานของบุคลากรได้ระบุไว้อย่างชัดเจนและได้แจ้งให้บุคลากรทราบอย่างทั่วถึง	3.40	0.77

จากตารางที่ 26 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านการบริหาร น้อยกว่า 3.50 จำนวน 4 ข้อ นอกนั้นมีค่าเฉลี่ย มากกว่า 3.50 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.25 และค่าเฉลี่ย ต่ำสุด คือ 3.40 ดังนั้น ข้อที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำกว่า 3.50 ทั้ง 4 ข้อ ผู้วิจัยไม่นำมาเป็นเกณฑ์ในการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตศึกษา

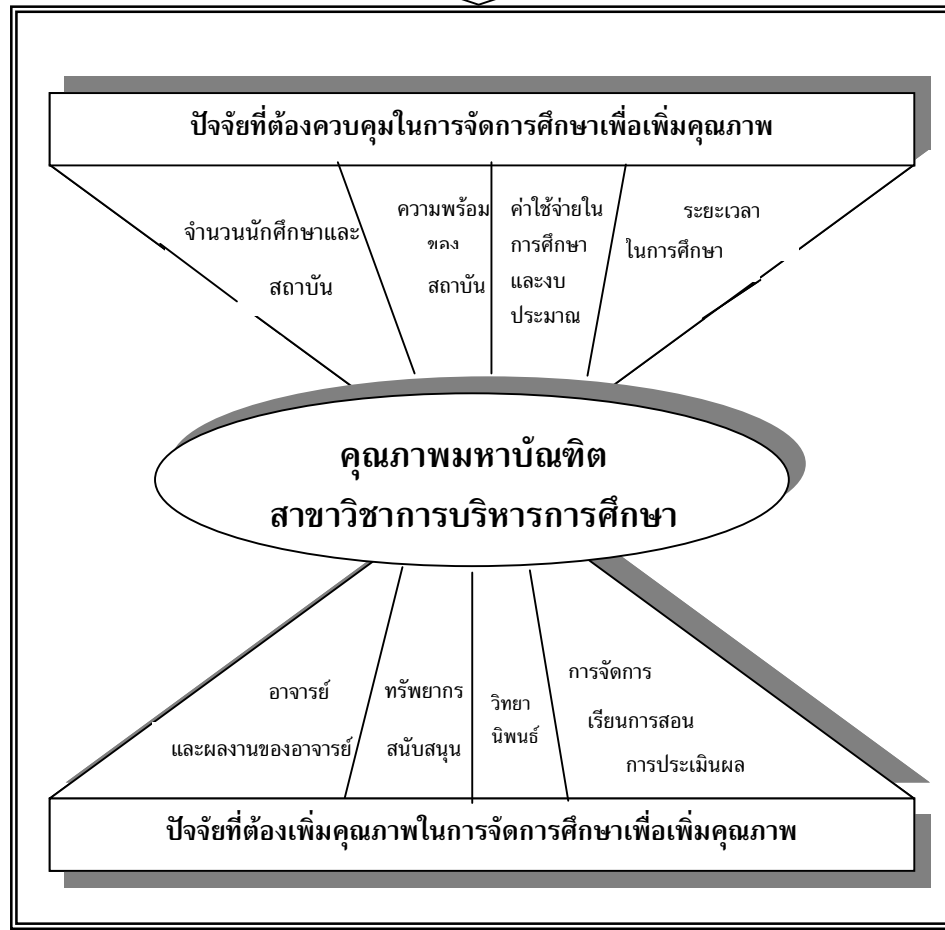
การวิจัยระยะที่ 3 เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูล จากตารางที่ 21 ถึงตาราง ที่ 26 และได้ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 27 ท่าน ผู้วิจัยได้ปรับรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ อีกครั้ง ดังภาพที่ 8 แล้วนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญที่จะเข้าร่วมสัมมนาในการวิจัยระยะที่ 4 เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อีกครั้ง

การประกันคุณภาพ มีระบบการประกันคุณภาพที่สามารถตรวจสอบและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาในรูปคณะกรรมการ นำผลการตรวจสอบและประเมินคุณภาพจากคณะกรรมการมาจัดพิมพ์และเผยแพร่ และมีฐานข้อมูลที่ตรวจสอบได้ง่าย

หลักสูตร

- * สถาบันที่เปิดสอนแต่ละแห่งใช้เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรเดียวกัน
- * เป็นหลักสูตรที่มีการปรับปรุงและประเมินผลทุก 3 ปี

ประมวลรายวิชาและการวางแผนการจัดการเรียนการสอนของรายวิชา มีความทันสมัย มีความสอดคล้องกันทั้งภาคทฤษฎีและภาค

การบริหารจัดการ

การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

- * สร้างองค์กรเครือข่ายทางบริหารการศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนผลงานหรือ ข้อมูลเป็นการสร้างความ เป็นเลิศทางการบริหารและการจัดการศึกษาร่วมกัน
- * สร้างฐานข้อมูลการวิจัยทางการบริหารการศึกษา
- * สร้างฐานข้อมูลบุคลากรทางการบริหารการศึกษา

สมรรถนะมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทางการบริหารการศึกษาต้องมีสมรรถนะ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการวิจัย และด้านการสอนและการเป็นที่ปรึกษาวิชาการ โดยทั้ง 4 สมรรถนะ จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความสามารถทางภาษา และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ภาพที่ 8 ผลการปรับ (ร่าง) รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ

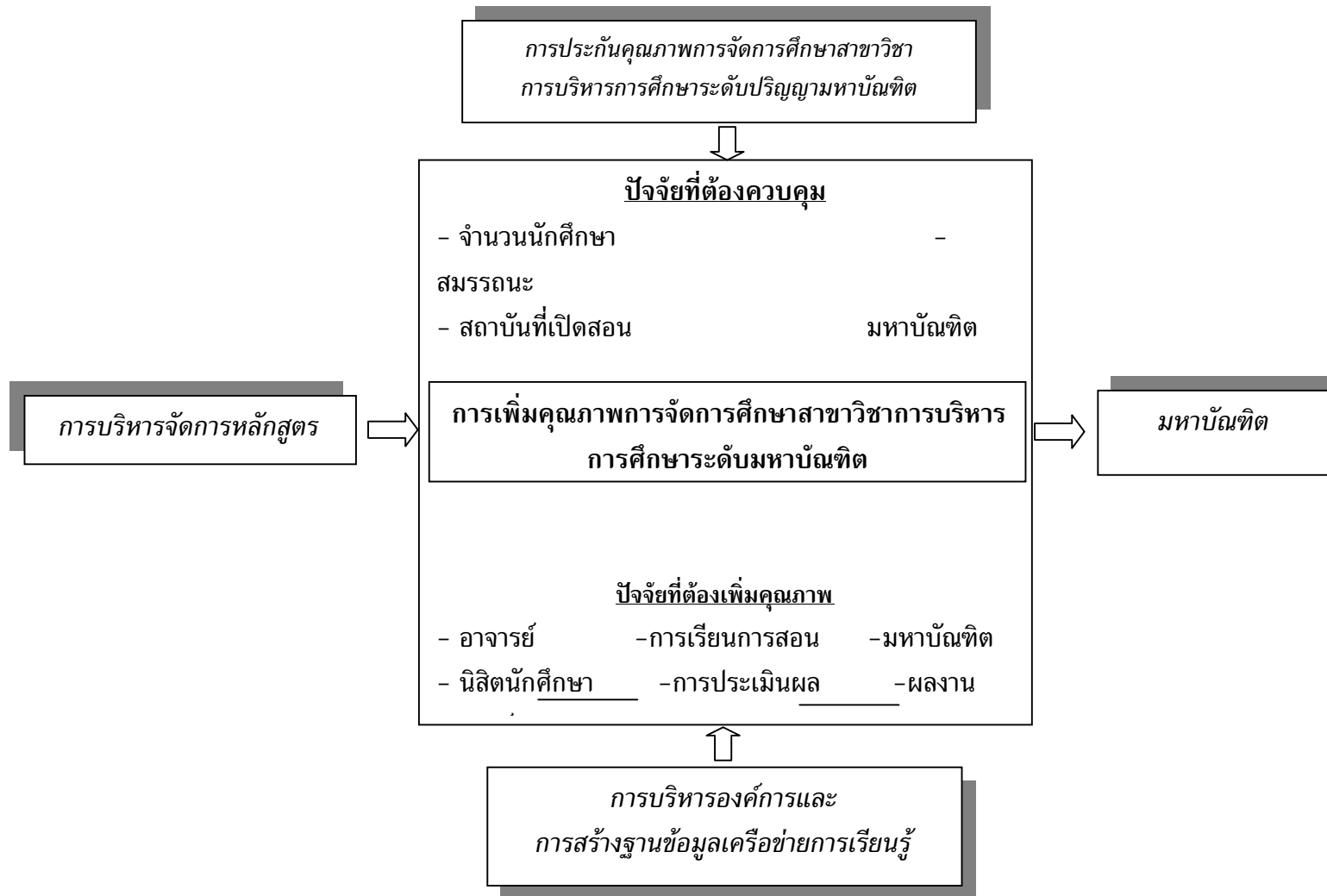
4. ตอนที่ 4 สรุปความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาความเป็นไปได้ของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ

การประเมินความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินตรวจสอบรูปแบบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมไปใช้ได้หรือไม่ สามารถนำไปใช้เพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาได้มากน้อยเพียงใด โดยได้จัดประชุมผู้เชี่ยวชาญขึ้นในวันพุธ ที่ 12 พฤศจิกายน 2546 ณ ห้องประชุม 8 อาคาร สารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมีผู้เชี่ยวชาญ เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น จำนวน 11 ท่าน (รายนามดังภาคผนวก ก)

การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนารูปแบบฯ ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ต่อไปนี้

1. ในการพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท อาจจะต้องแยกเป็น 2 แบบ คือ การจัดการศึกษาสำหรับผู้บริหาร และการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่ต้องการเป็นผู้บริหาร
2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรต้องแยกให้ชัดเจนว่าจะผลิตผู้บริหารมืออาชีพ หรือผลิตผู้ที่ต้องการเป็นผู้บริหาร แล้วจัดการศึกษาตามวัตถุประสงค์นั้น
3. ในการจัดการเรียนการสอนจะต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้มากขึ้น เนื่องจากจำนวนนักศึกษาในปัจจุบันมีมากขึ้น ในรูปแบบควรได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาผ่านการสอนทางไกล และ e-learning
4. การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์สามารถให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อความสะดวกประหยัดเวลา และเพิ่มจำนวนนักศึกษาในที่ปรึกษาให้มากกว่าเกณฑ์ที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดไว้ คือ 1: 5 โดยอาจเพิ่ม เป็น 1 : 20
5. ปัญหาที่ผู้วิจัยค้นพบ ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอว่าเป็นปัญหาที่พบในสาขาอื่นด้วย คือ จำนวนนักศึกษาระดับมหาบัณฑิตที่มากเกินไปเกินความต้องการของตลาดแรงงาน มหาวิทยาลัยเร่งผลิตเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน การจะเพิ่มคุณภาพ ต้องแก้ปัญหาดังแต่ปัจจัยนำเข้า และนโยบายการศึกษาชาติต้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจแก้ปัญหาดังกล่าว การเสนอรูปแบบในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเสนอรูปแบบในอุดมคติ คือรูปแบบที่ควรจะเป็น
6. รูปแบบการเพิ่มคุณภาพที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ได้ตามบริบทของมหาวิทยาลัย ไม่สามารถปฏิบัติจริงได้ทั้งหมด ผู้วิจัยได้ทำเป็นข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัยในบทที่ 1 และนำเสนอรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ ไว้ในบทที่ 5 (สรุปผลการวิจัย)

จากการวิจัยทั้ง 4 ระยะผู้วิจัยได้รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชา
การบริหารการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดังภาพที่ 9 และสรุปแนวทางการเพิ่มคุณภาพ
การจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต (ภาคผนวก จ)

ภาพที่ 9 รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ มีขั้นตอนในการวิจัย คือ ระยะที่ 1 พัฒนาดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่านเพื่อกำหนดองค์ประกอบดัชนีคุณภาพ และใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 17 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำดัชนีไปใช้ ระยะที่ 2 เปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพ และการสัมภาษณ์อาจารย์ นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยของรัฐ 12 แห่ง ระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพและนำเสนอแนวทางและนโยบายการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐโดยใช้แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ 27 ท่าน และระยะที่ 4 ทดสอบรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตศึกษาโดยการจัดการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ดังนี้ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งให้ความคิดเห็น ในระยะที่ 1 การพัฒนาดัชนี เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน 20 ธันวาคม 2545-กุมภาพันธ์ 2546 การวิจัยระยะที่ 2 เก็บข้อมูลเชิงประจักษ์จากมหาวิทยาลัยของรัฐ 12 แห่ง เดือนมีนาคม-สิงหาคม พ.ศ.2546 การวิจัยระยะที่ 3 เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการสร้างและพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ วันที่ 10 กันยายน-15 ตุลาคม พ.ศ.2546 และการวิจัยระยะที่ 4 ทดสอบรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยทั้ง 4 ระยะ ทั้งสิ้น 322 วัน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการดังนี้ การวิจัยระยะที่ 1 ข้อมูลสมรรถนะมหาบัณฑิตและองค์ประกอบดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาที่รวบรวมได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำดัชนีไปเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากแบบสำรวจข้อมูลภาควิชาและแบบสอบถามข้อมูลอาจารย์ นำมาหาค่าความถี่ และค่าเฉลี่ย ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง อาจารย์ นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) การวิจัยระยะที่ 3 ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับ

ความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยระยะที่ 4 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) ในบทนี้ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิจัยตามลำดับต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. การอภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ผลการวิจัยระยะที่ 1

1.1.1 สมรรถนะมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษารวบรวมได้จากผู้เชี่ยวชาญ สามารถจำแนกสมรรถนะเป็นสมรรถนะ 4 ด้าน หลัก ๆ ดังนี้

1) สมรรถนะด้านปฏิบัติงานขั้นสูง มหาบัณฑิตจะต้องมีความสามารถที่จะแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน และปัญหาวิกฤตในการบริหารสถานศึกษา หรือองค์กร ได้อย่างเหมาะสม นำความรู้ทั้งในศาสตร์การบริหารและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมาวางแผนและจัดทำโครงการพัฒนาการศึกษาให้แก่งานอย่างเชื่อมโยงครบวงจร นำความรู้ทั้งในศาสตร์การบริหารและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและจัดทำมาตรฐานการศึกษาได้ และมีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน

2) สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ มหาบัณฑิตจะต้องมีความสามารถริเริ่มจัดทำโครงการพัฒนาหน่วยงาน โครงการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการศึกษา ให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมไทยและสังคมโลก มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ ทำงานเป็นทีมและทำงานร่วมกับบุคคลในทีมการศึกษาและบุคลากรในสาขาวิชาชีพอื่น ได้อย่างมีความสุข จัดการด้านการบริหารงานบุคคล เวลา งบประมาณ และทรัพยากรอื่น ๆ ได้อย่างคุ้มค่า ประสานงานและเป็นสื่อกลางระหว่างหน่วยงานกับชุมชนได้ในทุกสถานการณ์ จัดการกับสถานการณ์ปัญหาที่ซับซ้อนทั้งที่เป็นสถานการณ์โดยทั่วไปและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิดได้อย่างเหมาะสม สามารถตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถตัดสินใจในปัญหาจริยธรรมในวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม สามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา รวมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับได้อย่างเหมาะสม

3) สมรรถนะด้านการวิจัย มหาบัณฑิตจะต้องสามารถริเริ่มการทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาได้อย่างถูกต้องตามหลักการวิจัยและให้คำแนะนำและจูงใจให้เพื่อร่วมงานทำการวิจัยได้ นำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษ พัฒนาการศึกษา และสามารถทวิวิจัย

ร่วมกับนักการศึกษา รวมทั้งสามารถทำวิจัยในลักษณะที่เป็นสหวิทยาการ โดยร่วมทำวิจัยกับบุคลากรในสาขาวิชาชีพอื่น ๆ

4) สมรรถนะด้านการสอนและการเป็นที่ปรึกษาวิชาการ มหาวิทยาลัยจะต้องสามารถผลิตผลงานวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาศึกษาและสังคม ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รอบรู้และก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศาสตร์การศึกษาและศาสตร์อื่น ๆ สามารถถ่ายทอดความรู้ การนิเทศ ให้คำแนะนำปรึกษาแก่บุคลากรในวงการศึกษาศึกษา และสาขาอื่น ๆ คติวิเคราะห์และเชื่อมโยงความรู้อย่างเป็นระบบ และใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการเขียนบทความวิชาการ การนำเสนอผลงานวิชาการและการติดต่อสื่อสารได้ถูกต้องและเหมาะสม

1.1.2 องค์ประกอบและดัชนีของคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทมหาวิทยาลัย

องค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทมหาวิทยาลัย ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การบริหาร นิสิต/นักศึกษา อาจารย์ หลักสูตร ทรัพยากรสนับสนุน กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล คุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทมหาวิทยาลัยแต่ละองค์ประกอบประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ดังนี้

1) อาจารย์ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่ง ดัชนีบ่งชี้คุณภาพของอาจารย์ ประกอบด้วย กระบวนการคัดเลือกอาจารย์ จะต้องมีความเหมาะสมมาตรฐานการคัดเลือก และวิธีการคัดเลือกที่ชัดเจน คุณภาพอาจารย์ มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์อาจารย์บัณฑิตศึกษาของสถาบัน มีความรู้ความสามารถเชิงวิชาการ จำนวนอาจารย์เพียงพอ มีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพผู้บริหารและวิชาชีพครู มีกระบวนการพัฒนาอาจารย์ และมีระบบประกันความน่าเชื่อถือของการประเมินผลการสอนและการประเมินผลงานวิชาการ

2) หลักสูตร ดัชนีบ่งชี้คุณภาพหลักสูตรประกอบด้วย องค์ประกอบหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหารายวิชาในหลักสูตร หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นได้ทำการสำรวจความต้องการของสังคม การบริหารหลักสูตร และมีระบบการติดตามความก้าวหน้าของมหาวิทยาลัย

3) กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนและการประเมินผล ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ประกอบด้วย ใช้วิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้อภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน มีการจัดทำรายงานในรูปแบบบทความวิชาการนำไปตีพิมพ์ในวารสารทางการศึกษา ใช้สื่อและนวัตกรรมในการสอน และส่งเสริมให้นิสิต/นักศึกษาใช้สื่อในการศึกษา มีระบบการควบคุมคุณภาพวิทยานิพนธ์ คุณภาพของวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระ เป็นที่ยอมรับของนักวิชาการในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาศึกษา มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์ มีคู่มือการวัดผล ประเมินผล

4) **นิสิต/นักศึกษา และมหาบัณฑิต** จัดเป็นตัวป้อนหลักทางการศึกษา ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ประกอบด้วย กระบวนการคัดเลือกนิสิต/นักศึกษา ควรจะใช้เกณฑ์ คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรี ประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงาน เจตคติต่อวิชาชีพ คะแนนสอบคัดเลือกความพร้อมในการเข้าศึกษา และความเป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งเกณฑ์ต่าง ๆ จะต้องมีการเขียนไว้ในคู่มืออย่างชัดเจน มีวิธีการคัดเลือกโดยยึดหลักความเสมอภาคและเป็นธรรม เกณฑ์คุณภาพนิสิต/นักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาสามารถพิจารณาจาก สัดส่วนจำนวนผู้สมัครต่อจำนวนที่รับเข้าศึกษา คะแนนเฉลี่ยของผู้ผ่านการคัดเลือก จำนวนผู้ได้รับเกียรติยศในระดับปริญญาตรี มหาบัณฑิตมีความรู้ความสามารถทางการบริหารการศึกษา สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษามาจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา ทำประโยชน์ให้กับวงการศึกษารหัสสถาบันการศึกษา สามารถเรียนจบหลักสูตรในระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด สำเร็จการศึกษาโดยคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 3.50 และสามารถผ่านการสอบแข่งขันเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกของสถาบันที่มีชื่อเสียงทั้งในและต่างประเทศ

5) **ทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา** ทรัพยากรสนับสนุนการศึกษาที่สาขาวิชาจัดให้กับนิสิต/นักศึกษา จะต้องครอบคลุมทั้งในด้านทรัพยากรบุคคล งบประมาณ ระบบสารสนเทศ สื่อการศึกษา และบริการห้องสมุด การบริการทางวิชาการ การให้คำปรึกษา นันทนาการ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียน และห้องทำงานนิสิต/นักศึกษา สื่อการศึกษา และบริการห้องสมุด การบริการทางวิชาการ การให้คำปรึกษา นันทนาการ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ในห้องเรียนและห้องทำงานนิสิต/นักศึกษา ทุนการศึกษารวมทั้งกิจกรรมนิสิต/นักศึกษา ซึ่งนับเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการจัดการศึกษาการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาการทำงานเป็นทีม ดัชนีบ่งชี้ด้านสื่อการศึกษา และบริการห้องสมุดประกอบด้วย ตำรา วารสารมีความทันสมัย มีศูนย์การเรียนรู้ที่ทันสมัย มีระบบบริการที่เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้ามีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของอาจารย์ และให้คำปรึกษาทางวิชาการ มีบรรยากาศวิชาการ งบประมาณสำหรับสื่อ ตำรา วารสารมีเพียงพอ การบริหารงานบุคคลมีขอบข่ายภาระงานชัดเจน

6) **การบริหาร** ดัชนีบ่งชี้คุณภาพการบริหาร ประกอบด้วย ปรัชญา ปณิธาน และเป้าหมายการจัดการศึกษาของหน่วยงานมีการเขียนไว้อย่างชัดเจน การกำหนดนโยบายด้านภารกิจของหน่วยงานมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน จัดทำแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบาย กำหนดสายการบริหาร การบังคับบัญชาและจัดโครงสร้างองค์การให้มีความคล่องตัวในการดำเนินภารกิจรวมทั้งให้บุคลากรของหน่วยงานได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีระบบการสรรหาหัวหน้าภาควิชาและประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

1.2 ผลการวิจัยระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยทั้ง 12 แห่ง

จากการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีที่ได้จากการในระยะที่ 1 พบว่า ในองค์ประกอบคุณภาพทั้ง 6 ด้าน นั้นไม่มีมหาวิทยาลัยใด ที่มีคุณภาพตามดัชนีชี้วัดครบทุกตัวชี้วัดและทุกองค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพ ในทุกมหาวิทยาลัย โดยการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม อีกครั้ง ผลการวิจัย พบว่า

1.2.1 อาจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐทั้ง 12 แห่ง ทั้งหมด 79 คน แต่จำนวนนักศึกษาในสาขา มีจำนวนมากกว่า 8,000 คน ซึ่งอัตราส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษา ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัย นอกจากนั้น มีอาจารย์ถึง 35 คนที่ไม่จบการศึกษาสาขาบริหารการศึกษา และอาจารย์ไม่มีเวลาในการทำวิจัยและผลงานวิชาการ เนื่องจากมีภาระงานสอนเป็นจำนวนมาก

1.2.2 ทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา เนื่องจากจำนวนนักศึกษามีจำนวนมาก จึงทำให้ทรัพยากรสนับสนุนไม่เพียงพอต่อความต้องการ

1.2.3 นิสิตนักศึกษา การคัดเลือกผู้เข้าเรียนในหลักสูตร ปัจจุบันมีข้อจำกัดในการคัดเลือก เนื่องจาก มีสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน มากกว่า 60 แห่งที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต และแต่ละแห่งเปิดรับนักศึกษาเป็นจำนวนมาก ทำให้มีผู้มาสมัครแต่ละแห่ง ไม่ถึงจำนวนที่ต้องการ ดังนั้น มหาวิทยาลัยต้องรับผู้มาสมัครทั้งหมด เข้าเรียน นักศึกษาส่วนมากมีข้อจำกัดในเรื่องการใช้ภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2.4 หลักสูตร ปัญหาที่พบจากการวิจัย คือ มหาวิทยาลัยส่วนมากไม่มีการปรับปรุงและประเมินผลหลักสูตรตามระยะเวลาที่เหมาะสม และเนื้อหารายวิชายังไม่ให้ความสำคัญกับรายวิชาเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2.5 กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล ในกระบวนการเรียนการสอนส่วนมากสอนเป็นกลุ่มใหญ่ นักศึกษามีโอกาสใกล้ชิดกับอาจารย์น้อย และการเสนอผลงานไม่สามารถทำเป็นรายบุคคลได้ นักศึกษาบางคนไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น หรือความสามารถ โดยการนำเสนอผลงานหน้าชั้น ในการประเมินผลมีข้อจำกัดคือ อาจารย์ผู้สอนไม่สามารถอ่านรายงานในชั้นที่นักศึกษาส่งให้ตรวจโดยละเอียด เนื่องจากจำนวนนักศึกษามีมาก วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาส่วนมากเป็นลักษณะการตัดต่อ เนื่องจากไม่มีระบบตรวจสอบที่ทันสมัย

1.2.6 ด้านการบริหาร ปัญหาที่พบส่วนมากในเกือบทุกมหาวิทยาลัย คือ ระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ และฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน

1.3 ผลการวิจัยระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ

จากปัญหาและข้อค้นพบ ในการวิจัยระยะที่ 2 และการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมาสร้างรูปแบบคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้ดังภาพที่ 9

ผลการพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ สามารถสรุปองค์ประกอบหลักและรายละเอียดของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อให้ได้มหาบัณฑิตที่มีสมรรถนะหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ ดังแสดงในภาพที่ 9 ดังนี้

1.3.1 การประกันคุณภาพ เป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษาดังนั้นสาขาวิชาการบริหารการศึกษาก็ควรมีระบบประกันคุณภาพที่ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ ในปัจจุบันยังมีสถาบันบางแห่งเข้าใจผิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ จึงทำให้การดำเนินการจัดการศึกษาระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีทั้งระบบปกติ (เรียนในเวลาราชการ) และระบบพิเศษ (เรียนนอกเวลาราชการ) เป็นไปอย่างไม่โปร่งใสและชัดเจน ในการเพิ่มคุณภาพ จึงควรมีการปรับปรุงระบบประกันคุณภาพ โดยมหาวิทยาลัยจะต้องปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานและเสนอผลการดำเนินการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา

1.3.2 หลักสูตร ในปัจจุบันหลักสูตรบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทมีหลากหลายซึ่งมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งปรับปรุงหลักสูตรขึ้นใช้เอง โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับอุดมศึกษา แต่ก็พบข้อจำกัดในหลายมหาวิทยาลัย คือ เนื้อหารายวิชาในหลักสูตรยังไม่ทันสมัย มีหลักฐานการประเมินผลหลักสูตร และไม่ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นในการเพิ่มคุณภาพ หลักสูตรบริหารการศึกษาก็ควรเป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นปรับใช้ได้ในการจัดการศึกษาทั้งระบบพิเศษและระบบปกติ และในกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน เป็นการจัดการสอนที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

1.3.3 การบริหารจัดการ ในมหาวิทยาลัยของรัฐได้มีการเปิดรับนิสิต นักศึกษา เป็นจำนวนมาก และสามารถจัดการในเรื่องการสอนได้อย่างเป็นระบบ และอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาก็ทุ่มเทเวลาให้กับการสอนเป็นอย่างดี แต่มีข้อจำกัดคือ การเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และการศึกษาค้นคว้าอิสระ เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนมีจำนวนจำกัด ดังนั้นในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มคุณภาพจะต้องนำระบบฐานข้อมูล และเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงาน

1.3.4 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ในการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาต้องมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เผยแพร่ผลงานวิชาการทางการบริหารการศึกษากับหน่วยงานในลักษณะเดียวกัน แลกเปลี่ยนบุคลากรทางการศึกษาของสาขา เพื่อให้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างมากขึ้น นอกจากนี้การสร้างฐานข้อมูลวิจัยทางการบริหารการศึกษาก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะสามารถเพิ่มคุณภาพในการจัดการศึกษาได้ อีกทั้งเป็นการป้องกันในเรื่องการคัดลอก

และการทำวิทยานิพนธ์หรือผลงานที่ทับซ้อนกัน ทั้งนี้จะต้องมีองค์กรกลางที่ทำหน้าที่ประสานเครือข่ายดังกล่าว

1.3.5 ปัจจัยที่ต้องควบคุม และปัจจัยที่ต้องเพิ่มคุณภาพ

ปัจจัยที่ต้องควบคุม ในการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับมหาบัณฑิต ในปัจจุบันควรมีการควบคุมจำนวนรับ คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา และความพร้อมของสถาบันที่เปิดสอนว่ามีบุคลากรทางการบริหารการศึกษาหรือไม่ หรือมีการจัดการอย่างไร นอกจากนี้ระยะเวลาในการศึกษาเล่าเรียนควรเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

ปัจจัยที่ต้องเพิ่มคุณภาพ ส่วนที่ต้องเพิ่มคุณภาพในการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในปัจจุบันคือ จำนวนอาจารย์ ต้องมีความเหมาะสมกับจำนวนนิสิตนักศึกษา ถ้าอาจารย์มีจำนวนน้อย อาจารย์ต้องหาวิธีการในการที่จะดูแลนักศึกษาให้มีคุณภาพ เช่น อาจารย์สามารถเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และจัดการเรียนการสอน แบบ e-learning ได้ ซึ่งในการจัดการศึกษาแบบนี้ มหาวิทยาลัยจะต้องมีทรัพยากรสนับสนุนที่ทันสมัย และเพียงพอ อีกทั้งควรมีการระบบตรวจสอบผลงานของนักศึกษาว่าได้มีการคัดลอกผลงานกันหรือไม่

1.4 ผลการวิจัยระยะที่ 4 การทดสอบรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ได้ โดยมหาวิทยาลัยที่จะนำไปใช้จะต้องปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัย และพบข้อจำกัดบางประการในการที่จะนำไปปฏิบัติในบางมหาวิทยาลัย เช่น การจำกัดจำนวนนิสิตนักศึกษาในการรับเข้าศึกษา และการสอบคัดเลือกในการเข้าศึกษา เพราะในปัจจุบันมหาวิทยาลัยกำลังออกนอกระบบ จึงต้องเปิดสอนเป็นจำนวนมากให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดทางการศึกษา มหาวิทยาลัยส่วนมากจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ดังนั้นในรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นถ้ามหาวิทยาลัยจะนำไปใช้ จะต้องพิจารณาในส่วนการบริหารจัดการเพราะไม่สามารถกำหนดคุณลักษณะของผู้เข้าศึกษาได้

2. การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ได้ข้อค้นพบซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 การวิจัยระยะที่ 1 การพัฒนาดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท

2.1.1 สมรรถนะมหาบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับมหาบัณฑิต โดยการรวบรวมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน ในการวิจัยครั้งนี้พบสมรรถนะที่สำคัญ 4 สมรรถนะ มีความสอดคล้องกับกรอบสมรรถนะที่ผู้วิจัยได้รวบรวมเพื่อประกอบการ

สัมภาษณ์ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญใจ ศรีสถิตนรากร (2543) และสอดคล้องกับความคาดหวังของนักวิชาการไทย อาทิ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543) ที่ให้แนวทางไว้ว่า ผู้บริหารการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทจะต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ซึ่งสมรรถนะมหาบัณฑิตที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญในงานวิจัยนี้ มีความสอดคล้องกับกรอบสมรรถนะที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมาเพื่อใช้ประกอบการสัมภาษณ์ และสอดคล้องกับความคาดหวังของนักวิชาการศึกษาไทยและต่างประเทศ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ปรัชญา เวสารัชช์ (2545) วิจิตร ศรีสะอ้าน (2546) และเสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2546) ซึ่งได้ให้แนวคิดไว้ว่าสังคมได้ตั้งความคาดหวังไว้ว่ามหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ควรต้องมีสมรรถนะสากล (Global Compeency) ได้แก่ มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร โดยใช้ภาษาต่างประเทศ ทั้งในรูปแบบของการพูดและการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพูดในที่ชุมชนได้ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ มีความสามารถในการจับประเด็นต่าง ๆ ได้ดีและรวดเร็ว มีภาวะผู้นำ สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะการสอน มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ มีทักษะการวิจัยและมีทักษะในการปฏิบัติงานรวมถึงการบริหารงานจากผลการวิจัยในประเด็นสมรรถนะมหาบัณฑิตบริหารการศึกษาซึ่งเป็นผลการวิจัยนี้เป็นสมรรถนะที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา และคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ผู้บริหารยุคใหม่ตามแนวคิดของ รุ่ง แก้วแดง (2540) กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) ที่เข้มแข็ง เป็นผู้จัดการที่เฉียบแหลม เป็นผู้ประสานงานที่ดี เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ที่เชี่ยวชาญ และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของอดุลย์ วิริยะเวชกุล (2541) เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของมหาบัณฑิต ที่จะต้องมีความสามารถทางภาษา ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ และความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

2.1.2 องค์ประกอบของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา

องค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศหลายท่าน อาทิ จำเริญรัตน์ เจือจันทร์ (2543) เกียรติสุดา ศรีสุข (2545) พรเทพ เมืองแมน (2546) รุ่งรังษี วิบูลชัย (2544) บุญใจ ศรีสถิตนรากร (2543) นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2541) Miller (1979) Oakes (1986) Asworth and Harvey (1994) และ Bacani (1997-1998) และยังสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินคุณภาพของสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย (2541) ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินคุณภาพการศึกษาของ Sallis (2002) ซึ่งได้ให้แนวคิดในการประเมินคุณภาพการศึกษาไว้ว่า การประเมินคุณภาพการศึกษาควรประเมินจากหลาย ๆ องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1) ด้านคุณภาพอาจารย์ สอดคล้องกับแนวคิด ของ Astin (1988) ที่กล่าวไว้ว่า โปรแกรมที่มีความเป็นเลิศที่ได้รับการยอมรับว่า มีคุณภาพสูงส่วนหนึ่งคือ การมีอาจารย์ชั้นหัวกะทิหรือมีคุณวุฒิสองอยู่มาก สอดคล้องกับการศึกษาของ Morgan และ Mitchell (1985) เรื่องวิธีการวัดความเป็นเลิศวิธีหนึ่งคือวิธีการเน้นผู้ผลิต (Producer Quality Approach) ได้แก่คุณภาพอาจารย์ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาที่มีความเป็นเลิศตามแนวทางของ Mayhew, Ford และ Hubbard (1990) การศึกษาเกณฑ์พิจารณาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนของบุนรอด วุฒิสาสตร์กุล (2535) และการศึกษามิติและโครงสร้างสาขาวิชาที่มีคุณภาพของ Fairweather และ Brown (1991)

ดัชนีย่อยในด้านคุณภาพอาจารย์นี้มีจำนวนมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านเนื่องจากการพิจารณาคุณภาพอาจารย์นั้น สามารถพิจารณาได้ในส่วนประกอบที่หลากหลาย และจำเป็นต้องพิจารณาหรือประเมินร่วมกันทั้งหมด ในฐานะเป็นดัชนีที่พัฒนาใช้ในสาขาวิชาที่เปิดสอนระดับปริญญาโท การพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการผู้เชี่ยวชาญจึงให้ความสำคัญกับดัชนีคุณภาพอาจารย์ มากที่สุด ประกอบกับการเป็นดัชนีคุณภาพของสาขาการบริหารการศึกษา ลักษณะของดัชนีคุณภาพอาจารย์ที่ได้จึงเน้นไปที่คุณลักษณะ ความสามารถส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารเป็นสำคัญ และการให้มีดัชนีที่แสดงถึงคุณวุฒิ ตำแหน่งทางวิชาการ ประสิทธิภาพของอาจารย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของอิตทยา ดวงมณี (2540) และ บุนรอด วุฒิสาสตร์กุล (2535) ได้นำเสนอเกณฑ์พิจารณาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไว้ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Fairweather และ Brown (1991) ที่ระบุตัวบ่งชี้ที่วัดได้ในด้านคุณภาพอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาตัวหนึ่ง คือ “ร้อยละของอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาเอก” สอดคล้องกับการศึกษาของ Conrad และ Blackburn (1995) ที่ศึกษาพบว่า ภาระงานของอาจารย์ (Teaching Workload) มีความสัมพันธ์สูงกับคุณภาพของภาควิชา และสามารถพยากรณ์ความเป็นเลิศของภาควิชาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้น ดัชนีที่สำคัญในองค์ประกอบด้านคุณภาพอาจารย์ คือ ผลงานทางวิชาการของอาจารย์สอดคล้องกับแนวคิดความเป็นเลิศในด้านผลิตผล (Excellence as Outcomes) ของ Morgan และ Mitchell (1985) Astin (1988) และประเสริฐ จรรย์านุกูล (2535) ในฐานะที่เป็นการวัดผลิตภาพของอาจารย์ (Faculty Productivity) อันเป็นการวัดผลที่เกิดจากการลงทุนใช้ทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาเกณฑ์การพิจารณาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ของบุนรอด วุฒิสาสตร์กุล (2535) ที่ว่าองค์ประกอบสำคัญของความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา ประการหนึ่ง ที่ควรพิจารณาคือ การวิจัยและการสร้างผลงานทางวิชาการของอาจารย์ สอดคล้องกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการของ อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์ (2536) ที่ศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผลิตผล (Output) ที่สำคัญอันหนึ่งซึ่งแสดงถึงความเป็นเลิศ คือ ผลิตผลทางด้านวิชาการของสถาบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tan (1992) ที่ศึกษาพบว่า ตัวบ่งชี้รวมที่ดีที่สุดตัวหนึ่งในการประเมินความเป็นเลิศของสถาบัน คือ การวิจัยของอาจารย์ (Faculty Research) ซึ่ง

องค์ประกอบด้านคุณภาพอาจารย์นี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2543) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนการสอนจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับครูผู้สอน ลักษณะการเรียนการสอนที่เปลี่ยนไปนี้ เป็นการเพิ่มบทบาทผู้เรียนมากขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครู โดยผู้สอนจะมีบทบาทในการบรรยายน้อยลง แต่เปลี่ยนเป็นผู้อำนวยการความสะดวกและชี้แนะเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้นครูจึงควรปรับเปลี่ยนบทบาทตนเองไป ดังนั้นครูต้องปรับทัศนคติที่มีต่อการเรียนการสอนใหม่ ให้อยอมรับกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ได้ ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนได้ประโยชน์ทั้งผู้เรียนและผู้สอน เพราะครูจะเป็นผู้ถ่ายทอดอุดมการณ์ที่ดีให้นักศึกษาต่อไป ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากเดิม เพราะครูเป็นบุคคลสำคัญในการจัดระบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์เป็น รู้จักคิด รู้วิธีการเรียน เพื่อการสามารถค้นคว้าด้วยตนเอง ครูต้องเป็นคนจัดหาและเสนอแนะสารสนเทศให้ผู้เรียนได้ทางเลือก ที่เหมาะสมหรือต้องสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีซึ่งช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพครูต้องค้นคว้าวิจัยให้ได้รูปแบบวิธีการสอนที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และครูต้องใจกว้าง เพราะผู้เรียนมีอิสระในการรับความคิดเห็นจากครู และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญใจ ศรีสถิตย์นรากร (2543) ที่พบว่า น้ำหนักคะแนนขององค์ประกอบคุณภาพด้านอาจารย์เป็นอันดับ 1 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาโทและปริญญาตรีจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับคุณภาพอาจารย์เป็นสำคัญ

2) ด้านหลักสูตร ผลการวิจัยในด้านหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับแนวคิดของ Morgan และ Mitchell (1985) วิธีหนึ่ง คือ วิธีการเน้นเนื้อหาสาระ (Content Approach) โดยดูที่องค์ประกอบของเนื้อหาสาระ และขอบเขตของหลักสูตรว่าเหมาะสมเพียงไร สอดคล้องกับองค์ประกอบความเป็นเลิศของสถาบันที่บุญรอด วุฒิสาสตร์กุล (2535) และส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย (2541) เสนอไว้ รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ วันชัย ศิริชนะ (2537) เรื่องหลักเกณฑ์การรับรองวิทยฐานะของหลักสูตรที่ใช้ในการประเมินคุณภาพของสถาบันที่สำคัญส่วนหนึ่งคือเกณฑ์พิจารณาศักยภาพในการประเมินผลและพัฒนาหลักสูตร และงานวิจัยของ Conrad และ Blackburn (1985) ที่พบว่า กลุ่มตัวแปรหลักสูตร (Curricular Concentration) มีความสัมพันธ์และความสามารถสูงในการพยากรณ์คุณภาพของภาควิชาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกของมหาวิทยาลัย

3) ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล

องค์ประกอบคุณภาพการเรียนการสอนและการประเมินผลเป็นองค์ประกอบที่มีน้ำหนักความสำคัญอันดับสาม ดัชนีที่มีความเหมาะสมและนำไปใช้ได้จริงการที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าดัชนีบ่งชี้คุณภาพการเรียนการสอน สามารถนำไปใช้ได้ เป็นดัชนีที่บ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาตรี เนื่องจากว่าความรู้ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ความรู้ความสามารถภาษาอังกฤษ ความรู้ความสามารถในการใช้

คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสรรณะสากลที่จำเป็นสำหรับการประกอบวิชาชีพทุกสาขาวิชาและเป็นทักษะที่จำเป็นต้องพัฒนาให้ผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ดังที่แรมเลอร์ (Ramler, 1991) ได้ให้แนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อความเป็นสากลไว้ในสังคมโลกที่ไร้พรมแดน ประชาคมจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ เรียนรู้ให้เข้าใจถึงวัฒนธรรมของสังคมภายในและภายนอกประเทศ มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับสังคมโดยใช้สื่อภาษาและสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเชี่ยวชาญระดับสูงได้ (Jackson and Pressor, 1989) ซึ่งแนวคิดเหล่านี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของวินัย วีระพัฒนานนท์ (2543) กระบวนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนที่ส่งเสริมความเป็นคนดีสมบูรณ์ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทักษะในการวิจัย และการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้ การค้นคว้าและวิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง การนำเสนอสิ่งที่ได้ค้นคว้า และการวิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระของวิชาในหลักสูตร ตลอดจนการเลือกและนำเสนอเนื้อหาที่สนใจอย่างเป็นระบบ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นหาความรู้ที่กว้างขวางโดยใช้สื่อคอมพิวเตอร์ นอกเหนือไปจากการค้นจากตำรา หนังสือ เอกสาร และบทความจากสื่อการศึกษาที่ใช้อยู่ตามปกติ การใช้ภาษาที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมให้ผู้เรียนนำเสนอสาระความรู้ด้วยการ พูดและการเขียนที่ถูกต้องเป็นระบบ สื่อความหมายให้เข้าใจ โดยง่ายและใช้กรอบแนวคิดในรูปแบบของการวิจัยในการนำเสนอ การนำเสนอเนื้อหาที่ทันสมัย การนำเสนอเนื้อหาของวิชาที่มีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ และมองเห็นคุณค่าในการนำไปใช้ประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน และประโยชน์ในการปฏิบัติงานการเชื่อมโยงเนื้อหาสาระ การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะในการเชื่อมโยงความรู้ในสาขาวิชากับวิชาการในสาขาอื่น และมองเห็นผลกระทบของการพัฒนาวิชาการที่มีต่อ คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กิจกรรมการเรียนที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนด้วยกัน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนที่เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ การเคารพในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และการใช้เหตุใช้ผล การเรียนและการปฏิบัติในสถานการณ์จริง การส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และเรียนในสภาพการณ์จริง และส่งเสริมทักษะการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง การมีส่วนร่วมในบทเรียน การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมคิดร่วมปฏิบัติในกิจกรรมอย่างทั่วถึงและเสมอภาคกันรวมทั้งให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการแสดงความคิดเห็นต่อบทเรียน การกำหนดจุดประสงค์ กิจกรรม วิธีเรียน และการประเมินผลร่วมกัน

การทำวิทยานิพนธ์เป็นส่วนที่สำคัญในการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ดังนั้นในการทำวิทยานิพนธ์ จำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบตามระเบียบวิธีการวิจัย การดำเนินการวิจัยจะเป็นการสร้างเสริมความรู้ความสามารถหลายประการให้แก่บัณฑิต/นักศึกษา เป็นต้นว่า ความสนใจใฝ่รู้ การติดตามความเคลื่อนไหวทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง ความสามารถในการศึกษา

หาความรู้ด้วยตนเอง ความสามารถในการวิจารณ์อย่างมีวิจารณ์ญาณและสร้างสรรค์ ความสามารถเชิงการเขียนและความสามารถเชิงภาษา ซึ่งความสามารถต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (อดุลย์ วิริยเวชกุล, 2541) วิทยานิพนธ์ เป็นผลงานของนิสิต/นักศึกษาที่สามารถสะท้อนถึงความวิริยะอุตสาหะและความรอบรู้ของนิสิต/นักศึกษาได้อย่างดีรวมทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการจัดการศึกษาของหลักสูตรนั้น ๆ ด้วยความสำคัญของวิทยานิพนธ์ในประเด็นดังกล่าว ดังนั้นในการศึกษาต่อเพื่อเพิ่มคุณวุฒิในระดับบัณฑิตศึกษาจากระดับปริญญาโทไปสู่อุฏีบัณฑิต ซึ่งบางสถาบันจะทำการตรวจสอบคุณสมบัติของ ผู้เข้าศึกษาว่ามีความรู้ความสามารถตรงกับขอบข่ายสาขาวิชาที่จะเข้าศึกษาหรือไม่ วิธีการหนึ่งที่นิยมนำมาใช้ตรวจสอบคือ การตรวจสอบคุณภาพของผลงานวิทยานิพนธ์ (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541) และสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร (2543) กล่าวว่าไว้ว่าการทำวิทยานิพนธ์เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งจุดเน้นความแตกต่างระหว่างการศึกษาระดับปริญญาตรีและในบัณฑิตศึกษาได้แก่วิทยานิพนธ์ การทำวิทยานิพนธ์จึงเป็นเรื่องใหม่และยากสำหรับนิสิต/นักศึกษาระดับปริญญาโทนิสิต/นักศึกษาจึงจำเป็นต้องได้รับคำแนะนำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อให้นิสิต/นักศึกษาสามารถทำวิทยานิพนธ์ได้สำเร็จลุล่วงด้วยดี จากผลการวิจัยของกริสนา นกสกุล (2531) คุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุดกับความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ดังนั้นในการกำหนดดัชนี จึงได้มีการพิจารณากำหนดอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ตรงกับความรู้ความเชี่ยวชาญ เป็นดัชนีคุณภาพในการเรียนการสอนและการประเมินผลอีกข้อหนึ่ง สำหรับคุณสมบัติที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์คือ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกที่ตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาและมีผลงานวิชาการที่ตรงหรือสัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาวิทยานิพนธ์หรือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทที่ตรงหรือสัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของ วรพันธ์ ศุภพิพัฒน์ (2541) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ควรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชา มีความชำนาญ มีประสบการณ์ทางวิชาการและมีผลงานทางวิชาการในขอบข่ายประเด็นที่ให้คำปรึกษา ผลการวิจัยของบุญใจ ศรีสถิตยัณรากร (2543) ซึ่งพบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นปัจจัยสำคัญในความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิต/นักศึกษา หากอาจารย์ที่ปรึกษามีเวลาสำหรับให้คำปรึกษาที่เพียงพอแก่นิสิต/นักศึกษา ก็จะช่วยให้นิสิต/นักศึกษาสามารถทำวิทยานิพนธ์ได้สำเร็จภายในเวลาที่กำหนด ดัชนี “มีวิธีการสอบวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระที่มีความน่าเชื่อถือ” การสอบวิทยานิพนธ์มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาความสามารถของนิสิต/นักศึกษาในด้านการทำวิจัย ในประเด็นที่ศึกษาความสามารถในการนำเสนอผลงานทั้งในด้านการพูดและการเขียน ความรอบรู้ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาวิจัย ความสามารถเชิงความรู้ ความเข้าใจ ความชัดเจนตลอดจนปฏิภาณไหวพริบในการตอบคำถาม (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541) และ Parry,

Atkinson และ Delamont (1994 ; อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2543) กล่าวว่าอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดเพียงอย่างเดียวต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตนักศึกษา และบทบาทที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งคือ การให้ คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ หากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นผู้ทรงความรู้ มีความพร้อม มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตนักศึกษา และทำหน้าที่ของตนในการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลย่อมเกิดผลดีต่อการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นอย่างมาก

4) ด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ ลิวิน (Livene. 1982 : 13-17) ที่ได้ให้แนวคิดในการคัดเลือกนิสิต/นักศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่ในขั้นตอนการรับสมัคร นอกจากนี้ระดับนี้ที่เกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครเข้าศึกษาซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปของคณะกรรมการที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (2545) ซึ่งได้สรุปว่าการคัดเลือกนิสิต/นักศึกษา จำเป็นต้องมีการระบุคุณสมบัติและเกณฑ์ขั้นต่ำที่ใช้คัดเลือก เพื่อประกันว่านิสิต/นักศึกษาสามารถเรียนจบหลักสูตรภายในเวลาที่กำหนด และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Astin (1988) เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับวิธีการวัดความเป็นเลิศของ Morgan และ Mitchell (1985) วิธีหนึ่งคือ วิธีการเน้นผู้บริโภค (Consumer Quality Approach) ที่ดูจากตัวนักศึกษารวมไปถึงกระบวนการผลิตด้วย สอดคล้องกับองค์ประกอบของความเป็นเลิศของสถาบัน ตามที่บุญรอดวุฒิศาสตร์กุล (2535) และส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย (2540) รวบรวมไว้ในการประชุมคุณภาพการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ดูจากคุณภาพนักศึกษา ในสถาบัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Faiweather และBrown (1991) ที่ศึกษาพบว่า คุณภาพนักศึกษาเป็นมิติหนึ่งของสาขาวิชาที่มีคุณภาพ ดังนั้นนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่จะต้องจบการศึกษาไปเป็นผู้บริหารมืออาชีพ จะต้องเปลี่ยนของตนเอง คือการที่ต้องเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ดังนั้นผู้เรียนต้องเปลี่ยนบทบาทไปจากเดิม

5) ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของไพฑูริย์ ลินลาร์ตัน (2543) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของปัจจัยทางด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ว่าการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นแกนกลางนั้นควรจัดเตรียมอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ซึ่งครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้ คือ การมีห้องสมุดที่มีประสิทธิภาพ ที่เป็นแหล่งที่รวบรวมข้อมูลทางวิชาการ ทั้งตำรา วารสาร วิทยานิพนธ์ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ ทั้งเอกสารและอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีสัดส่วนเพียงพอแก่นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ต้องทันสมัย เช่น เทคโนโลยีการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ และการบริหารที่คล่องตัว รวดเร็ว สะดวกไม่ซับซ้อนและเสียเวลาในการจัดการ ศูนย์การเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละศาสตร์เพื่อให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของศาสตร์นั้นๆ นอกจากนี้ วินัย วีระวัฒนานนท์ (2543) ก็ยังมีความคิดเห็นพ้องกันเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่สนับสนุน และเอื้อต่อ

การเรียนรู้ บริบทที่เอื้อต่อการเรียนรู้มีความสำคัญต่อผลผลิตของบัณฑิตศึกษาทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดบรรยากาศ ซึ่งได้แก่ การจัดการประชุมสัมมนาในระดับนานาชาติและระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ที่เกี่ยวข้องโดยสะท้อนความก้าวหน้าทางวิชาการที่เกิดจากการวิจัยและ/หรือการร่วมสัมมนา เพื่อแก้ปัญหาสังคมจัดเวทีวิพากษ์วิจารณ์ อภิปราย ถกเถียง เพื่อฝึกทักษะการแสดงความคิดเห็นและสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยเชิงสร้างสรรค์โดยให้ผู้เรียนหรือนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เสนอผลการวิจัยของผู้เรียนเอง จัดเวทีแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการ โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จากการศึกษาหรือการวิจัยค้นคว้าจัดให้นิสิตนักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก เช่น อาจารย์จากมหาวิทยาลัยอื่น ภาคธุรกิจ นักการเมือง เป็นต้น โดยเป็นการเชิญบรรยายพิเศษหรือเชิญเป็นที่ปรึกษาช่วยดูแล วิทยานิพนธ์ เพื่อให้เรียนรู้สภาพจริงของสังคม ผลการวิจัยที่ค้นพบยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของอาทิตยา ดวงมณี (2540) บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร (2543) และความเป็นเลิศด้านทรัพยากร (Excellence as Resources) ของ Astin (1988) ในส่วนที่เกี่ยวกับห้องสมุด อุปกรณ์อำนวยความสะดวกทางการศึกษาวิจัย ของนักศึกษาและอาจารย์ และสอดคล้องกับองค์ประกอบของความเป็นเลิศของสถาบันประการหนึ่งที่ บุญรอด วุฒิสาสตร์กุล (2535) ศึกษาไว้ คือ ห้องสมุดหรือศูนย์การค้นคว้า สอดคล้องกับวิธีประเมินคุณภาพสถาบันวิธีหนึ่งที่ Webster (1981) เสนอไว้ คือ การใช้เกณฑ์ปริมาณทรัพยากรทางวิชาการของสถาบันสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การรับรองวิทยฐานะของหลักสูตรที่ใช้ในการประเมินคุณภาพสถาบันและเป็นองค์ประกอบหลักอันหนึ่งในการพัฒนาดัชนีชี้วัดคุณภาพการดำเนินงาน (Performance Indicators) ของสถาบันอุดมศึกษาที่จะแสดงให้เห็นถึงความพร้อมหรือขีดความสามารถในการดำเนินงานตามหลักสูตรให้เป็นไปตามเป้าหมายเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ ดังที่วันชัย ศิริชนะ (2537) และส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย (2541) ได้เสนอไว้ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการในงานวิจัยของ อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์ (2536), Tan (1992) และ Fairweather และ Brown (1991) ในฐานะที่เป็นมิติคุณภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะปัจจัยนำเข้าและตัวบ่งชี้ที่ดีที่สุดตัวหนึ่งในการประเมินความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบัน

6) ด้านการบริหาร องค์ประกอบด้านการบริหาร สอดคล้องกับข้อเสนอของ Mayhew, Ford และ Hubbard (1990) เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพหรือความเป็นเลิศทางวิชาการ สิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Academic Leadership) ของผู้บริหาร ซึ่งดัชนีประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ การวางแผน มีการกำหนดแผนพัฒนาทั้งระยะสั้นและระยะยาว มีการกำหนดเป้าหมายและภารกิจไว้อย่างชัดเจน มีการกำหนดภาระงานของอาจารย์ไว้อย่างชัดเจน มีการจัดระบบประกันคุณภาพ มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของกรรมการบริหารโปรแกรมไว้อย่างชัดเจน มีแผนการใช้งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรอย่างเป็นระบบ ด้านการบริหารงานภาควิชา การบริหารยึดหลักการมีส่วนร่วมของ

บุคลากรทั้งภายในและภายนอกภาควิชา มีฐานข้อมูลของภาควิชาที่เป็นปัจจุบันและสามารถสืบค้นผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ได้ อาจารย์มีเสรีภาพทางวิชาการ บนพื้นฐานของความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ มีการแสวงหาความร่วมมือระหว่างท้องถิ่น ชุมชนและภาควิชา และใช้ทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าการบริหารจัดการควรรยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคลากรทั้งภายในและภายนอก ควรมีระบบฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและสืบค้นได้สะดวกโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การบริหารควรรยึดหลักให้อาจารย์มีเสรีภาพทางวิชาการ แต่สามารถตรวจสอบได้ และควรรแสวงหาความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นใช้ทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมกุล ถาวรกิจ (2543) ที่พบว่า องค์ประกอบ ด้านการบริหารจัดการเป็นองค์ประกอบอันดับแรกของการประกันคุณภาพการศึกษา และมีดัชนีที่สอดคล้องกับดัชนีที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การมีการกำหนดแผนพัฒนาทั้งระยะสั้นและระยะยาว การยึดหลักการมีส่วนร่วม การกำหนดเป้าหมายและภารกิจไว้อย่างชัดเจน การมีระบบประกันคุณภาพ และการกำหนดบทบาทหน้าที่ของกรรมการบริหารไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้จากผลการวิจัยของ ไพบุลย์ เปานิล (2543) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา โปรแกรมวิชาเทคโนโลยีการศึกษาสถาบันราชภัฏ พบว่า องค์ประกอบด้านการบริหารงานโปรแกรมวิชาประกอบด้วยองค์ประกอบที่สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ คือ การบริหารที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคลากรทั้งภายในและภายนอก ความมีเสรีภาพทางวิชาการบนพื้นฐานของความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ของอาจารย์ การมีฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และเรียกใช้ได้สะดวก การกำหนดแผนพัฒนาทั้งระยะสั้นและระยะยาว การกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารโปรแกรมวิชาไว้อย่างชัดเจน

2.2 การวิจัยระยะที่ 2 ข้อค้นพบจากการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์

จากการเก็บข้อมูลตามดัชนีคุณภาพทั้ง 6 องค์ประกอบ พบว่า มีปัญหาข้อค้นพบที่น่าสนในที่ผู้วิจัยได้ค้นพบ ดังที่กล่าวไปแล้วเหตุแห่งปัญหาที่ทำให้การจัดการศึกษาไม่เป็นไปตามดัชนีคุณภาพ เนื่องจาก มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งรับนักศึกษามากเกินไป ไม่สมดุลกับจำนวนอาจารย์ที่มีอยู่ภายในประเทศ ดังนั้น สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในมหาวิทยาลัยส่วนมากใช้วิธีการบริหารจัดการโดยการเชิญอาจารย์ในศาสตร์ที่สัมพันธ์ มาสอน เช่น สาขาวิชาอุดมศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา สาขาวิชาพัฒนศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาวิชาทางการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งการเชิญอาจารย์จากสาขาอื่นมาสอน มีจุดแข็งคือ ทำให้บัณฑิตนักศึกษา มีวิสัยทัศน์ ที่กว้างขึ้น และมีจุดอ่อนคือ อาจารย์จากสาขาอื่นก็มีนักศึกษาที่จะต้องดูแล และภาระงานสอนของตนมากอยู่แล้ว เพราะสาขาวิชาเหล่านั้นก็มีนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ต้องรับผิดชอบเช่นกันเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย มีมหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียว จาก 12 มหาวิทยาลัยที่รับนักศึกษา ตามเกณฑ์ที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด จากสาเหตุที่จำนวนนักศึกษามีมากเกินไปจำนวนอาจารย์ และส่งผลกระทบต่อ อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน มีจำนวนจำกัดจึงทำให้คุณภาพการจัดการศึกษา ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้สืบเนื่องจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา (2542) ทำให้มหาวิทยาลัยเร่งผลิตบัณฑิตเป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของสงบ ประเสริฐพันธุ์ และระพีพันธ์ โปธิศรี (2543) ที่พบว่า สภาพการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา ในขณะนี้มีการแข่งขันกันค่อนข้างสูงระหว่างสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เป็นการผลิตตามความต้องการของตลาด หรือผู้เรียนซึ่งได้รับผลกระทบมาจากแนวทางการมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษาและสถานศึกษา สภาพเช่นนี้มีจุดแข็งที่สำคัญตรงที่ภาควิชาบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัยต้องแข่งขันปรับปรุงคุณภาพสูง ทั้งด้านวิชาการและด้านเศรษฐกิจ จุดอ่อนของสถานการณ์ดังกล่าว คือ การผลิตบัณฑิต เป็นการจัดการศึกษาชนิดหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นงานสาธารณะ (Public Work) ที่สถาบันจะต้องรับผิดชอบต่อสังคมโดยส่วนรวมด้วยบทบาทสนองความต้องการของผู้เรียนมากเกินไปจนมีผู้จบปริญญาด้านการบริหารการศึกษาเป็นจำนวนมากเกินไปอยู่ในระบบการศึกษา อาจส่งผลเสียหายต่อระบบการศึกษาทั้งระบบได้

สภาพที่เป็นอยู่ในขณะนี้คือ ยังมีภาควิชาบริหารการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอีกหลายแห่งที่ยังไม่ได้ปรับปรุงหลักสูตรผลิตบัณฑิตด้านบริหารการศึกษา ดังนั้นแนวทางที่ควรดำเนินการอย่างยิ่งในขณะนี้คือ ภาควิชาบริหารการศึกษา ต้องรีบปรับปรุงหลักสูตร เพราะว่าหลักสูตรเดิมพัฒนาขึ้นมาเพื่อสร้างผู้บริหารแบบหนึ่งซึ่งอาจจะเหมาะสมสำหรับการบริหารแบบเดิมแต่อาจจะไม่เหมาะสมกับการมาเป็นผู้บริหารในบริบทการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ศาสตร์ทางการบริหารได้เปลี่ยนไปมาก วัตถุประสงค์ของหลักสูตรแบบเดิม ความรู้ความสามารถของผู้บริหารที่ผลิตออกไปไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่ง แก้วแดง (2544) ที่ได้กล่าวไว้ว่าแม้วิชาการบริหารการศึกษาในประเทศไทยจะมีการเปิดสอนทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ของหลายสถาบัน บางแห่งได้รับอนุมัติและปรับปรุงขึ้นใหม่ แต่การจัดหลักสูตรยังเป็นรุ่นเก่ายัง มีการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงหลายประการ ด้านการเรียนการสอน มีปัญหาที่ต้องเร่งดำเนินการอยู่อย่างน้อยที่สุด 2 ประเด็น คือ การเปิดสอนระดับปริญญาโทแบบทำวิจัยหรือไม่ทำวิจัย และการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการศึกษา การเปิดสอนระดับปริญญาโทของบริหารการศึกษาแบบทำวิจัย (แผน ก) หรือแบบไม่ทำวิจัย (แผน ข) สภาพที่เป็นอยู่ขณะนี้คือ ภาควิชาหรือโปรแกรมวิชาบริหารการศึกษาของแต่ละสถาบันต่างมีปรัชญาในการผลิตบัณฑิตต่างกัน ซึ่งยังไม่มีมีการหาข้อสรุปที่ชัดเจนว่าในยุคของการปฏิรูปการศึกษา ขณะนี้ควรผลิตมหาบัณฑิตสาขาบริหารการศึกษาอย่างไร ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ที่ผู้วิจัยสอบถามความคิดเห็นเสนอว่า ในสภาพที่จะต้องผลิตผู้บริหารสำหรับการบริหารการศึกษา หรือบริหารสถานการศึกษา ในยุคปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้น ควรผลิตมหาบัณฑิตที่สามารถทำวิจัยเป็น

การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็เป็นประเด็นสำคัญเช่นกัน แนวทางที่ควรดำเนินการคือ อาจารย์ ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์ แล้วปรับเปลี่ยนความคิด วิธีการสอนที่เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงแต่ไม่ควร จะทิ้งแนวคิดพื้นฐานทางการบริหารที่ภาควิชาได้เคยใช้อยู่ ยกเว้นข้อที่ขัดแย้งกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ การสอนควรเปรียบเทียบระหว่างแนวคิดของต่างประเทศและของไทย

งานวิจัยเป็นภารกิจสำคัญที่คณาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษาและอาจารย์ในทุกภาควิชา ต้องทำงานวิจัย แต่ปัญหาที่พบในปัจจุบันคือ อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา ทำงานวิจัยน้อย ใน การทำวิจัยอาจารย์ ต้องรู้ทั้งเนื้อหาสาระ (Content) และวิธีการซึ่งอาจจะสร้างนักบริหารที่สามารถ ทำวิจัยได้ ด้วยการพัฒนาคณาจารย์ที่เก่งวิจัยให้ไปเรียนสาขาบริหารการศึกษา หรือทำงานร่วมกับ คณาจารย์ภาควิชาวิจัย เพื่อใช้วิจัยนำในการบุกเบิกและพัฒนาองค์ความรู้ทางการบริหารการศึกษา คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยไม่ควรสังกัดภาควิชาใด 100 เปอร์เซ็นต์ แต่ควรทำงานหลาย ๆ ด้าน ร่วมงานกับหลายภาควิชา การที่คณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ไม่มีภาควิชา น่าจะดี คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัยและสถาบันราชภัฏอาจจะเน้นการพัฒนาองค์ความรู้คนละด้าน เช่น คณาจารย์ภาควิชา บริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัยอาจจะเน้นวิจัย (Research-Based) แต่คณาจารย์ในสถาบันราชภัฏ อาจจะเน้นประสบการณ์วิชาชีพ (Professional Practice) นี่คือการสร้างผู้บริหารมืออาชีพ ด้วย สาเหตุดังกล่าวจึงพบว่า ศาสตร์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาไม่ได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ในสาขานี้ เป็นการเฉพาะ และไม่มีการวิจัยโดดเด่น การเรียนวิชาการบริหารการศึกษาในต่างประเทศ และใน ประเทศไทยจึงต้องอาศัยศาสตร์ทางการบริหารธุรกิจหรือบริหารรัฐกิจเป็นหลัก ดังนั้นในการจะ พัฒนาศาสตร์ทางการบริหารการศึกษา อาจารย์ในสาขาต้องทำงานวิจัยให้มากขึ้น สอดคล้องกับ แนวคิดของ อีระ รุญเจริญ (2543) คณาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษาต้องทำวิจัยและเป็นผู้นำทาง วิชาการด้านการบริหารการศึกษาให้แก่ศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาเอก และประกาศนียบัตร บัณฑิตวิชาชีพการบริหารการศึกษา รวมทั้งเข้าไปร่วมศึกษาวิจัยในเขตพื้นที่เพื่อศึกษาหารูปแบบใน การจัดโรงเรียนที่ดีมีคุณภาพ การบริหารโรงเรียนแบบ Autonomous School ศึกษาการจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนรายหัวว่าเท่าใดจึงเหมาะสมหรือศึกษาแต่ละเขตพื้นที่ควรจะมีการบริหารจัดการ อย่างไร หรือการจัดการศึกษาระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรมีการบริหารจัดการ อย่างไร และสอดคล้องกับสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ (2542) จะพบว่ามี ประเด็นอยู่มากมายที่คณาจารย์สามารถนำมา ทำวิจัยได้ ตลอดจนพิจารณาเป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์ ให้นักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

2.3 การวิจัยระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชา การบริหารการศึกษา

ในส่วนรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษานั้น ดัชนีคุณภาพถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายไปแล้วใน ข้อ 2.1 ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะได้อภิปรายผลเฉพาะในส่วนประกอบของรูปแบบจากภาพที่ 9

2.3.1 การประกันคุณภาพ เป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษาดังนั้น สาขาวิชาการบริหารการศึกษาจึงควรมีระบบประกันคุณภาพที่ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ ผลจากการสังเคราะห์รูปแบบที่พบส่วนประกอบในด้านการประกันคุณภาพจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัยหลายท่านที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพอุดมศึกษา ดังที่ไพฑูริย์ สีนสารัตน์ (2543) ได้เสนอไว้ว่าการพัฒนาการสอนระดับบัณฑิตศึกษา จำเป็นจะต้องมีการดูแลคุณภาพในทุกระดับและทุกชั้นตอน ซึ่งควรจะเป็นกระบวนการปกติของสถาบัน แต่ในขณะเดียวกันควรเน้นการประกันคุณภาพในเชิงเปรียบเทียบ (Benchmarking) เพื่อยกระดับคุณภาพและการดำเนินงานของบัณฑิตศึกษาให้มีคุณภาพสูงเทียบเท่าระดับมาตรฐานสากลการจัดทำ Benchmarking ควรดำเนินการในลักษณะที่ครอบคลุมประเด็นของการบริหารจัดการ ทั้งระบบของบัณฑิตด้วยพร้อมกันไป นอกจากนี้ ศิริชัย กาญจนวาสิ (2545) ยังได้กล่าวถึงสิ่งควบคู่กับการประกันคุณภาพคือ การพัฒนาคุณภาพกับการประเมินเป็นสิ่งที่ควบคู่กันไป ถ้าเราต้องการให้การพัฒนาที่แท้จริงจำเป็นจะต้องประเมินได้ว่าได้ผลตามที่เรต้องการเพียงใด นอกจากนั้น การประเมินยังเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้สอนได้พัฒนาไปตามเป้าหมายที่วางไว้ด้วย ถ้าเราต้องการให้ผู้สอนสอนแบบเน้นการวิจัยเราจะต้องมีเป้าหมายการประเมินการสอนที่เน้นการวิจัยอยู่ด้วย นอกจากนั้น การประเมินยังจะทำให้เราเห็นปัญหาของผู้สอน ผู้เรียนและการบริหารควบคู่กันไป ระบบการประเมินควรจะสัมพันธ์กันทั้งสถาบันและร่วมมือกับองค์กรภายนอก โดยเฉพาะองค์กรวิชาชีพด้วย

2.3.2 หลักสูตร หลักสูตรนี้ว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะในการปฏิรูปการเมืองการปกครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีความจำเป็น ที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนขึ้นทั้งระบบในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และรูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน อาทิ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541) วินัย วีระพัฒนานนท์ (2543) ที่ได้กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรพึงยึดหลักเกณฑ์ ความเป็นคนที่สมบูรณ์ ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ทักษะในการวิจัย ได้แก่ ทักษะในการแสวงหาความรู้ใหม่ รู้จักระเบียบวิธีวิจัย ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการคิดอย่างเป็นระบบและเป็นเหตุเป็นผล ความรอบรู้และการบูรณาการความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ ได้แก่ มีความรู้ในสาขาอาชีพอย่างลึกซึ้ง มีคุณธรรมจริยธรรมในวิชาชีพ มีความเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพ และการรู้จักพัฒนาอาชีพ และหลักสูตรพึงมีเนื้อหาสาระตามโครงสร้างของหลักสูตร ดังนี้คือ วิชาพื้นฐาน

ได้แก่ วิชาที่จะพัฒนาให้เป็นคนที่สมบูรณ์ ทักษะในการวิจัย และความรู้ และการบูรณาการความรู้ วิชาชีพ ได้แก่ วิชาที่จะนำไปปฏิบัติงานตามสาขาวิชาการต่าง ๆ วิชาเลือกเสรี ได้แก่ วิชาที่ส่งเสริมความต้องการของแต่ละบุคคล และสนับสนุนวิชาชีพ

2.3.3 การบริหารจัดการ ในมหาวิทยาลัยของรัฐได้มีการเปิดรับนิสิต นักศึกษา เป็นจำนวนมาก และสามารถจัดการในเรื่องการสอนได้อย่างเป็นระบบ และอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาได้ทุ่มเทเวลาให้กับการสอนเป็นอย่างดี แต่มีข้อจำกัดคือการเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และการศึกษาค้นคว้าอิสระ เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนมีจำนวนจำกัด ซึ่งในการบริหารจัดการของสาขาวิชา อาจารย์ผู้สอนจะทำหน้าที่ของตนตามกฎ ระเบียบ และทำงานแข่งกับเวลา เนื่องจากมีนักศึกษาเป็นจำนวนมาก ในการเพิ่มคุณภาพด้านการบริหารจัดการ ประธานบริหารหลักสูตรหรือหัวหน้าภาควิชาควรให้ความสำคัญในเรื่องฐานข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษา การบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วย ซึ่งจะทำให้การบริหารงานง่ายขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพล พุฒคำ (2545) ที่พบว่าในการบริหารภาควิชาต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลในการบริหาร ทำข้อมูลศักยภาพอาจารย์ประจำ และอาจารย์พิเศษ สอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2538) เกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพจะต้องใช้ระบบข้อมูลเข้ามาช่วยในการดำเนินการจัดการควบคุมดูแล เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การเน้นข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรจะช่วยให้คณะกรรมการบริหารหลักสูตรตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพถูกต้อง

2.3.4 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ในการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาต้องมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เผยแพร่ผลงานวิชาการทางการบริหาร การศึกษาให้กับหน่วยงานในลักษณะเดียวกัน แลกเปลี่ยนบุคลากรทางการศึกษาของสาขา เพื่อให้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างมากขึ้น นอกจากนั้นการสร้างฐานข้อมูลวิจัยทางการบริหารการศึกษา ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะสามารถเพิ่มคุณภาพในการจัดการศึกษาได้ อีกทั้งเป็นการป้องกันในเรื่องการคัดลอก และการทำวิทยานิพนธ์หรือผลงานที่ทับซ้อนกัน ทั้งนี้ต้องมีองค์กรกลางที่ทำหน้าที่ประสานเครือข่ายดังกล่าว ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยก็ได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเกี่ยวกับความร่วมมือทางวิชาการ ของสถาบันอุดมศึกษา เพราะความร่วมมือทางวิชาการจะก่อให้เกิดมิติใหม่ทางการศึกษา ความร่วมมือเป็นหลักการและแนวคิดในการบริหารองค์การยุคใหม่ โดยความร่วมมือทางวิชาการ จะมีความสำคัญและประโยชน์เช่นเดียวกับความร่วมมือในด้านอื่น ๆ กล่าวคือ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เพิ่มคุณภาพของผลผลิตและบริการ ช่วยย่นระยะเวลา ทำให้องค์กรเข้มแข็งเร็วขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของอมรรัตน์ ภิญโญอนันต์พงษ์ (2546) ที่พบว่าความร่วมมือจะช่วยเพิ่มความแข็งแกร่งยิ่งขึ้นให้กับองค์กรอันเนื่องมาจากศักยภาพที่เพิ่มขึ้นอย่างกว้างขวางในการปฏิบัติการ ตามที่สังคมคาดหวัง หรือต้องการ ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่ผลักดันให้องค์กรสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด อันเนื่องมาจากการได้พบปะสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์กับกลุ่มเดียวกัน หรือต่างกลุ่ม ทั้งในประเทศ และนานาชาติ

2.3.4 ปัจจัยที่ต้องควบคุม และปัจจัยที่ต้องเพิ่มคุณภาพ

ปัจจัยที่ต้องควบคุม ในการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับ

มหาบัณฑิต ในปัจจุบันควรมีการควบคุมจำนวนรับ คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา และความพร้อมของสถาบันที่เปิดสอนว่ามีบุคลากรทางการบริหารการศึกษหรือไม่ หรือมีการจัดการอย่างไร นอกจากนั้นระยะเวลาในการศึกษาเล่าเรียนควรเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดร่วมกัน ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าจำนวนนักศึกษา และจำนวนสถาบันที่เปิดสอนจำเป็นต้องควบคุมจำนวน ให้เหมาะสมกับทรัพยากรสนับสนุนที่มีอยู่ เช่น แหล่งสารสนเทศ และจำนวนอาจารย์ผู้สอน แต่ถ้าไม่สามารถลดจำนวนนักศึกษาได้ จำเป็นต้องเพิ่มจำนวนอาจารย์ และพัฒนาอาจารย์ให้มีศักยภาพมากขึ้นในการกำกับดูแลนักศึกษา และในส่วนปัจจัยที่ต้องเพิ่มคุณภาพ ส่วนที่ต้องเพิ่มคุณภาพในการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับมหาบัณฑิตในปัจจุบันคือ จำนวนอาจารย์ ต้องมีความเหมาะสมกับจำนวนนิสิตนักศึกษา ถ้าอาจารย์มีจำนวนน้อย อาจารย์ต้องหาวิธีการในการที่จะดูแลนักศึกษาให้มีคุณภาพ เช่น อาจารย์สามารถเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และจัดการเรียนการสอน แบบ e-learning ได้ ซึ่งในการจัดการศึกษาแบบนี้ มหาวิทยาลัยจะต้องมีทรัพยากรสนับสนุนที่ทันสมัยและเพียงพออีกทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพให้อาจารย์ผู้สอนโดยการทำให้อาจารย์ได้ศึกษาดูงาน หรือฝึกประสบการณ์ในการบริหารจะทำให้คุณภาพในการสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษามีขึ้น การค้นพบในการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นพรัตน์ พบลาก (2540) ได้มีการศึกษาเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาของวิทยาลัยพลศึกษา ในการเพิ่มประสิทธิภาพ สามารถทำได้ 2 วิธี คือ ปรับปัจจัยนำเข้า หรือปรับผลผลิต ซึ่งจะเพิ่มผลในส่วนใดจะต้องทำการศึกษาวิจัยเพื่อพิจารณาว่าปรับลดในส่วนใดหรือเพิ่มในส่วนใดแล้วจะเกิดผลดีมากกว่า

2.4 ผลการวิจัยระยะที่ 4 การทดสอบรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยการสัมมนา อิงผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ได้ โดยมหาวิทยาลัยที่จะนำไปใช้จะต้องปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัย และพบข้อจำกัดบางประการในการที่จะนำไปปฏิบัติในบางมหาวิทยาลัย เช่น การจำกัดจำนวนนิสิตนักศึกษาในการรับเข้าศึกษา และการสอบคัดเลือกในการเข้าศึกษา เพราะในปัจจุบันมหาวิทยาลัยกำลังออกนอกระบบ จึงต้องเปิดสอนเป็นจำนวนมากให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดทางการ ที่ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้เป็นเพราะในการบริหารจัดการสาขาวิชาการบริหารการศึกษามีการแข่งขันค่อนข้างสูง ในการปรับลดจำนวนนักศึกษาลงกระชั้น หรือการเพิ่มอัตราอาจารย์ทันที จะมีความเป็นไปได้น้อย ดังนั้นปัญหาดังกล่าวผู้เชี่ยวชาญจึงเห็นว่าควรค่อย ๆ ปรับแก้ และขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละมหาวิทยาลัย และในการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญยังได้เสนอให้มีการระดมสมองเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรได้มีบทบาทมากขึ้นในการแก้ปัญหาที่กำลังวิกฤต หน่วยงานดังกล่าว ได้แก่ ทบวงมหาวิทยาลัย

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รวมถึงมหาวิทยาลัยและคณาจารย์ประจำภาควิชา จะต้องคำนึงถึงเรื่องคุณภาพการศึกษา มากกว่าปริมาณ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

3.1.1 มีปัญหาที่ต้องเร่งดำเนินการอยู่อย่างน้อยที่สุด 2 ประเด็น คือ การเปิดสอนระดับปริญญาโทแบบทำวิจัยหรือไม่ทำวิจัยและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการศึกษา การเปิดสอนระดับปริญญาโทของบริหารการศึกษาแบบทำวิจัย (แผน ก) หรือแบบไม่ทำวิจัย (แผน ข) สภาพที่เป็นอยู่ขณะนี้คือ ภาควิชาหรือสาขาวิชาบริหารการศึกษาของแต่ละสถาบันต่างมีปรัชญาในการผลิตบัณฑิตต่างกันซึ่งยังไม่มีมีการหาข้อสรุปที่ชัดเจนว่าในยุคของการปฏิรูปการศึกษา ขณะนี้ ควรผลิตมหาบัณฑิตสาขาบริหารการศึกษาอย่างไร ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ที่ผู้วิจัยสอบถามความคิดเห็นเสนอว่า ในสภาพที่จะต้องผลิตผู้บริหารสำหรับการบริหารการศึกษา หรือบริหารสถานการศึกษา ในยุคปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้นควรผลิตมหาบัณฑิตที่สามารถทำวิจัยเป็นแนวทางที่ควรดำเนินการ คือจัดสัมมนาว่าด้วยเรื่องนี้โดยเฉพาะในระหว่างสถาบันผู้ผลิต และหน่วยงานผู้รับบุคลากร เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เหมาะสมต่อไป

3.1.2 ดัชนีที่ได้จากการวิจัยนำไปใช้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สำหรับให้สถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานทัดเทียมกัน และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมสำหรับนำไปใช้ประเมินและเปรียบเทียบสมรรถนะศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิตของสถาบัน ทั้งนี้การดำเนินการต้องคำนึงถึงความพร้อมและให้การยอมรับการนำผลการประเมินไปจัดอันดับคุณภาพของสาขาวิชาในแต่ละมหาวิทยาลัยด้วย

3.1.3 นำดัชนีที่ได้จากการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการจัดทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา ที่ส่งเสริมให้สาขาวิชาการบริหารการศึกษาได้ดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคม

3.1.4 หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาใช้ร่วมกันควรสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาและมีความทันสมัย

3.1.5 สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของสาขาวิชาการบริหารการศึกษา เพื่อให้บัณฑิต นักศึกษา อาจารย์แต่ละสถาบันที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีปฏิสัมพันธ์กันในเชิงวิชาการมากขึ้น

3.1.6 สร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากรทางการบริหารการศึกษาเพื่อการวางแผนในอนาคต

3.1.7 สถาบันผู้ผลิตมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ควรระหนักร่วมกันถึงการผลิตมหาบัณฑิตที่มีคุณภาพ ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กล่าวคือ เน้นทั้งคุณภาพ และปริมาณตามความต้องการของสังคม

3.2 ข้อเสนอสำหรับการวิจัยต่อไป

3.2.1 ควรได้มีการวิจัยเพื่อทดลองใช้รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาที่พัฒนาขึ้นอีกครั้ง

3.2.2 ควรได้ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลทางการวิจัยทางการบริหารการศึกษา

3.2.3 ควรได้มีการวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการของหน่วยงานทางการศึกษาว่ามีความต้องการมหัศจรรย์ทางการบริหารศึกษามากน้อยเพียงใด เพื่อสถาบันผู้ผลิตจะได้ผลิตตามความต้องการของสังคม

3.2.4 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพการศึกษาระหว่างมหัศจรรย์ที่เรียนแผน ก และแผน ข ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

3.2.5 ควรได้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาบริหารการศึกษา เน้นแต่ละด้าน ขององค์ประกอบรูปแบบที่ค้นพบ เช่น การจัดการเรียนสอนแบบ e-learning รูปแบบหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

3.2.6 ควรมีการวิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การจัดการศึกษาสาขาวิชาบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท

3.2.7 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาเอก

3.2.8 ควรมีการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับรูปแบบคุณภาพการจัดการศึกษาของสาขาวิชาทางการบริหารซึ่งปัจจุบันเป็นสาขาที่เปิดรับผู้เรียนเป็นจำนวนมาก และกำลังประสบปัญหาเช่นกัน คือ สาขาบริหารธุรกิจ และสาขาการบริหารรัฐกิจ

3.2.9 ควรมีการวิจัยด้วยวิธีวิทยาเดียวกันกับงานวิจัยนี้ในปัญหาอื่น ที่ต้องพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา เนื่องจากเป็นวิธีที่รอบคอบ และตอบคำถามการวิจัยได้ครอบคลุม แต่อาจจะปรับใช้ในเรื่องระยะเวลาการวิจัย คือ ในการวิจัยระยะที่ 3 และการวิจัยระยะที่ 4 สามารถเลือกใช้แบบใดแบบหนึ่งได้โดยไม่ต้องทำการวิจัยทั้ง 2 ระยะ เนื่องจากเป็นวิธีที่ให้ผลใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ พรจิตรสุวรรณ . (2543). การจัดอันดับคุณภาพการศึกษาในสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถิติการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กริสนา นกสกุล. (2531). องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์. (2539). “แนวคิดการพัฒนาอาชีพศึกษาเอกชนเพื่อการรับรองมาตรฐานคุณภาพ,” วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา. 8(20) : 23-25 ; ตุลาคม-ธันวาคม.
- เกียรติสุดา ศรีสุข. (2545). การพัฒนาตัวบ่งชี้ในการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา หลักสูตรมหาบัณฑิตทางการศึกษา การประยุกต์ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาทดสอบและวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). มหาวิทยาลัยที่ทางแยก : จุดประกายวิสัยทัศน์อุดมศึกษาไทยในอนาคต. กรุงเทพฯ : ชัคเซสมิเดีย.
- _____. (29 มกราคม 2546). สัมภาษณ์. ศาสตราจารย์ ผู้อำนวยการสถาบันอนาคตศึกษา กรุงเทพมหานคร.
- เกษม วัฒนชัย. (2539) ก. “การประกันคุณภาพทางวิชาการ,” จุลสารพัฒนาการเรียนการสอน. 15 (30) : 11 – 12 ; กรกฎาคม.
- _____. (2539) ข. แนวคิดในการประกันคุณภาพทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์,” วารสารวิชาการ - อุดมศึกษา. 5(1) : 16 – 20 ; กันยายน – ธันวาคม.
- _____. (2539) ค. “ภาคเอกชนวิจารณ์บัณฑิตยุคนี้ด้วยคุณภาพ,” วิจัยการการศึกษา. 7(327) : 5 – 11 ; สิงหาคม.
- กองส่งเสริมวิทยฐานะครู, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ. (2539). กศ. บป. กับการพัฒนาคนทำงาน. สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.
- จำเนียร กำจัด. (2539). ตัวบ่งชี้คุณภาพในสถาบันการศึกษา. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.

- จำเรณูรัตน์ เจือจันทร์. (2543). การพัฒนาดัชนีบ่งชี้คุณภาพด้านวิชาการของมหาวิทยาลัย เอกชน. ปรินญาณิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิรพัฒน์ เกาประเสริฐวงศ์. (2544). การเปรียบเทียบสมรรถนะ : คู่มือสำหรับมหาวิทยาลัย ในประเทศออสเตรเลีย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2540). การวิจัยในอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research). ใน ทิศนา แชมมณี และสร้อยสน สกลรักษ์ (บรรณาธิการ). แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา. (หน้า259-271). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2530). การวิจัยแบบ EDFR. ใน รวมบทความวิจัยเกี่ยวกับการศึกษา. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองการพิมพ์.
- _____. (30 กรกฎาคม 2545). สัมภาษณ์. รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์. (2537). หลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2537). กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุดินันท์ แสงหิรัญ และ สุทธศรี วงษ์สมาน. (2536 – 2537). “แนวทางการพัฒนาอุดมศึกษาในอนาคต,” วารสารการศึกษาแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี 2(82) : 23 – 30 ; ธันวาคม – มกราคม.
- ชูเวช ชาญสง่าเวช. (2542). การจัดอันดับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ : แนวทางสำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.
- ทรงศักดิ์ ศรีภาพสินธุ์. (12 กุมภาพันธ์ 2546). สัมภาษณ์. ศาสตราจารย์ ผู้อำนวยการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร.
- ที่ประชุมคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยของรัฐ (ทคปร.). (2545). ระบบพัฒนาและประกันคุณภาพหลักสูตรบัณฑิตศึกษา. เอกสารการประชุมประจำปีของคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยของรัฐ (ทคปร.) 5 เมษายน 2545. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- _____. (1999). แหล่งรวมข้อมูลบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ. [http://www.freeja/thaipostgrad/query.php3?course_name= การบริหารการศึกษา]. 30 มีนาคม 2545.
- เทวินทร์ ศิริโชคชัยกุล. (2539). ระบบคุณภาพ ISO 9000. นนทบุรี : หจก.เอ็มพาวเวอร์เมนท์.
- เทียนฉาย กิระนันท์. (2539). “ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่พึงประสงค์ตามแนวคิดของสถาบันอุดมศึกษาไทย,” สรุปการบรรยายพิเศษ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

- ธรรมรักษ์ การพิสิษฐ์. (2528). “แผนพัฒนากำลังคนด้านจิตใจ,” วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ฉบับพิเศษ. หน้า 63 – 71. (ธันวาคม).
- ธีระ รุญเจริญ. (2543). ยุทธศาสตร์การดำเนินงานของภาควิชาการบริหารการศึกษาในการบริหารและจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (14 กุมภาพันธ์ 2546). สัมภาษณ์. ศาสตราจารย์ ประธานสภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย, & สุวิมล ว่องวานิช. (2542). การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศในเอเชีย ปี 2540-2542. กรุงเทพฯ : บริษัทเซเว่นพรินติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- _____. (2541). การวิเคราะห์การจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศในเอเชีย. กรุงเทพฯ : บริษัทเซเว่นพรินติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- _____. (2543). การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- นพรัตน์ พบลภ. (2540). การพัฒนารูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดและดำเนินงานของวิทยาลัยพลศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิยฤทธิ์ กรุงวงศ์. (2543). การพัฒนากลยุทธ์การจัดการหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. (2541). ข้อกำหนดวิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร. (2543). การพัฒนาดัชนีรวมของคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญรอด วุฒิศาสตร์กุล. (2535). รายงานการวิจัยเรื่องเกณฑ์พิจารณาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- ประเสริฐ จรรย์านุกุล. (2539) การประกันคุณภาพของอุดมศึกษา, ในการประชุมเชิงปฏิบัติการการวางแผนและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพของสถาบัน. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- ปรัชญา เวสารัชช. (27 กุมภาพันธ์ 2546). สัมภาษณ์. ศาสตราจารย์ ประธานกรรมการบริหารสำนักงานปฏิรูปการศึกษา กรุงเทพมหานคร.
- ปรีดา วิบูลย์สวัสดิ์. (2537). แนวทางการพัฒนาอุดมศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544). กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.

- ปิตินันท์ ไชยวรรณ (2531). พัฒนาการของวิชาชีพบริหารการศึกษาในประเทศไทย : การศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พจน์ สะเพียรชัย และคณะ. (2539). “การประกันคุณภาพทางวิชาการ,” จุลสารพัฒนาการเรียนการสอน. ปีที่ 15 อันดับที่ 30 กรกฎาคม หน้า 16 – 18.
- พรเทพ เมืองแมน. (2546). การพัฒนาดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา ระดับปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพฑูริย์ ลินลารัตน์. (2543). รายงานวิจัยเอกสารเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษา. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.
- ไพบุลย์ เปานิล. (2543). การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา โปรแกรมวิชาเทคโนโลยีการศึกษาสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะศึกษาศาสตร์. (2545). รายงานการประเมินตนเอง ภาควิชาการศึกษา ปี 2545. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย. (2532). หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พ.ศ. 2532. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. (2543). คู่มือนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุสิตบัณฑิต. ขอนแก่น : ม.ป.ท.
- _____. (2546). รายงานการประเมินตนเอง. www.edu.kku.ac.th ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 4 มีนาคม 2546.
- _____. (2534). หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2534). ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะศึกษาศาสตร์. (2545). รายงานการประเมินตนเอง ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2545. เชียงใหม่ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะศึกษาศาสตร์. (2535). หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2535. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- มหาวิทยาลัยทักษิณ, คณะศึกษาศาสตร์. (2544). รายงานการประเมินตนเองเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายใน. สงขลา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- _____. หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2540. สงขลา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- มหาวิทยาลัยนเรศวร, คณะศึกษาศาสตร์. (2544). รายงานการประเมินตนเอง ภาควิชาบริหารและพัฒนการศึกษา. พิษณุโลก : ภาควิชาบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- _____. (2545). หลักสูตรหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2545. พิษณุโลก : ภาควิชาบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มหาวิทยาลัยบูรพา, ภาควิชาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์. (2545). รายงานการประเมินตนเอง. ชลบุรี : ภาควิชาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มหาวิทยาลัยบูรพา, คณะศึกษาศาสตร์และบัณฑิตวิทยาลัย. (2542). หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2542. ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, คณะศึกษาศาสตร์. (2539). หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2539. มหาสารคาม : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- _____. (2545). รายงานการศึกษาดตนเอง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะศึกษาศาสตร์. (2545). รายงานการประเมินตนเองภาควิชาบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- _____. (2540). หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, คณะศึกษาศาสตร์. (2545). รายงานการประเมินตนเอง พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย. (2543). หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2543. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะศึกษาศาสตร์. (2537). หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พ.ศ. 2537. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, คณะศึกษาศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย. (2538). **หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2538.**
 ปัตตานี : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. (2545). **รายงานการประเมินตนเอง.** ปัตตานี : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- แมคแทคคาร์ท เจ. เทอร์เรสซ์. (2538). **รายงานการประกันคุณภาพการศึกษาและการรับรองวิทยฐานะในประเทศ.** เสนอต่อทบวงมหาวิทยาลัย, (เอกสารอัดสำเนา).
- รุ่ง แก้วแดง. (2540). “คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาไทยระบบที่ต้องสร้าง,”
 มติชนรายวัน. 20 (095) : 11 ; 11 สิงหาคม.
- _____. (2544). **พิมพ์ครั้งที่ 4. ประกันคุณภาพการศึกษาทุกคนทำได้ไม่ยาก.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.
- รุ่งรังษี วิบูลย์ชัย. (2544). **การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมของคุณภาพการสอนในระดับอุดมศึกษา.**
 วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- วรเดช จันทรศร. (14 กุมภาพันธ์ 2546). **สัมภาษณ์. ศาสตราจารย์ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย**
 สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
- วรนนท์ ศุภพิพัฒน์. (2541). **การควบคุมดูแลนักศึกษา : การทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์.**
 ใน **อดุลย์ วิริยะเวชกุล (บรรณาธิการ). คู่มือการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา.**
 (หน้า 164-175). กรุงเทพฯ : เจริญดีการพิมพ์.
- วรนนท์ เรื่องประดิษฐ์. (2544). **การพัฒนาดัชนีบ่งชี้รวมสำหรับความเป็นเลิศทางวิชาการ**
สาขาศึกษาศาสตร์ ระดับบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลา
นครินทร์.
- วันชัย ศิริชนะ. (2537). **การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา**
สำหรับสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎี
บัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2539 ก) “ระบบประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา,” **เอกสาร**
ประกอบการประชุมสัมมนา. 8 - 10 พฤษภาคม.
- _____. (2539 ข) “การประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา,” **เอกสาร**
ประกอบการบรรยายทางวิชาการ. 7 พฤศจิกายน. กองบริการการศึกษา สำนักงาน
อธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- วิจิตร ศรีสอาน. (2540). หลักการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- _____. (2537). แนวทางการพัฒนาอุดมศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544),” รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เนื่องจกในวันสถาปนาทบวงมหาวิทยาลัยครบรอบ 22 ปี. _ 29 – 30 กันยายน ณ โรงแรมโซลทวินทาวเวอร์ กรุงเทพมหานคร.
- _____. (3 กุมภาพันธ์ 2546). สัมภาษณ์. รองประธานฝ่ายบริหาร สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ กรุงเทพมหานคร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2538). การบริหารหลักสูตร. ประมวลชุดวิชาการพัฒนาระบบการสอน หน่วยที่ 1-4. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วินัย วีระพัฒนานนท์. (2543). รายงานการวิจัยเรื่อง หลักเกณฑ์และรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่พึงประสงค์ในระดับบัณฑิตศึกษา. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.
- วิโรจน์ สารรัตนะ และคณะ. (2545). ผู้บริหารใหม่ในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา : ผลการวิจัยเพื่อการวิพากษ์. กรุงเทพฯ : บริษัทอักษรภาพพัฒนา จำกัด.
- ศักดิ์ชาย เพชรช่วย. (2541). การพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2545). พิมพ์ครั้งที่ 3. ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศึกษานิเทศก์, หน่วย. (2539). “ปัจจัยที่มีผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษา,” ผลการประชุมสัมมนา Quality Assurance Workshop ณ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์. สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.
- สงขลานครินทร์. มหาวิทยาลัย. (2537). การประกันคุณภาพทางวิชาการ : หลักการ แนวคิด และ วิธีปฏิบัติ,” รายงานการประชุมทางวิชาการประจำปี 2537 ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.). 28 – 29 ตุลาคม.
- สงบ ประเสริฐพันธุ์ & ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี. (2543). รายงานวิจัยเรื่องผลกระทบของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีต่อบทบาทของภาควิชาการบริหารการศึกษาในการปฏิรูปการบริหารและจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สถาบันราชภัฏ มหาสารคาม. (2540). งานประกันคุณภาพการศึกษา. เอกสารรายงานผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา.
- สภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย. (2545). รายงานผลการดำเนินงาน. กรุงเทพฯ : สภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย.

- สภาสถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. (2539). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาสถาบันราชภัฏ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท แอล.ที.เพรส จำกัด.
- สมกุล อารวกิจ. (2543). **รูปแบบการประเมินคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏ**. ปรินญาณิพนธ์ปรินญาตุษฎีบัณฑิต สาขาการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544). **สาระนำรู้ทางวิชาการผู้บริหารคือผู้ปฏิบัติวิชาชีพชั้นสูง**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. (2543 ก). **รายงานการวิจัยเอกสารเรื่องใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- _____. (2543 ข). **พิมพ์ครั้งที่ 2. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร**. กรุงเทพฯ : บริษัท ที.พี. พรินท์ จำกัด.
- สวนสุนันทา, สถาบันราชภัฏ. (2540). **“การประกันคุณภาพการศึกษา,” เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาฝ่ายวิชาการ**. 11 มิถุนายน.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- _____. (2542). **สานปฏิรูป**. ปีที่ 2 ฉบับที่ 15 เดือนมิถุนายน.
- สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา. (2541). **การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ : ส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา. (2540). **ดัชนีบ่งชี้คุณภาพการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ : ส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา, ทบวงมหาวิทยาลัย. (2541). **การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2539). **คู่มือการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- สุชาติ เมืองแก้ว. (2539). **บทบาทของทบวงมหาวิทยาลัยกับการพัฒนาอุดมศึกษา**. เอกสารบรรยายในโอกาสการเยี่ยมชมกิจการของทบวงมหาวิทยาลัย, สำนักงานทบวงมหาวิทยาลัย 26 กรกฎาคม.
- สุพจน์ เอี้ยงกฤษ. (2540) ก. **“ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ,” เอกสารประกอบการสัมมนาการจัดทำคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา**.
- _____. สุพจน์ เอี้ยงกฤษ. (2540) ข. **“ผู้บริหารมหาวิทยาลัยกับการประกันคุณภาพ,” เอกสารประกอบการสัมมนาการจัดทำคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา**.

- สุรพล พุฒคำ. (2545). การศึกษารูปแบบการบริหารโปรแกรมวิชาในสถาบันราชภัฏ
เขตภูมิศาสตร์ภาคกลาง. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2539). “การประกันคุณภาพการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ
สหรัฐอเมริกา,” รวมบทความทางวิชาการด้านการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน
งานสภาสถาบันราชภัฏ.
- สุรินทร์ เศรษฐมานิต. (20 กุมภาพันธ์ 2546). สัมภาษณ์. ศาสตราจารย์ ประธานกรรมการ
พัฒนาระบบประเมินคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและ
ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.).
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (3 กุมภาพันธ์ 2546). สัมภาษณ์. ศาสตราจารย์ ราชบัณฑิต
รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อดุลย์ วิริยเวชกุล. (2538). การประกันคุณภาพทางวิชาการในมหาวิทยาลัยไทย. พิมพ์ครั้งที่
2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท พีแอลพีอิง จำกัด.
- _____. (2541). ดัชนีบ่งชี้คุณภาพบัณฑิตศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ :
พี.เอ.สียิ่งจำกัด.
- _____. (10 กุมภาพันธ์ 2546). สัมภาษณ์. ศาสตราจารย์ ราชบัณฑิต คณบดี
คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อมรรัตน์ ภิญโญอนันต์พงษ์. (2546). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือทางวิชาการด้าน
การเรียนการสอนระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรรวรรณ วงศ์ประคอง. (2543). การพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การบริหารโครงการหลักสูตร
ผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง ของสถาบันพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา กระทรวง
ศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ
โรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญญวรรณ เมธีสถาพร. (2544). การพัฒนาตัวบ่งชี้วัดคุณภาพการศึกษากายภาพ
อนามัยชุมชนของหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรม
ราชชนก กระทรวงสาธารณสุข เขตภาคเหนือ. ปรินญาณิพนธ์ปริญญาศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาทิตยา ดวงมณี. (2540). การพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมสำหรับความเป็นเลิศทางวิชาการของ
สาขาทางการวิจัยการศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัย บุญประเสริฐ และคณะ. (2539). การศึกษาผลกระทบของการพัฒนาผู้บริหารการศึกษา
ของกระทรวงศึกษาธิการที่มีต่อสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ :
สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ.

- อุทุมพร จามรมาน (2543). การประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : หจก.ฟีนีพิบลิชชิง.
- อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์. (2537). การพัฒนาดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน. ปรินญานิพนธ์ปรินญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Anderson, L. and Other. (1994). **A Primer for Analyzing Educational Effectiveness and Efficiency.** National Research Center on Education in the Inner Cities : Philadelphia.
- Ashworth, A. & R.C. Harvey. (1994). **Assessing Quality in Future and Higher Education.** London : Jessica Kingsley Publishers.
- Astin. Alexander W. (1988). **Achieving Educational Excellence.** Sanfrancisco : Jossey Bass Publishers.
- _____. (1982). "Why Not Try Some New Ways of Measuring Quality?," **Education Record.** 63 (2) : 10 – 15 ; Spring.
- _____. (1997). The Best University in Asia. **Asiaweek.** May 15 ; p.56-59.
- Bacani, C. (1997). Asia's Search for Excellence. **Asiaweek.** May 23 ; p.33-34.
- Barnett,R. (1992). **Improving Higher Education.** Society for Research into Higher Education and Open University Press, Buckingham.
- Busch,T. Fallen,L. &Pattersen,A. (1998). Disciplinary Differences in Job Satisfaction, selfefficiency, Goal Commitment among Faculty Employees in Nonnegian Colleges. **Quality in Higher Education.** 4(2) : 137-157.
- Cheng,Y.C.&Tam,W.M. (1997). Multi-Models of Quality in Education. **Quality Assurance in Education.** 5(1) : 22-31.
- Conrad,C.F. & Blackburn,R.T. (1995). Correlates of departmental Quality in Regional Colleges and Universities. **American Educational Research Journal.** P.279-259. American Educational Research Association.
- Council for National Academic Awards. (1990). **Performance Indicators and Quality Assurance,** N.W. Washington, D.C.,P. 3 – 5.
- Cowman, S. (1996). Student Evaluation : A Performance Indicator of Quality in Nurse Education. **Journal of Advance Nursing.** 24(3) : 625-632 ; September.
- Fairweather,S.S.& Brown, D.F. (1991). Dimension of Academic Quality. **The Review of Higher Education.** 14(2) :155-176.

- Fong, C.M. (1992) A Model for Peak Performance. **Nurse Educator**. 17(4); July/August.
- Gillmore, C.M. & Hoffman, P.H. (1997). The Graduation efficiency Index : Validity and Use as an Accountability and Research Measure. **Research in Higher Education**. 38(6) : 677-697.
- Johnstone, James N. (1981). **Indicators of Education System**. London : Kogan Page.
- Joseph, M., & Joseph, B. (1997). Service Quality in Education : A Student Perspective. **Quality Assurance in Education**. 5(1) : 15-21.
- Khu, G.D. & Other. (1997) The Development of Process Indicators to Estimate Student Gains Associated with Good Practices in Undergraduate Education. **Research in Higher Education**. 38(4) : 435-454.
- Lenn, M.P. (1994). "International Linkages and Quality Assurance : A Shifting Paradigm." In Alma Craft (ed.) **International Development in Assuring Quality in Higher Education**, pp. 127 - 13. London : The Farmer Press.
- Levine, A.E. (1982). "Quality in Baccalaureate Programs : What to look for When David Riesman Can't Visit ?." **Educational Record**. 63(1) : 13-17 ; Winter.
- Linestone, H.A. & M. Turoff. (1975). **The Delphi Method : Techniques and Application**. Massachusetts : Addison-Wesley Publishing Company.
- Lord, B.R. & Other. (1998) Performance Indicator : Experience from New Zealand Tertiary Institution. **Higher Education Management**. 10(2) : 41-57.
- Mayhew, L.B., Ford, P.J. & Hubbard, D.L. (1990). **The Quest for Quality**. San Francisco : Jossey Bass.
- McCulloch, Kenneth and Tett, Lyn. (1996). "Performance Indicators as Quality Assurance : the Scottish Community Education PI Scheme." **Quality Assurance in Education**. 4(6) : 67 ; April,.
- Miller, R.I. (1979). **The Assessment of College Performance**. Jossey-Bass Publisher.
- Morgan, A.W. & Mitchell, B.L. (1985). The Quest for Excellence : Underlying Policy Issue. In Smart, J.C. (ed.). **Higher Education : Handbook of Theory and Research**. New York : Agathorn. Vol. 1; p.83-84.
- Nationally Recognized Accrediting Agencies and Associations Department of Education (NEA), (1995). **Accreditation in the United States of America**. Office of Postsecondary Education U.S.A. Draft.

- Oakes, J. (1986). **Educational Indicators : A Guide for Policy Makes**. New Brunswick : Center for Policy Research in Education, Rytages University.
- Owlia, M.S., & Aspiwall, E.M. (1996). A framework for the dimensions of quality in Higher Education. **Quality Assurance in Education**. 4(2) : 12-20 ; 1996.
- Patrick, W.J. & Stanley, E.C. (1998). Teaching and Research Quality Indicators and The Shaping of Higher Education. **Research in Higher Education**. 39(1) : 19-41.
- Puttakul. W. (1994). **Technical Efficiency of Area Vocational Technical Schools : An Illustrative Study of the Application of Data Envelopment Analysis (DEA)**. University of Missouri Columbia.
- Ramler, S. (1991). Global Education for the 21st Century. **Educational Leadership**. 48(7) : 44-46; April.
- Ramsden, P. (1991). A Performance Indicator of Teaching Quality in Higher Education . **Studies in Higher Education**. 16(2) : 129-150.
- Shanker, Albert. (1996). **Quality Assurance**. *Phi Delta Kappan*. 78(5) : 220 -221 ; November.
- Sallis, E. (2002). 3rd ed. **Total Quality Management in Education**. London : Kogan Page.
- Tan, D.L. (1992). A Multivariate Approach to the Assessment of Quality. **Research in Higher Education**. 33(2) : 205-226 ; April.
- The United Kingdom. (1991). **Higher Education, A new Framework**. London.
- Webster, D.S. (1981). Advantages and Disadvantages of methods of assessing Quality. **Change**. 13 (September) : 20-24.
- Yarbrough, M.M. (1983). **The Perceptions of Community and Junior College Presidents, Self – Study Sturing Committee Chairpersons, and Faculty Toward the Self – Study in the Accreditation Process** Unpublished Doctoral Dissertation. University of Alabama, *Dissertation Abstract International*. 44(99) : 2965 – A ; September.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ ในขั้นตอนการกำหนดสมรรถนะมหาบัณฑิต และกรอบดัชนีคุณภาพ การจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต ในมหาวิทยาลัย ของรัฐ (การวิจัยระยะที่ 1)

1. ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ผู้อำนวยการสถาบันอนาคตศึกษา
2. ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสะอ้าน รองประธานฝ่ายบริหารสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์
3. ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ราชบัณฑิต
รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ประธานสภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษา
แห่งประเทศไทย
5. ศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ รองอธิการบดี ผู้อำนวยการอุดมศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
6. ศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญา เวสารัชช์ ประธานกรรมการบริหารสำนักงานปฏิรูปการศึกษา
7. ศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ เศรษฐมนิต ประธานกรรมการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ
การศึกษาระดับอุดมศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การ
มหาชน (สมศ.)
8. ศาสตราจารย์ ดร.วรเดช จันทรศร ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
9. ศาสตราจารย์ ดร.อดุลย์ วิริยเวชกุล อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รายนามผู้เชี่ยวชาญ ในขั้นตอนการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมและการนำไป
ใช้ได้ของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญา
โทมหาบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ (การวิจัยระยะที่ 1)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์
2. ดร.วิเชียร เกตุสิงห์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ เกตุขำ ประธานสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชา
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ พุทธิประเสริฐ หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. ดร.อาคม วัตไธสง หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ

6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. ดร.สุเทพ ทองประดิษฐ์ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
8. รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมศักดิ์ อินทร์รักษา ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรศึกษาศาสตร ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
9. ดร.นพดล เจนอักษร อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ปราชญา กล้าผจญ หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
11. รองศาสตราจารย์ประพันธ์ สุริหาร ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
12. รองศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา จันทร์บรรจง รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธร สุนทรายุทธ หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
14. รองศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย ตันติเมธ รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
15. รองศาสตราจารย์ ดร.กิติมา ปรีดีติลล ผู้อำนวยการหลักสูตรบริหารการศึกษา ระดับ ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมพันธ์ รัตนชัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ สถาบัน ราชภัฏสวนสุนันทา
17. ดร.ชินภัทร ภูมิรัตน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ ด้านคุณภาพการศึกษา ในขั้นตอนการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยของรัฐ (การวิจัยระยะที่ 2)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครภูมิ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
5. อาจารย์ ดร.โกวัฒน์ เทศบุตร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
6. รองศาสตราจารย์เรณู คุปต์ขันธ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
8. รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา ภัสสรศิริ แขนงวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
9. รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย วีระวัฒนานนท์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
10. อาจารย์ ดร.พนมพร จันท์ปัญญา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศรแสงศักดิ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
12. อาจารย์ ดร.ประเสริฐ บัณฑิตศักดิ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ถาวร สารวิทย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
14. รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว แขนงวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
15. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์ คณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
16. อาจารย์ ดร.สนั่น ประจงจิตร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ พ่วงรอด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
18. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ คงเที่ยง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ประชุม รอดประเสริฐ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
20. นางสาวพรทิพย์ กาญจนนิตย์ ผู้อำนวยการสำนักรับรองมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย
21. รองศาสตราจารย์ ดร.เมธี ปลันธนนนท์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
22. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญ ด้านประเมินผลการศึกษา ในขั้นตอนการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

23. ศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรปริญญาเอก มหาวิทยาลัยรามคำแหง
24. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
25. รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ มีแจ่ม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
26. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
27. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล หวังพานิช สำนักทดสอบและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ ในขั้นตอนการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยของรัฐ วันที่ 12 พฤศจิกายน 2546 ณ ห้องประชุม 8 อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ศาสตราจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ประธานสภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษา แห่งประเทศไทย
3. ศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญา เวสารัชช์
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ประชุม รอดประเสริฐ รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
6. รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวพร เมืองแก้ว รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
7. อาจารย์ ดร.สนั่น ประจงจิตร์ อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
8. อาจารย์ ดร.สุดำรงค์ สารสว่าง อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
9. รองศาสตราจารย์ ดร.คงศักดิ์ ธาตุทอง รองคณบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีชัย บุญเติม รองคณบดีฝ่ายนโยบายและวางแผน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย หัวหน้าภาควิชาการมัธยมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ภาคผนวก ข

เครื่องมือการวิจัยระยะที่ 1

- แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
- แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับ
- สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

แบบสัมภาษณ์สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์

1. เพื่อสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความคาดหวังต่อสมรรถนะมหาบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
2. เพื่อสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
3. เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์หากรอบความคิดเกี่ยวกับดัชนีของคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ลักษณะของแบบสัมภาษณ์

เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ชนิดปลายเปิด ประกอบด้วยข้อคำถามชนิดปลายเปิด จำนวน 6 ข้อคำถาม ดังนี้

1. จากสภาพในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม ระบบการเมือง และระบบการศึกษา ท่านได้คาดหวังว่ามหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ควรมี สมรรถนะใดบ้าง
2. จากสมรรถนะของมหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตามที่ท่านได้คาดหวังไว้ ท่านคิดว่ามีมิติ/องค์ประกอบที่สำคัญบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต ควรประกอบด้วยมิติ/องค์ประกอบ ใดบ้าง จึงมีความครอบคลุมระบบการศึกษาทั้งด้านปัจจัยตัวป้อน ปัจจัยกระบวนการ และผลผลิต รวมทั้งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยของรัฐทั้ง 12 แห่ง
3. ดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับมหาบัณฑิตในมิติ/องค์ประกอบ ด้านปัจจัยตัวป้อน ตามที่ท่านให้ความคิดเห็นไว้ ควรประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต ใดบ้าง
4. ดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับมหาบัณฑิตในมิติ/องค์ประกอบ ด้านปัจจัยกระบวนการ ตามที่ท่านให้ความคิดเห็นไว้ ควรประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต ใดบ้าง

5. ดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับ
มหาบัณฑิตในมิติ/องค์ประกอบ ด้านผลผลิต ตามที่ท่านให้ความคิดเห็นไว้ ควรประกอบด้วยดัชนี
บ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาคูณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับ
ปริญญาโทมหาบัณฑิต ใดบ้าง

6. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมใดบ้าง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
การพัฒนาแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ
A Development of the Educational Management Quality Improvement Model for
the Master Degree Program in Educational Administration
in Public Universities

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 6 ตอน แต่ละตอนเป็นดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งได้จากการ สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน แบ่งตามองค์ประกอบคุณภาพ ได้ 6 องค์ประกอบ คือ ด้าน อาจารย์ ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา ด้านคุณภาพนักศึกษาและมหาบัณฑิต ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล และด้านการบริหาร

2. การตอบแบบสอบถาม ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย \checkmark ลงในช่องสำหรับเลือกตอบ 2 เครื่องหมายในแต่ละข้อของดัชนี เพื่อแสดงความคิดเห็นถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยมีรายละเอียดสำหรับความสำคัญของการตอบแต่ละช่อง ดังนี้

2.1 ช่องความเหมาะสมดัชนี อันดับคะแนนที่ให้มีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง ว่าดัชนีมีความเหมาะสมในการบ่งชี้คุณภาพในองค์ประกอบนั้น ๆ
- 4 หมายถึง เห็นด้วย ว่าดัชนีมีความเหมาะสมในการบ่งชี้คุณภาพในองค์ประกอบนั้น ๆ
- 3 หมายถึง ไม่แน่ใจ ว่าดัชนีมีความเหมาะสมในการบ่งชี้คุณภาพในองค์ประกอบนั้น ๆ
- 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย ว่าดัชนีมีความเหมาะสมในการบ่งชี้คุณภาพในองค์ประกอบนั้น ๆ
- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ว่าดัชนีมีความเหมาะสมในการบ่งชี้คุณภาพในองค์ประกอบนั้น ๆ

2.2 ช่องความเป็นไปได้ในการเก็บข้อมูลตามดัชนี อันดับคะแนนที่ให้มีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเป็นไปได้มากที่สุด ในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีดังกล่าว
- 4 หมายถึง มีความเป็นไปได้มาก ในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีดังกล่าว
- 3 หมายถึง มีความเป็นไปได้ปานกลาง ในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีดังกล่าว
- 2 หมายถึง มีความเป็นไปได้น้อย ในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีดังกล่าว
- 1 หมายถึง มีความเป็นไปได้น้อยที่สุด ในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีดังกล่าว

2.3 ช่องน้ำหนักคะแนนความสำคัญของแต่ละมิติ โปรดให้ความสำคัญของดัชนี องค์ประกอบของดัชนีคุณภาพ (คะแนน 1-10) 1= สำคัญน้อยที่สุด 10 = สำคัญมากที่สุด

ตัวอย่าง ตอนที่ 3 องค์กรต่อต้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา

ดัชนีคุณภาพ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (เต็ม 10คะแนน)
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
5. อัตราส่วนระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ของสาขาวิชาที่ให้บริการสำหรับนักศึกษาในการสืบค้นหรือปฏิบัติงานต่อจำนวนนักศึกษาทั้งหมดในสาขาวิชา	✓					✓					(.....8.....)

อธิบาย 1. คำตอบ ✓ ในช่องความเหมาะสมของดัชนี อันดับคะแนน 5 แสดงว่า ท่านเห็นด้วยอย่างยิ่ง ว่าดัชนีดังกล่าวมีความเหมาะสมในการบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

2. คำตอบ ✓ ในช่องความเป็นไปได้ของดัชนี อันดับคะแนน 5 แสดงว่า ท่านว่า มีความเป็นไปได้มากที่สุด ในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนี

ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถาม นี้ ภายใน 2 สัปดาห์

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

(นางจรรุวรรณ ประทุมศรี)

นักศึกษาปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ตอนที่ 1 องค์ประกอบด้านคุณภาพอาจารย์

ดัชนีคุณภาพ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (เต็ม 10 คะแนน)
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
1. ร้อยละของอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาเอก ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา											(.....)
2. ร้อยละของอาจารย์ในสาขาวิชาที่มี ตำแหน่งทางวิชาการเป็นศาสตราจารย์ หรือรองศาสตราจารย์											(.....)
3. จำนวนปีเฉลี่ย (ประสบการณ์ ในการ สอนระดับบัณฑิตศึกษาของอาจารย์ใน สาขาวิชา											(.....)
4. ร้อยละของอาจารย์ในสาขาวิชาที่ สามารถสอนหรือควบคุมวิทยานิพนธ์ใน ระดับปริญญาเอกได้											(.....)
5. จำนวนอาจารย์ต่อจำนวนนักศึกษาทั้ง ระบบปกติและระบบพิเศษ											(.....)
6. จำนวนชั่วโมงการสอนเฉลี่ยต่อสัปดาห์ ของอาจารย์ที่สอนในสาขาวิชา											(.....)
7. จำนวนชั่วโมงสอนเฉลี่ยต่อสัปดาห์ของ อาจารย์ที่สอนให้แก่สถาบันอื่น (พิเศษ)											(.....)
8. จำนวนนักศึกษาโดยเฉลี่ยในความดูแล วิทยานิพนธ์ของอาจารย์ในสาขาวิชา											(.....)
9. จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ ในสาขาวิชาจัดสรรให้นักศึกษาในความดูแล เข้าพบและซักถามปัญหา											(.....)
10. ร้อยละของอาจารย์ที่สามารถใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการสอนและ การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยได้											(.....)
11. ร้อยละของอาจารย์ในสาขาวิชาที่เป็น กรรมการทางการวิจัยการบริหารการศึกษา ระดับประเทศ เช่น กรรมการวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ กรรมการจัดพิมพ์เชื่อมการวิจัยทาง บริหารการศึกษา กรรมการสมาคมการ บริหารการศึกษา หรือกรรมการสมาคม การวิจัยทางสังคมศาสตร์ เป็นต้น											(.....)

ดัชนีคุณภาพ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (เต็ม 10 คะแนน)
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
25. จำนวนหนังสือวิชาการหรือตำราโดย เฉลี่ยที่มีอาจารย์ในสาขาวิชาเป็นชื่อแรก (First author) ในรอบ 5 ปี											(.....)
26. จำนวนงานวิจัยโดยเฉลี่ยของอาจารย์ ในสาขาวิชาที่ได้รับการเผยแพร่ ตีพิมพ์ และเสนอในการประชุมสัมมนาทางวิชา การระดับชาติหรือนานาชาติในรอบ 5 ปี											(.....)
27. จำนวนรางวัลผลงานวิชาการหรืองาน วิจัยโดยเฉลี่ยที่อาจารย์ในสาขาวิชาได้รับ จากการพิจารณาโดยคณะกรรมการในรอบ 5 ปี											(.....)
28. จำนวนทุนวิจัยภายในสถาบันโดยเฉลี่ย ที่อาจารย์ในสาขาวิชาได้รับ ในรอบ 5 ปี											(.....)
29. จำนวนทุนวิจัยภายนอกสถาบันโดย เฉลี่ยที่อาจารย์ในสาขาวิชาได้รับในรอบ 5 ปี											(.....)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 องค์ประกอบด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา

ดัชนีคุณภาพ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (เต็ม 10 คะแนน)
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
1. อัตราส่วนระหว่างจำนวนหนังสือหรือตำราในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่สั่งซื้อเข้าห้องสมุดคณะในรอบ 5 ปี ต่อจำนวนนักศึกษาในสาขาวิชาที่มีอยู่ในปัจจุบัน											(.....)
2. จำนวนวารสารวิชาการในสาขาวิชาทางการบริหารการศึกษาจากต่างประเทศที่มีอยู่ในห้องสมุดคณะปัจจุบัน											(.....)
3. อัตราส่วนระหว่างจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ของคณะที่ให้บริการสำหรับนักศึกษาในการสืบค้นข้อมูลหรือปฏิบัติงานต่อจำนวนนักศึกษาทั้งหมดในคณะ											(.....)
4. อัตราส่วนระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ของสาขาวิชาที่ให้บริการสำหรับนักศึกษาในการสืบค้นหรือปฏิบัติงานต่อจำนวนนักศึกษาทั้งหมดในสาขาวิชา											(.....)
5. ห้องสมุดในคณะมีการจัดระบบในการสืบค้นยืมคืน โดยใช้คอมพิวเตอร์											(.....)
6. ห้องสมุดคณะมีบริการสำหรับนักศึกษาในการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการจากฐานข้อมูลทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ ด้วยคอมพิวเตอร์ เช่น Internet E-mail เป็นต้น											(.....)
7. จำนวนหนังสือเกี่ยวกับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในห้องสมุด											(.....)
8. จำนวนวารสารทางวิชาการ											
9. ห้องสมุดคณะมีแผนกเฉพาะสำหรับการให้บริการค้นหา ยืมและคืนวิทยานิพนธ์											(.....)
10. การมีแหล่งฝึกปฏิบัติที่เอื้อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงานทางวิชาชีพ											(.....)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

ตอนที่ 3 องค์ประกอบด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา และมหาวิทยาลัย

ดัชนีคุณภาพ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (เต็ม 10 คะแนน)
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
1. อัตราส่วนระหว่างจำนวนผู้สมัครเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโทของสาขาวิชาต่อจำนวนนักศึกษาที่รับเข้าจริง											(.....)
2. ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยวิชาเฉพาะของสาขาวิชาที่นักศึกษาสอบเข้าศึกษาต่อได้ในระดับปริญญาโท											(.....)
3. เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) โดยเฉลี่ยของนักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี											(.....)
4. ระดับความสนใจของนักศึกษาต่อการเรียนวิชาในหลักสูตร											(.....)
5. การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนแบบกระตือรือร้นของนักศึกษา											(.....)
6. นักศึกษาโดยเฉลี่ยมีทักษะในการใช้ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทั้งในรูปแบบของการพูดและการเขียน											(.....)
7. จำนวนนักศึกษาที่ผ่านการทดสอบภาษาอังกฤษโดยใช้แบบทดสอบกลาง (TOFLE, IELTS, TOEIC) ต่อจำนวนนักศึกษาทั้งหมด											(.....)
8. เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) โดยเฉลี่ยที่นักศึกษาแต่ละรุ่นได้รับจากการศึกษาตามหลักสูตรของสาขาวิชา											(.....)
9. ร้อยละของนักศึกษาในสาขาวิชาแต่ละรุ่นที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป											(.....)
10. สัดส่วนของนักศึกษาในสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรภายในระยะเวลา 2 ปี											(.....)
11. ร้อยละของนักศึกษาในสาขาวิชาแต่ละรุ่นที่มีผลงานวิทยานิพนธ์ในระดับดีมาก (Excellence)											(.....)
12. สัดส่วนของนักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ											(.....)

ตอนที่ 4 องค์ประกอบด้านหลักสูตร

ดัชนีคุณภาพ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (เต็ม 10 คะแนน)
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
1. สาขาวิชา มีการเปิดสอนวิชาเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าอิสระเพื่อการบริหาร											(.....)
2. จำนวนวิชาเลือกที่เปิดให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนได้											(.....)
3. สาขาวิชา มีแผนการใช้หลักสูตรที่ชัดเจน และเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง											(.....)
4. สาขาวิชา มีการประเมินปรับปรุงหลักสูตรอย่างเป็นทางการ ทุก ๆ 3 ปี											(.....)
5. ระดับความพึงพอใจของอาจารย์ในสาขาวิชาโดยเฉลี่ย ต่อผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหลักสูตร											(.....)
6. มีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้อย่างชัดเจนให้นักศึกษาได้รับรู้อย่างทั่วถึง											(.....)
7. มีฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการบริหารหลักสูตรของสาขาวิชา											(.....)
8. มีการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสาขาวิชา											(.....)
9. หลักสูตรมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง สามารถนำไปใช้ได้จริง											(.....)
10. มีระบบการตรวจสอบความเหมาะสมของผลการประเมินทุกรายวิชาโดยคณะกรรมการ											(.....)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 5 องค์ประกอบด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล

ดัชนีคุณภาพ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (เต็ม 10 คะแนน)
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
1. การมีฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องการเรียนการสอน											(.....)
2. ความเหมาะสมในการวางแผนและการจัดทำแผนการสอนรายวิชาที่เปิดสอน											(.....)
3. มีการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้วิจัยเป็นฐาน											(.....)
4. มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใช้ในการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการใช้สื่อนวัตกรรมการศึกษาสำหรับสืบค้นข้อมูลและเรียนรู้ด้วยตนเอง											(.....)
5. จำนวนอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาไม่น้อยกว่าวิชาละ 2 คน											(.....)
6. มีเกณฑ์การอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ชัดเจน											(.....)
7. เกณฑ์อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย											(.....)
8. จำนวนอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระต่อจำนวนนักศึกษา											(.....)
9. เกณฑ์ประเมินวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน											(.....)
10. มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลรายวิชาอย่างชัดเจนรวมทั้งประกาศให้นักศึกษาได้รับรู้ล่วงหน้าอย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง											(.....)
11. ผลการประเมินหรือเกรดของรายวิชา มีการประกาศให้นักศึกษาทราบอย่างทั่วถึงและตรงเวลา											(.....)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

ตอนที่ 6 องค์ประกอบด้านการบริหาร

ดัชนีคุณภาพ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (เต็ม 10 คะแนน)
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
1. มีแผนงานประจำปีที่ครอบคลุมการจัดการศึกษา											(.....)
2. มีระบบประกันคุณภาพและการประเมินผลการดำเนินงาน											(.....)
3. รายงานการประเมินตนเองได้จัดพิมพ์เผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง											(.....)
4. มีแบบแผนการรับอาจารย์ใหม่และการพัฒนาอาจารย์ในสาขาวิชาเป็นประจำทุกปี											(.....)
5. มีแผนพัฒนาสาขาวิชาที่ชัดเจนทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว											(.....)
6. มีความพยายามในการกระตุ้นความเชื่อทัศนคติ และการปฏิบัติอย่างจริงจังของอาจารย์ นักศึกษา เพื่อคุณภาพของสาขาวิชา											(.....)
5. มีการจัดประชุมอาจารย์ในสาขาวิชาเพื่อสำรวจความต้องการ ปัญหาและปรับปรุงแผนการดำเนินงาน											(.....)
7. มีฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการบริหารงานบุคคลและการบริหารภารกิจจัดการศึกษา											(.....)
8. มีระบบการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส											(.....)
9.. มีการประเมินผลงานของทุกแผนงานอย่างเป็นระบบ											(.....)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

เครื่องมือการวิจัยระยะที่ 2

- แบบสำรวจข้อมูลภาควิชาการบริหารการศึกษา
- แบบสอบถามเพื่อการวิจัย (แบบสำรวจข้อมูลอาจารย์)

แบบสำรวจข้อมูลภาควิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัย.....

การพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ

**A Development of the Educational Management Quality Improvement Model for
the Master Degree Program in Educational Administration
in Public Universities**

รายการ	ปี/จำนวน			หมายเหตุ
	2544	2545	2546	
1. จำนวนอาจารย์ทั้งหมด อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์				
2. จำนวนผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือก				
3. จำนวนนิสิตที่เข้าศึกษา				
4. จำนวนนิสิตที่จบการศึกษา				
5. จำนวนนิสิตที่จบการศึกษาภายใน 2 ปี				
6. จำนวนนิสิตที่เลือกทำวิทยานิพนธ์				
7. จำนวนนิสิตที่เลือกทำรายงานการศึกษาค้น คว้าอิสระ/สารนิพนธ์/งานนิพนธ์				
8. จำนวนนิสิตที่เรียนภาคปกติ				
9. จำนวนนิสิตภาคพิเศษ (ทั้งหมด)				
10. จำนวนนิสิตแต่ละวิทยาเขต /จังหวัด (ถ้ามีศูนย์การศึกษาในต่างจังหวัด)				
10.1.....				
10.2.....				
10.3.....				
10.4.....				
10.5.....				
(ถ้ามีจำนวนมากกว่านี้กรุณาเขียนต่อด้านหลัง)				

รายการ	ปี/จำนวน			หมายเหตุ
	2544	2545	2546	
11.เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับให้บริการ นิสิตในการสืบค้น				
12.จำนวนอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอน - โปรเจ็คเตอร์ - เครื่องฉายภาพทึบ - เครื่องฉายสไลด์ - เครื่องฉายภาพยนตร์ - วีดิทัศน์ - วิทยุเทป - เครื่องขยายเสียง - เครื่องถ่ายเอกสาร - อื่น ๆ				
13. ห้องสมุดคณะ				
14. ห้องสมุดสาขา (เอกสารให้นิสิตยืม)				
15. จำนวนห้องเรียน				
16. ห้องทำงานนิสิต				
17. จำนวนวารสารวิชาการสาขาวิชาการ บริหารการศึกษาที่มีอยู่ในห้องสมุด				
18. ฐานข้อมูลการวิจัย บทความ เอกสาร ของสาขาวิชา หรือ คณะ				
19. ฐานข้อมูลระบบประกันคุณภาพ				
20. จำนวนนิสิตที่มีผลงานวิทยานิพนธ์ระดับ ดีมาก				
21. เกรดเฉลี่ยสะสม เมื่อก่อนเข้าศึกษาใน ระดับปริญญาโท 2.00-2.50 2.51-3.00 3.01-3.50 3.51-4.00				

รายการ	ปี/จำนวน			หมายเหตุ
	2544	2545	2546	
22. นิสิตที่จบการศึกษามีเกรดเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป				
23. จำนวนวิชาเลือก				
24. จำนวนวิชาบังคับ				
25. อาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาโท				
26. อาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาเอก				
27. จำนวนอาจารย์ที่ลาศึกษาต่อ				
28. จำนวนอาจารย์พิเศษ				
29. จำนวนเจ้าหน้าที่ประจำภาควิชา				
30. แผนการใช้หลักสูตร (จำนวนครั้งที่จัดทำ/ปีการศึกษา)				
31. แผนพัฒนาภาควิชาที่เป็นแผนระยะสั้นและระยะยาว(จำนวนครั้งที่จัดทำ/ปี)				
32. รายงานผลการประเมินผลการสอน (จำนวนครั้งที่จัดทำ/ปีการศึกษา)				
33. จำนวนโครงการที่เป็นการบริการวิชาการแก่สังคม				
34. งบประมาณที่ได้รับ (บาท)				
35. จำนวนงบประมาณสำหรับการวิจัย(บาท)				
36. จำนวนงบประมาณสำหรับพัฒนาบุคลากร(บาท)				

แบบสำรวจข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรื่อง

**การพัฒนาแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ**

**A Development of the Educational Management Quality Improvement Model for
the Master Degree Program in Educational Administration in Public University**

ข้อมูลของ.....(ชื่ออาจารย์).....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ ประกอบด้วยข้อคำถามที่ต้องการข้อมูลตามสภาพการณ์จริงเกี่ยวกับการดำเนินการกิจของสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยใช้ดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ที่ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสม เป็นคำถามหลักในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้
2. การตอบแบบสอบถาม ขอให้ท่านพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วเติมคำตอบ หรือกาเครื่องหมาย ✓ หรือ - ลงในช่องว่างที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ให้
3. ถ้ามีข้อใดที่ท่านไม่ทราบคำตอบแน่นอน ขอความกรุณาจากท่านสอบถามข้อมูลผู้เกี่ยวข้อง หรือใช้การประมาณการคำตอบนั้น ๆ ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงของท่านและภาควิชา/สาขาวิชา ให้มากที่สุด
4. กรุณาตอบทุกข้อตามจริงเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสอบถามภายในเวลา 2 สัปดาห์
5. คำตอบจากแบบสำรวจนี้ จะไม่ส่งผลเสียต่อตัวท่าน และภาควิชาของท่าน แต่อย่างใด แต่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำไปกำหนดนโยบายการบริหารสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐต่อไป

ขอขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของท่าน

(นางจรรุวรรณ ประทุมศรี)

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1. วุฒิการศึกษาสูงสุดของท่าน คือสาขาวิชา.....
จากสถาบันปี พ.ศ. ที่จบ
2. ประสบการณ์ในการสอนระดับบัณฑิตศึกษาในภาค/สาขาวิชา เป็นเวลา.....ปี
3. ภาระงานสอนในภาค/สาขาวิชา ระดับปริญญาตรีในภาคปกติ โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ.....ชั่วโมง
4. ได้รับเชิญเป็นวิทยากร และอาจารย์พิเศษ โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ.....ชั่วโมง
5. ภาระงานสอนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาภาคปกติ โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ.....ชั่วโมง
6. ภาระงานสอนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาภาคพิเศษ โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ.....ชั่วโมง
7. มีนักศึกษาในความดูแลวิทยานิพนธ์ของท่าน (แยกตามประเภท)
 - 7.1 เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาเอก จำนวนคน
 - 7.2 เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาเอก จำนวนคน
 - 7.3 เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท จำนวนคน
 - 7.4 เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท จำนวนคน
 - 7.5 เป็นที่ปรึกษารายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน คน
8. ท่านจัดสรรเวลาให้นักศึกษาในความดูแลเข้าพบ และซักถามปัญหา โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ.....ชั่วโมง
9. ท่านสามารถใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการสอน (โปรดระบุ โปรแกรมที่ใช้)
 1. 2.
 3. 4.
 5. 6.
10. ท่านสามารถใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการวิจัย (โปรดระบุ โปรแกรมที่ใช้)
 1. 2.
 3. 4.
 5. 6.
11. ท่านมีวิธีสอนนิสิต/นักศึกษาระดับปริญญาโทในภาค/สาขาวิชา โดยใช้ผลงานวิจัยประกอบการสอน

ใช่ ไม่ใช่
12. ปัจจุบันท่านเป็นหนึ่งในคณะกรรมการการวิจัยการศึกษาระดับประเทศ เช่น กรรมการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ กรรมการจัดซิมโพเซียมการวิจัยทางการบริหาร การศึกษา กรรมการสมาคมวิจัยต่าง ๆ

ใช่ ไม่ใช่

13. ภาควิชา/สาขาวิชาของท่านเป็นสมาชิกของสภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษา
แห่งประเทศไทย

ใช่ ไม่ใช่

14. ท่านได้เข้าประชุมหรือสัมมนาวิชาการทางการวิจัยการศึกษาหรือการวิจัยทางการบริหารการศึกษา

ระดับชาติ	ปี 2544	จำนวน.....ครั้ง
	ปี 2545	จำนวน.....ครั้ง
	ปี 2546	จำนวน.....ครั้ง
ระดับนานาชาติ	ปี 2544	จำนวน.....ครั้ง
	ปี 2545	จำนวน.....ครั้ง
	ปี 2546	จำนวน.....ครั้ง

14. ท่านเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย

ปี 2544	จำนวน.....โครงการ	ปี 2545	จำนวน.....โครงการ
ปี 2546	จำนวน.....โครงการ		

15. ท่านเป็นผู้ร่วมโครงการวิจัย

ปี 2544	จำนวน.....โครงการ	ปี 2545	จำนวน.....โครงการ
ปี 2546	จำนวน.....โครงการ		

16. ท่านได้รับเชิญให้เป็นผู้ประเมินข้อเสนอโครงการวิจัย จากหน่วยงานหรือสถาบันภายนอก
ในปี 2545 ที่ผ่านมา จำนวน.....หัวข้อ

17. ในปี 2545 ท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาหัวข้อโครงการวิจัยอย่างเป็นทางการจาก
สถาบันอื่น จำนวน.....หัวข้อ

18. บทความที่ท่านเป็นผู้เขียนชื่อแรก (First Author) ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใน
ประเทศ ปี 2544-2546

ปี 2544	จำนวน.....บทความ
ปี 2545	จำนวน.....บทความ
ปี 2546	จำนวน.....บทความ

19. บทความที่ท่านเป็นผู้เขียนชื่อแรก (First Author) ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ
ต่างประเทศ ปี 2544-2546

ปี 2544	จำนวน.....บทความ	ปี 2545	จำนวน.....บทความ
ปี 2546	จำนวน.....บทความ		

20. งานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง (Citation) ในวารสารวิชาการระดับชาติหรือนานาชาติ

ปี 2544	จำนวน.....เรื่อง
ปี 2545	จำนวน.....เรื่อง
ปี 2546	จำนวน.....เรื่อง

21. รางวัลผลงานวิชาการ หรืองานวิจัยที่ท่านได้รับ จากการพิจารณาโดยคณะกรรมการระดับชาติหรือนานาชาติ ในรอบ 5 ปี (2541-2545) จำนวนรางวัล
22. หนังสือวิชาการหรือตำรา ที่ท่านเป็นผู้เขียนชื่อแรก (First Author) ที่ได้รับการตีพิมพ์ เผยแพร่ ในรอบ 5 ปี (2541-2545) จำนวน เรื่อง
23. งานวิจัยของท่านได้รับการเผยแพร่ ตีพิมพ์ และเสนอในการประชุมสัมมนาทางวิชาการระดับชาติหรือระดับนานาชาติ ในรอบ 5 ปี (2541-2545) จำนวนเรื่อง
24. ทุนวิจัยภายในสถาบัน ที่ท่านได้รับในรอบ 5 ปี (2541-2545) (ทั้งที่เป็นผู้วิจัยร่วมและเป็นหัวหน้าโครงการเอง)
- ได้รับ จำนวนทุน ไม่ได้รับ
24. ทุนวิจัยภายนอกสถาบัน ที่ท่านได้รับในรอบ 5 ปี (2541-2545) (ทั้งที่เป็นผู้วิจัยร่วมและเป็นหัวหน้าโครงการเอง)
- ได้รับ จำนวนทุน ไม่ได้รับ
25. เงินทุนวิจัยภายในสถาบัน ที่ท่านได้รับในรอบ 5 ปี (2541-2545) (กรณีที่ทำให้หลายคนให้คิดเฉพาะส่วนที่ท่านได้รับหรือหารเฉลี่ย)
- ได้รับ รวมทั้งสิ้นประมาณ.....บาท ไม่ได้รับ
26. ภาควิชา/สาขาวิชา ของท่านมีการประเมินการสอนของอาจารย์อย่างเป็นทางการทุกภาคการศึกษา
- ใช่ ไม่ใช่
27. ภาควิชา/สาขาวิชา ของท่านมีการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอย่างเป็นทางการ
- ใช่ โดยมีการจัดทำทุก ๆปี ไม่ใช่
28. ภาควิชาของท่านมีแผนการรับอาจารย์ใหม่และการพัฒนาอาจารย์ในภาควิชา/สาขาวิชาของท่านเป็นประจำทุกปี
- ใช่ ไม่ใช่
29. ภาควิชาของท่านมีการจัดประชุมอาจารย์ ในสาขาวิชาเพื่อสำรวจความต้องการ ปัญหาและปรับปรุงแผนการดำเนินงานในภาควิชา/สาขาวิชา เป็นระยะทุกเดือน
- ใช่ ไม่ใช่
30. ท่านเผยแพร่ศาสตร์ของสาขาวิชาของท่านให้บุคคลภายในและภายนอกหน่วยงานรับทราบ โดยให้ภาควิชา/สาขาวิชาของท่านจัดทำวารสารเผยแพร่เป็นประจำ
- ใช่ อย่างน้อยปีละ.....ฉบับ ไม่ใช่
31. ท่านเผยแพร่ศาสตร์ของสาขาวิชาของท่านให้บุคคลภายในและภายนอกหน่วยงานรับทราบโดยให้ภาค/สาขาวิชาของท่านมีการจัดอบรมสัมมนาเป็นประจำ
- ใช่ อย่างน้อย ปีละ.....ครั้ง ไม่ใช่

ภาคผนวก ง
เครื่องมือการวิจัยระยะที่ 3

แบบสอบถามสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 3

วิทยานิพนธ์เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชา
การบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
2. แบบสอบถามชุดนี้ ประกอบด้วยรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา
สำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ และ
รายละเอียดของรูปแบบ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมความคิดเห็น
เห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชา
การบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ ในประเด็นความเหมาะสม
ที่จะนำไปใช้เป็นรูปแบบเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา และการนำไปใช้ของรูปแบบ
4. การตอบแบบสอบถาม ขอให้ท่านกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับ
ความคิดเห็นของท่าน และกรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในกรณีที่ไม่เหมาะสม

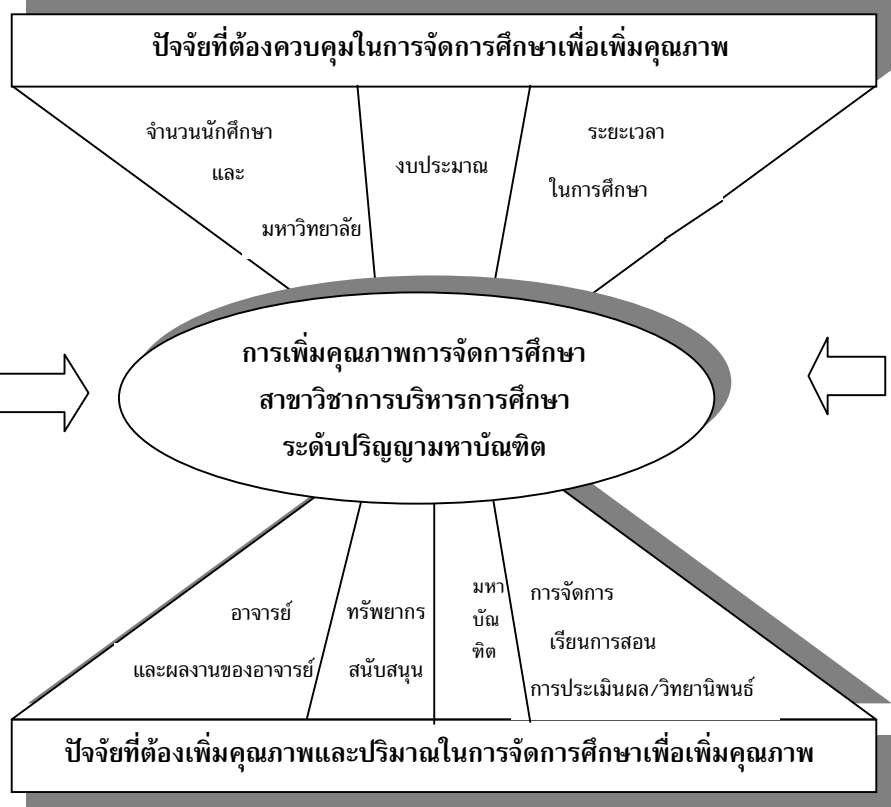
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

องค์การมหาชน (สมศ.)

และได้รับทุนสนับสนุนจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทบวงมหาวิทยาลัย

ภาพประกอบ ร่างรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท

สมรรถนะมหาบัณฑิต มหาบัณฑิตทางการบริหารการศึกษามีสมรรถนะ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการวิจัย และด้านการสอนและการเป็นที่ปรึกษาวิชาการ โดยทั้ง 4 สมรรถนะ จะต้องอยู่บนฐานของความสามารถทางภาษา และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

หลักสูตร
เป็นหลักสูตรที่มีการปรับปรุงและประเมินผลทุก 5 ปี ประมวลรายวิชา และการวางแผนการจัดการเรียนการสอนของรายวิชามีความทันสมัย มีความสอดคล้องกันทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ในสภาพจริงได้

การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

- * สร้างองค์กรเครือข่ายทางบริหาร การศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนผลงานหรือข้อมูลเป็นการสร้างความเป็นเลิศทางการบริหารและการจัดการศึกษาร่วมกัน
- * สร้างฐานข้อมูลการวิจัยทางการบริหารการศึกษ เพื่อให้สะดวกในการสืบค้นและป้องกันการทำวิจัยซ้ำซ้อน หรือการคัดลอกผลงาน

การประกันคุณภาพ มีระบบการประกันคุณภาพที่สามารถตรวจสอบและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาในรูปคณะกรรมการ นำผลการตรวจสอบและประเมินคุณภาพจากคณะกรรมการมาจัดพิมพ์และเผยแพร่ และมีฐานข้อมูลที่ตรวจสอบได้ง่าย

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านคุณภาพอาจารย์	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัคร ได้ ประชาสัมพันธ์ตามสถาบันการศึกษาที่เปิด สอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาทั้งส่วน กลางและส่วนภูมิภาคที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย						
2. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัคร ได้ ประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 1 เดือน ก่อนการเปิดรับสมัคร						
3. ช่วงระยะเวลารับสมัคร อาจารย์ไม่น้อยกว่า 1 เดือน						
4. มีเกณฑ์การคัดเลือกอาจารย์ที่สังคมยอมรับ ได้ว่ามีคุณภาพโดยพิจารณาจาก 4.6 จำนวนปี ประสบการณ์ด้านการ สอน/นิเทศนิสิต/นักศึกษา ระดับปริญญาโทไม่ น้อยกว่า 1 ปี หรือระดับปริญญาตรีไม่น้อยกว่า 3 ปี 4.7 มีประสบการณ์ด้านการสอนหรือ การบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 3 ปี 4.8 ความเป็นนักวิชาการ โดยมีผลงาน วิชาการในขอบข่ายทางการบริหารการศึกษาที่ได้ รับการตีพิมพ์เผยแพร่หรือนำเสนอในที่ประชุม วิชาการอย่างน้อย 1 เรื่อง 4.9 วุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท ทางการบริหารการศึกษา 4.10 คะแนนความรู้ภาษาอังกฤษไม่ ต่ำกว่าคะแนนที่เทียบเท่ากับคะแนน TOEFL 213 คะแนน (CBT) 4.6 ผลการสอบสัมภาษณ์ ผ่านเกณฑ์ตามที่ กำหนด						
5. โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบัน การศึกษาต่างประเทศ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีความคืบหน้าเป็นลำดับ						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านคุณภาพอาจารย์	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
6. สาขาวิชาหรืออาจารย์มีผลงานวิชาการที่เป็น ผลลัพธ์และผลกระทบจากโครงการความ ร่วมมือทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง						
7. ห้องทำงานมีลักษณะเป็นห้องส่วนบุคคล หรือมีการกั้นห้องในสภาพที่มีความเป็นส่วนตัว บุคคล						
8. พื้นที่ห้องทำงานไม่น้อยกว่า 9 ตารางเมตร/ ห้อง/คน						
9. มีโทรศัพท์พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ประจำ โต๊ะทำงานหรือใช้หมายเลขโทรศัพท์ร่วมกัน หมายเลขละไม่เกิน 2 คน						
10. มีคอมพิวเตอร์สำหรับใช้งานส่วนบุคคล และ เครื่องพิมพ์						
11. อุณหภูมิห้องทำงานอาจารย์อยู่ในระดับที่เย็น สบาย/มีเครื่องปรับอากาศ แสงสว่างมีเพียงพอ ปราศจากสิ่งรบกวนสมาธิ						
12. ฐานข้อมูลผลงานวิจัย/ผลงานวิชาการของ อาจารย์ได้จัดทำไว้อย่างมีระบบเชื่อมโยง เครือข่ายกับห้องสมุดทั้งภายใน มหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย						
13. งบประมาณสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิชา การได้จัดสรรอย่างเพียงพอ						
14. จำนวนผลงานวิชาการที่มีคุณภาพควรแก่ การเผยแพร่สู่สังคมทั้งในประเทศและต่าง ประเทศ						
15. มีการมอบหมายและกระจายภาระงานอย่าง เหมาะสมกับระดับตำแหน่งงานและตำแหน่ง ทางวิชาการ						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านคุณภาพอาจารย์	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
16. มีระบบส่งเสริมการผลิตผลงานวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น งบประมาณสนับสนุนการลาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และผลิตผลงานวิชาการ (Sabbatical Leave)						
17. มีบุคลากรสายธุรการช่วยจัดทำสื่อและพิมพ์งาน						
18. อัตราส่วนจำนวนอาจารย์ : จำนวนนิสิต/นักศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรบัณฑิตศึกษา (ไม่เกิน 1:15)						
19. ผู้อ่านผลงาน มีผลงานวิจัยที่ตรงหรือสัมพันธ์กับผลงานที่อ่าน ซึ่งได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับชาติ รวมทั้งได้รับการยอมรับจากบุคคลในแวดวงวิชาการบริหารการศึกษาว่าเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญตรงกับเนื้อหาสาระของผลงานที่อ่าน						
20. เกณฑ์มาตรฐานกำหนดคุณสมบัติตำแหน่งทางวิชาการแต่ละระดับตรงตามเกณฑ์มาตรฐานทบวงมหาวิทยาลัย						
21. การพิจารณาเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ ได้ดำเนินการอย่างจริงจัง ทั้งในด้านการประเมินคุณภาพผลการสอนและการประเมินคุณภาพผลงานวิชาการ						
22. แบบประเมินผลการสอนรายวิชาที่จัดทำโดยคณะ มีความครอบคลุมประเด็นการประเมินทั้งด้านเนื้อหาสาระที่สอน กิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมการสอน เอกสารประกอบการสอน การวัดและประเมินผลและการแนะนำแหล่งความรู้ เพื่อให้ นิสิต/นักศึกษาได้ศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเอง						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. มีฐานข้อมูลผลงานวิจัยในประเทศของสาขา บริหารการศึกษาและสาขาที่เกี่ยวข้อง						
2. มีฐานข้อมูลผลงานวิจัยต่างประเทศของสาขา บริหารการศึกษาและสาขาที่เกี่ยวข้อง						
3. ฐานข้อมูล ตำรา หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์และเอกสารวิชาการประจำห้องสมุด รวมทั้งสื่อการศึกษาต่าง ๆ ได้จัดทำไว้อย่างเป็นระบบและมีข้อมูลที่ตรงตามสภาพ ปัจจุบัน เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง						
4. อัตราส่วนจำนวนคอมพิวเตอร์ที่ติดตั้งระบบ อินเทอร์เน็ตผ่านระบบเครือข่าย : จำนวน นิสิต / นักศึกษามีอัตราส่วนที่ใกล้เคียงหรือ เท่ากับ 1: 5						
5. จำนวนวารสารทางการบริหารการศึกษา และ ทางการศึกษาต่างประเทศประจำห้องสมุดมี จำนวนเพียงพอ และเหมาะสมกับความต้องการ						
6. มีตำราที่มีเนื้อหาสาระสัมพันธ์กับขอบข่าย สาระวิชาในหลักสูตรซึ่งตีพิมพ์ จำหน่ายมา แล้วไม่เกิน 10 ปี จำนวนไม่ต่ำกว่า 75 เล่ม ต่อจำนวนนิสิต/นักศึกษา 1 คน						
7. มีระบบสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อมโยง เครือข่ายกับห้องสมุดคณะต่าง ๆ และห้อง สมุดส่วนกลางของมหาวิทยาลัย						
8. มีระบบสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อมโยง เครือข่ายกับห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ภายในประเทศ						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
9. ระบบอินเทอร์เน็ตมีประสิทธิภาพสูงในการ สืบค้น						
10. มีระบบบริการยืม-คืนและจัดหาเอกสารจาก วารสารและตำราระหว่างห้องสมุดคณะที่เปิด สอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับ ปริญญาโททุกแห่ง						
11. บริการจัดหาเอกสารจากวารสารและตำรา ระหว่างห้องสมุดที่มีแหล่งที่ตั้งภายในจังหวัด เดียวกัน จะได้รับเอกสารภายในระยะเวลา ไม่เกิน 5 วัน						
12. บริการจัดหาเอกสารจากวารสารและตำรา ระหว่างห้องสมุดที่ไม่ใช่แหล่งที่ตั้งอยู่ ภายในจังหวัดเดียวกัน จะได้รับเอกสารภายใน ระยะเวลาไม่เกิน 10 วัน						
13. การให้บริการห้องสมุดในเวลาราชการได้เปิด ให้บริการทุกวัน						
14. การให้บริการห้องสมุดนอกเวลาราชการ ได้ เปิดให้บริการในช่วงเวลาที่มีข้อมูลประกอบ แล้วว่า เป็นเวลาที่เอื้อต่อการใช้บริการของ อาจารย์และนิสิต/นักศึกษา						
15. เวลาให้บริการห้องสมุด ได้เปิดบริการตรง ตามเวลาที่กำหนดทุกวันที่เปิดทำการ						
16. ตำรา เอกสารวิชาการและสื่อการศึกษาทุก ชนิด ได้จัดเก็บอย่างเป็นระบบระเบียบตาม หมวดหมู่ สะดวกต่อการค้นหา						
17. มีจำนวนพื้นที่เหมาะสมกับจำนวนอาจารย์ และนิสิต/นักศึกษา (3.0 ตร.ม. ต่ออาจารย์ 1 คน 2.0 ตร.ม. ต่อ นิสิต/นักศึกษา 1 คน)						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านคุณภาพนักศึกษา	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัคร ได้ ประชาสัมพันธ์ตามสถาบันการศึกษาหรือ หน่วยงานที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย						
2. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัครได้มีการ ประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 1 เดือน ก่อนเปิดรับสมัคร						
3. ช่วงระยะเวลาเปิดรับสมัครไม่น้อยกว่า 1 เดือน						
4. การขายใบสมัครและการสมัคร มีทั้งระบบขาย ใบสมัคร/รับสมัครทั้งโดยตรงและระบบทาง ไปรษณีย์ และการสมัครทาง Internet						
5. มีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ผ่านเข้าศึกษาที่สังคม ยอมรับได้ว่ามีคุณภาพ ได้แก่ 5.1 คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรีไม่ ต่ำกว่า 2.50						
5.2 คะแนนความรู้ภาษาอังกฤษไม่ต่ำกว่า คะแนนที่เทียบเท่าคะแนน TOEFL 173 คะแนน (CBT)						
5.3 จำนวนของประสบการณ์ คือ 3 ปี						
5.4 ผลการสอบสัมภาษณ์ผ่านเกณฑ์ตามที่ กำหนด						
6. เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าศึกษา ได้จัดพิมพ์ไว้ ในคู่มือสมัครสอบเข้าศึกษา เพื่อให้ผู้สมัคร สอบได้รู้ล่วงหน้าอย่างทั่วถึง						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านคุณภาพนักศึกษา	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
7. คณะกรรมการสอบคัดเลือกได้ดำเนินการคัดเลือกโดยยึดเกณฑ์ที่กำหนดมาใช้ในการพิจารณา						
8. ในวันปฐมนิเทศนิสิต/นักศึกษา ทุกคนได้รับคู่มือนิสิต/นักศึกษา ซึ่งได้จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มบรรจุสาระสำคัญเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญา มหาบัณฑิต คำอธิบายรายวิชา รายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา ระเบียบข้อบังคับการศึกษา ขั้นตอนในการสอบหัวข้อ และ โครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาอิสระ รวมทั้งอาจารย์ประจำหลักสูตร						
9. สาระสำคัญที่จัดพิมพ์ในคู่มือนิสิต/นักศึกษา เป็นข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงในสภาพปัจจุบัน						
10. มีการดำเนินกิจกรรมพัฒนานิสิต/นักศึกษาที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการใช้สื่อนวัตกรรมทางการศึกษา และสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ทักษะการติดต่อสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษ ทักษะการเขียนบทความทางวิชาการ ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะภาวะผู้นำ						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านหลักสูตร	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีถ้อยคำ/ข้อความ ที่สะท้อนถึงการมุ่งผลิตมหาบัณฑิตสาขาวิชา การบริหารการศึกษา ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มี โลกทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถใน ระดับสากล						
2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับแผน พัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา แผน พัฒนาการศึกษาชาติ และมาตรฐานวิชาการ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบัน						
3. จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรทั้งหลัก เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับ บัณฑิตศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย						
4. รายวิชาบังคับในหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ประสงค์ของหลักสูตรแต่ละสาขา						
5. รายวิชาเลือก มีทั้งรายวิชาเลือกในคณะและ นอกคณะ ไม่มีวิชาบังคับเลือก						
6. คำอธิบายรายวิชาที่มีทั้งภาคทฤษฎีและภาค ปฏิบัติ มีความสอดคล้องกัน โดยคำอธิบาย รายวิชาของวิชาภาคทฤษฎีเน้นสาระเกี่ยวกับ แนวคิด หลักการทฤษฎี ส่วนคำอธิบายราย วิชาของวิชาภาคปฏิบัติเน้นการนำแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่กำหนดในคำอธิบายราย วิชาของวิชาภาคทฤษฎีมาประยุกต์ในการ ปฏิบัติ						
7. ประมวลรายวิชาและการวางแผนการจัดการ เรียนการสอนของรายวิชาภาคทฤษฎีและภาค ปฏิบัติมีความสอดคล้อง และเชื่อมโยงกัน และนิสิต นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ใน สภาพจริงได้						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านหลักสูตร	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
8. ขอบข่ายหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร หลักสูตรแต่ละสาขาวิชาหลักได้กำหนดและ จัดพิมพ์ไว้อย่างชัดเจนและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้อง ได้รับทราบอย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง						
9. ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรได้ผลิตผล งานที่เป็นประโยชน์ต่อคุณภาพการจัดการ ศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับ มหาบัณฑิตอย่างต่อเนื่องในขณะที่ยดำรง ตำแหน่ง ทั้งนี้จะต้องเป็นผลงานที่มุ่ง ประโยชน์ต่อส่วนรวม						
10. การประเมินหลักสูตร ได้ประเมินอย่างเป็น ระบบและประเมินครอบคลุมทั้งด้านการ บริหารหลักสูตรและด้านคุณภาพของ มหาบัณฑิต โดยทำการประเมินอย่างน้อย ทุก ๆ 5 ปี						
11. ผลการประเมินหลักสูตรได้นำมาใช้ปรับปรุง หลักสูตรให้มีเนื้อหาสาระที่ก้าวหน้าทันกับ วิทยาการสมัยใหม่และสนองความต้องการ ของสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านหลักสูตร	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
12. ประมวลรายวิชาทุกรายวิชาได้จัดตาม แบบฟอร์มที่คณะฯกำหนด โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับคำอธิบายรายวิชา วัตถุประสงค์ของรายวิชา หัวข้อที่สอน จำนวน หน่วยกิต วัน เวลาที่สอน กิจกรรมการเรียน การสอน รายงานที่มอบหมาย ตำรา หนังสืออ่านประกอบ สัดส่วนน้ำหนักคะแนน แต่ละกิจกรรมและวิธีการตัดเกรด สำหรับให้ นิสิต/นักศึกษาได้รับรู้ข้อมูลอย่างเพียงพอ เพื่อการตัดสินใจลงทะเบียนเรียน						
8. เกณฑ์สำหรับใช้พิจารณากำหนดอาจารย์ผู้ สอนแต่ละรายวิชา ประกอบด้วย 1) มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโทที่ตรง หรือสัมพันธ์กับสาขาวิชา และตำแหน่งทาง วิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ 2) มีผลงานวิชาการที่ตรงหรือสัมพันธ์กับ ขอบข่ายเนื้อหาในรายวิชา 3) มีปริมาณภาระงานที่ไม่มากเกินไปเกินภาระงาน ของอาจารย์ท่านอื่น ๆ						
9. เกณฑ์สำหรับใช้การพิจารณาอาจารย์พิเศษ ประกอบด้วย 1) มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท 2) มีผลงานวิชาการ/ผลงานที่ตรงหรือ สัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาหัวข้อที่สอน 3) ได้รับการยอมรับจากสังคมอย่าง ประจักษ์ว่าเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญตรง ตามขอบข่ายเนื้อหาในหัวข้อที่สอน						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. การเรียนการสอนทุกรายวิชา ได้นำวิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่เน้นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนิสิต/นักศึกษา ได้แก่ การสัมมนา การอภิปราย การสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research based) การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based) เป็นต้น						
2. การมอบหมายอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา ได้มอบหมายให้มีจำนวนอาจารย์ผู้รับผิดชอบ ไม่น้อยกว่า 2 คน/รายวิชา ทั้งนี้เพื่อให้อาจารย์ได้ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนิสิต/นักศึกษา						
3. มีการกำหนดให้นิสิต/นักศึกษาทำรายงานกลุ่มหรือทำกิจกรรมกลุ่ม						
4. มีเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ชัดเจน						
5. เกณฑ์การพิจารณาอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้ประกาศให้นิสิต/นักศึกษารับทราบล่วงหน้าอย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง						
6. เกณฑ์อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระได้กำหนดไว้ดังนี้ 1) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกที่ตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาและมีผลงานวิชาการที่ตรงหรือสัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาของวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ หรือ						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
2) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทที่ตรงกับสาขาวิชาและมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ รวมทั้งมีผลงานวิชาการที่ตรงหรือสัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ						
7. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ แต่ละท่านเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักไม่เกิน 5 เล่ม หรือเป็นที่ปรึกษาโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระไม่เกิน 15 เล่ม ทั้งนี้มีความยืดหยุ่นตามประสบการณ์เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และภาระงานในบทบาทหน้าที่ (วิทยานิพนธ์ 1 เล่ม เทียบเท่ากับโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ 3 เล่ม)						
8. คณะกรรมการสอบเป็นไปตามระเบียบบัณฑิตศึกษาของแต่ละสถาบัน ทั้งนี้ต้องมีผู้ทรงคุณวุฒินอกหน่วยงานอย่างน้อย 1 ท่าน เป็นกรรมการสอบโดยต้องมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์มาตรฐานทบวงฯ						
9. เกณฑ์ประเมินวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนและให้นิสิต/นักศึกษาได้รับรู้โดยทั่วถึง						
10. ประมวลรายวิชาทุกรายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา ได้ระบุวิธีการประเมินผลน้ำหนักคะแนนแต่ละส่วนและวิธีการตัดเกรดอย่างเหมาะสม						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
11. นิสิต/นักศึกษาได้รับประมวลรายวิชาทุกรายวิชาที่ลงทะเบียน ภายในสัปดาห์แรกที่เปิดสอนพร้อมได้รับการอธิบาย/ชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดของงานที่มอบหมายรวมถึงวันกำหนดส่งรายงานและการประเมินผล						
12. การประเมินผลรายงานและการเรียนทุกรายวิชา อาจารย์ผู้สอนได้ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นิสิต/นักศึกษา						
13. การประเมินผลการเรียนทุกรายวิชา อาจารย์ผู้สอนได้ทำการประเมินผลเป็นระยะ ๆ และนำผลการประเมินมาพิจารณาในแง่ของความก้าวหน้าและการมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของนิสิต/นักศึกษา เพื่อเพิ่มความมั่นใจแก่นักเรียนผู้สอนในการตัดสินผลการเรียนของนิสิต/นักศึกษา						
14. การประเมินผลการเรียนทุกรายวิชา อาจารย์ผู้สอนทุกคนในรายวิชานั้น ๆ ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลและตัดสินผล						
15. การประเมินผลการเรียนทุกรายวิชา ได้ใช้วิธีการประเมินหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การทดสอบ รายงานและการนำเสนอการร่วมอภิปราย/แสดงความคิดเห็น การประเมินจาก แฟ้มพอดโฟลิโอ (Portfolio)						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านการบริหาร	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. คณะกรรมการประเมินผล/ผู้รับผิดชอบได้ทำการประเมินผลการดำเนินงานของทุกแผนงาน ทั้งในด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพ						
2. ผลการประเมินของทุกแผนงานได้นำมาใช้ประโยชน์ในการปรับแผนในปีงบประมาณถัดไป						
3. รายงานการประเมินผลได้จัดพิมพ์และนำเสนอให้ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบโดยทั่วถึง						
4. ขอบข่ายภาระงานของบุคลากรได้ระบุไว้อย่างชัดเจนและแจ้งให้บุคลากรทราบอย่างทั่วถึง						
5. แผนภูมิโครงสร้างการบริหารสาขาวิชาครอบคลุมภารกิจ การจัดการศึกษาสาขาวิชาการ บริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทและปริญญาตรี						
6. แผนภูมิโครงสร้างการบริหารสาขาวิชาแสดงให้เห็นถึงการจัดสายการบังคับบัญชาแบบกระจายอำนาจเหมาะสมกับขนาดขององค์การ						
7. แผนภูมิโครงสร้างการบริหารสาขาวิชามีช่องทางการติดต่อประสานงานที่กระชับ เอื้อต่อการติดต่อประสานงาน						
8. คณะกรรมการของฝ่ายงานและโครงการต่าง ๆ ที่แต่งตั้งขึ้นแสดงให้เห็นถึงการให้อาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในภารกิจจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาตรีอย่างทั่วถึง						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านการบริหาร	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
9. หัวหน้าภาควิชา/ประธานสาขาวิชา ได้ผลิตผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา อย่างต่อเนื่องในขณะดำรงตำแหน่ง ทั้งนี้ต้องเป็นผลงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม						
10. ฐานข้อมูลอาจารย์ นิสิต/นักศึกษา บุคลากร/พนักงาน ครุภัณฑ์ (Hardware) ลมุลภัณฑ์ (Software) พัสดุ งบประมาณ แหล่งทุนวิจัย และฐานข้อมูลสำคัญอื่น ๆ ได้จัดทำไว้อย่างเป็นระบบ						
11. ข้อมูลจากฐานข้อมูลต่าง ๆ มีความเป็นปัจจุบัน						
12. คณะกรรมการ/ผู้รับผิดชอบประกันคุณภาพฯ ได้ดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้ในคู่มืออย่างต่อเนื่องและมีความคืบหน้าเป็นลำดับ						
13. มีการประเมินตนเองด้านคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา						
14. ผลการประเมินตนเองได้นำมาพิจารณาปรับปรุงการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทให้มีความสูงชันเป็นลำดับ						
15. ผลการประเมินตนเองได้นำมาสรุปและจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มและเผยแพร่ให้อาจารย์ บุคลากร นิสิต/นักศึกษา ผู้เกี่ยวข้องและสังคมได้ทราบอย่างเป็นทางการอย่างน้อยทุกปีการศึกษา						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านการบริหาร	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
16. ได้มีการตรวจสอบคุณภาพภายนอก (External Audit) และประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย ทุก 5 ปีการศึกษา						
17. ผลการตรวจสอบและการประเมินคุณภาพฯ จากคณะกรรมการภายนอก ได้นำมาจัดพิมพ์ เป็นรูปเล่มและเผยแพร่ให้อาจารย์ บุคลากร นิสิต/นักศึกษา ผู้เกี่ยวข้องและสังคมได้ ทราบอย่างเป็นทางการและทั่วถึง						
18. ขอบข่ายภาระงานของบุคลากรได้ระบุไว้อย่างชัดเจน และได้แจ้งให้อาจารย์และบุคลากรรับทราบ อย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง						
19. เกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงาน ได้จัดทำ โดยคณะกรรมการ/ให้อาจารย์และบุคลากร ได้เข้ามามีส่วนร่วม						
20. เกณฑ์การพิจารณาจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน งบรายได้และงบทุนต่าง ๆ ได้กำหนด อย่างชัดเจน						
21. ระบบบัญชีและเอกสารการเบิกจ่าย ได้จัดทำ ไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ เอื้อต่อการสืบค้น และตรวจสอบ						
22. ได้มีการกำกับและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำเดือนอย่างสม่ำเสมอ พร้อม นำเสนอให้คณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้อง ตรวจสอบและรับรองความถูกต้อง						
23. รายงานการใช้จ่ายงบประมาณแต่ละปีงบประมาณ ได้รวบรวมจัดพิมพ์ และนำเสนอให้ คณะกรรมการ และผู้เกี่ยวข้องทำการตรวจสอบ และรับรองความถูกต้องทุกปี						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
(นางจรรุวรรณ ประทุมศรี)

ภาคผนวก จ
แนวทางการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา
สำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ระดับปริญญาโท

แนวทางการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับ
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท

โดย
จรรุวรรณ ประทุมศรี

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ปีการศึกษา 2546

คำนำ

เอกสาร “แนวทางการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท” ฉบับนี้เป็นเอกสารที่ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลจากการวิจัย เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยของรัฐ” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณจรรย์ มั่งสิงห์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้วิจัยจึงได้จัดทำคู่มือฉบับนี้ เพื่อความสะดวกในการใช้รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชา ที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบด้วย ดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา เกณฑ์คุณภาพการจัดการศึกษา ใน 6 องค์ประกอบ คือ คุณภาพอาจารย์ หลักสูตร การเรียนการสอนและการประเมินผล คุณภาพนิสิต/ นักศึกษาและมหาบัณฑิต ทรัพยากรสนับสนุน และการบริหาร นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้เสนอยุทธศาสตร์ ในการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแนวทางการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา สำหรับใช้เป็นเกณฑ์คุณภาพการจัดการศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพภายใน และการประเมินคุณภาพภายนอกของสาขาวิชาการบริหารการศึกษานั้นจะนำไปสู่การพัฒนา ผู้บริหารการศึกษให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ ผู้ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศไทยต่อไป

จรรุวรรณ ประทุมศรี

มีนาคม 2547

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
1. บทนำ	1
2. วัตถุประสงค์ของคู่มือแนวทางการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา สำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท	2
3. ดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท	2
4. การดำเนินงานของภาควิชาการบริหารการศึกษา	15
5. เอกสารอ้างอิง	20

1. บทนำ

ภาควิชาการบริหารการศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญยิ่งหน่วยงานหนึ่งในการปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา การสร้างผ่านการบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้เราสามารถสร้างคนที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคอนาคตได้ เพราะหากเราวางระบบบริหารอย่างไม่รอบคอบและขาดวิสัยทัศน์นอกจากจะทำให้ต้องเสียเวลา ปรับหรือกระบวนการศึกษาใหม่แล้วประเทศชาติยังต้องสูญเสียคนจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นผลผลิตจากการศึกษาที่ไร้คุณภาพอีกด้วย ดังนั้นนโยบายการสร้างความเป็นเลิศทางการบริหารการศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญประการแรกของนโยบายการศึกษาล้ำยุค

โดยที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สบับสนุนให้มีการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาไปยังสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องมีระบบการประกันคุณภาพ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้เรียนไม่ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นใดก็ตามจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพใกล้เคียงกัน ทั้งนี้จะมีทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก เป้าหมายของการประกันคุณภาพนั้น ไม่ใช่เพื่อการลงโทษ แต่เป็นเครื่องสะท้อนให้หน่วยงานทางการศึกษา ได้นำผลการประเมินไปพิจารณาการจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนอย่างเต็มที่ และสืบเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อีกเช่นกันที่ได้กำหนดไว้ว่าอนาคตผู้บริหารต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เพราะผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนคือผู้บริหารมืออาชีพที่มีคุณภาพ คุณสมบัติของผู้ที่จะขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องเป็นผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูแล้ว และเรียนสำเร็จตามโปรแกรมหรือหลักสูตรการอบรมผู้บริหารทางการศึกษา ซึ่งผ่านการรับรองจากองค์วิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาที่ทำหน้าที่ออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา นั้นหมายถึงผู้บริหารการศึกษาต้องจบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาตรี ดังนั้นการจัดการศึกษาซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของสถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของครูและผู้บริหารศึกษา ซึ่งถือเป็นผู้รับบริการ การศึกษาโดยตรง

ในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เกณฑ์หรือดัชนีคุณภาพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการประเมินดังกล่าวดังนั้นแนวทางการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาตรี จึงเน้นที่เกณฑ์หรือดัชนีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้การจัดการศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. วัตถุประสงค์ของ คู่มือแนวทางการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา สำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท

2.1 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของภาควิชา/สาขาวิชาการบริหารการศึกษาในการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท

2.2 เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายใน ของสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท ใช้เป็นแนวทางในการประเมินตนเอง

2.3 เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายนอกใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท

3. ดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท

จากการศึกษาการใช้ดัชนีบ่งชี้คุณภาพการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท และจากประสบการณ์การทดลองใช้ดัชนีบ่งชี้คุณภาพกับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้ข้อสรุปเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะดัชนีบ่งชี้ที่พึงใช้ในการประเมินตนเอง เพื่อเตรียมเข้าสู่การประเมินภายนอก ดัชนีบ่งชี้ที่ดีต้องมีความชัดเจนเป็นรูปธรรม มีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่สามารถวัด ตรวจสอบ และให้ความหมายเกี่ยวกับคุณภาพหรือประสิทธิภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทได้ หรือเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นไปตามหลักวิชาและเป็นที่ยอมรับของสากล สำหรับการเตรียมการสู่การประเมินคุณภาพภายนอกโดย สมศ. สาขาวิชาการบริหารการศึกษาควรมีการเตรียมความพร้อมของสาขาวิชา โดยการตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของตนเอง ว่ามีคุณภาพเพียงใด ซึ่งอาจใช้วิธีการเปรียบเทียบกับสมรรถนะของมหาวิทยาลัยอื่น โดยไม่มีความลำเอียงในการเปรียบเทียบ เพื่อจะได้รู้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนในการจัดการศึกษาของตนเอง ในคู่มือแนวทางการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทนี้ได้นำเสนอ องค์ประกอบคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางการในการประเมินตนเอง จำนวน 6 องค์ประกอบคือ

1. องค์ประกอบคุณภาพที่ 1 ด้านคุณภาพอาจารย์
 2. องค์ประกอบคุณภาพที่ 2 ด้านหลักสูตร
 3. องค์ประกอบคุณภาพที่ 3 ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล
 4. องค์ประกอบคุณภาพที่ 4 ด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา และมหาบัณฑิต
 5. องค์ประกอบคุณภาพที่ 5 ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา
 6. องค์ประกอบคุณภาพที่ 6 ด้านการบริหาร
- ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ดังนี้

3.1 องค์ประกอบคุณภาพด้านคุณภาพอาจารย์

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านอาจารย์	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
1. วุฒิต่างการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการบริหารการศึกษา		
2. อุณหภูมิห้องทำงานอาจารย์อยู่ในระดับที่เย็นสบาย/มีเครื่องปรับอากาศ แสงสว่างมีเพียงพอ ปราศจากสิ่งรบกวนสมาธิ		
3. ผู้อ่านผลงาน มีผลงานวิจัยที่ตรงหรือสัมพันธ์กับผลงานที่อ่าน ซึ่งได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับชาติ รวมทั้งได้รับการยอมรับจากบุคคลในแวดวงวิชาการบริหารการศึกษาว่า เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญตรงกับเนื้อหาสาระของผลงานที่อ่าน		
4. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัคร ได้ประชาสัมพันธ์ตามสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาทั้ง ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย		
5. มีโทรศัพท์พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ประจำโต๊ะทำงานหรือใช้หมายเลขโทรศัพท์ร่วมกันหมายเลขละไม่เกิน 2 คน		
6. ผลการสอบสัมภาษณ์ ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด		
7. คะแนนความรู้ภาษาอังกฤษไม่ต่ำกว่าคะแนนที่เทียบเท่ากับคะแนน TOEFL 213 คะแนน (CBT) หรือ 550 คะแนน		
8. มีเกณฑ์การคัดเลือกอาจารย์ที่สังคมยอมรับได้ว่ามีคุณภาพ โดยพิจารณาจาก จำนวนปี ประสบการณ์ด้านการสอน/นิเทศ นิสิต/นักศึกษา ระดับปริญญาโทไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือระดับปริญญาตรีไม่น้อยกว่า 3 ปี		
9. ช่วงระยะเวลารับสมัคร อาจารย์ไม่น้อยกว่า 1 เดือน		
10. สาขาวิชาหรืออาจารย์มีผลงานวิชาการที่เป็นผลลัพธ์และผลกระทบจากโครงการความร่วมมือทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง		
11. ฐานข้อมูลผลงานวิจัย/ผลงานวิชาการของอาจารย์ได้จัดทำไว้อย่างมีระบบเชื่อมโยงเครือข่ายกับห้องสมุดทั้งภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านอาจารย์	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
12. โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีความคืบหน้าเป็นลำดับ		
13. มีบุคลากรสายธุรการช่วยจัดทำสื่อและพิมพ์งาน		
14. งบประมาณสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิชาการได้จัดสรรอย่างเพียงพอ		
15. มีประสบการณ์ด้านการสอนหรือการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 3 ปี		
16. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัคร ได้ประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 1 เดือน ก่อนการเปิดรับสมัคร		
17. มีการมอบหมายและกระจายภาระงานอย่างเหมาะสมกับระดับตำแหน่งงานและตำแหน่ง ทางวิชาการ		
18. ห้องทำงานมีลักษณะเป็นห้องส่วนบุคคล หรือมีการกั้นห้องในสภาพที่มีความเป็นส่วนบุคคล		
19. การพิจารณาเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ ได้ดำเนินการอย่างจริงจังทั้งในด้านการประเมินคุณภาพผลการสอนและการประเมินคุณภาพผลงานวิชาการ		
20. มีระบบส่งเสริมการผลิตผลงานวิชาการใน รูปแบบต่าง ๆ เช่น งบประมาณสนับสนุน การลาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และผลิตผลงานวิชาการ (Sabbatical Leave)		
21. พื้นที่ห้องทำงานไม่น้อยกว่า 9 ตารางเมตร/ห้อง/คน		
22. ความเป็นนักวิชาการ โดยมีผลงานวิชาการในขอบข่ายทางการบริหารการศึกษาที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่หรือนำเสนอในที่ประชุมวิชาการอย่างน้อย 1 เรื่อง		
23. แบบประเมินผลการสอนรายวิชาที่จัดทำโดยคณะ มีความครอบคลุมประเด็นการประเมินทั้งด้านเนื้อหาสาระที่สอน กิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมการสอน เอกสารประกอบการสอน การวัดและประเมินผลและการแนะนำแหล่งความรู้ เพื่อให้บัณฑิต/ นักศึกษาได้ศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเอง		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านอาจารย์	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
24. มีคอมพิวเตอร์สำหรับใช้งานส่วนบุคคล และเครื่องพิมพ์		
25. อัตราส่วนจำนวนอาจารย์ : จำนวนนิสิต/นักศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรบัณฑิตศึกษา (ไม่เกิน 1:15)		
26. จำนวนผลงานวิชาการที่มีคุณภาพควรแก่การเผยแพร่สู่สังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ		
27. การประเมินการสอนของอาจารย์ทุกรายวิชา ได้รวบรวมผลการประเมินจากเพื่อนร่วมงาน (Peer) และนิสิต/นักศึกษา รวมทั้งให้อาจารย์ผู้สอนประเมินตนเอง โดยได้กำหนดสัดส่วนน้ำหนักอย่างเหมาะสมกับความน่าเชื่อถือของผู้ประเมินแต่ละกลุ่ม		
28. เกณฑ์มาตรฐานกำหนดคุณสมบัติตำแหน่งทางวิชาการแต่ละระดับตรงตามเกณฑ์มาตรฐานทบวงมหาวิทยาลัย		

3.2 องค์ประกอบคุณภาพ ด้านหลักสูตร

ดัชนีคุณภาพด้านหลักสูตร	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
1. ขอบข่ายหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรแต่ละสาขาวิชาหลักได้กำหนดและ จัดพิมพ์ไว้อย่างชัดเจนและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง		
2. การประเมินหลักสูตร ได้ประเมินอย่างเป็นระบบและประเมินครอบคลุมทั้งด้านการบริหารหลักสูตรและด้านคุณภาพของมหาบัณฑิต โดยทำการประเมินอย่างน้อย ทุก ๆ 5 ปี		
3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาชาติ และมาตรฐานวิชาการสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบัน		
4. มีผลงานวิชาการที่ตรงหรือสัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาในรายวิชา		
5. มีผลงานวิชาการ/ผลงานที่ตรงหรือสัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาหัวข้อที่สอน		
6. มีปริมาณภาระงานที่ไม่มากเกินไปของอาจารย์ท่านอื่น ๆ		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านหลักสูตร	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
7. ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรได้ผลิตผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับมหาบัณฑิตอย่างต่อเนื่องในขณะที่ดำรงตำแหน่ง ทั้งนี้จะต้องเป็นผลงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม		
8. คำอธิบายรายวิชาที่มีทั้ง ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีความสอดคล้องกัน โดยคำอธิบายรายวิชาของวิชาภาคทฤษฎีเน้นสาระเกี่ยวกับ แนวคิด หลักการทฤษฎี ส่วนคำอธิบายรายวิชาของวิชาภาคปฏิบัติเน้นการนำแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่กำหนดในคำอธิบายรายวิชาของวิชาภาคทฤษฎีมาประยุกต์ในการปฏิบัติ		
9. จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรซึ่งหลักเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย		
10. รายวิชาบังคับในหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ละสาขา		
11. เกณฑ์สำหรับการพิจารณาอาจารย์พิเศษ ประกอบด้วย มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท		
12. เกณฑ์สำหรับใช้พิจารณากำหนดอาจารย์ผู้สอนแต่ละรายวิชา ประกอบด้วย อาจารย์มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโทที่ตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชา และตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์		
13. รายวิชาเลือก มีทั้งรายวิชาเลือกในคณะและนอกคณะ ไม่มีวิชาบังคับเลือก		
14. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีถ้อยคำ/ข้อความที่สะท้อนถึงการมุ่งผลิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีโลกทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถในระดับสากล		
15. ผลการประเมินหลักสูตรได้นำมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรให้มีเนื้อหาสาระที่ก้าวหน้าทันกับวิทยาการสมัยใหม่และสนองความต้องการของสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย		
16. ได้รับการยอมรับจากสังคมอย่างประจักษ์ว่าเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามขอบข่ายเนื้อหาในหัวข้อที่สอน		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านหลักสูตร	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
17. ประมวลรายวิชาและการวางแผนการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมีความสอดคล้อง และเชื่อมโยงกัน และนิสิต นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ในสภาพจริง		
18. ประมวลรายวิชาทุกรายวิชาได้จัดตามแบบฟอร์มที่คณะฯกำหนด โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับคำอธิบายรายวิชา วัตถุประสงค์ของรายวิชา หัวข้อที่สอน จำนวนหน่วยกิต วัน เวลาที่สอน กิจกรรมการเรียนการสอน รายงานที่มอบหมาย ตำรา หนังสืออ่านประกอบ สัดส่วนน้ำหนักคะแนน แต่ละกิจกรรมและวิธีการตัดเกรด สำหรับให้นิสิต/นักศึกษาได้รับรู้ข้อมูลอย่างเพียงพอเพื่อการตัดสินใจลงทะเบียนเรียน		

3.3 องค์ประกอบคุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
1. มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทที่ตรงกับสาขาวิชาและมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ รวมทั้งมีผลงานวิชาการที่ตรงหรือสัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ		
2. การประเมินผลการเรียนทุกรายวิชา ได้ใช้วิธีการประเมินหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การทดสอบ รายงานและการนำเสนอการร่วมอภิปราย/แสดงความคิดเห็น การประเมินจากแฟ้มพอดโฟลิโอ (Portfolio)		
3. การมอบหมายอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา ได้มอบหมายให้มีจำนวนอาจารย์ผู้รับผิดชอบไม่น้อยกว่า 2 คน/รายวิชา ทั้งนี้เพื่อให้อาจารย์ได้ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนิสิต/นักศึกษา		
4. มีเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ชัดเจน		
5. การประเมินผลการเรียนทุกรายวิชา อาจารย์ผู้สอนทุกคนในรายวิชานั้น ๆ ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลและตัดสินผล		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
6. มีการกำหนดให้นักสิต/นักศึกษาทำรายงานกลุ่มหรือทำกิจกรรมกลุ่ม		
7. ประมวลรายวิชาทุกรายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา ได้ระบุวิธีการประเมินผล ให้นักคะแนนแต่ละส่วนและวิธีการตัดเกรด อย่างเหมาะสม		
8. ผลสอบหรือเกรดของทุกรายวิชา ได้นำมาพิจารณาในคณะกรรมการสาขาวิชา/ภาควิชา/คณะฯ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและรับรองผลการประเมิน ก่อนดำเนินการไปยังบัณฑิตวิทยาลัย		
9. เกณฑ์อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระได้กำหนดไว้คือ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกที่ตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาและมีผลงานวิชาการที่ตรงหรือสัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ		
10. การประเมินผลรายงานและการเรียนทุกรายวิชา อาจารย์ผู้สอนได้ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นิสิต/นักศึกษา		
11. เกณฑ์การพิจารณาอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้ประกาศให้นักสิต/นักศึกษารับทราบล่วงหน้าอย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง		
12. นิสิต/นักศึกษาได้รับประมวลรายวิชาทุกรายวิชาที่ลงทะเบียน ภายในสัปดาห์แรกที่เปิดสอนพร้อมได้รับการอธิบาย/ชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดของงานที่มอบหมายรวมถึงวันกำหนดส่งรายงานและการประเมินผล		
13. การเรียนการสอนทุกรายวิชา ได้นำวิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่เน้นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนิสิต/นักศึกษา ได้แก่ การสัมมนา การอภิปราย การสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research Based) การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based) เป็นต้น		
14. เกณฑ์ประเมินวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนและให้นักสิต/นักศึกษารู้โดยทั่วถึง		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
15. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ แต่ละท่านเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักไม่เกิน 5 เล่ม หรือเป็นที่ปรึกษาโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระไม่เกิน 15 เล่ม ทั้งนี้มีความยืดหยุ่นตามประสบการณ์เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และภาระงานในบทบาทหน้าที่ (วิทยานิพนธ์ 1 เล่ม เทียบเท่ากับโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ 3 เล่ม)		
16. คณะกรรมการสอบเป็นไปตามระเบียบบัณฑิตศึกษาของแต่ละสถาบัน ทั้งนี้ต้องมีผู้ทรงคุณวุฒินอกหน่วยงานอย่างน้อย 1 ท่าน เป็นกรรมการสอบโดยต้องมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์มาตรฐาน ทบวงฯ		
17. การประเมินผลการเรียนทุกรายวิชา อาจารย์ผู้สอนได้ทำการประเมินผลเป็นระยะ ๆ และนำผลการประเมินมาพิจารณาในแง่ของความก้าวหน้าและการมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของนิสิต/นักศึกษา เพื่อเพิ่มความมั่นใจแก่อาจารย์ผู้สอนในการตัดสินผลการเรียนของนิสิต/นักศึกษา		

3.4 องค์ประกอบคุณภาพด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา และมหาบัณฑิต

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษาและมหาบัณฑิต	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
1. สารสำคัญที่จัดพิมพ์ในคู่มือนิสิต/นักศึกษา เป็นข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงในสภาพปัจจุบัน		
2. คะแนนความรู้ภาษาอังกฤษไม่ต่ำกว่าคะแนนที่เทียบเท่าคะแนน TOEFL 173 คะแนน (CBT) หรือ 500 คะแนน		
3. การขายใบสมัครและการสมัคร มีทั้งระบบขายใบสมัคร/รับสมัคร ทั้งโดยตรงและระบบทางไปรษณีย์ และการสมัครทาง Internet		
4. คณะกรรมการสอบคัดเลือกได้ดำเนินการคัดเลือกโดยยึดเกณฑ์ที่กำหนดมาใช้ในการพิจารณา		
5. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัคร ได้ประชาสัมพันธ์ตามสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษาและมหาบัณฑิต	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
6. มีการดำเนินกิจกรรมพัฒนานิสิต/นักศึกษาที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการใช้สื่อนวัตกรรมทางการศึกษา และสารสนเทศในรูปแบบ ต่าง ๆ ทักษะการติดต่อสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษ ทักษะการเขียนบทความทางวิชาการ ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะภาวะผู้นำ		
7. เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าศึกษา ได้จัดพิมพ์ไว้ในคู่มือสมัครสอบเข้าศึกษา เพื่อให้ผู้สมัครสอบได้รู้ล่วงหน้าอย่างทั่วถึง		
8. จำนวนของประสบการณ์ คือ 3 ปี		
9. ช่วงระยะเวลาเปิดรับสมัครไม่น้อยกว่า 1 เดือน		
10. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัครได้มีการประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 1 เดือน ก่อนเปิดรับสมัคร		
11. ผลการสอบสัมภาษณ์ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด		
12. คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรีไม่ต่ำกว่า 2.50		
13. ในวันปฐมนิเทศนิสิต/นักศึกษา ทุกคนได้รับคู่มือนิสิต/นักศึกษา ซึ่งได้จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มบรรจุสาระสำคัญเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต คำอธิบายรายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา ระเบียบข้อบังคับการศึกษา ขั้นตอนในการสอบหัวข้อ และโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาอิสระ รวมทั้งอาจารย์ประจำหลักสูตร		

3.5 องค์ประกอบคุณภาพด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
1. บริการจัดหาเอกสารจากวารสารและตำราระหว่างห้องสมุดที่มีแหล่งที่ตั้งภายในจังหวัดเดียวกัน จะได้รับเอกสารภายในระยะเวลาไม่เกิน 5 วัน		
2. การให้บริการห้องสมุดนอกเวลาราชการ ได้เปิดให้บริการในช่วงเวลาที่มีข้อมูลประกอบแล้วว่า เป็นเวลาที่เอื้อต่อการใช้บริการของอาจารย์และนิสิต/นักศึกษา		
3. มีแสงสว่างที่เพียงพอมีเครื่องปรับอากาศปราศจากเสียงรบกวน		
4. ฐานข้อมูล ตำรา หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์และเอกสารวิชาการประจำห้องสมุดรวมทั้งสื่อการศึกษาต่าง ๆ ได้จัดทำไว้อย่างเป็นระบบและมีข้อมูลที่ตรงตามสภาพปัจจุบัน เอื้อต่อการศึกษา ค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง		
5. ตำรา เอกสารวิชาการและสื่อการศึกษาทุกชนิด ได้จัดเก็บอย่างเป็นระบบระเบียบตามหมวดหมู่ สะดวกต่อการค้นหา		
6. การให้บริการห้องสมุดในเวลาราชการได้เปิดให้บริการทุกวัน มีระบบสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อมโยงเครือข่ายกับห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ภายในประเทศ		
7. มีที่นั่งที่เป็นสัดส่วน/มีห้องเฉพาะเพื่อการศึกษาหรือทำรายงานกลุ่ม		
8. บริการจัดหาเอกสารจากวารสารและตำราระหว่างห้องสมุดคณะที่ไม่ใช่แหล่งที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเดียวกัน จะได้รับเอกสารภายในระยะเวลาไม่เกิน 10 วัน		
9. จำนวนวารสารทางการบริหารการศึกษา และทางการศึกษาต่างประเทศประจำห้องสมุดมีจำนวนเพียงพอ และเหมาะสมกับความต้องการ		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
10. มีระบบสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อมโยงเครือข่ายกับห้องสมุด คณะต่าง ๆ และห้องสมุดส่วนกลางของมหาวิทยาลัย		
11. มีตำราที่มีเนื้อหาสาระสัมพันธ์กับขอบข่ายสาระวิชาในหลักสูตรซึ่ง ตีพิมพ์ จำหน่ายมาแล้วไม่เกิน 10 ปี จำนวนไม่ต่ำกว่า 75 เล่มต่อ จำนวนนิสิต/นักศึกษา 1 คน		
12. มีฐานข้อมูลผลงานวิจัยต่างประเทศของสาขาบริหารการศึกษาและ สาขาที่เกี่ยวข้อง		
13. ระบบอินเทอร์เน็ตมีประสิทธิภาพสูงในการสืบค้น		
14. อัตราส่วนจำนวนคอมพิวเตอร์ที่ติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตผ่าน ระบบเครือข่าย : จำนวนนิสิต / นักศึกษามีอัตราส่วนที่ใกล้เคียง หรือเท่ากับ 1: 5		
15. มีจำนวนพื้นที่เหมาะสมกับจำนวนอาจารย์และนิสิต/นักศึกษา		
16. มีฐานข้อมูลผลงานวิจัยในประเทศของสาขาบริหารการศึกษาและ สาขาที่เกี่ยวข้อง		
17. เวลาให้บริการห้องสมุด ได้เปิดบริการตรงตามเวลาที่กำหนด ทุกวันที่เปิดทำการ		
18. มีระบบบริการยืม-คืนและจัดหาเอกสารจากวารสารและตำรา ระหว่างห้องสมุดคณะที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท/ปริญญาตรีทุกแห่ง		

3.6 องค์ประกอบคุณภาพด้านการบริหาร

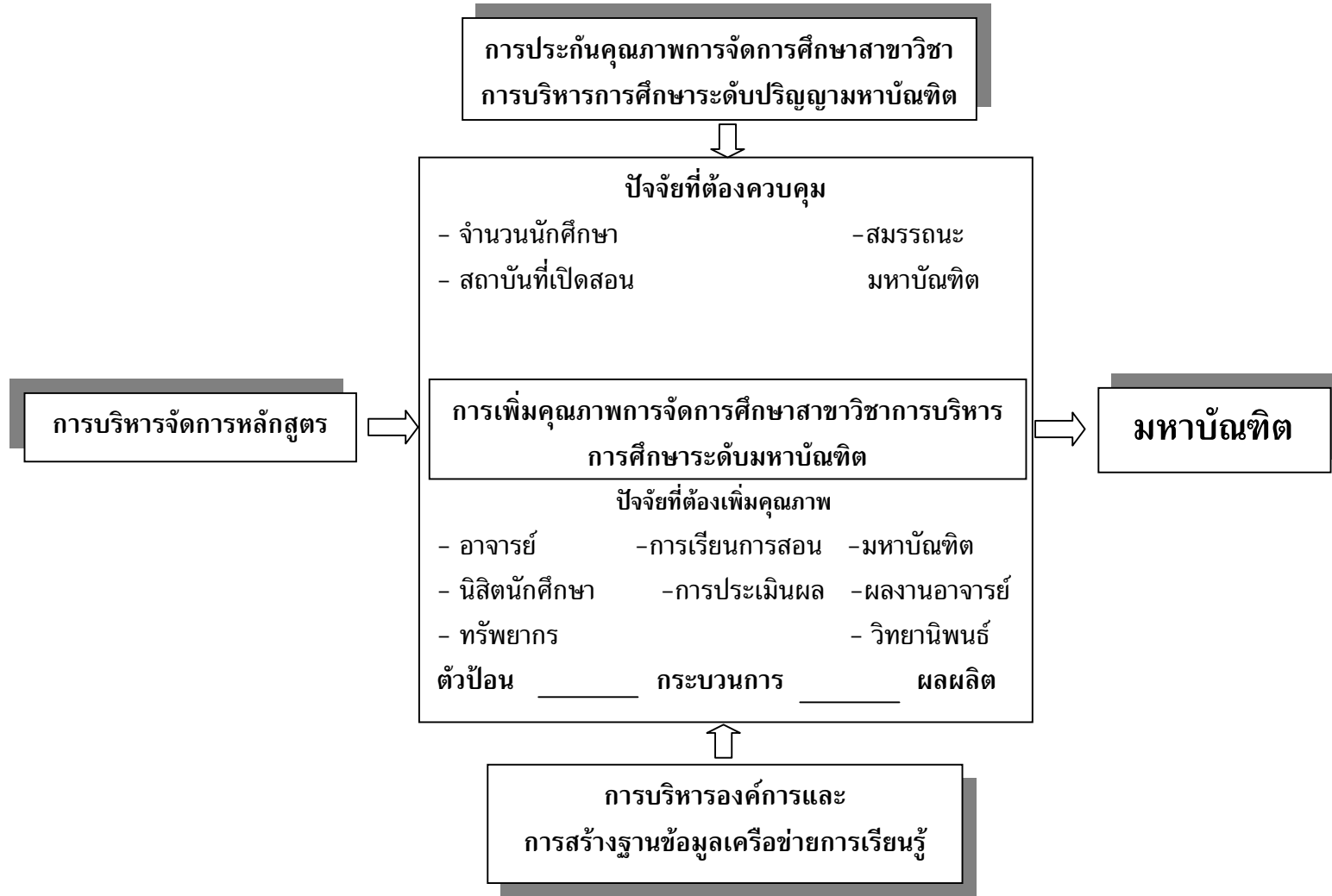
ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านการบริหาร	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
1. ผลการตรวจสอบและการประเมินคุณภาพฯ จากคณะกรรมการภายนอก ได้นำมาจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มและเผยแพร่ให้อาจารย์ บุคลากร นิสิต/ นักศึกษา ผู้เกี่ยวข้องและสังคมได้ทราบอย่างเป็นทางการและทั่วถึง		
2. เกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงาน ได้จัดทำโดยคณะกรรมการ/ ให้อาจารย์และบุคลากรได้เข้ามามีส่วนร่วม		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านการบริหาร	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
3. หัวหน้าภาควิชา/ประธานสาขาวิชา ได้ผลิตผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา อย่างต่อเนื่องในขณะดำรงตำแหน่ง ทั้งนี้จะต้องเป็นผลงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม		
4. ได้มีการตรวจสอบคุณภาพภายนอก (External Audit) และประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย ทุก 5 ปีการศึกษา		
5. รายงานการประเมินผลได้จัดพิมพ์และนำเสนอให้ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบโดยทั่วถึง		
6. เกณฑ์การพิจารณาจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน งบรายได้และเงินทุนต่าง ๆ ได้กำหนดอย่างชัดเจน		
7. คณะกรรมการ/ผู้รับผิดชอบประกันคุณภาพฯ ได้ดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้ในคู่มืออย่างต่อเนื่องและมีความคืบหน้าเป็นลำดับ		
8. ฐานข้อมูลอาจารย์ นิสิต/นักศึกษา บุคลากร/พนักงาน ครุภัณฑ์ (Hardware) ลมุลภัณฑ์ (Software) พัสดุ งบประมาณ แหล่งทุนวิจัยและฐานข้อมูลสำคัญอื่น ๆ ได้จัดทำไว้อย่างเป็นระบบ		
9. ผลการประเมินตนเองได้นำมาสรุปและจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มและเผยแพร่ให้อาจารย์ บุคลากร นิสิต/นักศึกษา ผู้เกี่ยวข้องและสังคม ได้ทราบอย่างเป็นทางการอย่างน้อยทุกปีการศึกษา		
10. ระบบบัญชีและเอกสารการเบิกจ่าย ได้จัดทำไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ เอื้อต่อการสืบค้นและตรวจสอบ		
11. ผลการประเมินของทุกแผนงานได้นำมาใช้ประโยชน์ในการปรับแผนในปีงบประมาณถัดไป		
12. มีการประเมินตนเองด้านคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท/ปริญญาตรีอย่างน้อยทุกปีการศึกษา		
13. คณะกรรมการประเมินผล/ผู้รับผิดชอบได้ทำการประเมินผลการดำเนินงานของทุกแผนงาน ทั้งในด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพ		
14. ขอบข่ายภาระงานของบุคลากรได้ระบุไว้อย่างชัดเจนและได้แจ้งให้อาจารย์และบุคลากรรับทราบอย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านการบริหาร	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
15. ผลการประเมินตนเองได้นำมาพิจารณาปรับปรุงการจัดการศึกษา หลักสูตรการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทให้ มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ		
16. ข้อมูลจากฐานข้อมูลต่าง ๆ มีความเป็นปัจจุบัน		
17. ได้มีการกำกับและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณประจำเดือน อย่างสม่ำเสมอ พร้อมนำเสนอให้คณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้อง ตรวจสอบและรับรองความถูกต้อง		
18. คณะกรรมการของฝ่ายงานและโครงการต่าง ๆ ที่แต่งตั้งขึ้นแสดงให้เห็นถึงการให้อาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการ การจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษาระดับปริญญา โทอย่างต่อเนื่อง		
19. รายงานการใช้จ่ายงบประมาณแต่ละปีงบประมาณได้รวบรวมจัด พิมพ์ และนำเสนอให้คณะกรรมการ และผู้เกี่ยวข้องทำการตรวจ สอบ และรับรองความถูกต้องทุกปี		

ในแต่ละองค์ประกอบ การที่ได้นำเสนอดัชนีย่อยก็เพื่อตรวจสอบว่าสาขาวิชาได้ดำเนินการตามดัชนีคุณภาพหรือไม่ การดำเนินการตามดัชนีคุณภาพซึ่งเป็นดัชนีที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ แล้วจะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ การนำดัชนีนี้ไปประเมินตนเองการจัดการศึกษาของตนเอง ผู้ใช้ต้องตรวจสอบดูว่า สาขาวิชา/ภาควิชา ได้ดำเนินการตามเกณฑ์หรือไม่ และเมื่อพบว่าบางเกณฑ์ไม่สามารถเป็นไปได้ในดำเนินการ ผู้ประเมินจะต้องพิจารณาว่าจะแก้ปัญหาตรงนั้นอย่างไร เช่น จำนวนอาจารย์ประจำสาขาวิชา ต่อ จำนวนนิสิต/นักศึกษา คือ 1 ต่อ 5 ในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันมหาวิทยาลัยจะต้องออกนอกระบบ และจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ดังนั้นสาขาวิชาการบริหารการศึกษามีผู้สนใจเข้ามาศึกษาเป็นจำนวนมาก อาจทำให้จำนวนอาจารย์ 1 คนต่อจำนวนนักศึกษามากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้นสาขาวิชาจะต้องหาวิธีการแก้ไข จัดการในเรื่องนี้ เช่น อาจจะทำการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งได้นำเสนอไว้ในหัวข้อ การดำเนินงานของภาควิชาการบริหารการศึกษ

องค์ประกอบและดัชนีข้างต้น เป็นทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิตทางการศึกษา ซึ่งสรุปเป็นรูปแบบได้ดังนี้

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท

4. การดำเนินงานของภาควิชาการบริหารการศึกษา

4.1 แนวทางการดำเนินงานของภาควิชาการบริหารการศึกษา

แนวทางการดำเนินงานของภาควิชาการบริหารการศึกษาของรัฐและเอกชนในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ควรเป็นอย่างไร

1) ด้านการผลิตมหาบัณฑิต

แนวทางที่ควรดำเนินการด้านนี้คือ ภาควิชาหรือโปรแกรมบริหารการศึกษาแต่ละแห่งควรกำหนดนโยบายการให้การศึกษาด้านการบริหารการศึกษาให้ชัดเจนว่าคุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้เรียนควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ให้คำนึงถึงการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบด้วย

2) ด้านหลักสูตร

ภาควิชาบริหารการศึกษา ควรมีการปรับปรุงหลักสูตร เพราะว่าหลักสูตรเดิมพัฒนาขึ้นมาเพื่อสร้างผู้บริหารแบบหนึ่งซึ่งอาจจะเหมาะสมสำหรับการบริหารแบบเดิม แต่อาจจะไม่เหมาะสมกับการมาเป็นผู้บริหารในบริบทการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน จะต้องมีส่วนร่วมด้านการเป็นผู้นำออกไปหาความร่วมมือหาทรัพยากร (Resource) ต้องแสวงหาความร่วมมือ บริหารเพื่อการพึ่งตนเอง เพื่อความเป็นอิสระ ซึ่งเป็นนโยบายที่ไปในแนวเดียวกับ School-Based Management ความคิด หลักการ ศาสตร์ทางการบริหารได้เปลี่ยนไปมาก วัตถุประสงค์ของหลักสูตรแบบเดิม ความรู้ความสามารถของผู้บริหารที่ผลิตออกไปไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต

3.) ด้านการเรียนการสอน

การเปิดสอนระดับปริญญาโทของบริหารการศึกษาแบบทำวิจัย (แผน ก) หรือแบบไม่ทำวิจัย (แผน ข) สภาพที่เป็นอยู่ขณะนี้คือ ภาควิชาหรือโปรแกรมบริหารการศึกษาของแต่ละสถาบันต่างมีปรัชญาในการผลิตบัณฑิตต่างกัน ในสภาพที่จะต้องผลิตผู้บริหารสำหรับการบริหารการศึกษา หรือบริหารสถานการศึกษา ในยุคปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้น ควรผลิตมหาบัณฑิตที่สามารถทำวิจัยเป็น

4) ด้านการวิจัย

งานวิจัยเป็นภารกิจสำคัญที่คณาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษาและอาจารย์ในทุกภาควิชาต้องทำงานวิจัย ต้องรู้ทั้งเนื้อหาสาระ (Content) และวิธีการ ซึ่งอาจจะสร้างนักบริหารที่สามารถทำวิจัยได้ ด้วยการพัฒนาคณาจารย์ที่เก่งวิจัยให้ไปเรียนสาขาบริหารการศึกษา หรือทำงานร่วมกับคณาจารย์ภาควิชาวิจัย เพื่อใช้วิจัยนำในการบุกเบิกและพัฒนาองค์ความรู้ ทางการบริหารการศึกษา คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยไม่ควรสังกัดภาควิชาใด 100 เปอร์เซ็นต์ แต่ควรทำงานหลาย ๆ ด้านร่วมงานกับหลายภาควิชา การที่คณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาไม่มีภาควิชา น่าจะดี คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยและสถาบันราชภัฏอาจจะเน้นการพัฒนาองค์ความรู้คณะด้าน เช่น คณาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัยอาจจะเน้นวิจัย (Research-

Based) แต่คณาจารย์ในสถาบันราชภัฏอาจจะเน้นประสบการณ์วิชาชีพ (Professional Practice) นี่คือการสร้างผู้บริหารมืออาชีพ โดยขอให้เน้นทำให้ดีและขอให้มีเอกลักษณ์

คณาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษาต้องทำวิจัยและเป็นผู้นำทางวิชาการด้านการบริหาร การศึกษาให้แก่ศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาเอกและประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพการบริหาร การศึกษา รวมทั้งเข้าไปร่วมศึกษาวิจัยในเขตพื้นที่เพื่อศึกษาหารูปแบบในการจัดโรงเรียนที่ดีมี คุณภาพ การบริหารโรงเรียนแบบ Autonomous School ศึกษาการจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียน รายหัวว่าเท่าใดจึงเหมาะสมหรือศึกษาแต่ละเขตพื้นที่ควรจะมีการบริหารจัดการอย่างไรหรือการ จัดการศึกษาระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรมีการบริหารจัดการอย่างไร

5) ด้านการบริหารจัดการ

ภาควิชาบริหารการศึกษา ควรทำความเข้าใจถึงบทบาทสำคัญซึ่งเป็นความสัมพันธ์ ระหว่างภาควิชาบริหารการศึกษากับผู้บริหารสถานศึกษาภายใต้บริบทของพระราชบัญญัติการ ศึกษาแห่งชาติฯ สิ่งที่ภาควิชาบริหารการศึกษาควรเร่งดำเนินการอีกประการหนึ่ง คือ การเปิด โอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม โดยภาควิชาบริหารการศึกษาจะต้องใช้วิธีการดึงชุมชนเข้ามา ช่วยจัดการศึกษา ดังนั้นจึงต้องสร้างเครือข่าย เช่น คณะกรรมการบริหารของภาควิชาบริหารการ ศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษาจะต้องเชิญบุคคลภายนอกที่เป็นผู้ใช้ (User) ผลผลิตมาเป็น กรรมการ และควรต้องเชิญคนนอกที่มาจากโรงเรียน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแทนที่จะดูแลกันเอง บริหารกันเอง เพราะฉะนั้นภาควิชาบริหารการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ในเรื่องนี้

ประการสุดท้ายภาควิชาบริหารการศึกษาต้องพยายามแก้ไขจุดอ่อนที่สำคัญให้ได้ นั่นคือ คณาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษขาดประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา ไม่เคยบริหาร ไม่มี ประสบการณ์ตรงด้านการบริหาร ส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาเอกแล้วเข้าเป็น อาจารย์สอนทันที อาจจะไม่เข้าใจบริบทด้านการศึกษาดีพอ เน้นแต่ด้านการสอน อ่อนด้อยด้านวิจัย ไม่มีการรวมตัว รวมพลังเพื่อทำงาน ไม่มีวารสาร (Journal) เป็นของตนเอง ทำให้ศาสตร์ด้าน การบริหารการศึกษอ่อนแอ ต้องอาศัยความรู้จากตะวันตกเพียงฝ่ายเดียว ความจริงควรเลือก ผู้ที่มีความสามารถ มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนมาก่อน มาทำงานในมหาวิทยาลัย เพื่อใช้ ประสบการณ์ที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ จากจุดอ่อนด้านต่างๆ ดังได้กล่าวแล้วทำให้ภาควิชาบริหารการ ศึกษาไม่มีอิทธิพลพอที่จะเป็นที่พึ่งให้คนอื่น แม้แต่การบริหารภายในมหาวิทยาลัย ผู้บริหารส่วนใหญ่ ก็มักจะมาจากภาควิชาอื่น

4.2 ยุทธศาสตร์ของกระบวนทัศน์ใหม่ในการดำเนินงานของภาควิชาการบริหาร การศึกษา

การที่จะนำแนวคิดของการสร้างองค์ความรู้ให้เกิดเป็นแนวปฏิบัติในกระบวนกรเรียนรู้อ ระดับบัณฑิตอย่างแท้จริงและกว้างขวาง จนเป็นวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของบัณฑิตศึกษานั้นมีความ จำเป็นอย่างยิ่งในสังคมไทย โดยเฉพาะในสังคมที่กำลังประสบวิกฤตด้านต่าง ๆ และต้องการการ แก้ปัญหาและทางออก ทางเลือกที่มีลักษณะเฉพาะของสังคมไทยเอง เพื่อให้การพัฒนากระบวน

การเรียนรู้ดังกล่าวประสบความสำเร็จ จำเป็นจะต้องมียุทธศาสตร์ในการดำเนินการบางประการคือ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2543 ข)

1) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างองค์ความรู้

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาตรี ถือว่าองค์ความรู้ วิชาการและงานวิจัยเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ดังนั้นการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในระดับนี้จึงจำเป็นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของวิชาการหรืองานวิจัยเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้หน่วยงานกลางของสถาบันอุดมศึกษาไม่ว่าจะเป็นทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ หน่วยงานสนับสนุนงานวิจัย เช่น สกว. ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาอย่างกว้างขวางในทุกแห่งทุกมุมและในทุกสาขาเพื่อก่อให้เกิดการตื่นตัว เรียนรู้และเข้าใจกระบวนการเรียนการสอนในระดับปริญญาโทหรือปริญญาตรีอย่างลึกซึ้ง

มหาวิทยาลัยและหน่วยงานระดับคณะจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ภาควิชา/สาขาวิชาที่มีการวิจัยสถาบันในเรื่องของการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาอย่างกว้างขวางรอบด้าน ทุกแห่งทุกมุมเช่นกัน เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ทุกด้านอย่างจริงจังและพร้อมมูล

2) ยุทธศาสตร์การสร้างกระแส

เมื่อมีองค์ความรู้มากพอสมควรแล้ว การส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนการสอนในแนวใหม่จะต้องดำเนินการไปด้วยการเผยแพร่ข้อความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยค้นคว้าเหล่านั้นอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมหน่วยงานต่างๆ ของสถาบันและบ่อยครั้งจนกลายเป็นกระแสของการพัฒนาการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาอย่างจริงจัง

การสร้างกระแสนี้จะต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการเผยแพร่ที่ความรู้ของการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาอย่างกว้างขวางและหลากหลายเพื่อให้กลุ่มและสาขาต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ การดำเนินงานจะต้องเกิดขึ้นสม่ำเสมอจนให้ความรู้สึกได้ว่า ถ้าใครไม่รู้ไม่เข้าร่วมจะกลายเป็นคนล้าสมัยไปทันที

ยุทธศาสตร์การสร้างกระแสจำเป็นต้องอาศัยยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์มาเสริมด้วยอย่างมากเพราะกระแสจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการรับรู้และการเข้าใจของประชากรที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ กระบวนการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

3) ยุทธศาสตร์ด้านผู้นำและนโยบาย

หากกระแสมีสูงแต่ถ้าสถาบันไม่ส่งเสริมต่อเนื่องยาวนานของการพัฒนาจะไม่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง การสร้างความตระหนักสำนึกให้กับผู้บริหารจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก เมื่อผู้บริหารเห็นความสำคัญแล้ว ก็จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้ง่าย การให้ผู้บริหารมีส่วนร่วม การให้ผู้บริหารมีผู้มีบทบาทในฐานะเป็นผู้ให้ข้อคิดชี้แนะตลอดจนการรับฟังทัศนะส่วนตัวของผู้บริหารในเรื่องการพัฒนาบัณฑิตศึกษาจะเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้บริหารได้สนใจกับการพัฒนาการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาอย่างจริงจัง

เมื่อผู้บริหารมีความสนใจในระดับหนึ่งแล้ว การผลักดันให้มีการกำหนดนโยบายในเรื่องของการพัฒนาการเรียนการสอน ทั้งในการพัฒนาหลักสูตร การกำหนดเกณฑ์ คุณสมบัติของผู้สอน เสนอแนะกระบวนการสอน แนวทางการประเมินผลการสอน ตลอดจนนโยบายการส่งเสริมการสอนระดับบัณฑิตศึกษาให้มีจุดเน้นที่การวิจัยให้ชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณอย่างพอเพียง

4) ยุทธศาสตร์การฝึกอบรม

การประชุมสัมมนา ฝึกอบรมและการประชุมวิชาการในลักษณะต่าง ๆ ถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นการกระตุ้นให้ผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษาได้เรียนรู้ ทำความเข้าใจพร้อมกับคนอื่น ๆ ว่าการพัฒนาทางด้านของการเรียนการสอนได้ก้าวหน้าและมีผลการวิจัยค้นคว้าใหม่ ๆ อย่างไรบ้าง อันจะเป็นแรงกระตุ้นให้อาจารย์สนใจ ปรับปรุงการสอนของตนเองได้อย่างดี (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2543 ก)

การประชุมสำหรับคณาจารย์ควรเน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ระหว่างผู้เข้าร่วมประชุมด้วยอันจะเป็นประโยชน์มากที่สุด

5) ยุทธศาสตร์ด้านรางวัลและการลงโทษ

การพัฒนาการสอนถือได้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการให้เกียรติยกย่อง มีการให้รางวัลที่ชัดเจน ตั้งแต่เงินทุนพัฒนาการสอน เงินทุนวิจัย เงินทุนอาจารย์ดีเด่น การสนับสนุนให้ไปดูงาน ร่วมประชุมในต่างประเทศ ตลอดจนการกำหนดไว้ในภาระงานของอาจารย์ (วิจารณ์ พานิช, 2540)

การให้รางวัลในลักษณะนี้รวมถึงการยกย่องเชิดชูและส่งเสริมให้กับอาจารย์ได้พัฒนาตนเองไปในวงกว้าง ไม่ควรจำกัดกรอบที่แคบเฉพาะเรื่องเกินไป แต่ควรครอบคลุมรางวัลสำหรับนวัตกรรมการสอนในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความหลากหลายในการพัฒนาการสอน

6) ยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพเชิงเปรียบเทียบ

การพัฒนาการสอนระดับบัณฑิตศึกษา จำเป็นจะต้องมีการดูแลคุณภาพในทุกๆระดับ และทุกขั้นตอน ซึ่งควรจะเป็นกระบวนการปกติของสถาบันแต่ในขณะเดียวกันควรเน้นการประกันคุณภาพในเชิงเปรียบเทียบ (Benchmarking) เพื่อยกระดับคุณภาพและการดำเนินงานของบัณฑิตศึกษาให้มีคุณภาพสูงเทียบเท่าระดับมาตรฐานสากล

การจัดทำ Benchmarking ควรดำเนินการในลักษณะที่ครอบคลุมประเด็นของการบริหารจัดการทั้งระบบของบัณฑิตด้วยพร้อมกันไป

7) ยุทธศาสตร์การประเมิน

การพัฒนาคุณภาพกับการประเมินเป็นสิ่งที่ควบคู่กันไป ถ้าเราต้องการให้การพัฒนาที่แท้จริงจำเป็นจะต้องประเมินว่าได้ผลตามที่เรต้องการเพียงใด นอกจากนั้นการประเมินยังเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้สอนได้พัฒนาไปตามเป้าหมายที่วางไว้ด้วย ถ้าเราต้องการให้ผู้สอนสอนแบบเน้นการวิจัยเราจะต้องมีเป้าหมายการประเมินการสอนที่เน้นการวิจัยอยู่ด้วย นอกจากนั้นการประเมินยังจะทำให้เราเห็นปัญหาของผู้สอน ผู้เรียนและการบริหารควบคู่กันไป

ระบบการประเมินควรจะสัมพันธ์กันทั้งสถาบันและร่วมมือกับองค์กรภายนอก โดยเฉพาะองค์กรวิชาชีพเรื่องต่าง ๆ ด้วย

8) ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยที่มีฐานการวิจัย

ยุทธศาสตร์นี้เป็นยุทธศาสตร์ในเรื่องทิศทางของสถาบันที่จะต้องปรับเปลี่ยนมหาวิทยาลัยของเราให้ก้าวเข้าสู่มหาวิทยาลัยที่มีผลงานวิจัยเพิ่มมากขึ้น (Noll,1998) มหาวิทยาลัยที่มีฐานการวิจัย (Research-Based University) ในที่นี้ หมายถึง การดำเนินของมหาวิทยาลัยในทุกด้านควรจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการวิจัยเป็นสำคัญ ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การพัฒนา การบริหารการสอนและการบริหารการจัดการ ควรจะต้องมีข้อมูลของไทยเราเองเป็นตัวกำหนดทิศทาง ดังนั้นภาควิชาบริหารการศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัย และเป็นหน่วยผลิตผู้บริหารระดับสูง จึงจำเป็นต้องผลิตงานวิจัยทั้งที่เป็นผลงานของนิสิต/นักศึกษา และผลงานของอาจารย์

9) ยุทธศาสตร์องค์กรกลางของสถาบัน

ยุทธศาสตร์นี้ถือได้ว่า แนวทางที่สำคัญ นั่นคือ ถ้าเราจะพัฒนาให้ผู้สอนสนใจและพัฒนาการสอนระดับบัณฑิตศึกษาให้เน้นการวิจัยมากขึ้น เราต้องมีกลุ่มผู้สนใจเฉพาะ (Team) สำหรับเป็นตัวนำในการเปลี่ยนแปลงและกระตุ้นให้เกิดการสนใจในวงกว้าง นอกจากนั้นยังควรมีการวิจัยค้นคว้าสนับสนุนอยู่เสมอ การจัดตั้งหน่วยงานภายในขึ้นในมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะในลักษณะของศูนย์วิจัยและพัฒนาทางด้านอุดมศึกษา (Center for Research and Development in Higher Education) หรือศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน (Center for Instructional Development) ที่เน้นการวิจัยและฝึกอบรมให้กับคณาจารย์จึงเป็นเรื่องสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งและหากมีการเรียนการสอนทางด้านอุดมศึกษาอยู่ในสถาบันด้วยแล้ว ควรมีการร่วมมือกันอย่างจริงจังเพื่อส่งเสริมซึ่งกันและกัน ศูนย์ดังกล่าวนี้ควรจะมีนักวิจัยประจำประมาณ 3-5 คน แล้วถึงคณาจารย์จากภายนอกที่สนใจเข้าร่วมวิจัยและพัฒนาด้วย เพื่อให้เกิดความหลากหลายและมีผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

10) ยุทธศาสตร์การสร้างฐานข้อมูลและเครือข่ายการเรียนรู้

ภาควิชา/สาขาวิชาการบริหารการศึกษาดำเนินการสร้างฐานข้อมูลวิจัย เพื่อการแลกเปลี่ยนผลงานทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นผลงานวิทยานิพนธ์ งานวิจัยของอาจารย์ รวมถึงการสร้างฐานข้อมูลบุคลากรเพื่อการแลกเปลี่ยนวิทยุทัศน์ และเพื่อการวางแผนการบริหารภาควิชา เครือข่ายการเรียนรู้จะเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบผลงานวิทยานิพนธ์ อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่ผลงานวิจัยอีกด้วย

การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ หมายถึงรวมถึงการจัดการเรียนการสอนทางไกล การจัดการเรียนการสอนแบบ e-learning เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน และผู้สอนสามารถที่จะสอนและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ได้สะดวกยิ่งขึ้น โดยนักศึกษาสามารถใช้ e-mail ติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรึกษาวิทยานิพนธ์ หรือเกี่ยวกับการเรียนการสอน ภาควิชาจะต้องมีเว็บไซต์ของตัวเอง และควรมีแบบเรียนผ่าน Web-Based เพื่อให้บัณฑิต/นักศึกษา สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา อีกทั้งจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนมากขึ้น

5. เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). มหาวิทยาลัยที่ทางแยก : จุดประกายวิสัยทัศน์อุดมศึกษา
ไทยในอนาคต. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ชัคเซสมิเดีย จำกัด.

จรัส สุวรรณเวลาและคณะ. (2529). บนเส้นทางสู่มหาวิทยาลัยวิจัย. กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิจัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2543 ก). การพัฒนาคณาจารย์. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.

_____. (2543 ข). รายงานวิจัยเอกสารเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ใน
ระดับบัณฑิตศึกษา. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.

วิจารณ์ พาณิช. (2540). การบริหารงานวิจัย. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.

Heller , F.Jack. (1982). **Increasing Faculty and Administrative Effectiveness**. San
Francisco : Jossey-Bass.

Noll, G, ed. (1998). **Challenges to Research Universities**. Washington D.C. Bookings
Institution Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ ในขั้นตอนการกำหนดสมรรถนะมหาบัณฑิต และกรอบดัชนีคุณภาพ การจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต ในมหาวิทยาลัย ของรัฐ (การวิจัยระยะที่ 1)

1. ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ผู้อำนวยการสถาบันอนาคตศึกษา
2. ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสะอ้าน รองประธานฝ่ายบริหารสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์
3. ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ราชบัณฑิต
รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ประธานสภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษา
แห่งประเทศไทย
5. ศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ รองอธิการบดี ผู้อำนวยการอุดมศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
6. ศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญา เวสารัชช์ ประธานกรรมการบริหารสำนักงานปฏิรูปการศึกษา
7. ศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ เศรษฐมนิต ประธานกรรมการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ
การศึกษาระดับอุดมศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การ
มหาชน (สมศ.)
8. ศาสตราจารย์ ดร.วรเดช จันทรศร ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
9. ศาสตราจารย์ ดร.อดุลย์ วิริยเวชกุล อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รายนามผู้เชี่ยวชาญ ในขั้นตอนการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมและการนำไป
ใช้ได้ของดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญา
โทมหาบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ (การวิจัยระยะที่ 1)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์
2. ดร.วิเชียร เกตุสิงห์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ เกตุขำ ประธานสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชา
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ พุทธิประเสริฐ หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. ดร.อาคม วัตไธสง หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ

6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. ดร.สุเทพ ทองประดิษฐ์ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
8. รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมศักดิ์ อินทร์รักษา ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรศึกษาศาสตร ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
9. ดร.นพดล เจนอักษร อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ปราชญา กล้าผจญ หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
11. รองศาสตราจารย์ประพันธ์ สุริหาร ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
12. รองศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา จันทร์บรรจง รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธร สุนทรายุทธ หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
14. รองศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย ตันติเมธ รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
15. รองศาสตราจารย์ ดร.กิติมา ปรีดีติลล ผู้อำนวยการหลักสูตรบริหารการศึกษา ระดับ ปริญญาโท สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมมา รณินิธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ สถาบัน ราชภัฏสวนสุนันทา
17. ดร.ชินภัทร ภูมิรัตน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ ด้านคุณภาพการศึกษา ในขั้นตอนการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยของรัฐ (การวิจัยระยะที่ 2)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครภูมิ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
5. อาจารย์ ดร.โกวัฒน์ เทศบุตร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
6. รองศาสตราจารย์เรณู คุปต์ขันธ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
8. รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา ภัสสรศิริ แขนงวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
9. รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย วีระวัฒนานนท์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
10. อาจารย์ ดร.พนมพร จันท์ปัญญา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงศักดิ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
12. อาจารย์ ดร.ประเสริฐ บัณฑิตศักดิ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ถาวร สารวิทย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
14. รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว แขนงวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
15. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์ คณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
16. อาจารย์ ดร.สนั่น ประจงจิตร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ พ่วงรอด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
18. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ คงเที่ยง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ประชุม รอดประเสริฐ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
20. นางสาวพรทิพย์ กาญจนนิตย์ ผู้อำนวยการสำนักรับรองมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย
21. รองศาสตราจารย์ ดร.เมธี ปลันธนนนท์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
22. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญ ด้านประเมินผลการศึกษา ในขั้นตอนการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

23. ศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรปริญญาเอก มหาวิทยาลัยรามคำแหง
24. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
25. รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ มีแจ่ม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
26. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
27. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล หวังพานิช สำนักทดสอบและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ ในขั้นตอนการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยของรัฐ วันที่ 12 พฤศจิกายน 2546 ณ ห้องประชุม 8 อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ศาสตราจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ประธานสภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษา แห่งประเทศไทย
3. ศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญา เวสารัชช
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ประชุม รอดประเสริฐ รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
6. รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวพร เมืองแก้ว รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
7. อาจารย์ ดร.สนั่น ประจงจิตร์ อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
8. อาจารย์ ดร.สุดาร์ตน์ สารสว่าง อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
9. รองศาสตราจารย์ ดร.คงศักดิ์ ธาตุทอง รองคณบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีชัย บุญเติม รองคณบดีฝ่ายนโยบายและวางแผน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย หัวหน้าภาควิชาการมัธยมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ภาคผนวก ข

เครื่องมือการวิจัยระยะที่ 1

- แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
- แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับ
- สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

แบบสัมภาษณ์สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์

1. เพื่อสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความคาดหวังต่อสมรรถนะมหาบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
2. เพื่อสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
3. เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์หากรอบความคิดเกี่ยวกับดัชนีของคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ลักษณะของแบบสัมภาษณ์

เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ชนิดปลายเปิด ประกอบด้วยข้อคำถามชนิดปลายเปิด จำนวน 6 ข้อคำถาม ดังนี้

1. จากสภาพในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม ระบบการเมือง และระบบการศึกษา ท่านได้คาดหวังว่ามหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ควรมี สมรรถนะใดบ้าง
2. จากสมรรถนะของมหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตามที่ท่านได้คาดหวังไว้ ท่านคิดว่ามีมิติ/องค์ประกอบที่สำคัญบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต ควรประกอบด้วยมิติ/องค์ประกอบ ใดบ้าง จึงมีความครอบคลุมระบบการศึกษาทั้งด้านปัจจัยตัวป้อน ปัจจัยกระบวนการ และผลผลิต รวมทั้งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยของรัฐทั้ง 12 แห่ง
3. ดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับมหาบัณฑิตในมิติ/องค์ประกอบ ด้านปัจจัยตัวป้อน ตามที่ท่านให้ความคิดเห็นไว้ ควรประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต ใดบ้าง
4. ดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับมหาบัณฑิตในมิติ/องค์ประกอบ ด้านปัจจัยกระบวนการ ตามที่ท่านให้ความคิดเห็นไว้ ควรประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต ใดบ้าง

5. ดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับ
มหาบัณฑิตในมิติ/องค์ประกอบ ด้านผลผลิต ตามที่ท่านให้ความคิดเห็นไว้ ควรประกอบด้วยดัชนี
บ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาคูณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับ
ปริญญาโทมหาบัณฑิต ใดบ้าง

6. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมใดบ้าง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
การพัฒนาแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ
A Development of the Educational Management Quality Improvement Model for
the Master Degree Program in Educational Administration
in Public Universities

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 6 ตอน แต่ละตอนเป็นดัชนีบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งได้จากการ สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน แบ่งตามองค์ประกอบคุณภาพ ได้ 6 องค์ประกอบ คือ ด้าน อาจารย์ ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา ด้านคุณภาพนักศึกษาและมหาบัณฑิต ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล และด้านการบริหาร

2. การตอบแบบสอบถาม ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย \checkmark ลงในช่องสำหรับเลือกตอบ 2 เครื่องหมายในแต่ละข้อของดัชนี เพื่อแสดงความคิดเห็นถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยมีรายละเอียดสำหรับความสำคัญของการตอบแต่ละช่อง ดังนี้

2.1 ช่องความเหมาะสมดัชนี อันดับคะแนนที่ให้มีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง ว่าดัชนีมีความเหมาะสมในการบ่งชี้คุณภาพในองค์ประกอบนั้น ๆ
- 4 หมายถึง เห็นด้วย ว่าดัชนีมีความเหมาะสมในการบ่งชี้คุณภาพในองค์ประกอบนั้น ๆ
- 3 หมายถึง ไม่แน่ใจ ว่าดัชนีมีความเหมาะสมในการบ่งชี้คุณภาพในองค์ประกอบนั้น ๆ
- 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย ว่าดัชนีมีความเหมาะสมในการบ่งชี้คุณภาพในองค์ประกอบนั้น ๆ
- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ว่าดัชนีมีความเหมาะสมในการบ่งชี้คุณภาพในองค์ประกอบนั้น ๆ

2.2 ช่องความเป็นไปได้ในการเก็บข้อมูลตามดัชนี อันดับคะแนนที่ให้มีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง ความเป็นไปได้มากที่สุด ในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีดังกล่าว
- 4 หมายถึง ความเป็นไปได้มาก ในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีดังกล่าว
- 3 หมายถึง ความเป็นไปได้ปานกลาง ในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีดังกล่าว
- 2 หมายถึง ความเป็นไปได้น้อย ในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีดังกล่าว
- 1 หมายถึง ความเป็นไปได้น้อยที่สุด ในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีดังกล่าว

2.3 ช่องน้ำหนักคะแนนความสำคัญของแต่ละมิติ โปรดให้ความสำคัญของดัชนี องค์ประกอบของดัชนีคุณภาพ (คะแนน 1-10) 1= สำคัญน้อยที่สุด 10 = สำคัญมากที่สุด

ตัวอย่าง ตอนที่ 3 องค์กรประกอบด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา

ดัชนีคุณภาพ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (เต็ม 10คะแนน)
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
5. อัตราส่วนระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ของสาขาวิชาที่ให้บริการสำหรับนักศึกษาในการสืบค้นหรือปฏิบัติงานต่อจำนวนนักศึกษาทั้งหมดในสาขาวิชา	✓					✓					(.....8.....)

อธิบาย 1. คำตอบ ✓ ในช่องความเหมาะสมของดัชนี อันดับคะแนน 5 แสดงว่า ท่านเห็นด้วยอย่างยิ่ง ว่าดัชนีดังกล่าวมีความเหมาะสมในการบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

2. คำตอบ ✓ ในช่องความเป็นไปได้ของดัชนี อันดับคะแนน 5 แสดงว่า ท่านว่า มีความเป็นไปได้มากที่สุด ในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนี

ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถาม นี้ ภายใน 2 สัปดาห์

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

(นางจรรุวรรณ ประทุมศรี)

นักศึกษาปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ตอนที่ 1 องค์ประกอบด้านคุณภาพอาจารย์

ดัชนีคุณภาพ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (เต็ม 10 คะแนน)
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
1. ร้อยละของอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาเอก ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา											(.....)
2. ร้อยละของอาจารย์ในสาขาวิชาที่มี ตำแหน่งทางวิชาการเป็นศาสตราจารย์ หรือรองศาสตราจารย์											(.....)
3. จำนวนปีเฉลี่ย (ประสบการณ์ ในการ สอนระดับบัณฑิตศึกษาของอาจารย์ใน สาขาวิชา											(.....)
4. ร้อยละของอาจารย์ในสาขาวิชาที่ สามารถสอนหรือควบคุมวิทยานิพนธ์ใน ระดับปริญญาเอกได้											(.....)
5. จำนวนอาจารย์ต่อจำนวนนักศึกษาทั้ง ระบบปกติและระบบพิเศษ											(.....)
6. จำนวนชั่วโมงการสอนเฉลี่ยต่อสัปดาห์ ของอาจารย์ที่สอนในสาขาวิชา											(.....)
7. จำนวนชั่วโมงสอนเฉลี่ยต่อสัปดาห์ของ อาจารย์ที่สอนให้แก่สถาบันอื่น (พิเศษ)											(.....)
8. จำนวนนักศึกษาโดยเฉลี่ยในความดูแล วิทยานิพนธ์ของอาจารย์ในสาขาวิชา											(.....)
9. จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ ในสาขาวิชาจัดสรรให้นักศึกษาในความดูแล เข้าพบและซักถามปัญหา											(.....)
10. ร้อยละของอาจารย์ที่สามารถใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการสอนและ การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยได้											(.....)
11. ร้อยละของอาจารย์ในสาขาวิชาที่เป็น กรรมการทางการวิจัยการบริหารการศึกษา ระดับประเทศ เช่น กรรมการวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ กรรมการจัดพิมพ์เชื่อมการวิจัยทาง บริหารการศึกษา กรรมการสมาคมการ บริหารการศึกษา หรือกรรมการสมาคม การวิจัยทางสังคมศาสตร์ เป็นต้น											(.....)

ดัชนีคุณภาพ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (เต็ม 10 คะแนน)
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
25. จำนวนหนังสือวิชาการหรือตำราโดย เฉลี่ยที่มีอาจารย์ในสาขาวิชาเป็นชื่อแรก (First author) ในรอบ 5 ปี											(.....)
26. จำนวนงานวิจัยโดยเฉลี่ยของอาจารย์ ในสาขาวิชาที่ได้รับการเผยแพร่ ตีพิมพ์ และเสนอในการประชุมสัมมนาทางวิชา การระดับชาติหรือนานาชาติในรอบ 5 ปี											(.....)
27. จำนวนรางวัลผลงานวิชาการหรืองาน วิจัยโดยเฉลี่ยที่อาจารย์ในสาขาวิชาได้รับ จากการพิจารณาโดยคณะกรรมการในรอบ 5 ปี											(.....)
28. จำนวนทุนวิจัยภายในสถาบันโดยเฉลี่ย ที่อาจารย์ในสาขาวิชาได้รับ ในรอบ 5 ปี											(.....)
29. จำนวนทุนวิจัยภายนอกสถาบันโดย เฉลี่ยที่อาจารย์ในสาขาวิชาได้รับในรอบ 5 ปี											(.....)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 องค์ประกอบด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา

ดัชนีคุณภาพ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (เต็ม 10 คะแนน)
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
1. อัตราส่วนระหว่างจำนวนหนังสือหรือตำราในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่สั่งซื้อเข้าห้องสมุดคณะในรอบ 5 ปี ต่อจำนวนนักศึกษาในสาขาวิชาที่มีอยู่ในปัจจุบัน											(.....)
2. จำนวนวารสารวิชาการในสาขาวิชาทางการบริหารการศึกษาจากต่างประเทศที่มีอยู่ในห้องสมุดคณะปัจจุบัน											(.....)
3. อัตราส่วนระหว่างจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ของคณะที่ให้บริการสำหรับนักศึกษาในการสืบค้นข้อมูลหรือปฏิบัติงานต่อจำนวนนักศึกษาทั้งหมดในคณะ											(.....)
4. อัตราส่วนระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ของสาขาวิชาที่ให้บริการสำหรับนักศึกษาในการสืบค้นหรือปฏิบัติงานต่อจำนวนนักศึกษาทั้งหมดในสาขาวิชา											(.....)
5. ห้องสมุดในคณะมีการจัดระบบในการสืบค้นยืมคืน โดยใช้คอมพิวเตอร์											(.....)
6. ห้องสมุดคณะมีบริการสำหรับนักศึกษาในการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการจากฐานข้อมูลทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ ด้วยคอมพิวเตอร์ เช่น Internet E-mail เป็นต้น											(.....)
7. จำนวนหนังสือเกี่ยวกับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในห้องสมุด											(.....)
8. จำนวนวารสารทางวิชาการ											
9. ห้องสมุดคณะมีแผนกเฉพาะให้บริการให้บริการค้นหา ยืมและคืนวิทยานิพนธ์											(.....)
10. การมีแหล่งฝึกปฏิบัติที่เอื้อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงานทางวิชาชีพ											(.....)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

ตอนที่ 3 องค์ประกอบด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา และมหาวิทยาลัย

ดัชนีคุณภาพ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (เต็ม 10 คะแนน)
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
1. อัตราส่วนระหว่างจำนวนผู้สมัครเป็นนักศึกษาในระดับปริญญาโทของสาขาวิชาต่อจำนวนนักศึกษาที่รับเข้าจริง											(.....)
2. ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยวิชาเฉพาะของสาขาวิชาที่นักศึกษาสอบเข้าศึกษาต่อได้ในระดับปริญญาโท											(.....)
3. เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) โดยเฉลี่ยของนักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี											(.....)
4. ระดับความสนใจของนักศึกษาต่อการเรียนวิชาในหลักสูตร											(.....)
5. การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนแบบกระตือรือร้นของนักศึกษา											(.....)
6. นักศึกษาโดยเฉลี่ยมีทักษะในการใช้ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทั้งในรูปแบบของการพูดและการเขียน											(.....)
7. จำนวนนักศึกษาที่ผ่านการทดสอบภาษาอังกฤษโดยใช้แบบทดสอบกลาง (TOFLE, IELTS, TOEIC) ต่อจำนวนนักศึกษาทั้งหมด											(.....)
8. เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) โดยเฉลี่ยที่นักศึกษาแต่ละรุ่นได้รับจากการศึกษาตามหลักสูตรของสาขาวิชา											(.....)
9. ร้อยละของนักศึกษาในสาขาวิชาแต่ละรุ่นที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป											(.....)
10. สัดส่วนของนักศึกษาในสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรภายในระยะเวลา 2 ปี											(.....)
11. ร้อยละของนักศึกษาในสาขาวิชาแต่ละรุ่นที่มีผลงานวิทยานิพนธ์ในระดับดีมาก (Excellence)											(.....)
12. สัดส่วนของนักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ											(.....)

ตอนที่ 4 องค์ประกอบด้านหลักสูตร

ดัชนีคุณภาพ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (เต็ม 10 คะแนน)
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
1. สาขาวิชามีการเปิดสอนวิชาเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าอิสระเพื่อการบริหาร											(.....)
2. จำนวนวิชาเลือกที่เปิดให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนได้											(.....)
3. สาขาวิชามีแผนการใช้หลักสูตรที่ชัดเจนและเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง											(.....)
4. สาขาวิชามีการประเมินปรับปรุงหลักสูตรอย่างเป็นทางการ ทุก ๆ 3 ปี											(.....)
5. ระดับความพึงพอใจของอาจารย์ในสาขาวิชาโดยเฉลี่ย ต่อผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหลักสูตร											(.....)
6. มีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้อย่างชัดเจนให้นักศึกษาได้รับรู้อย่างทั่วถึง											(.....)
7. มีฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการบริหารหลักสูตรของสาขาวิชา											(.....)
8. มีการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสาขาวิชา											(.....)
9. หลักสูตรมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง สามารถนำไปใช้ได้จริง											(.....)
10. มีระบบการตรวจสอบความเหมาะสมของผลการประเมินทุกรายวิชาโดยคณะกรรมการ											(.....)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 5 องค์ประกอบด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล

ดัชนีคุณภาพ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (เต็ม 10 คะแนน)
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
1. การมีฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องการเรียนการสอน											(.....)
2. ความเหมาะสมในการวางแผนและการจัดทำแผนการสอนรายวิชาที่เปิดสอน											(.....)
3. มีการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้วิจัยเป็นฐาน											(.....)
4. มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใช้ในการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการใช้สื่อนวัตกรรมการศึกษาสำหรับสืบค้นข้อมูลและเรียนรู้ด้วยตนเอง											(.....)
5. จำนวนอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาไม่น้อยกว่าวิชาละ 2 คน											(.....)
6. มีเกณฑ์การอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ชัดเจน											(.....)
7. เกณฑ์อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย											(.....)
8. จำนวนอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระต่อจำนวนนักศึกษา											(.....)
9. เกณฑ์ประเมินวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน											(.....)
10. มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลรายวิชาอย่างชัดเจนรวมทั้งประกาศให้นักศึกษาได้รับรู้ล่วงหน้าอย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง											(.....)
11. ผลการประเมินหรือเกรดของรายวิชา มีการประกาศให้นักศึกษาทราบอย่างทั่วถึงและตรงเวลา											(.....)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

ตอนที่ 6 องค์ประกอบด้านการบริหาร

ดัชนีคุณภาพ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (เต็ม 10 คะแนน)
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
1. มีแผนงานประจำปีที่ครอบคลุมการจัดการศึกษา											(.....)
2. มีระบบประกันคุณภาพและการประเมินผลการดำเนินงาน											(.....)
3. รายงานการประเมินตนเองได้จัดพิมพ์เผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง											(.....)
4. มีแบบแผนการรับอาจารย์ใหม่และการพัฒนาอาจารย์ในสาขาวิชาเป็นประจำทุกปี											(.....)
5. มีแผนพัฒนาสาขาวิชาที่ชัดเจนทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว											(.....)
6. มีความพยายามในการกระตุ้นความเชื่อทัศนคติ และการปฏิบัติอย่างจริงจังของอาจารย์ นักศึกษา เพื่อคุณภาพของสาขาวิชา											(.....)
5. มีการจัดประชุมอาจารย์ในสาขาวิชาเพื่อสำรวจความต้องการ ปัญหาและปรับปรุงแผนการดำเนินงาน											(.....)
7. มีฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการบริหารงานบุคคลและการบริหารภารกิจจัดการศึกษา											(.....)
8. มีระบบการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส											(.....)
9.. มีการประเมินผลงานของทุกแผนงานอย่างเป็นระบบ											(.....)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

เครื่องมือการวิจัยระยะที่ 2

- แบบสำรวจข้อมูลภาควิชาการบริหารการศึกษา
- แบบสอบถามเพื่อการวิจัย (แบบสำรวจข้อมูลอาจารย์)

แบบสำรวจข้อมูลภาควิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัย.....

การพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ

**A Development of the Educational Management Quality Improvement Model for
the Master Degree Program in Educational Administration
in Public Universities**

รายการ	ปี/จำนวน			หมายเหตุ
	2544	2545	2546	
1. จำนวนอาจารย์ทั้งหมด อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์				
2. จำนวนผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือก				
3. จำนวนนิสิตที่เข้าศึกษา				
4. จำนวนนิสิตที่จบการศึกษา				
5. จำนวนนิสิตที่จบการศึกษาภายใน 2 ปี				
6. จำนวนนิสิตที่เลือกทำวิทยานิพนธ์				
7. จำนวนนิสิตที่เลือกทำรายงานการศึกษาค้น คว้าอิสระ/สารนิพนธ์/งานนิพนธ์				
8. จำนวนนิสิตที่เรียนภาคปกติ				
9. จำนวนนิสิตภาคพิเศษ (ทั้งหมด)				
10. จำนวนนิสิตแต่ละวิทยาเขต /จังหวัด (ถ้ามีศูนย์การศึกษาในต่างจังหวัด)				
10.1.....				
10.2.....				
10.3.....				
10.4.....				
10.5.....				
(ถ้ามีจำนวนมากกว่านี้กรุณาเขียนต่อด้านหลัง)				

รายการ	ปี/จำนวน			หมายเหตุ
	2544	2545	2546	
11.เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับให้บริการ นิสิตในการสืบค้น				
12.จำนวนอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอน - โปรเจ็คเตอร์ - เครื่องฉายภาพทึบ - เครื่องฉายสไลด์ - เครื่องฉายภาพยนตร์ - วีดิทัศน์ - วิทยุเทป - เครื่องขยายเสียง - เครื่องถ่ายเอกสาร - อื่น ๆ				
13. ห้องสมุดคณะ				
14. ห้องสมุดสาขา (เอกสารให้นิสิตยืม)				
15. จำนวนห้องเรียน				
16. ห้องทำงานนิสิต				
17. จำนวนวารสารวิชาการสาขาวิชาการ บริหารการศึกษาที่มีอยู่ในห้องสมุด				
18. ฐานข้อมูลการวิจัย บทความ เอกสาร ของสาขาวิชา หรือ คณะ				
19. ฐานข้อมูลระบบประกันคุณภาพ				
20. จำนวนนิสิตที่มีผลงานวิทยานิพนธ์ระดับ ดีมาก				
21. เกรดเฉลี่ยสะสม เมื่อก่อนเข้าศึกษาใน ระดับปริญญาโท 2.00-2.50 2.51-3.00 3.01-3.50 3.51-4.00				

รายการ	ปี/จำนวน			หมายเหตุ
	2544	2545	2546	
22. นิสิตที่จบการศึกษามีเกรดเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป				
23. จำนวนวิชาเลือก				
24. จำนวนวิชาบังคับ				
25. อาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาโท				
26. อาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาเอก				
27. จำนวนอาจารย์ที่ลาศึกษาต่อ				
28. จำนวนอาจารย์พิเศษ				
29. จำนวนเจ้าหน้าที่ประจำภาควิชา				
30. แผนการใช้หลักสูตร (จำนวนครั้งที่จัดทำ/ปีการศึกษา)				
31. แผนพัฒนาภาควิชาที่เป็นแผนระยะสั้นและระยะยาว(จำนวนครั้งที่จัดทำ/ปี)				
32. รายงานผลการประเมินผลการสอน (จำนวนครั้งที่จัดทำ/ปีการศึกษา)				
33. จำนวนโครงการที่เป็นการบริการวิชาการแก่สังคม				
34. งบประมาณที่ได้รับ (บาท)				
35. จำนวนงบประมาณสำหรับการวิจัย(บาท)				
36. จำนวนงบประมาณสำหรับพัฒนาบุคลากร(บาท)				

แบบสำรวจข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรื่อง

**การพัฒนาแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ**

**A Development of the Educational Management Quality Improvement Model for
the Master Degree Program in Educational Administration in Public University**

ข้อมูลของ.....(ชื่ออาจารย์).....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ ประกอบด้วยข้อคำถามที่ต้องการข้อมูลตามสภาพการณ์จริงเกี่ยวกับการดำเนินภารกิจของสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยใช้ดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ที่ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสม เป็นคำถามหลักในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้
2. การตอบแบบสอบถาม ขอให้ท่านพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วเติมคำตอบ หรือกาเครื่องหมาย ✓ หรือ - ลงในช่องว่างที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ให้
3. ถ้ามีข้อใดที่ท่านไม่ทราบคำตอบแน่นอน ขอความกรุณาจากท่านสอบถามข้อมูลผู้เกี่ยวข้อง หรือใช้การประมาณการคำตอบนั้น ๆ ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงของท่านและภาควิชา/สาขาวิชา ให้มากที่สุด
4. กรุณาตอบทุกข้อตามจริงเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสอบถามภายในเวลา 2 สัปดาห์
5. คำตอบจากแบบสำรวจนี้ จะไม่ส่งผลเสียต่อตัวท่าน และภาควิชาของท่าน แต่อย่างใด แต่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำไปกำหนดนโยบายการบริหารสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐต่อไป

ขอขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของท่าน

(นางจรรววรรณ ประทุมศรี)

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1. วุฒิการศึกษาสูงสุดของท่าน คือสาขาวิชา.....
จากสถาบันปี พ.ศ. ที่จบ
2. ประสบการณ์ในการสอนระดับบัณฑิตศึกษาในภาค/สาขาวิชา เป็นเวลา.....ปี
3. ภาระงานสอนในภาค/สาขาวิชา ระดับปริญญาตรีในภาคปกติ โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ.....ชั่วโมง
4. ได้รับเชิญเป็นวิทยากร และอาจารย์พิเศษ โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ.....ชั่วโมง
5. ภาระงานสอนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาภาคปกติ โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ.....ชั่วโมง
6. ภาระงานสอนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาภาคพิเศษ โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ.....ชั่วโมง
7. มีนักศึกษาในความดูแลวิทยานิพนธ์ของท่าน (แยกตามประเภท)
 - 7.1 เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาเอก จำนวนคน
 - 7.2 เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาเอก จำนวนคน
 - 7.3 เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท จำนวนคน
 - 7.4 เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท จำนวนคน
 - 7.5 เป็นที่ปรึกษารายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน คน
8. ท่านจัดสรรเวลาให้นักศึกษาในความดูแลเข้าพบ และซักถามปัญหา โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ.....ชั่วโมง
9. ท่านสามารถใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการสอน (โปรดระบุ โปรแกรมที่ใช้)
 1. 2.
 3. 4.
 5. 6.
10. ท่านสามารถใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการวิจัย (โปรดระบุ โปรแกรมที่ใช้)
 1. 2.
 3. 4.
 5. 6.
11. ท่านมีวิธีสอนนิสิต/นักศึกษาระดับปริญญาโทในภาค/สาขาวิชา โดยใช้ผลงานวิจัยประกอบการสอน

ใช่ ไม่ใช่
12. ปัจจุบันท่านเป็นหนึ่งในคณะกรรมการการวิจัยการศึกษาระดับประเทศ เช่น กรรมการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ กรรมการจัดซิมโพเซียมการวิจัยทางการบริหาร การศึกษา กรรมการสมาคมวิจัยต่าง ๆ

ใช่ ไม่ใช่

13. ภาควิชา/สาขาวิชาของท่านเป็นสมาชิกของสภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษา
แห่งประเทศไทย

ใช่ ไม่ใช่

14. ท่านได้เข้าประชุมหรือสัมมนาวิชาการทางการวิจัยการศึกษาหรือการวิจัยทางการบริหารการศึกษา

ระดับชาติ	ปี 2544	จำนวน.....ครั้ง
	ปี 2545	จำนวน.....ครั้ง
	ปี 2546	จำนวน.....ครั้ง
ระดับนานาชาติ	ปี 2544	จำนวน.....ครั้ง
	ปี 2545	จำนวน.....ครั้ง
	ปี 2546	จำนวน.....ครั้ง

14. ท่านเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย

ปี 2544	จำนวน.....โครงการ	ปี 2545	จำนวน.....โครงการ
ปี 2546	จำนวน.....โครงการ		

15. ท่านเป็นผู้ร่วมโครงการวิจัย

ปี 2544	จำนวน.....โครงการ	ปี 2545	จำนวน.....โครงการ
ปี 2546	จำนวน.....โครงการ		

16. ท่านได้รับเชิญให้เป็นผู้ประเมินข้อเสนอโครงการวิจัย จากหน่วยงานหรือสถาบันภายนอก
ในปี 2545 ที่ผ่านมา จำนวน.....หัวข้อ

17. ในปี 2545 ท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาหัวข้อโครงการวิจัยอย่างเป็นทางการจาก
สถาบันอื่น จำนวน.....หัวข้อ

18. บทความที่ท่านเป็นผู้เขียนชื่อแรก (First Author) ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใน
ประเทศ ปี 2544-2546

ปี 2544	จำนวน.....บทความ
ปี 2545	จำนวน.....บทความ
ปี 2546	จำนวน.....บทความ

19. บทความที่ท่านเป็นผู้เขียนชื่อแรก (First Author) ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ
ต่างประเทศ ปี 2544-2546

ปี 2544	จำนวน.....บทความ	ปี 2545	จำนวน.....บทความ
ปี 2546	จำนวน.....บทความ		

20. งานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง (Citation) ในวารสารวิชาการระดับชาติหรือนานาชาติ

ปี 2544	จำนวน.....เรื่อง
ปี 2545	จำนวน.....เรื่อง
ปี 2546	จำนวน.....เรื่อง

21. รางวัลผลงานวิชาการ หรืองานวิจัยที่ท่านได้รับ จากการพิจารณาโดยคณะกรรมการระดับชาติหรือนานาชาติ ในรอบ 5 ปี (2541-2545) จำนวนรางวัล
22. หนังสือวิชาการหรือตำรา ที่ท่านเป็นผู้เขียนชื่อแรก (First Author) ที่ได้รับการตีพิมพ์ เผยแพร่ ในรอบ 5 ปี (2541-2545) จำนวน เรื่อง
23. งานวิจัยของท่านได้รับการเผยแพร่ ตีพิมพ์ และเสนอในการประชุมสัมมนาทางวิชาการระดับชาติหรือระดับนานาชาติ ในรอบ 5 ปี (2541-2545) จำนวนเรื่อง
24. ทุนวิจัยภายในสถาบัน ที่ท่านได้รับในรอบ 5 ปี (2541-2545) (ทั้งที่เป็นผู้วิจัยร่วมและเป็นหัวหน้าโครงการเอง)
- ได้รับ จำนวนทุน ไม่ได้รับ
24. ทุนวิจัยภายนอกสถาบัน ที่ท่านได้รับในรอบ 5 ปี (2541-2545) (ทั้งที่เป็นผู้วิจัยร่วมและเป็นหัวหน้าโครงการเอง)
- ได้รับ จำนวนทุน ไม่ได้รับ
25. เงินทุนวิจัยภายในสถาบัน ที่ท่านได้รับในรอบ 5 ปี (2541-2545) (กรณีที่ทำให้หลายคนให้คิดเฉพาะส่วนที่ท่านได้รับหรือหารเฉลี่ย)
- ได้รับ รวมทั้งสิ้นประมาณ.....บาท ไม่ได้รับ
26. ภาควิชา/สาขาวิชา ของท่านมีการประเมินการสอนของอาจารย์อย่างเป็นทางการทุกภาคการศึกษา
- ใช่ ไม่ใช่
27. ภาควิชา/สาขาวิชา ของท่านมีการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอย่างเป็นทางการ
- ใช่ โดยมีการจัดทำทุก ๆปี ไม่ใช่
28. ภาควิชาของท่านมีแผนการรับอาจารย์ใหม่และการพัฒนาอาจารย์ในภาควิชา/สาขาวิชาของท่านเป็นประจำทุกปี
- ใช่ ไม่ใช่
29. ภาควิชาของท่านมีการจัดประชุมอาจารย์ ในสาขาวิชาเพื่อสำรวจความต้องการ ปัญหาและปรับปรุงแผนการดำเนินงานในภาควิชา/สาขาวิชา เป็นระยะทุกเดือน
- ใช่ ไม่ใช่
30. ท่านเผยแพร่ศาสตร์ของสาขาวิชาของท่านให้บุคคลภายในและภายนอกหน่วยงานรับทราบ โดยให้ภาควิชา/สาขาวิชาของท่านจัดทำวารสารเผยแพร่เป็นประจำ
- ใช่ อย่างน้อยปีละ.....ฉบับ ไม่ใช่
31. ท่านเผยแพร่ศาสตร์ของสาขาวิชาของท่านให้บุคคลภายในและภายนอกหน่วยงานรับทราบโดยให้ภาค/สาขาวิชาของท่านมีการจัดอบรมสัมมนาเป็นประจำ
- ใช่ อย่างน้อย ปีละ.....ครั้ง ไม่ใช่

ภาคผนวก ง
เครื่องมือการวิจัยระยะที่ 3

แบบสอบถามสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 3

วิทยานิพนธ์เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชา
การบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
2. แบบสอบถามชุดนี้ ประกอบด้วยรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา
สำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ และ
รายละเอียดของรูปแบบ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมความคิดเห็น
เห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชา
การบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ ในประเด็นความเหมาะสม
ที่จะนำไปใช้เป็นรูปแบบเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา และการนำไปใช้ของรูปแบบ
4. การตอบแบบสอบถาม ขอให้ท่านกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับ
ความคิดเห็นของท่าน และกรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในกรณีที่ไม่เหมาะสม

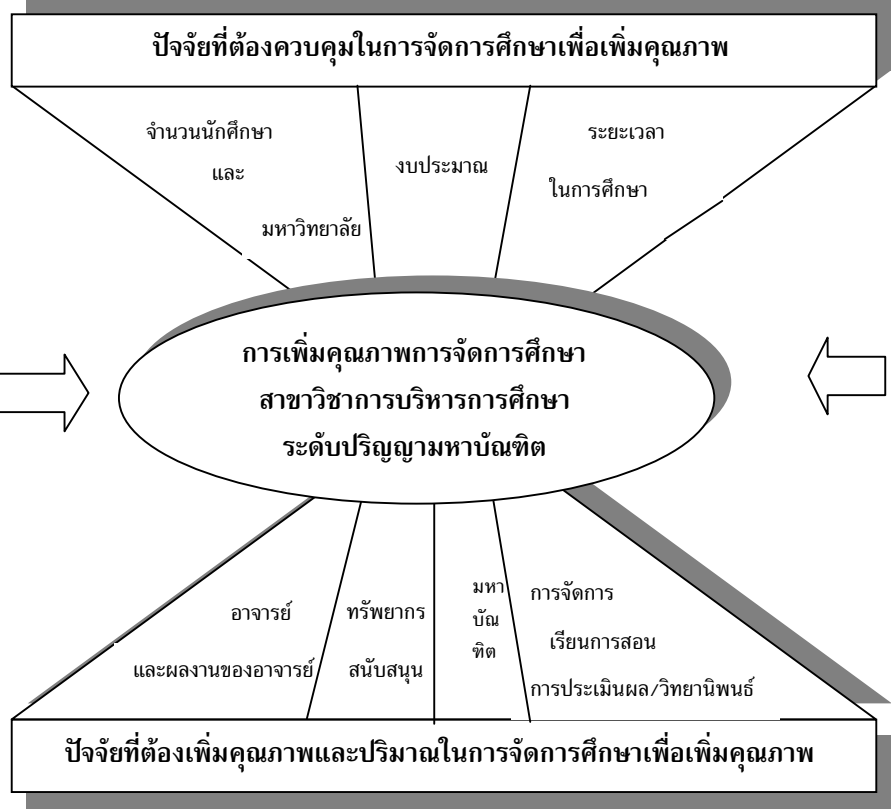
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

องค์การมหาชน (สมศ.)

และได้รับทุนสนับสนุนจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทบวงมหาวิทยาลัย

ภาพประกอบ ร่างรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท

สมรรถนะมหาบัณฑิต มหาบัณฑิตทางการบริหารการศึกษามีสมรรถนะ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการวิจัย และด้านการสอนและการเป็นที่ปรึกษาวิชาการ โดยทั้ง 4 สมรรถนะ จะต้องอยู่บนฐานของความสามารถทางภาษา และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

หลักสูตร
เป็นหลักสูตรที่มีการปรับปรุงและประเมินผลทุก 5 ปี ประมวลรายวิชา และการวางแผนการจัดการเรียนการสอนของรายวิชามีความทันสมัย มีความสอดคล้องกันทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ในสภาพจริงได้

การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

- * สร้างองค์กรเครือข่ายทางบริหาร การศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนผลงานหรือข้อมูลเป็นการสร้างความเป็นเลิศทางการบริหารและการจัดการศึกษาร่วมกัน
- * สร้างฐานข้อมูลการวิจัยทางการบริหารการศึกษ เพื่อให้สะดวกในการสืบค้นและป้องกันการทำวิจัยซ้ำซ้อน หรือการคัดลอกผลงาน

การประกันคุณภาพ มีระบบการประกันคุณภาพที่สามารถตรวจสอบและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาในรูปคณะกรรมการ นำผลการตรวจสอบและประเมินคุณภาพจากคณะกรรมการมาจัดพิมพ์และเผยแพร่ และมีฐานข้อมูลที่ตรวจสอบได้ง่าย

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านคุณภาพอาจารย์	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัคร ได้ ประชาสัมพันธ์ตามสถาบันการศึกษาที่เปิด สอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาทั้งส่วน กลางและส่วนภูมิภาคที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย						
2. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัคร ได้ ประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 1 เดือน ก่อนการเปิดรับสมัคร						
3. ช่วงระยะเวลารับสมัคร อาจารย์ไม่น้อยกว่า 1 เดือน						
4. มีเกณฑ์การคัดเลือกอาจารย์ที่สังคมยอมรับ ได้ว่ามีคุณภาพโดยพิจารณาจาก 4.6 จำนวนปี ประสบการณ์ด้านการ สอน/นิเทศนิสิต/นักศึกษา ระดับปริญญาโทไม่ น้อยกว่า 1 ปี หรือระดับปริญญาตรีไม่น้อยกว่า 3 ปี 4.7 มีประสบการณ์ด้านการสอนหรือ การบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 3 ปี 4.8 ความเป็นนักวิชาการ โดยมีผลงาน วิชาการในขอบข่ายทางการบริหารการศึกษาที่ได้ รับการตีพิมพ์เผยแพร่หรือนำเสนอในที่ประชุม วิชาการอย่างน้อย 1 เรื่อง 4.9 วุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท ทางการบริหารการศึกษา 4.10 คะแนนความรู้ภาษาอังกฤษไม่ ต่ำกว่าคะแนนที่เทียบเท่ากับคะแนน TOEFL 213 คะแนน (CBT) 4.6 ผลการสอบสัมภาษณ์ ผ่านเกณฑ์ตามที่ กำหนด						
5. โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบัน การศึกษาต่างประเทศ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีความคืบหน้าเป็นลำดับ						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านคุณภาพอาจารย์	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
6. สาขาวิชาหรืออาจารย์มีผลงานวิชาการที่เป็น ผลลัพธ์และผลกระทบจากโครงการความ ร่วมมือทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง						
7. ห้องทำงานมีลักษณะเป็นห้องส่วนบุคคล หรือมีการกั้นห้องในสภาพที่มีความเป็นส่วนตัว บุคคล						
8. พื้นที่ห้องทำงานไม่น้อยกว่า 9 ตารางเมตร/ ห้อง/คน						
9. มีโทรศัพท์พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ประจำ โต๊ะทำงานหรือใช้หมายเลขโทรศัพท์ร่วมกัน หมายเลขละไม่เกิน 2 คน						
10. มีคอมพิวเตอร์สำหรับใช้งานส่วนบุคคล และ เครื่องพิมพ์						
11. อุณหภูมิห้องทำงานอาจารย์อยู่ในระดับที่เย็น สบาย/มีเครื่องปรับอากาศ แสงสว่างมีเพียงพอ ปราศจากสิ่งรบกวนสมาธิ						
12. ฐานข้อมูลผลงานวิจัย/ผลงานวิชาการของ อาจารย์ได้จัดทำไว้อย่างมีระบบเชื่อมโยง เครือข่ายกับห้องสมุดทั้งภายใน มหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย						
13. งบประมาณสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิชา การได้จัดสรรอย่างเพียงพอ						
14. จำนวนผลงานวิชาการที่มีคุณภาพควรแก่ การเผยแพร่สู่สังคมทั้งในประเทศและต่าง ประเทศ						
15. มีการมอบหมายและกระจายภาระงานอย่าง เหมาะสมกับระดับตำแหน่งงานและตำแหน่ง ทางวิชาการ						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านคุณภาพอาจารย์	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
16. มีระบบส่งเสริมการผลิตผลงานวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น งบประมาณสนับสนุนการลาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และผลิตผลงานวิชาการ (Sabbatical Leave)						
17. มีบุคลากรสายธุรการช่วยจัดทำสื่อและพิมพ์งาน						
18. อัตราส่วนจำนวนอาจารย์ : จำนวนนิสิต/นักศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรบัณฑิตศึกษา (ไม่เกิน 1:15)						
19. ผู้อ่านผลงาน มีผลงานวิจัยที่ตรงหรือสัมพันธ์กับผลงานที่อ่าน ซึ่งได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับชาติ รวมทั้งได้รับการยอมรับจากบุคคลในแวดวงวิชาการบริหารการศึกษาว่าเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญตรงกับเนื้อหาสาระของผลงานที่อ่าน						
20. เกณฑ์มาตรฐานกำหนดคุณสมบัติตำแหน่งทางวิชาการแต่ละระดับตรงตามเกณฑ์มาตรฐานทบวงมหาวิทยาลัย						
21. การพิจารณาเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ ได้ดำเนินการอย่างจริงจัง ทั้งในด้านการประเมินคุณภาพผลการสอนและการประเมินคุณภาพผลงานวิชาการ						
22. แบบประเมินผลการสอนรายวิชาที่จัดทำโดยคณะ มีความครอบคลุมประเด็นการประเมินทั้งด้านเนื้อหาสาระที่สอน กิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมการสอน เอกสารประกอบการสอน การวัดและประเมินผลและการแนะนำแหล่งความรู้ เพื่อให้บัณฑิต/นักศึกษาได้ศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเอง						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. มีฐานข้อมูลผลงานวิจัยในประเทศของสาขา บริหารการศึกษาและสาขาที่เกี่ยวข้อง						
2. มีฐานข้อมูลผลงานวิจัยต่างประเทศของสาขา บริหารการศึกษาและสาขาที่เกี่ยวข้อง						
3. ฐานข้อมูล ตำรา หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์และเอกสารวิชาการประจำห้องสมุด รวมทั้งสื่อการศึกษาต่าง ๆ ได้จัดทำไว้อย่างเป็นระบบและมีข้อมูลที่ตรงตามสภาพ ปัจจุบัน เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง						
4. อัตราส่วนจำนวนคอมพิวเตอร์ที่ติดตั้งระบบ อินเทอร์เน็ตผ่านระบบเครือข่าย : จำนวน นิสิต / นักศึกษามีอัตราส่วนที่ใกล้เคียงหรือ เท่ากับ 1 : 5						
5. จำนวนวารสารทางการบริหารการศึกษา และ ทางการศึกษาต่างประเทศประจำห้องสมุดมี จำนวนเพียงพอ และเหมาะสมกับความต้องการ						
6. มีตำราที่มีเนื้อหาสาระสัมพันธ์กับขอบข่าย สาระวิชาในหลักสูตรซึ่งตีพิมพ์ จำหน่ายมา แล้วไม่เกิน 10 ปี จำนวนไม่ต่ำกว่า 75 เล่ม ต่อจำนวนนิสิต/นักศึกษา 1 คน						
7. มีระบบสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อมโยง เครือข่ายกับห้องสมุดคณะต่าง ๆ และห้อง สมุดส่วนกลางของมหาวิทยาลัย						
8. มีระบบสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อมโยง เครือข่ายกับห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ภายในประเทศ						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
9. ระบบอินเทอร์เน็ตมีประสิทธิภาพสูงในการ สืบค้น						
10. มีระบบบริการยืม-คืนและจัดหาเอกสารจาก วารสารและตำราระหว่างห้องสมุดคณะที่เปิด สอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับ ปริญญาโททุกแห่ง						
11. บริการจัดหาเอกสารจากวารสารและตำรา ระหว่างห้องสมุดที่มีแหล่งที่ตั้งภายในจังหวัด เดียวกัน จะได้รับเอกสารภายในระยะเวลา ไม่เกิน 5 วัน						
12. บริการจัดหาเอกสารจากวารสารและตำรา ระหว่างห้องสมุดที่ไม่ใช่แหล่งที่ตั้งอยู่ ภายในจังหวัดเดียวกัน จะได้รับเอกสารภายใน ระยะเวลาไม่เกิน 10 วัน						
13. การให้บริการห้องสมุดในเวลาราชการได้เปิด ให้บริการทุกวัน						
14. การให้บริการห้องสมุดนอกเวลาราชการ ได้ เปิดให้บริการในช่วงเวลาที่มีข้อมูลประกอบ แล้วว่า เป็นเวลาที่เอื้อต่อการใช้บริการของ อาจารย์และนิสิต/นักศึกษา						
15. เวลาให้บริการห้องสมุด ได้เปิดบริการตรง ตามเวลาที่กำหนดทุกวันที่เปิดทำการ						
16. ตำรา เอกสารวิชาการและสื่อการศึกษาทุก ชนิด ได้จัดเก็บอย่างเป็นระบบระเบียบตาม หมวดหมู่ สะดวกต่อการค้นหา						
17. มีจำนวนพื้นที่เหมาะสมกับจำนวนอาจารย์ และนิสิต/นักศึกษา (3.0 ตร.ม. ต่ออาจารย์ 1 คน 2.0 ตร.ม. ต่อ นิสิต/นักศึกษา 1 คน)						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านคุณภาพนักศึกษา	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัคร ได้ ประชาสัมพันธ์ตามสถาบันการศึกษาหรือ หน่วยงานที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย						
2. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัครได้มีการ ประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 1 เดือน ก่อนเปิดรับสมัคร						
3. ช่วงระยะเวลาเปิดรับสมัครไม่น้อยกว่า 1 เดือน						
4. การขายใบสมัครและการสมัคร มีทั้งระบบขาย ใบสมัคร/รับสมัครทั้งโดยตรงและระบบทาง ไปรษณีย์ และการสมัครทาง Internet						
5. มีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ผ่านเข้าศึกษาที่สังคม ยอมรับได้ว่ามีคุณภาพ ได้แก่ 5.1 คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรีไม่ ต่ำกว่า 2.50						
5.2 คะแนนความรู้ภาษาอังกฤษไม่ต่ำกว่า คะแนนที่เทียบเท่าคะแนน TOEFL 173 คะแนน (CBT)						
5.3 จำนวนของประสบการณ์ คือ 3 ปี						
5.4 ผลการสอบสัมภาษณ์ผ่านเกณฑ์ตามที่ กำหนด						
6. เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าศึกษา ได้จัดพิมพ์ไว้ ในคู่มือสมัครสอบเข้าศึกษา เพื่อให้ผู้สมัคร สอบได้รู้ล่วงหน้าอย่างทั่วถึง						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านคุณภาพนักศึกษา	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
7. คณะกรรมการสอบคัดเลือกได้ดำเนินการคัดเลือกโดยยึดเกณฑ์ที่กำหนดมาใช้ในการพิจารณา						
8. ในวันปฐมนิเทศนิสิต/นักศึกษา ทุกคนได้รับคู่มือนิสิต/นักศึกษา ซึ่งได้จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มบรรจุสาระสำคัญเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญา มหาบัณฑิต คำอธิบายรายวิชา รายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา ระเบียบข้อบังคับการศึกษา ขั้นตอนในการสอบหัวข้อ และ โครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาอิสระ รวมทั้งอาจารย์ประจำหลักสูตร						
9. สาระสำคัญที่จัดพิมพ์ในคู่มือนิสิต/นักศึกษา เป็นข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงในสภาพปัจจุบัน						
10. มีการดำเนินกิจกรรมพัฒนานิสิต/นักศึกษาที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการใช้สื่อนวัตกรรมทางการศึกษา และสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ทักษะการติดต่อสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษ ทักษะการเขียนบทความทางวิชาการ ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะภาวะผู้นำ						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านหลักสูตร	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีถ้อยคำ/ข้อความ ที่สะท้อนถึงการมุ่งผลิตมหาบัณฑิตสาขาวิชา การบริหารการศึกษา ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มี โลกทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถใน ระดับสากล						
2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับแผน พัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา แผน พัฒนาการศึกษาชาติ และมาตรฐานวิชาการ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบัน						
3. จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรทั้งหลัก เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับ บัณฑิตศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย						
4. รายวิชาบังคับในหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ประสงค์ของหลักสูตรแต่ละสาขา						
5. รายวิชาเลือก มีทั้งรายวิชาเลือกในคณะและ นอกคณะ ไม่มีวิชาบังคับเลือก						
6. คำอธิบายรายวิชาที่มีทั้งภาคทฤษฎีและภาค ปฏิบัติ มีความสอดคล้องกัน โดยคำอธิบาย รายวิชาของวิชาภาคทฤษฎีเน้นสาระเกี่ยวกับ แนวคิด หลักการทฤษฎี ส่วนคำอธิบายราย วิชาของวิชาภาคปฏิบัติเน้นการนำแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่กำหนดในคำอธิบายราย วิชาของวิชาภาคทฤษฎีมาประยุกต์ในการ ปฏิบัติ						
7. ประมวลรายวิชาและการวางแผนการจัดการ เรียนการสอนของรายวิชาภาคทฤษฎีและภาค ปฏิบัติมีความสอดคล้อง และเชื่อมโยงกัน และนิสิต นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ใน สภาพจริงได้						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านหลักสูตร	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
8. ขอบข่ายหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร หลักสูตรแต่ละสาขาวิชาหลักได้กำหนดและ จัดพิมพ์ไว้อย่างชัดเจนและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้อง ได้รับทราบอย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง						
9. ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรได้ผลิตผล งานที่เป็นประโยชน์ต่อคุณภาพการจัดการ ศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับ มหาบัณฑิตอย่างต่อเนื่องในขณะดำรง ตำแหน่ง ทั้งนี้จะต้องเป็นผลงานที่มุ่ง ประโยชน์ต่อส่วนรวม						
10. การประเมินหลักสูตร ได้ประเมินอย่างเป็น ระบบและประเมินครอบคลุมทั้งด้านการ บริหารหลักสูตรและด้านคุณภาพของ มหาบัณฑิต โดยทำการประเมินอย่างน้อย ทุก ๆ 5 ปี						
11. ผลการประเมินหลักสูตรได้นำมาใช้ปรับปรุง หลักสูตรให้มีเนื้อหาสาระที่ก้าวหน้าทันกับ วิทยาการสมัยใหม่และสนองความต้องการ ของสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านหลักสูตร	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
12. ประมวลรายวิชาทุกรายวิชาได้จัดตาม แบบฟอร์มที่คณะฯกำหนด โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับคำอธิบายรายวิชา วัตถุประสงค์ของรายวิชา หัวข้อที่สอน จำนวน หน่วยกิต วัน เวลาที่สอน กิจกรรมการเรียน การสอน รายงานที่มอบหมาย ตำรา หนังสืออ่านประกอบ สัดส่วนน้ำหนักคะแนน แต่ละกิจกรรมและวิธีการตัดเกรด สำหรับให้ นิสิต/นักศึกษาได้รับรู้ข้อมูลอย่างเพียงพอ เพื่อการตัดสินใจลงทะเบียนเรียน						
8. เกณฑ์สำหรับใช้พิจารณากำหนดอาจารย์ผู้ สอนแต่ละรายวิชา ประกอบด้วย 1) มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโทที่ตรง หรือสัมพันธ์กับสาขาวิชา และตำแหน่งทาง วิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ 2) มีผลงานวิชาการที่ตรงหรือสัมพันธ์กับ ขอบข่ายเนื้อหาในรายวิชา 3) มีปริมาณภาระงานที่ไม่มากเกินไปเกินภาระงาน ของอาจารย์ท่านอื่น ๆ						
9. เกณฑ์สำหรับใช้การพิจารณาอาจารย์พิเศษ ประกอบด้วย 1) มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท 2) มีผลงานวิชาการ/ผลงานที่ตรงหรือ สัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาหัวข้อที่สอน 3) ได้รับการยอมรับจากสังคมอย่าง ประจักษ์ว่าเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญตรง ตามขอบข่ายเนื้อหาในหัวข้อที่สอน						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. การเรียนการสอนทุกรายวิชา ได้นำวิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่เน้นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนิสิต/นักศึกษา ได้แก่ การสัมมนา การอภิปราย การสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research based) การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based) เป็นต้น						
2. การมอบหมายอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา ได้มอบหมายให้มีจำนวนอาจารย์ผู้รับผิดชอบ ไม่น้อยกว่า 2 คน/รายวิชา ทั้งนี้เพื่อให้อาจารย์ได้ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนิสิต/นักศึกษา						
3. มีการกำหนดให้นิสิต/นักศึกษาทำรายงานกลุ่มหรือทำกิจกรรมกลุ่ม						
4. มีเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ชัดเจน						
5. เกณฑ์การพิจารณาอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้ประกาศให้นิสิต/นักศึกษารับทราบล่วงหน้าอย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง						
6. เกณฑ์อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระได้กำหนดไว้ดังนี้ 1) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกที่ตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาและมีผลงานวิชาการที่ตรงหรือสัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาของวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ หรือ						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
2) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทที่ตรงกับสาขาวิชาและมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ รวมทั้งมีผลงานวิชาการที่ตรงหรือสัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ						
7. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ แต่ละท่านเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักไม่เกิน 5 เล่ม หรือเป็นที่ปรึกษาโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระไม่เกิน 15 เล่ม ทั้งนี้มีความยืดหยุ่นตามประสบการณ์เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และภาระงานในบทบาทหน้าที่ (วิทยานิพนธ์ 1 เล่ม เทียบเท่ากับโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ 3 เล่ม)						
8. คณะกรรมการสอบเป็นไปตามระเบียบบัณฑิตศึกษาของแต่ละสถาบัน ทั้งนี้ต้องมีผู้ทรงคุณวุฒินอกหน่วยงานอย่างน้อย 1 ท่าน เป็นกรรมการสอบโดยต้องมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์มาตรฐานทบวงฯ						
9. เกณฑ์ประเมินวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนและให้นิสิต/นักศึกษาได้รับรู้โดยทั่วถึง						
10. ประมวลรายวิชาทุกรายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา ได้ระบุวิธีการประเมินผลน้ำหนักคะแนนแต่ละส่วนและวิธีการตัดเกรดอย่างเหมาะสม						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
11. นิสิต/นักศึกษาได้รับประมวลรายวิชาทุกรายวิชาที่ลงทะเบียน ภายในสัปดาห์แรกที่เปิดสอนพร้อมได้รับการอธิบาย/ชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดของงานที่มอบหมายรวมถึงวันกำหนดส่งรายงานและการประเมินผล						
12. การประเมินผลรายงานและการเรียนทุกรายวิชา อาจารย์ผู้สอนได้ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นิสิต/นักศึกษา						
13. การประเมินผลการเรียนทุกรายวิชา อาจารย์ผู้สอนได้ทำการประเมินผลเป็นระยะ ๆ และนำผลการประเมินมาพิจารณาในแง่ของความรู้ ก้าวหน้าและการมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของนิสิต/นักศึกษา เพื่อเพิ่มความมั่นใจแก่นักเรียนผู้สอนในการตัดสินผลการเรียนของนิสิต/นักศึกษา						
14. การประเมินผลการเรียนทุกรายวิชา อาจารย์ผู้สอนทุกคนในรายวิชานั้น ๆ ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลและตัดสินผล						
15. การประเมินผลการเรียนทุกรายวิชา ได้ใช้วิธีการประเมินหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การทดสอบ รายงานและการนำเสนอการร่วมอภิปราย/แสดงความคิดเห็น การประเมินจาก แฟ้มพอดโฟลิโอ (Portfolio)						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านการบริหาร	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. คณะกรรมการประเมินผล/ผู้รับผิดชอบได้ทำการประเมินผลการดำเนินงานของทุกแผนงาน ทั้งในด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพ						
2. ผลการประเมินของทุกแผนงานได้นำมาใช้ประโยชน์ในการปรับแผนในปีงบประมาณถัดไป						
3. รายงานการประเมินผลได้จัดพิมพ์และนำเสนอให้ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบโดยทั่วถึง						
4. ขอบข่ายภาระงานของบุคลากรได้ระบุไว้อย่างชัดเจนและแจ้งให้บุคลากรทราบอย่างทั่วถึง						
5. แผนภูมิโครงสร้างการบริหารสาขาวิชาครอบคลุมภารกิจ การจัดการศึกษาสาขาวิชาการ บริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทและปริญญาตรี						
6. แผนภูมิโครงสร้างการบริหารสาขาวิชาแสดงให้เห็นถึงการจัดสายการบังคับบัญชาแบบกระจายอำนาจเหมาะสมกับขนาดขององค์การ						
7. แผนภูมิโครงสร้างการบริหารสาขาวิชามีช่องทางการติดต่อประสานงานที่กระชับ เอื้อต่อการติดต่อประสานงาน						
8. คณะกรรมการของฝ่ายงานและโครงการต่าง ๆ ที่แต่งตั้งขึ้นแสดงให้เห็นถึงการให้อาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในภารกิจจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาตรีอย่างทั่วถึง						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านการบริหาร	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
9. หัวหน้าภาควิชา/ประธานสาขาวิชา ได้ผลิตผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา อย่างต่อเนื่องในขณะดำรงตำแหน่ง ทั้งนี้ต้องเป็นผลงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม						
10. ฐานข้อมูลอาจารย์ นิสิต/นักศึกษา บุคลากร/พนักงาน ครุภัณฑ์ (Hardware) ลมุลภัณฑ์ (Software) พัสดุ งบประมาณ แหล่งทุนวิจัย และฐานข้อมูลสำคัญอื่น ๆ ได้จัดทำไว้อย่างเป็นระบบ						
11. ข้อมูลจากฐานข้อมูลต่าง ๆ มีความเป็นปัจจุบัน						
12. คณะกรรมการ/ผู้รับผิดชอบประกันคุณภาพฯ ได้ดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้ในคู่มืออย่างต่อเนื่องและมีความคืบหน้าเป็นลำดับ						
13. มีการประเมินตนเองด้านคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา						
14. ผลการประเมินตนเองได้นำมาพิจารณาปรับปรุงการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทให้มีความสูงชันเป็นลำดับ						
15. ผลการประเมินตนเองได้นำมาสรุปและจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มและเผยแพร่ให้อาจารย์ บุคลากร นิสิต/นักศึกษา ผู้เกี่ยวข้องและสังคมได้ทราบอย่างเป็นทางการอย่างน้อยทุกปีการศึกษา						

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพ ด้านการบริหาร	ความเหมาะสมในการ นำไปใช้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
16. ได้มีการตรวจสอบคุณภาพภายนอก (External Audit) และประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย ทุก 5 ปีการศึกษา						
17. ผลการตรวจสอบและการประเมินคุณภาพฯ จากคณะกรรมการภายนอก ได้นำมาจัดพิมพ์ เป็นรูปเล่มและเผยแพร่ให้อาจารย์ บุคลากร นิสิต/นักศึกษา ผู้เกี่ยวข้องและสังคมได้ ทราบอย่างเป็นทางการและทั่วถึง						
18. ขอบข่ายภาระงานของบุคลากรได้ระบุไว้อย่างชัดเจน และได้แจ้งให้อาจารย์และบุคลากรรับทราบ อย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง						
19. เกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงาน ได้จัดทำ โดยคณะกรรมการ/ให้อาจารย์และบุคลากร ได้เข้ามามีส่วนร่วม						
20. เกณฑ์การพิจารณาจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน งบรายได้และงบทุนต่าง ๆ ได้กำหนด อย่างชัดเจน						
21. ระบบบัญชีและเอกสารการเบิกจ่าย ได้จัดทำ ไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ เอื้อต่อการสืบค้น และตรวจสอบ						
22. ได้มีการกำกับและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำเดือนอย่างสม่ำเสมอ พร้อม นำเสนอให้คณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้อง ตรวจสอบและรับรองความถูกต้อง						
23. รายงานการใช้จ่ายงบประมาณแต่ละปีงบประมาณ ได้รวบรวมจัดพิมพ์ และนำเสนอให้ คณะกรรมการ และผู้เกี่ยวข้องทำการตรวจสอบ และรับรองความถูกต้องทุกปี						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
(นางจรรุวรรณ ประทุมศรี)

ภาคผนวก จ
แนวทางการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา
สำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ระดับปริญญาโท

แนวทางการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับ
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท

โดย
จรรุวรรณ ประทุมศรี

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ปีการศึกษา 2546

คำนำ

เอกสาร “แนวทางการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท” ฉบับนี้เป็นเอกสารที่ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลจากการวิจัย เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยของรัฐ” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณจรรย์ มั่งสิงห์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้วิจัยจึงได้จัดทำคู่มือฉบับนี้ เพื่อความสะดวกในการใช้รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชา ที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบด้วย ดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา เกณฑ์คุณภาพการจัดการศึกษา ใน 6 องค์ประกอบ คือ คุณภาพอาจารย์ หลักสูตร การเรียนการสอนและการประเมินผล คุณภาพนิสิต/ นักศึกษาและมหาบัณฑิต ทรัพยากรสนับสนุน และการบริหาร นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้เสนอยุทธศาสตร์ ในการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแนวทางการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา สำหรับใช้เป็นเกณฑ์คุณภาพการจัดการศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพภายใน และการประเมินคุณภาพภายนอกของสาขาวิชาการบริหารการศึกษานั้นจะนำไปสู่การพัฒนา ผู้บริหารการศึกษให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ ผู้ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศไทยต่อไป

จรรุวรรณ ประทุมศรี

มีนาคม 2547

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
1. บทนำ	1
2. วัตถุประสงค์ของคู่มือแนวทางการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา สำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท	2
3. ดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท	2
4. การดำเนินงานของภาควิชาการบริหารการศึกษา	15
5. เอกสารอ้างอิง	20

1. บทนำ

ภาควิชาการบริหารการศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญยิ่งหน่วยงานหนึ่งในการปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา การสร้างผ่านการบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้เราสามารถสร้างคนที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคอนาคตได้ เพราะหากเราวางระบบบริหารอย่างไม่รอบคอบและขาดวิสัยทัศน์นอกจากจะทำให้ต้องเสียเวลา ปรับหรือกระบวนการศึกษาใหม่แล้วประเทศชาติยังต้องสูญเสียคนจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นผลผลิตจากการศึกษาที่ไร้คุณภาพอีกด้วย ดังนั้นนโยบายการสร้างความเป็นเลิศทางการบริหารการศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญประการแรกของนโยบายการศึกษาล้ำยุค

โดยที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สบับสนุนให้มีการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาไปยังสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องมีระบบการประกันคุณภาพ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้เรียนไม่ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นใดก็ตามจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพใกล้เคียงกัน ทั้งนี้จะมีทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก เป้าหมายของการประกันคุณภาพนั้น ไม่ใช่เพื่อการลงโทษ แต่เป็นเครื่องสะท้อนให้หน่วยงานทางการศึกษา ได้นำผลการประเมินไปพิจารณาการจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนอย่างเต็มที่ และสืบเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อีกเช่นกันที่ได้กำหนดไว้ว่าอนาคตผู้บริหารต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เพราะผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนคือผู้บริหารมืออาชีพที่มีคุณภาพ คุณสมบัติของผู้ที่จะขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องเป็นผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูแล้ว และเรียนสำเร็จตามโปรแกรมหรือหลักสูตรการอบรมผู้บริหารทางการศึกษา ซึ่งผ่านการรับรองจากองค์วิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาที่ทำหน้าที่ออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา นั้นหมายถึงผู้บริหารการศึกษาต้องจบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาตรี ดังนั้นการจัดการศึกษาซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของสถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของครูและผู้บริหารศึกษา ซึ่งถือเป็นผู้รับบริการ การศึกษาโดยตรง

ในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เกณฑ์หรือดัชนีคุณภาพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการประเมินดังกล่าวดังนั้นแนวทางการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาตรี จึงเน้นที่เกณฑ์หรือดัชนีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้การจัดการศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. วัตถุประสงค์ของ คู่มือแนวทางการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา สำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท

2.1 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของภาควิชา/สาขาวิชาการบริหารการศึกษาในการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท

2.2 เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายใน ของสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท ใช้เป็นแนวทางในการประเมินตนเอง

2.3 เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายนอกใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท

3. ดัชนีคุณภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท

จากการศึกษาการใช้ดัชนีบ่งชี้คุณภาพการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท และจากประสบการณ์การทดลองใช้ดัชนีบ่งชี้คุณภาพกับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้ข้อสรุปเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะดัชนีบ่งชี้ที่พึงใช้ในการประเมินตนเอง เพื่อเตรียมเข้าสู่การประเมินภายนอก ดัชนีบ่งชี้ที่ดีต้องมีความชัดเจนเป็นรูปธรรม มีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่สามารถวัด ตรวจสอบ และให้ความหมายเกี่ยวกับคุณภาพหรือประสิทธิภาพการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทได้ หรือเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นไปตามหลักวิชาและเป็นที่ยอมรับของสากล สำหรับการเตรียมการสู่การประเมินคุณภาพภายนอกโดย สมศ. สาขาวิชาการบริหารการศึกษาควรมีการเตรียมความพร้อมของสาขาวิชา โดยการตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของตนเอง ว่ามีคุณภาพเพียงใด ซึ่งอาจใช้วิธีการเปรียบเทียบกับสมรรถนะของมหาวิทยาลัยอื่น โดยไม่มีความลำเอียงในการเปรียบเทียบ เพื่อจะได้รู้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนในการจัดการศึกษาของตนเอง ในคู่มือแนวทางการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทนี้ได้นำเสนอ องค์ประกอบคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางการในการประเมินตนเอง จำนวน 6 องค์ประกอบคือ

1. องค์ประกอบคุณภาพที่ 1 ด้านคุณภาพอาจารย์
 2. องค์ประกอบคุณภาพที่ 2 ด้านหลักสูตร
 3. องค์ประกอบคุณภาพที่ 3 ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล
 4. องค์ประกอบคุณภาพที่ 4 ด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา และมหาบัณฑิต
 5. องค์ประกอบคุณภาพที่ 5 ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา
 6. องค์ประกอบคุณภาพที่ 6 ด้านการบริหาร
- ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ดังนี้

3.1 องค์ประกอบคุณภาพด้านคุณภาพอาจารย์

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านอาจารย์	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
1. วุฒิต่างการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการบริหารการศึกษา		
2. อุณหภูมิห้องทำงานอาจารย์อยู่ในระดับที่เย็นสบาย/มีเครื่องปรับอากาศ แสงสว่างมีเพียงพอ ปราศจากสิ่งรบกวนสมาธิ		
3. ผู้อ่านผลงาน มีผลงานวิจัยที่ตรงหรือสัมพันธ์กับผลงานที่อ่าน ซึ่งได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับชาติ รวมทั้งได้รับการยอมรับจากบุคคลในแวดวงวิชาการบริหารการศึกษาว่า เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญตรงกับเนื้อหาสาระของผลงานที่อ่าน		
4. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัคร ได้ประชาสัมพันธ์ตามสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาทั้ง ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย		
5. มีโทรศัพท์พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ประจำโต๊ะทำงานหรือใช้หมายเลขโทรศัพท์ร่วมกันหมายเลขละไม่เกิน 2 คน		
6. ผลการสอบสัมภาษณ์ ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด		
7. คะแนนความรู้ภาษาอังกฤษไม่ต่ำกว่าคะแนนที่เทียบเท่ากับคะแนน TOEFL 213 คะแนน (CBT) หรือ 550 คะแนน		
8. มีเกณฑ์การคัดเลือกอาจารย์ที่สังคมยอมรับได้ว่ามีคุณภาพ โดยพิจารณาจาก จำนวนปี ประสบการณ์ด้านการสอน/นิเทศ นิสิต/นักศึกษา ระดับปริญญาโทไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือระดับปริญญาตรีไม่น้อยกว่า 3 ปี		
9. ช่วงระยะเวลารับสมัคร อาจารย์ไม่น้อยกว่า 1 เดือน		
10. สาขาวิชาหรืออาจารย์มีผลงานวิชาการที่เป็นผลลัพธ์และผลกระทบจากโครงการความร่วมมือทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง		
11. ฐานข้อมูลผลงานวิจัย/ผลงานวิชาการของอาจารย์ได้จัดทำไว้อย่างมีระบบเชื่อมโยงเครือข่ายกับห้องสมุดทั้งภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านอาจารย์	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
12. โครงการความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีความคืบหน้าเป็นลำดับ		
13. มีบุคลากรสายธุรการช่วยจัดทำสื่อและพิมพ์งาน		
14. งบประมาณสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิชาการได้จัดสรรอย่างเพียงพอ		
15. มีประสบการณ์ด้านการสอนหรือการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 3 ปี		
16. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัคร ได้ประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 1 เดือน ก่อนการเปิดรับสมัคร		
17. มีการมอบหมายและกระจายภาระงานอย่างเหมาะสมกับระดับตำแหน่งงานและตำแหน่ง ทางวิชาการ		
18. ห้องทำงานมีลักษณะเป็นห้องส่วนบุคคล หรือมีการกั้นห้องในสภาพที่มีความเป็นส่วนบุคคล		
19. การพิจารณาเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ ได้ดำเนินการอย่างจริงจังทั้งในด้านการประเมินคุณภาพผลการสอนและการประเมินคุณภาพผลงานวิชาการ		
20. มีระบบส่งเสริมการผลิตผลงานวิชาการใน รูปแบบต่าง ๆ เช่น งบประมาณสนับสนุน การลาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และผลิตผลงานวิชาการ (Sabbatical Leave)		
21. พื้นที่ห้องทำงานไม่น้อยกว่า 9 ตารางเมตร/ห้อง/คน		
22. ความเป็นนักวิชาการ โดยมีผลงานวิชาการในขอบข่ายทางการบริหารการศึกษาที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่หรือนำเสนอในที่ประชุมวิชาการอย่างน้อย 1 เรื่อง		
23. แบบประเมินผลการสอนรายวิชาที่จัดทำโดยคณะ มีความครอบคลุมประเด็นการประเมินทั้งด้านเนื้อหาสาระที่สอน กิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมการสอน เอกสารประกอบการสอน การวัดและประเมินผลและการแนะนำแหล่งความรู้ เพื่อให้บัณฑิต/ นักศึกษาได้ศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเอง		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านอาจารย์	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
24. มีคอมพิวเตอร์สำหรับใช้งานส่วนบุคคล และเครื่องพิมพ์		
25. อัตราส่วนจำนวนอาจารย์ : จำนวนนิสิต/นักศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรบัณฑิตศึกษา (ไม่เกิน 1:15)		
26. จำนวนผลงานวิชาการที่มีคุณภาพควรแก่การเผยแพร่สู่สังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ		
27. การประเมินการสอนของอาจารย์ทุกรายวิชา ได้รวบรวมผลการประเมินจากเพื่อนร่วมงาน (Peer) และนิสิต/นักศึกษา รวมทั้งให้อาจารย์ผู้สอนประเมินตนเอง โดยได้กำหนดสัดส่วนน้ำหนักอย่างเหมาะสมกับความน่าเชื่อถือของผู้ประเมินแต่ละกลุ่ม		
28. เกณฑ์มาตรฐานกำหนดคุณสมบัติตำแหน่งทางวิชาการแต่ละระดับตรงตามเกณฑ์มาตรฐานทบวงมหาวิทยาลัย		

3.2 องค์ประกอบคุณภาพ ด้านหลักสูตร

ดัชนีคุณภาพด้านหลักสูตร	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
1. ขอบข่ายหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรแต่ละสาขาวิชาหลักได้กำหนดและ จัดพิมพ์ไว้อย่างชัดเจนและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง		
2. การประเมินหลักสูตร ได้ประเมินอย่างเป็นระบบและประเมินครอบคลุมทั้งด้านการบริหารหลักสูตรและด้านคุณภาพของมหาบัณฑิต โดยทำการประเมินอย่างน้อย ทุก ๆ 5 ปี		
3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาชาติ และมาตรฐานวิชาการสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบัน		
4. มีผลงานวิชาการที่ตรงหรือสัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาในรายวิชา		
5. มีผลงานวิชาการ/ผลงานที่ตรงหรือสัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาหัวข้อที่สอน		
6. มีปริมาณภาระงานที่ไม่มากเกินไปของอาจารย์ท่านอื่น ๆ		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านหลักสูตร	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
7. ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรได้ผลิตผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับมหาบัณฑิตอย่างต่อเนื่องในขณะที่ดำรงตำแหน่ง ทั้งนี้ต้องเป็นผลงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม		
8. คำอธิบายรายวิชาที่มีทั้ง ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีความสอดคล้องกัน โดยคำอธิบายรายวิชาของวิชาภาคทฤษฎีเน้นสาระเกี่ยวกับ แนวคิด หลักการทฤษฎี ส่วนคำอธิบายรายวิชาของวิชาภาคปฏิบัติเน้นการนำแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่กำหนดในคำอธิบายรายวิชาของวิชาภาคทฤษฎีมาประยุกต์ในการปฏิบัติ		
9. จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรซึ่งหลักเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย		
10. รายวิชาบังคับในหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ละสาขา		
11. เกณฑ์สำหรับการพิจารณาอาจารย์พิเศษ ประกอบด้วย มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท		
12. เกณฑ์สำหรับใช้พิจารณากำหนดอาจารย์ผู้สอนแต่ละรายวิชา ประกอบด้วย อาจารย์มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโทที่ตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชา และตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์		
13. รายวิชาเลือก มีทั้งรายวิชาเลือกในคณะและนอกคณะ ไม่มีวิชาบังคับเลือก		
14. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีถ้อยคำ/ข้อความที่สะท้อนถึงการมุ่งผลิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีโลกทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถในระดับสากล		
15. ผลการประเมินหลักสูตรได้นำมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรให้มีเนื้อหาสาระที่ก้าวหน้าทันกับวิทยาการสมัยใหม่และสนองความต้องการของสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย		
16. ได้รับการยอมรับจากสังคมอย่างประจักษ์ว่าเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามขอบข่ายเนื้อหาในหัวข้อที่สอน		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านหลักสูตร	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
17. ประมวลรายวิชาและการวางแผนการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมีความสอดคล้อง และเชื่อมโยงกัน และนิสิต นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ในสภาพจริง		
18. ประมวลรายวิชาทุกรายวิชาได้จัดตามแบบฟอร์มที่คณะฯกำหนด โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับคำอธิบายรายวิชา วัตถุประสงค์ของรายวิชา หัวข้อที่สอน จำนวนหน่วยกิต วัน เวลาที่สอน กิจกรรมการเรียนการสอน รายงานที่มอบหมาย ตำรา หนังสืออ่านประกอบ สัดส่วนน้ำหนักคะแนน แต่ละกิจกรรมและวิธีการตัดเกรด สำหรับให้นิสิต/นักศึกษาได้รับรู้ข้อมูลอย่างเพียงพอเพื่อการตัดสินใจลงทะเบียนเรียน		

3.3 องค์ประกอบคุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
1. มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทที่ตรงกับสาขาวิชาและมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ รวมทั้งมีผลงานวิชาการที่ตรงหรือสัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ		
2. การประเมินผลการเรียนทุกรายวิชา ได้ใช้วิธีการประเมินหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การทดสอบ รายงานและการนำเสนอการร่วมอภิปราย/แสดงความคิดเห็น การประเมินจากแฟ้มพอดโฟลิโอ (Portfolio)		
3. การมอบหมายอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา ได้มอบหมายให้มีจำนวนอาจารย์ผู้รับผิดชอบไม่น้อยกว่า 2 คน/รายวิชา ทั้งนี้เพื่อให้อาจารย์ได้ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนิสิต/นักศึกษา		
4. มีเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ชัดเจน		
5. การประเมินผลการเรียนทุกรายวิชา อาจารย์ผู้สอนทุกคนในรายวิชานั้น ๆ ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลและตัดสินผล		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
6. มีการกำหนดให้นักสิต/นักศึกษาทำรายงานกลุ่มหรือทำกิจกรรมกลุ่ม		
7. ประมวลรายวิชาทุกรายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา ได้ระบุวิธีการประเมินผล ให้นักคะแนนแต่ละส่วนและวิธีการตัดเกรด อย่างเหมาะสม		
8. ผลสอบหรือเกรดของทุกรายวิชา ได้นำมาพิจารณาในคณะกรรมการสาขาวิชา/ภาควิชา/คณะฯ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและรับรองผลการประเมิน ก่อนดำเนินการไปยังบัณฑิตวิทยาลัย		
9. เกณฑ์อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระได้กำหนดไว้คือ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกที่ตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาและมีผลงานวิชาการที่ตรงหรือสัมพันธ์กับขอบข่ายเนื้อหาวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ		
10. การประเมินผลรายงานและการเรียนทุกรายวิชา อาจารย์ผู้สอนได้ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นิสิต/นักศึกษา		
11. เกณฑ์การพิจารณาอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้ประกาศให้นักสิต/นักศึกษารับทราบล่วงหน้าอย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง		
12. นิสิต/นักศึกษาได้รับประมวลรายวิชาทุกรายวิชาที่ลงทะเบียน ภายในสัปดาห์แรกที่เปิดสอนพร้อมได้รับการอธิบาย/ชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดของงานที่มอบหมายรวมถึงวันกำหนดส่งรายงานและการประเมินผล		
13. การเรียนการสอนทุกรายวิชา ได้นำวิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่เน้นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนิสิต/นักศึกษา ได้แก่ การสัมมนา การอภิปราย การสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research Based) การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based) เป็นต้น		
14. เกณฑ์ประเมินวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนและให้นักสิต/นักศึกษารู้โดยทั่วถึง		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
15. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ แต่ละท่านเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักไม่เกิน 5 เล่ม หรือเป็นที่ปรึกษาโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระไม่เกิน 15 เล่ม ทั้งนี้มีความยืดหยุ่นตามประสบการณ์เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และภาระงานในบทบาทหน้าที่ (วิทยานิพนธ์ 1 เล่ม เทียบเท่ากับโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระ 3 เล่ม)		
16. คณะกรรมการสอบเป็นไปตามระเบียบบัณฑิตศึกษาของแต่ละสถาบัน ทั้งนี้ต้องมีผู้ทรงคุณวุฒิในหน่วยงานอย่างน้อย 1 ท่าน เป็นกรรมการสอบโดยต้องมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์มาตรฐาน ทบวงฯ		
17. การประเมินผลการเรียนทุกรายวิชา อาจารย์ผู้สอนได้ทำการประเมินผลเป็นระยะ ๆ และนำผลการประเมินมาพิจารณาในแง่ของความก้าวหน้าและการมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของนิสิต/นักศึกษา เพื่อเพิ่มความมั่นใจแก่อาจารย์ผู้สอนในการตัดสินผลการเรียนของนิสิต/นักศึกษา		

3.4 องค์ประกอบคุณภาพด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษา และมหาบัณฑิต

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษาและมหาบัณฑิต	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
1. สารสำคัญที่จัดพิมพ์ในคู่มือนิสิต/นักศึกษา เป็นข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงในสภาพปัจจุบัน		
2. คะแนนความรู้ภาษาอังกฤษไม่ต่ำกว่าคะแนนที่เทียบเท่าคะแนน TOEFL 173 คะแนน (CBT) หรือ 500 คะแนน		
3. การขายใบสมัครและการสมัคร มีทั้งระบบขายใบสมัคร/รับสมัคร ทั้งโดยตรงและระบบทางไปรษณีย์ และการสมัครทาง Internet		
4. คณะกรรมการสอบคัดเลือกได้ดำเนินการคัดเลือกโดยยึดเกณฑ์ที่กำหนดมาใช้ในการพิจารณา		
5. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัคร ได้ประชาสัมพันธ์ตามสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านคุณภาพนิสิต/นักศึกษาและมหาบัณฑิต	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
6. มีการดำเนินกิจกรรมพัฒนานิสิต/นักศึกษาที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการใช้สื่อนวัตกรรมทางการศึกษา และสารสนเทศในรูปแบบ ต่าง ๆ ทักษะการติดต่อสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษ ทักษะการเขียนบทความทางวิชาการ ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะภาวะผู้นำ		
7. เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าศึกษา ได้จัดพิมพ์ไว้ในคู่มือสมัครสอบเข้าศึกษา เพื่อให้ผู้สมัครสอบได้รู้ล่วงหน้าอย่างทั่วถึง		
8. จำนวนของประสบการณ์ คือ 3 ปี		
9. ช่วงระยะเวลาเปิดรับสมัครไม่น้อยกว่า 1 เดือน		
10. การประชาสัมพันธ์การเปิดรับสมัครได้มีการประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 1 เดือน ก่อนเปิดรับสมัคร		
11. ผลการสอบสัมภาษณ์ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด		
12. คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรีไม่ต่ำกว่า 2.50		
13. ในวันปฐมนิเทศนิสิต/นักศึกษา ทุกคนได้รับคู่มือนิสิต/นักศึกษา ซึ่งได้จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มบรรจุสาระสำคัญเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต คำอธิบายรายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา ระเบียบข้อบังคับการศึกษา ขั้นตอนในการสอบหัวข้อ และโครงร่างวิทยานิพนธ์/โครงการศึกษาอิสระ รวมทั้งอาจารย์ประจำหลักสูตร		

3.5 องค์ประกอบคุณภาพด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
1. บริการจัดหาเอกสารจากวารสารและตำราระหว่างห้องสมุดที่มีแหล่งที่ตั้งภายในจังหวัดเดียวกัน จะได้รับเอกสารภายในระยะเวลาไม่เกิน 5 วัน		
2. การให้บริการห้องสมุดนอกเวลาราชการ ได้เปิดให้บริการในช่วงเวลาที่มีข้อมูลประกอบแล้วว่าเป็นเวลาที่เอื้อต่อการใช้บริการของอาจารย์และนิสิต/นักศึกษา		
3. มีแสงสว่างที่เพียงพอมีเครื่องปรับอากาศปราศจากเสียงรบกวน		
4. ฐานข้อมูล ตำรา หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์และเอกสารวิชาการประจำห้องสมุดรวมทั้งสื่อการศึกษาต่าง ๆ ได้จัดทำไว้อย่างเป็นระบบและมีข้อมูลที่ตรงตามสภาพปัจจุบัน เอื้อต่อการศึกษา ค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง		
5. ตำรา เอกสารวิชาการและสื่อการศึกษาทุกชนิด ได้จัดเก็บอย่างเป็นระบบระเบียบตามหมวดหมู่ สะดวกต่อการค้นหา		
6. การให้บริการห้องสมุดในเวลาราชการได้เปิดให้บริการทุกวัน มีระบบสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อมโยงเครือข่ายกับห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ภายในประเทศ		
7. มีที่นั่งที่เป็นสัดส่วน/มีห้องเฉพาะเพื่อการศึกษาหรือทำรายงานกลุ่ม		
8. บริการจัดหาเอกสารจากวารสารและตำราระหว่างห้องสมุดคณะที่ไม่ใช่แหล่งที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเดียวกัน จะได้รับเอกสารภายในระยะเวลาไม่เกิน 10 วัน		
9. จำนวนวารสารทางการบริหารการศึกษา และทางการศึกษาต่างประเทศประจำห้องสมุดมีจำนวนเพียงพอ และเหมาะสมกับความต้องการ		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านทรัพยากรสนับสนุนการศึกษา	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
10. มีระบบสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อมโยงเครือข่ายกับห้องสมุด คณะต่าง ๆ และห้องสมุดส่วนกลางของมหาวิทยาลัย		
11. มีตำราที่มีเนื้อหาสาระสัมพันธ์กับขอบข่ายสาระวิชาในหลักสูตรซึ่ง ตีพิมพ์ จำหน่ายมาแล้วไม่เกิน 10 ปี จำนวนไม่ต่ำกว่า 75 เล่มต่อ จำนวนนิสิต/นักศึกษา 1 คน		
12. มีฐานข้อมูลผลงานวิจัยต่างประเทศของสาขาบริหารการศึกษาและ สาขาที่เกี่ยวข้อง		
13. ระบบอินเทอร์เน็ตมีประสิทธิภาพสูงในการสืบค้น		
14. อัตราส่วนจำนวนคอมพิวเตอร์ที่ติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตผ่าน ระบบเครือข่าย : จำนวนนิสิต / นักศึกษามีอัตราส่วนที่ใกล้เคียง หรือเท่ากับ 1: 5		
15. มีจำนวนพื้นที่เหมาะสมกับจำนวนอาจารย์และนิสิต/นักศึกษา		
16. มีฐานข้อมูลผลงานวิจัยในประเทศของสาขาบริหารการศึกษาและ สาขาที่เกี่ยวข้อง		
17. เวลาให้บริการห้องสมุด ได้เปิดบริการตรงตามเวลาที่กำหนด ทุกวันที่เปิดทำการ		
18. มีระบบบริการยืม-คืนและจัดหาเอกสารจากวารสารและตำรา ระหว่างห้องสมุดคณะที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท/ปริญญาตรีทุกแห่ง		

3.6 องค์ประกอบคุณภาพด้านการบริหาร

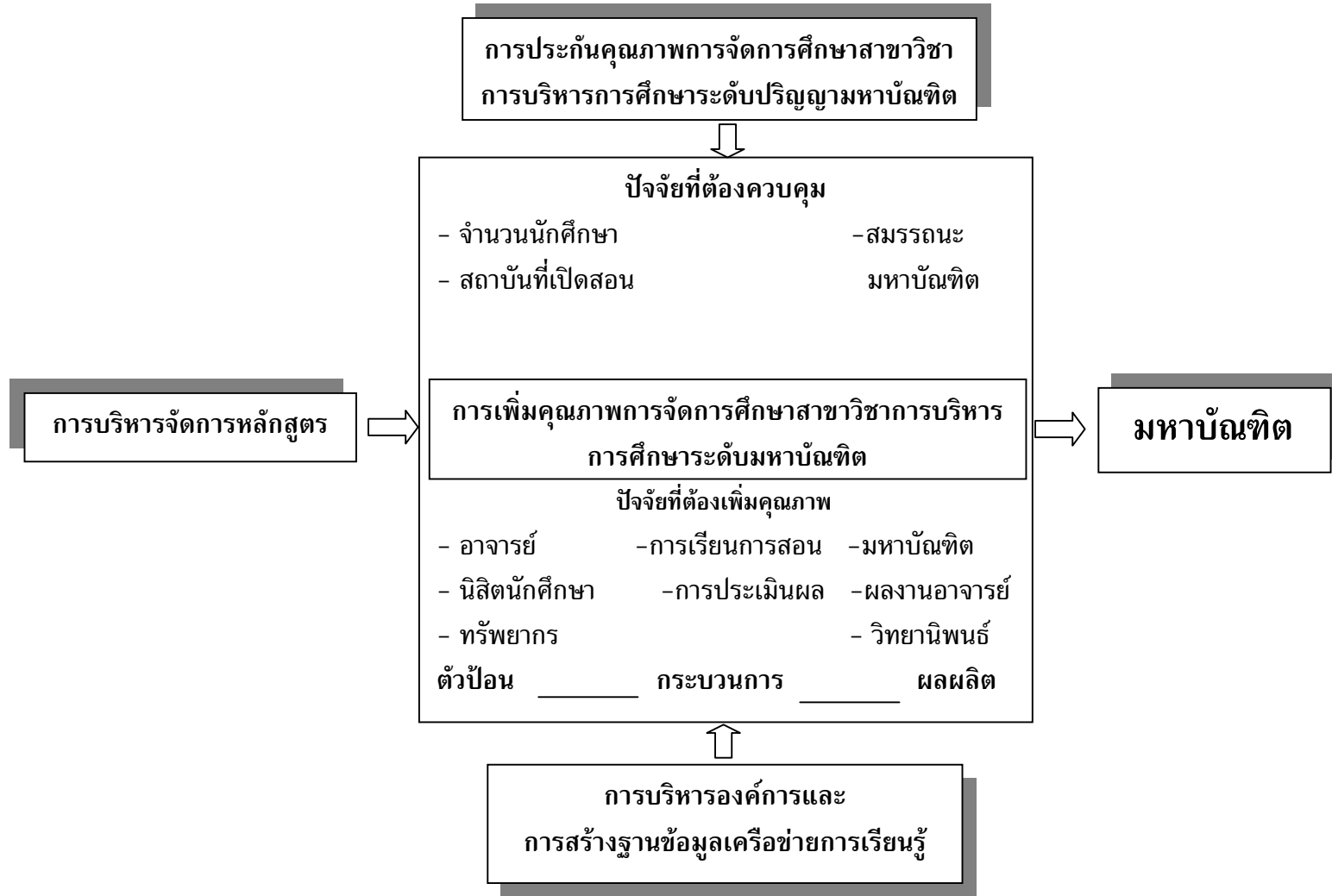
ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านการบริหาร	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
1. ผลการตรวจสอบและการประเมินคุณภาพฯ จากคณะกรรมการภายนอก ได้นำมาจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มและเผยแพร่ให้อาจารย์ บุคลากร นิสิต/ นักศึกษา ผู้เกี่ยวข้องและสังคมได้ทราบอย่างเป็นทางการและทั่วถึง		
2. เกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงาน ได้จัดทำโดยคณะกรรมการ/ ให้อาจารย์และบุคลากรได้เข้ามามีส่วนร่วม		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านการบริหาร	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
3. หัวหน้าภาควิชา/ประธานสาขาวิชา ได้ผลิตผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา อย่างต่อเนื่องในขณะดำรงตำแหน่ง ทั้งนี้จะต้องเป็นผลงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม		
4. ได้มีการตรวจสอบคุณภาพภายนอก (External Audit) และประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย ทุก 5 ปีการศึกษา		
5. รายงานการประเมินผลได้จัดพิมพ์และนำเสนอให้ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบโดยทั่วถึง		
6. เกณฑ์การพิจารณาจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน งบรายได้และเงินทุนต่าง ๆ ได้กำหนดอย่างชัดเจน		
7. คณะกรรมการ/ผู้รับผิดชอบประกันคุณภาพฯ ได้ดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้ในคู่มืออย่างต่อเนื่องและมีความคืบหน้าเป็นลำดับ		
8. ฐานข้อมูลอาจารย์ นิสิต/นักศึกษา บุคลากร/พนักงาน ครุภัณฑ์ (Hardware) ลมุลภัณฑ์ (Software) พัสดุ งบประมาณ แหล่งทุนวิจัยและฐานข้อมูลสำคัญอื่น ๆ ได้จัดทำไว้อย่างเป็นระบบ		
9. ผลการประเมินตนเองได้นำมาสรุปและจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มและเผยแพร่ให้อาจารย์ บุคลากร นิสิต/นักศึกษา ผู้เกี่ยวข้องและสังคม ได้ทราบอย่างเป็นทางการอย่างน้อยทุกปีการศึกษา		
10. ระบบบัญชีและเอกสารการเบิกจ่าย ได้จัดทำไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ เอื้อต่อการสืบค้นและตรวจสอบ		
11. ผลการประเมินของทุกแผนงานได้นำมาใช้ประโยชน์ในการปรับแผนในปีงบประมาณถัดไป		
12. มีการประเมินตนเองด้านคุณภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท/ปริญญาตรีอย่างน้อยทุกปีการศึกษา		
13. คณะกรรมการประเมินผล/ผู้รับผิดชอบได้ทำการประเมินผลการดำเนินงานของทุกแผนงาน ทั้งในด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพ		
14. ขอบข่ายภาระงานของบุคลากรได้ระบุไว้อย่างชัดเจนและได้แจ้งให้อาจารย์และบุคลากรรับทราบอย่างเป็นทางการและโดยทั่วถึง		

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ ด้านการบริหาร	ผลการประเมิน	
	ใช่	ไม่ใช่
15. ผลการประเมินตนเองได้นำมาพิจารณาปรับปรุงการจัดการศึกษา หลักสูตรการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทให้ มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ		
16. ข้อมูลจากฐานข้อมูลต่าง ๆ มีความเป็นปัจจุบัน		
17. ได้มีการกำกับและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณประจำเดือน อย่างสม่ำเสมอ พร้อมนำเสนอให้คณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้อง ตรวจสอบและรับรองความถูกต้อง		
18. คณะกรรมการของฝ่ายงานและโครงการต่าง ๆ ที่แต่งตั้งขึ้นแสดงให้เห็นถึงการให้อาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการ การจัดการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษาระดับปริญญา โทอย่างต่อเนื่อง		
19. รายงานการใช้จ่ายงบประมาณแต่ละปีงบประมาณได้รวบรวมจัด พิมพ์ และนำเสนอให้คณะกรรมการ และผู้เกี่ยวข้องทำการตรวจ สอบ และรับรองความถูกต้องทุกปี		

ในแต่ละองค์ประกอบ การที่ได้นำเสนอดัชนีย่อยก็เพื่อตรวจสอบว่าสาขาวิชาได้ดำเนินการตามดัชนีคุณภาพหรือไม่ การดำเนินการตามดัชนีคุณภาพซึ่งเป็นดัชนีที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ แล้วจะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ การนำดัชนีนี้ไปประเมินตนเองการจัดการศึกษาของตนเอง ผู้ใช้ต้องตรวจสอบดูว่า สาขาวิชา/ภาควิชา ได้ดำเนินการตามเกณฑ์หรือไม่ และเมื่อพบว่าบางเกณฑ์ไม่สามารถเป็นไปได้ในดำเนินการ ผู้ประเมินจะต้องพิจารณาว่าจะแก้ปัญหาตรงนั้นอย่างไร เช่น จำนวนอาจารย์ประจำสาขาวิชา ต่อ จำนวนนิสิต/นักศึกษา คือ 1 ต่อ 5 ในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันมหาวิทยาลัยจะต้องออกนอกระบบ และจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ดังนั้นสาขาวิชาการบริหารการศึกษามีผู้สนใจเข้ามาศึกษาเป็นจำนวนมาก อาจทำให้จำนวนอาจารย์ 1 คนต่อจำนวนนักศึกษามากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้นสาขาวิชาจะต้องหาวิธีการแก้ไข จัดการในเรื่องนี้ เช่น อาจจะทำการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งได้นำเสนอไว้ในหัวข้อ การดำเนินงานของภาควิชาการบริหารการศึกษ

องค์ประกอบและดัชนีข้างต้น เป็นทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิตทางการศึกษา ซึ่งสรุปเป็นรูปแบบได้ดังนี้

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท

4. การดำเนินงานของภาควิชาการบริหารการศึกษา

4.1 แนวทางการดำเนินงานของภาควิชาการบริหารการศึกษา

แนวทางการดำเนินงานของภาควิชาการบริหารการศึกษาของรัฐและเอกชนในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ควรเป็นอย่างไร

1) ด้านการผลิตมหาบัณฑิต

แนวทางที่ควรดำเนินการด้านนี้คือ ภาควิชาหรือโปรแกรมบริหารการศึกษาแต่ละแห่งควรกำหนดนโยบายการให้การศึกษาด้านการบริหารการศึกษาให้ชัดเจนว่าคุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้เรียนควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ให้คำนึงถึงการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบด้วย

2) ด้านหลักสูตร

ภาควิชาบริหารการศึกษา ควรมีการปรับปรุงหลักสูตร เพราะว่าหลักสูตรเดิมพัฒนาขึ้นมาเพื่อสร้างผู้บริหารแบบหนึ่งซึ่งอาจจะเหมาะสมสำหรับการบริหารแบบเดิม แต่อาจจะไม่เหมาะสมกับการมาเป็นผู้บริหารในบริบทการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน จะต้องมีส่วนที่ดำเนินการเป็นผู้นำออกไปหาความร่วมมือหาทรัพยากร (Resource) ต้องแสวงหาความร่วมมือ บริหารเพื่อการพึ่งตนเอง เพื่อความเป็นอิสระ ซึ่งเป็นนโยบายที่ไปในแนวเดียวกับ School-Based Management ความคิด หลักการ ศาสตร์ทางการบริหารได้เปลี่ยนไปมาก วัตถุประสงค์ของหลักสูตรแบบเดิม ความรู้ความสามารถของผู้บริหารที่ผลิตออกไปไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต

3.) ด้านการเรียนการสอน

การเปิดสอนระดับปริญญาโทของบริหารการศึกษาแบบทำวิจัย (แผน ก) หรือแบบไม่ทำวิจัย (แผน ข) สภาพที่เป็นอยู่ขณะนี้คือ ภาควิชาหรือโปรแกรมบริหารการศึกษาของแต่ละสถาบันต่างมีปรัชญาในการผลิตบัณฑิตต่างกัน ในสภาพที่จะต้องผลิตผู้บริหารสำหรับการบริหารการศึกษา หรือบริหารสถานการศึกษา ในยุคปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้น ควรผลิตมหาบัณฑิตที่สามารถทำวิจัยเป็น

4) ด้านการวิจัย

งานวิจัยเป็นภารกิจสำคัญที่คณาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษาและอาจารย์ในทุกภาควิชาต้องทำงานวิจัย ต้องรู้ทั้งเนื้อหาสาระ (Content) และวิธีการ ซึ่งอาจจะสร้างนักบริหารที่สามารถทำวิจัยได้ ด้วยการพัฒนาคณาจารย์ที่เก่งวิจัยให้ไปเรียนสาขาบริหารการศึกษา หรือทำงานร่วมกับคณาจารย์ภาควิชาวิจัย เพื่อใช้วิจัยนำในการบุกเบิกและพัฒนาองค์ความรู้ ทางการบริหารการศึกษา คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยไม่ควรสังกัดภาควิชาใด 100 เปอร์เซ็นต์ แต่ควรทำงานหลาย ๆ ด้านร่วมงานกับหลายภาควิชา การที่คณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาไม่มีภาควิชา น่าจะดี คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยและสถาบันราชภัฏอาจจะเน้นการพัฒนาองค์ความรู้คณะด้าน เช่น คณาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัยอาจจะเน้นวิจัย (Research-

Based) แต่คณาจารย์ในสถาบันราชภัฏอาจจะเน้นประสบการณ์วิชาชีพ (Professional Practice) นี่คือการสร้างผู้บริหารมืออาชีพ โดยขอให้เน้นทำให้ดีและขอให้มีเอกลักษณ์

คณาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษาต้องทำวิจัยและเป็นผู้นำทางวิชาการด้านการบริหาร การศึกษาให้แก่ศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาเอกและประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพการบริหาร การศึกษา รวมทั้งเข้าไปร่วมศึกษาวิจัยในเขตพื้นที่เพื่อศึกษาหารูปแบบในการจัดโรงเรียนที่ดีมี คุณภาพ การบริหารโรงเรียนแบบ Autonomous School ศึกษาการจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียน รายหัวว่าเท่าใดจึงเหมาะสมหรือศึกษาแต่ละเขตพื้นที่ควรจะมีการบริหารจัดการอย่างไรหรือการ จัดการศึกษาระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรมีการบริหารจัดการอย่างไร

5) ด้านการบริหารจัดการ

ภาควิชาบริหารการศึกษา ควรทำความเข้าใจถึงบทบาทสำคัญซึ่งเป็นความสัมพันธ์ ระหว่างภาควิชาบริหารการศึกษากับผู้บริหารสถานศึกษาภายใต้บริบทของพระราชบัญญัติการ ศึกษาแห่งชาติฯ สิ่งที่ภาควิชาบริหารการศึกษาควรเร่งดำเนินการอีกประการหนึ่ง คือ การเปิด โอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม โดยภาควิชาบริหารการศึกษาจะต้องใช้วิธีการดึงชุมชนเข้ามา ช่วยจัดการศึกษา ดังนั้นจึงต้องสร้างเครือข่าย เช่น คณะกรรมการบริหารของภาควิชาบริหารการ ศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษาจะต้องเชิญบุคคลภายนอกที่เป็นผู้ใช้ (User) ผลผลิตมาเป็น กรรมการ และควรต้องเชิญคนนอกที่มาจากโรงเรียน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแทนที่จะดูแลกันเอง บริหารกันเอง เพราะฉะนั้นภาควิชาบริหารการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ในเรื่องนี้

ประการสุดท้ายภาควิชาบริหารการศึกษาต้องพยายามแก้ไขจุดอ่อนที่สำคัญให้ได้ นั่นคือ คณาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษขาดประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา ไม่เคยบริหาร ไม่มี ประสบการณ์ตรงด้านการบริหาร ส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาเอกแล้วเข้าเป็น อาจารย์สอนทันที อาจจะไม่เข้าใจบริบทด้านการศึกษาดีพอ เน้นแต่ด้านการสอน อ่อนด้อยด้านวิจัย ไม่มีการรวมตัว รวมพลังเพื่อทำงาน ไม่มีวารสาร (Journal) เป็นของตนเอง ทำให้ศาสตร์ด้าน การบริหารการศึกษอ่อนแอ ต้องอาศัยความรู้จากตะวันตกเพียงฝ่ายเดียว ความจริงควรเลือก ผู้ที่มีความสามารถ มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนมาก่อน มาทำงานในมหาวิทยาลัย เพื่อใช้ ประสบการณ์ที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ จากจุดอ่อนด้านต่างๆ ดังได้กล่าวแล้วทำให้ภาควิชาบริหารการ ศึกษาไม่มีอิทธิพลพอที่จะเป็นที่พึ่งให้คนอื่น แม้แต่การบริหารภายในมหาวิทยาลัย ผู้บริหารส่วนใหญ่ ก็มักจะมาจากภาควิชาอื่น

4.2 ยุทธศาสตร์ของกระบวนทัศน์ใหม่ในการดำเนินงานของภาควิชาการบริหาร การศึกษา

การที่จะนำแนวคิดของการสร้างองค์ความรู้ให้เกิดเป็นแนวปฏิบัติในกระบวนกรเรียนรู้อ ระดับบัณฑิตอย่างแท้จริงและกว้างขวาง จนเป็นวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของบัณฑิตศึกษานั้นมีความ จำเป็นอย่างยิ่งในสังคมไทย โดยเฉพาะในสังคมที่กำลังประสบวิกฤตด้านต่าง ๆ และต้องการการ แก้ปัญหาและทางออก ทางเลือกที่มีลักษณะเฉพาะของสังคมไทยเอง เพื่อให้การพัฒนากระบวน

การเรียนรู้ดังกล่าวประสบความสำเร็จ จำเป็นจะต้องมียุทธศาสตร์ในการดำเนินการบางประการคือ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2543 ข)

1) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างองค์ความรู้

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาตรี ถือว่าองค์ความรู้ วิชาการและงานวิจัยเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ดังนั้นการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในระดับนี้จึงจำเป็นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของวิชาการหรืองานวิจัยเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้หน่วยงานกลางของสถาบันอุดมศึกษาไม่ว่าจะเป็นทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ หน่วยงานสนับสนุนงานวิจัย เช่น สกว. ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาอย่างกว้างขวางในทุกแห่งทุกมุมและในทุกสาขาเพื่อก่อให้เกิดการตื่นตัว เรียนรู้และเข้าใจกระบวนการเรียนการสอนในระดับปริญญาโทหรือปริญญาตรีอย่างลึกซึ้ง

มหาวิทยาลัยและหน่วยงานระดับคณะจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ภาควิชา/สาขาวิชาที่มีการวิจัยสถาบันในเรื่องของการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาอย่างกว้างขวางรอบด้าน ทุกแห่งทุกมุม เช่นกัน เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ทุกด้านอย่างจริงจังและพร้อมมูล

2) ยุทธศาสตร์การสร้างกระแส

เมื่อมีองค์ความรู้มากพอสมควรแล้ว การส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนการสอนในแนวใหม่จะต้องดำเนินการไปด้วยการเผยแพร่ข้อความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยค้นคว้าเหล่านั้นอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมหน่วยงานต่างๆ ของสถาบันและบ่อยครั้งจนกลายเป็นกระแสของการพัฒนาการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาอย่างจริงจัง

การสร้างกระแสนี้จะต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการเผยแพร่ที่ความรู้ของการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาอย่างกว้างขวางและหลากหลายเพื่อให้กลุ่มและสาขาต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ การดำเนินงานจะต้องเกิดขึ้นสม่ำเสมอจนให้มีความรู้สึกได้ว่า ถ้าใครไม่รู้ไม่เข้าร่วมจะกลายเป็นคนล้าสมัยไปทันที

ยุทธศาสตร์การสร้างกระแสจำเป็นต้องอาศัยยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์มาเสริมด้วยอย่างมากเพราะกระแสจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการรับรู้และการเข้าใจของประชากรที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ กระบวนการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

3) ยุทธศาสตร์ด้านผู้นำและนโยบาย

หากกระแสมีสูงแต่ถ้าสถาบันไม่ส่งเสริมต่อเนื่องยาวนานของการพัฒนาจะไม่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง การสร้างความตระหนักสำนึกให้กับผู้บริหารจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก เมื่อผู้บริหารเห็นความสำคัญแล้ว ก็จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้ง่าย การให้ผู้บริหารมีส่วนร่วม การให้ผู้บริหารมีผู้มีบทบาทในฐานะเป็นผู้ให้ข้อคิดชี้แนะตลอดจนการรับฟังทัศนะส่วนตัวของผู้บริหารในเรื่องการพัฒนาบัณฑิตศึกษาจะเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้บริหารได้สนใจกับการพัฒนาการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาอย่างจริงจัง

เมื่อผู้บริหารมีความสนใจในระดับหนึ่งแล้ว การผลักดันให้มีการกำหนดนโยบายในเรื่องของการพัฒนาการเรียนการสอน ทั้งในการพัฒนาหลักสูตร การกำหนดเกณฑ์ คุณสมบัติของผู้สอน เสนอแนะกระบวนการสอน แนวทางการประเมินผลการสอน ตลอดจนนโยบายการส่งเสริมการสอนระดับบัณฑิตศึกษาให้มีจุดเน้นที่การวิจัยให้ชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณอย่างพอเพียง

4) ยุทธศาสตร์การฝึกอบรม

การประชุมสัมมนา ฝึกอบรมและการประชุมวิชาการในลักษณะต่าง ๆ ถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นการกระตุ้นให้ผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษาได้เรียนรู้ ทำความเข้าใจพร้อมกับคนอื่น ๆ ว่าการพัฒนาทางด้านของการเรียนการสอนได้ก้าวหน้าและมีผลการวิจัยค้นคว้าใหม่ ๆ อย่างไรบ้าง อันจะเป็นแรงกระตุ้นให้อาจารย์สนใจ ปรับปรุงการสอนของตนเองได้อย่างดี (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2543 ก)

การประชุมสำหรับคณาจารย์ควรเน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ระหว่างผู้เข้าร่วมประชุมด้วยอันจะเป็นประโยชน์มากที่สุด

5) ยุทธศาสตร์ด้านรางวัลและการลงโทษ

การพัฒนาการสอนถือได้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี การให้เกียรติยกย่อง มีการให้รางวัลที่ชัดเจน ตั้งแต่เงินทุนพัฒนาการสอน เงินทุนวิจัย เงินทุนอาจารย์ดีเด่น การสนับสนุนให้ไปดูงาน ร่วมประชุมในต่างประเทศ ตลอดจนการกำหนดไว้ในภาระงานของอาจารย์ (วิจารณ์ พานิช, 2540)

การให้รางวัลในลักษณะนี้รวมถึงการยกย่องเชิดชูและส่งเสริมให้กับอาจารย์ได้พัฒนาตนเองไปในวงกว้าง ไม่ควรจำกัดกรอบที่แคบเฉพาะเรื่องเกินไป แต่ควรครอบคลุมรางวัลสำหรับนวัตกรรมการสอนในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความหลากหลายในการพัฒนาการสอน

6) ยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพเชิงเปรียบเทียบ

การพัฒนาการสอนระดับบัณฑิตศึกษา จำเป็นจะต้องมีการดูแลคุณภาพในทุกๆระดับ และทุกขั้นตอน ซึ่งควรจะเป็นกระบวนการปกติของสถาบันแต่ในขณะเดียวกันควรเน้นการประกันคุณภาพในเชิงเปรียบเทียบ (Benchmarking) เพื่อยกระดับคุณภาพและการดำเนินงานของบัณฑิตศึกษาให้มีคุณภาพสูงเทียบเท่าระดับมาตรฐานสากล

การจัดทำ Benchmarking ควรดำเนินการในลักษณะที่ครอบคลุมประเด็นของการบริหารจัดการทั้งระบบของบัณฑิตด้วยพร้อมกันไป

7) ยุทธศาสตร์การประเมิน

การพัฒนาคุณภาพกับการประเมินเป็นสิ่งควบคู่กันไป ถ้าเราต้องการให้การพัฒนาที่แท้จริงจำเป็นจะต้องประเมินว่าได้ผลตามที่เรต้องการเพียงใด นอกจากนั้นการประเมินยังเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้สอนได้พัฒนาไปตามเป้าหมายที่วางไว้ด้วย ถ้าเราต้องการให้ผู้สอนสอนแบบเน้นการวิจัยเราจะต้องมีเป้าหมายการประเมินการสอนที่เน้นการวิจัยอยู่ด้วย นอกจากนั้นการประเมินยังจะทำให้เราเห็นปัญหาของผู้สอน ผู้เรียนและการบริหารควบคู่กันไป

ระบบการประเมินควรจะสัมพันธ์กันทั้งสถาบันและร่วมมือกับองค์กรภายนอก โดยเฉพาะองค์กรวิชาชีพเรื่องต่าง ๆ ด้วย

8) ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยที่มีฐานการวิจัย

ยุทธศาสตร์นี้เป็นยุทธศาสตร์ในเรื่องทิศทางของสถาบันที่จะต้องปรับเปลี่ยนมหาวิทยาลัยของเราให้ก้าวเข้าสู่มหาวิทยาลัยที่มีผลงานวิจัยเพิ่มมากขึ้น (Noll,1998) มหาวิทยาลัยที่มีฐานการวิจัย (Research-Based University) ในที่นี้ หมายถึง การดำเนินของมหาวิทยาลัยในทุกด้านควรจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการวิจัยเป็นสำคัญ ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การพัฒนา การบริหารการสอนและการบริหารการจัดการ ควรจะต้องมีข้อมูลของไทยเราเองเป็นตัวกำหนดทิศทาง ดังนั้นภาควิชาบริหารการศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัย และเป็นหน่วยผลิตผู้บริหารระดับสูง จึงจำเป็นต้องผลิตงานวิจัยทั้งที่เป็นผลงานของนิสิต/นักศึกษา และผลงานของอาจารย์

9) ยุทธศาสตร์องค์กรกลางของสถาบัน

ยุทธศาสตร์นี้ถือได้ว่า แนวทางที่สำคัญ นั่นคือ ถ้าเราจะพัฒนาให้ผู้สอนสนใจและพัฒนาการสอนระดับบัณฑิตศึกษาให้เน้นการวิจัยมากขึ้น เราต้องมีกลุ่มผู้สนใจเฉพาะ (Team) สำหรับเป็นตัวนำในการเปลี่ยนแปลงและกระตุ้นให้เกิดการสนใจในวงกว้าง นอกจากนี้ยังควรมีการวิจัยค้นคว้าสนับสนุนอยู่เสมอ การจัดตั้งหน่วยงานภายในขึ้นในมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะในลักษณะของศูนย์วิจัยและพัฒนาทางด้านอุดมศึกษา (Center for Research and Development in Higher Education) หรือศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน (Center for Instructional Development) ที่เน้นการวิจัยและฝึกอบรมให้กับคณาจารย์จึงเป็นเรื่องสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งและหากมีการเรียนการสอนทางด้านอุดมศึกษาอยู่ในสถาบันด้วยแล้ว ควรมีการร่วมมือกันอย่างจริงจังเพื่อส่งเสริมซึ่งกันและกัน ศูนย์ดังกล่าวนี้ควรจะมีนักวิจัยประจำประมาณ 3-5 คน แล้วถึงคณาจารย์จากภายนอกที่สนใจเข้าร่วมวิจัยและพัฒนาด้วย เพื่อให้เกิดความหลากหลายและมีผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

10) ยุทธศาสตร์การสร้างฐานข้อมูลและเครือข่ายการเรียนรู้

ภาควิชา/สาขาวิชาการบริหารการศึกษาดำเนินการสร้างฐานข้อมูลวิจัย เพื่อการแลกเปลี่ยนผลงานทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นผลงานวิทยานิพนธ์ งานวิจัยของอาจารย์ รวมถึงการสร้างฐานข้อมูลบุคลากรเพื่อการแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ และเพื่อการวางแผนการบริหารภาควิชา เครือข่ายการเรียนรู้จะเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบผลงานวิทยานิพนธ์ อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่ผลงานวิจัยอีกด้วย

การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ หมายถึงรวมถึงการจัดการเรียนการสอนทางไกล การจัดการเรียนการสอนแบบ e-learning เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน และผู้สอนสามารถที่จะสอนและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ได้สะดวกยิ่งขึ้น โดยนักศึกษาสามารถใช้ e-mail ติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรึกษาวิทยานิพนธ์ หรือเกี่ยวกับการเรียนการสอน ภาควิชาจะต้องมีเว็บไซต์ของตัวเอง และควรมีแบบเรียนผ่าน Web-Based เพื่อให้บัณฑิต/นักศึกษา สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา อีกทั้งจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนมากขึ้น

5. เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). มหาวิทยาลัยที่ทางแยก : จุดประกายวิสัยทัศน์อุดมศึกษา
ไทยในอนาคต. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ชัคเซสมิเดีย จำกัด.

จรัส สุวรรณเวลาและคณะ. (2529). บนเส้นทางสู่มหาวิทยาลัยวิจัย. กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิจัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2543 ก). การพัฒนาคณาจารย์. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.

_____. (2543 ข). รายงานวิจัยเอกสารเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ใน
ระดับบัณฑิตศึกษา. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.

วิจารณ์ พาณิช. (2540). การบริหารงานวิจัย. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.

Heller , F.Jack. (1982). **Increasing Faculty and Administrative Effectiveness**. San
Francisco : Jossey-Bass.

Noll, G, ed. (1998). **Challenges to Research Universities**. Washington D.C. Bookings
Institution Press.

ประวัติผู้เขียน

นางจรรุวรรณ ประทุมศรี เกิดเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2516 เป็นบุตรของอาจารย์สุบัน ภูองทอง และนางมาณี ภูองทอง ภูมิลำเนาเดิม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ สมรสแล้วกับ ร้อยตำรวจเอกนพพร ประทุมศรี มีบุตรชาย 1 คน คือ เด็กชายณัฐชนน ประทุมศรี

ประวัติการศึกษา จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อปีการศึกษา 2532 สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกนิเทศศาสตร์ จากคณะวิทยาการจัดการ วิทยาลัยครูมหาสารคาม เมื่อปีการศึกษา 2536 และปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เมื่อปีการศึกษา 2538 เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปีการศึกษา 2543 ระหว่างศึกษาปริญญาเอกได้รับทุนพัฒนาอาจารย์จากทบวงมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และได้รับทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน (สมศ.)

ประวัติการทำงาน รับราชการสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตั้งแต่ปี 2540-2543 ปัจจุบันเป็นผู้รับทุนพัฒนาอาจารย์ ทบวงมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถานที่ติดต่อผู้วิจัย เลขที่ 139/52 หมู่ที่ 3 หมู่บ้านสิรินเฮาส์ชวรพล ซอยร่วมมิตรพัฒนา ถนนรามอินทรา แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220 E-mail : kainoikku@icqmail.com และ kainoiku@hotmail.com